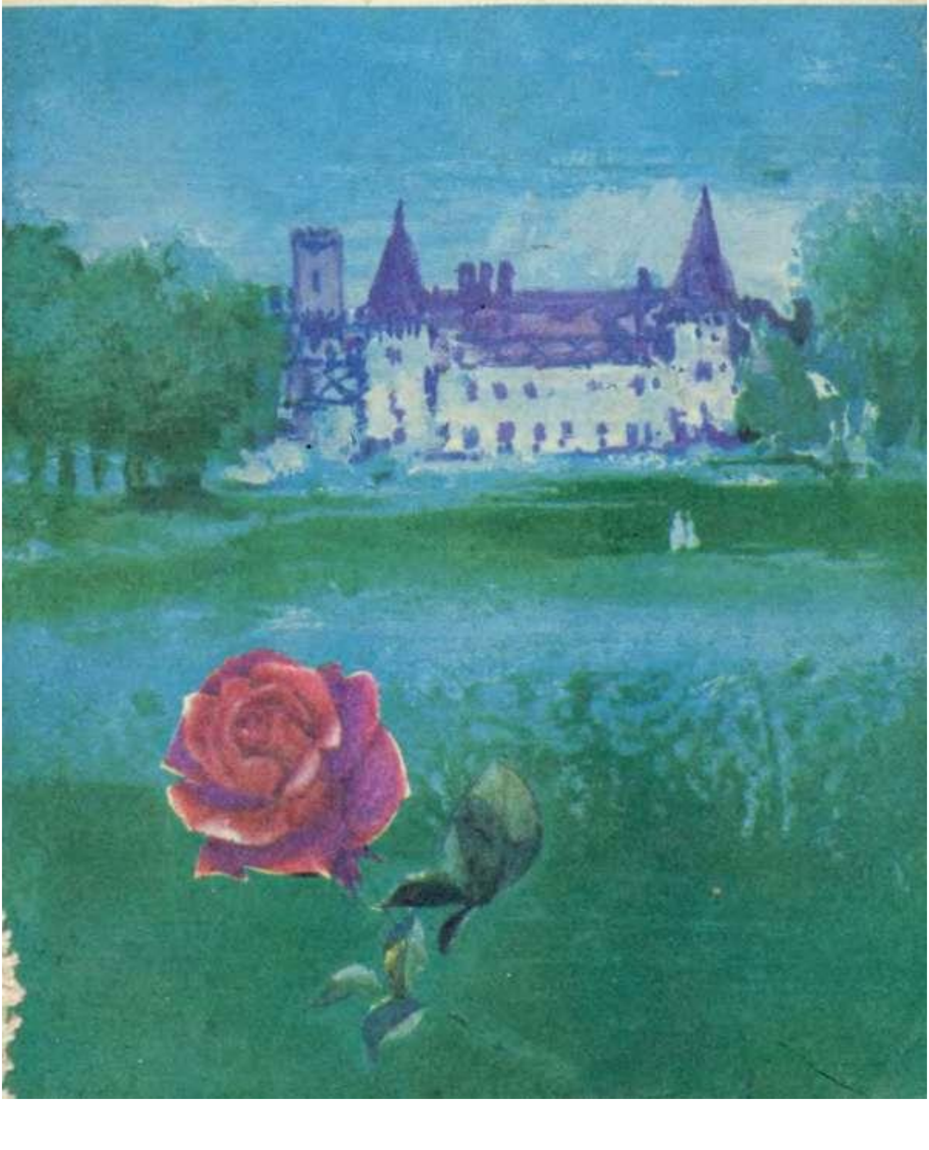
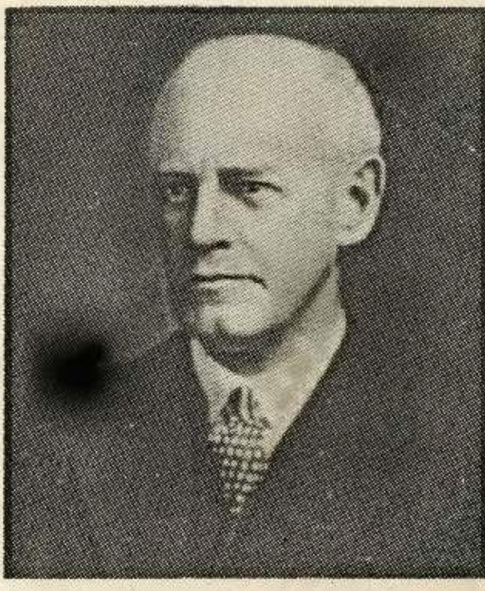
fondată în 1895
bpt
serie nouă

galsworthy

domeniul

galsworthy

«În *The Country House (Domeniul)* scriitorul supune unui comentariu sarcastic viaţa nobilimii de ţară... Este ciudat că acest roman (după părerea noastră, deosebit de izbutit) deşi nu atinge chiar punctul culminant al valorilor artistice impuse de proza galsworthyană în ansamblul ei, apare cititorului cu mult mai apropiat de spiritul zilelor noastre decît capodoperele plăsmuite ulterior, în cuprinsul cărora scriitorul avea să-şi dea întreaga măsură a marelui său talent.»

V. MOGLESCU

editura minerva

Lei 5

john galsworthy

domeniul

ROMAN

TRADUCERE DE
SOFIA ŞI BEN MARIAN

PREFAȚĂ ŞI TABEL CRONOLOGIC DE
V, MOGLESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI 1973
EDITURA MINERVA BUCUREŞTI
Ilustrația copertei: *Damian Petrescu*

John Galsworthy
THE COUNTRY HOUSE London,
William Heinemann, 1907

PREFAȚĂ

Universul lui Galsworthy sau ciocnirea dintre structura socială ca necesitate şi arta ca libertate

Nu mulți scriitori au lăsat în urma lor mărturii atât de bogate şi semnificative ca ale lui Galsworthy în legătură cu procesul lor intim de creație. Tocmai datorită acestui fapt am fost înclinați de la început să socotim opera sa ca un adevărat test pentru o ipoteză, ce ne preocupă de mai multă vreme, privitoare la însăşi natura valorii estetice în literatură.

După cum se ştie, în sistemul de referințe al marxismului, opera literară, ca orice alt produs al conştiinței sociale este o expresie şi o reflectare a unor condiții istorice determinate. Dar, totodată, ea reprezintă o *valoare* care, prin însăşi natura ei, se anulează pe sine dacă nu ființează şi *dincolo* de împrejurările particulare ce l-au dat naştere. O valoare care să fie legată *numai* de un anumit loc sau *numai* de un anumit moment în dezvoltarea omenirii constituie o contradicție în sine. Dintre toate tainele pe care le închide în ea opera literară, cea care ne pune cel mai mult pe gânduri este tocmai aceasta: prin ce miracol o poezie sau un roman, evident făurite sub imperiul unor condiții precise – de ordin personal, social sau istoric – ajung să ofere delectare unor cititori cărora le sunt complectamente străine astfel de împrejurări? Cum se face că o plăsmuire, purtând neîndoios pecetea țării, epocii, clasei, climatului cultural specific în care s-a format autorul ei devine *prețioasă* pentru oameni din toate timpurile, din toate țările, din toate clasele sociale şi

aparținând celor mai diverse climate culturale? Este tocmai ceea ce observa şi Marx când scria: *„Dificultatea nu constă însă în a înțelege că arta şi epopeea greacă sunt legate ele. anumite forme de dezvoltare socială. Dificultatea constă în faptul că ele mai produc şi astăzi o plăcere artistică şi că mai contează în anumite privințe ca norme şi modele inegalabile."*[1]

Problema care ni s-a pus este aceea de a se şti dacă există posibilitatea unei translații de pe planul ontogenetic, social-istoric al operei literare pe cel axiologic. Sau, mai clar exprimat, dacă poate fi făcută vreo legătură între apartenența operei la anumite condiții – cu caracter general social-istoric, cultural, chiar pur literar (condiții pe care le-am numi de ordin *filogenetic*) şi ținând de sfera experienței personale a artistului (condiții pe care le-am numi de ordin *ontogenetic*) – pe de o parte şi vocația ei de a constitui o *valoare* (fiind deci susceptibilă de a *transcende* tocmai condițiile ce i-au dat naştere) pe de altă parte?

Noi credem că nu vom putea răspunde la o atare întrebare dacă nu vom porni de la constatarea că fiecare individ în parte, deşi se naşte şi activează în cadrul unor raporturi cu ceilalți oameni, ce i-au fost date dinainte, fiind istoriceşte constituite, contribuie, prin însăşi activitatea sa practică – urmărind scopuri determinate – la transformarea aproape imperceptibilă a unor astfel de împrejurări. Dar activitatea practică a scriitorului – ca de altfel a oricărui artist – nețintind spre un scop determinat – fiind deci ea însăşi propriul el țel – scapă determinărilor impuse de diviziunea socială a muncii şi schimbului de activități pe care aceasta o presupune. (Bineînțeles, dacă o privim în sine, sub aspectul valorii de întrebuințare a produsului ei şi nu sub acela al împrejurării că acest produs se transformă şi într-o marfă). De aceea, nu poate constitui decât prin ea însăşi o contribuție la schimbarea condițiilor de ordin filogenetic pe baza cărora este exercitată. Însă, pe de altă parte, nu se va înregistra nici un fel de contribuție dacă *produsul ei,* opera

---

[1] K. Marx – F. Engels, *Despre artă şi literatură.* O culegere din scrierile lor. Editura pentru literatura politică, Bucureşti, 1953, p 28.

literară, *se va mărgini doar la reproducerea unor astfel de condiții cu caracter filogenetic;* şi în lipsa contribuției respective nici nu va putea fi vorba de o operă literară propriu-zisă.

Ceea ce-l deosebeşte pe scriitor, ca şi pe artist în genere, de ceilalți oameni este mai ales *conştiința* contribuției sale la *modificarea* condițiilor de ordin filogenetic din propria sa sferă de activitate şi în aceasta rezidă, în ultima instanță, şi *aspirația sa spre originalitate.*

Însă o astfel de conştiință nu-i posibilă dacă în baza propriei sale experiențe practic-spirituale, plăsmuitorul operei literare sau artistice nu a devenit în prealabil conştient – chiar şi numai în chip spontan – de caracterul *înstrăinat* al ființei sale individuale condițiilor de ordin filogenetic ce i-au fost hărăzite. Prin activitatea sa practică, legată în modul cel mai strâns de ființa sa individuală, el nu poate schimba cu nimic acest caracter î*nstrăinat în realitate;* de aceea el *se va sustrage înstrăinării în imaginație* şi într-o atare sustragere se va concretiza conştiința contribuției sale la modificarea condițiilor de ordin filogenetic. Aspirația spre originalitate ia astfel chipul unei năzuințe spre libertate iar calea specifică a scriitorului sau artistului spre materializarea în operă a unei astfel de libertăți nu va putea fi altfel definită decât ca o ontogeneză a creației sale.

Cine parcurge cu atenție proza lui Galsworthy, căutând să-i pătrundă substraturile cele mai adânci, nu poate să nu fie izbit de un aspect fundamental, care, de altfel, poate fi socotit comun tuturor marilor opere: este vorba de ceea ce Hans Blumenberg numea. Într-o comunicare ținută la cel de al cincilea congres internațional de estetică de la Amsterdam din 1964, *„Die essentielle Vieldeutigkeit des ästhetischen Gegenstandes”* (Ambiguitatea esențială a obiectului estetic). Această ambiguitate provine din aceea că epica galsworthyană constituie, pe de o parte, o reproducere a condițiilor de ordin filogenetic în care a fost plăsmuită – în speță lumea burgheziei britanice din faza ei pre-monopolistă – iar pe de altă parte reprezintă o contestare, o critică vehementă, o respingere a sistemului de raporturi (împreună

cu întreaga mentalitate aferentă) ce formează baza acestor condiții. Originea unei astfel de caracteristici poate fi găsita în împrejurarea că prin experiența sa personală (adică, ceea ce am numit condițiile de ordin ontogenetic) scriitorul este pus în situația de a resimți natura opresivă şi alienantă a lumii din care face parte, fără ca sa abandoneze, în esența lui, modul de gândire specific acestei lumi.

Examinarea biografiei scriitorului ari, în cazul problemei ce ne interesează, o însemnătate hotărâtoare căci este menită să ne dezvăluie *contradicția* dintre condițiile de ordin filogenetic şi cele de ordin ontogenetic ce l-a alimentat inspirația creatoare.

În acest sens este interesant de observat că nu poți purcede la punerea față-n față a operei lui Galsworthy cu propria lui biografie, căutând a stabili, în toată complexitatea lor, relațiile dintre ele precum şi specificul procesului creator prin care au fost plăsmuite scrierile sale, fără să fii izbit de modul flagrant în care geneza acestora confirmă adevărul următorului postulat fundamental, formulat de Georg Lukacs în *Estetica* sa: *„Prin faptul că oamenii acționează în general în viața cotidiană şi mai ales pe treptele ei primitive într-un mod nemijlocit, reacționând la situații nemijlocite prin intenții îndreptate asupra unor scopuri nemijlocite, ei produc un utilaj material-spiritual care conține în sine mai mult decât au pus oamenii nemijlocit şi conştient în el şi care de aceea este mişcat în aşa fel de acțiunile lor nemijlocite încât ceea ce este prezent doar implicit în el, devine treptat explicit, ducând acțiunile dincolo de ceea ce fusese urmărit direct”*[2]

Parcurgând tabelul cronologic ce însoțeşte expunerea noastră, cititorul va afla desigur că nu o singură dată în cursul vieții marele scriitor englez a fost considerat „socialist” sau în orice caz un contestatar acerb al ordinii sociale capitaliste, pe care opera sa avea s-o întruchipeze în mai toate articulațiile ei intime, cu o minuție rar întâlnită. Şi, ceea ce este şi mai simptomatic, astfel de caracterizări luau

---

[2] Georg Lukaes, *Estetica*, vol. I, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972, p. 120.

de obicei forma unor acuzații venite tocmai din partea acelor cercuri pentru care respectiva ordine socială trebuia socotită „sacră şi inviolabilă”.

Unul dintre biografii săi, Dudley Barker, a cărui carte ne-a slujit pentru alcătuirea tabelului cronologic observa însă pe drept cuvânt că: „El a fost privit ca un puternic critic al clasei conducătoare din vremea sa, etichetat în timpul vieții drept revoluționar şi numit la un moment dat cel mai primejdios om în Anglia, dar în toate privințele, în afară de una singură, a lui, era vorba de o revoluție de palat. El era generos şi caritabil cu averea pe care o moştenise dar a rămas un om bogat. A atacat clasa în care s-a născut dar niciodată nu s-a gândit să abandoneze privilegiile ei. Motivele şi inspirația lui nu erau sociale ci personale.”[3]

Fără a avea câtuşi de puțin intenția să repetăm aici ceea ce reiese, nădăjduim, destul de limpede din tabelul cronologic, nu putem trece totuşi peste necesitatea, socotim, imperioasă de a sublinia că „şocul moral” prin care s-a cristalizat vocația lui Galsworthy – impunându-i exprimarea pe calea literaturii ca o nevoie intimă stringentă a spiritului său – a fost, în ultimă instanță, dictat de opreliştile puse de prejudecățile şi convențiile propriei sale clase sociale în împlinirea marii lui pasiuni amoroase. Dar acest „şoc moral”, aşa cum se întâmplă uneori, nu numai că l-a făcut să vadă limpede disponibilitățile care stăruiau nedesluşite în străfundurile ființei sale sufleteşti ci, chiar mai mult, a dat întregul contur şi conținut creației prin care vocația sa avea să se materializeze ulterior.

Desigur, o mulțime de amănunte din viața intimă a unui scriitor sunt destinate să rămână necunoscute posterității – mai ales când este vorba de un om ca Galsworthy, renumit printre contemporani pentru pudoarea şi discreția sa – şi în absența lor se pot face tot felul de speculații privitoare la împrejurările, starea sufletească şi motivele care au înlesnit înfiriparea simțământului de dragoste pentru viitoarea sa

[3] Dudley Barker, *The Man of Principle. A View of John Galsworthy*, Heinemann, London – Melbourne – Toronto, 1963, p. 12.

soție. Un lucru, însă, este cert: întâlnirea cu Ada îl găseşte maturizat, călit de dezamăgirea – cu tot cortegiul ei de amărăciuni – ce-i fusese incontestabil pricinuită de împotrivirea tatălui său față de prima pasiune a vieții lui, nutrită pentru Sibil Carr. Dudley Barker susține că mila a fost primul impuls care a declanşat pasiunea pentru viitoarea lui tovarăşă de viață, ceea ce este perfect plauzibil, fapt care ne-a determinat să şi reținem această idee a biografului englez în cuprinsul tabelului nostru cronologic. Trebuie lotuşi să precizăm că dintre toate sentimentele prin care omul este legat de semenul său, mila presupune, poate, cel mai înalt grad de înțelegere, de imaginație, cu alte cuvinte maximum de capacitate în retrăirea stării sufleteşti a celuilalt. De aceea, nu este deloc greu de bănuit că experiența dragostei sale pentru Sibil Carr, încheiată într-un mod atât de nefericit din pricina opreliştilor de ordin social şi familial, a constituit pentru Galsworthy un fel de „fond aperceptiv" de natură a-i făuri antenele trebuincioase în a resimți suferința sufletească a Adei, alături de primul ei soț, ca pe propria sa nefericire. Dar, totodată, dintr-o serie întreagă de mărturii, Dudley Barker se crede îndreptățit să tragă concluzia că în ceea ce priveşte viața pur intimă cu Ada, scriitorul n-a fost prea fericit. În schimb subliniază de nenumărate ori spiritul de dăruire cu care prozatorul se consacra îngrijirii sănătății, uneori precare, a soției sale. Toate acestea întăresc presupunerea că nu atât satisfacția erotică era; aceea care-l lega de Ada, cât mai ales felul în care era ea în stare să stimuleze vocația sa literară. Pentru tânărul Galsworthy care trăia, pare-se, un permanent sentiment de frustrare din pricină că tatăl său dorea să-l facă om de afaceri, aspirația de a se dedica literaturii dobândea sensul unei năzuințe spre *libertate.* Încă înainte de a se fi îndrăgostit de Ada, scria prietenei sale Monica Sanderson: *„Aş dori să am talent la scris. Cred că într-adevăr aceasta este cea mai frumoasă cale de a face banii să circule."* Fraza ni se pare deosebit de semnificativă; ea indică, fără nici un fel de îndoială, că viitorul romancier nu privea literatura ca β îndeletnicire totalmente dezinteresată; în acord cu întregul

sistem de gândire, propriu clasei sociale din care făcea parte, *nu dispreţuia* câtuşi de puţin aspectul *lucrativ* al activităţii scriitoriceşti spre care tânjea, ceea ce de altfel este confirmat de stăruinţa şi precizia cu care ţinea, chiar înainte de a se fi afirmat pe deplin în viaţa literară, să-şi formuleze condiţiile, editorilor.

Iată deci sub ce formă se înfăţişează la Galsworthy contradicţia între condiţiile de ordin filogenetic şi cele de ordin ontogenetic care au concurat la modelarea personalităţii sale de romancier şi autor dramatic. O asemenea contradicţie este scoasă de altfel în evidenţă de el însuşi atunci când precizează că în forul său interior nu şi-a socotit romanele drept opere de critică socială ci numai *„critica unei jumătăţi din mine de către cealaltă, jumătăţile fiind gradate potrivit subiectelor”.*

Dar care sunt cele două jumătăţi? Este limpede: pe de o parte conştiinţa apartenenţei la structura capitalismului, în speţă la clasă burgheză care domină această structură – considerată de scriitor drept ceva de la sine înţeles – iar pe de altă parte sentimentul obscur, provenit din experienţa sa practică „nemijlocită”, cum o numeşte Lukacs, că fiinţa sa este *înstrăinată* sistemului de raporturi ce-i condiţionează gândirea.

Aşadar, drumul vieţii şi creaţiei lui Galsworthy constituie o strălucită confirmare a celor subliniate de noi mai înainte în ceea ce priveşte procesul de *compensare* a sentimentului înstrăinării prin libertatea dobândită de artist pe planul imaginaţiei. Dar nu numai atât. Ciocnirea dintre *structura socială* ca *necesitate şi arta ca libertate* formează la scriitorul englez însăşi *leit-motivul* creaţiei sale epice. După cum vom vedea ceva mai încolo, proza şi dramaturgia galsworthyană dobândesc substanţă, dezvăluind, din ce în ce mai precis, contururile personalităţii artistice a autorului lor, pe măsură ce o astfel de temă se impune ca precumpănitoare într-una sau alta dintre scrieri.

Dar faptul că o contradicţie ca aceea de care am pomenit mai sus este filtrată prin imaginaţia creatoare a artistului (*sublimându-se, decantându-se* de trăirea ei *efectivă* în

realitate) şi devine motiv literar are darul de a o înzestra cu *obiectivitate.* Mai precis, dacă în viață o astfel de ciocnire este resimțită de scriitor ca un conflict între obiectivitatea relațiilor sociale şi conştiința sa subiectivă, în operă ea capătă în întregime un caracter obiectiv, fiind atributul unei lumi în sine, populată de existențe străine a căror evoluție se desfăşoară după o logică diferită de cea subiectivă a autorului.

Aşa se explică de ce opera lui Galsworthy, ca sublimare a unei experiențe practice nemijlocite a autorului el constituie un „utilaj spiritual”, potrivit formulei lui Lukacs, care *„conține în sine mat mult”* decât s-a pus *„în mod nemijlocit şi conştient”* în el făcând explicit ceea ce era doar implicit în conflictul dintre obiectivitatea raporturilor sociale şi subiectivitatea scriitorului. Şi tot din aceeaşi pricină proza galsworthyană ni se înfățişează, într-atât, din punct de vedere obiectiv, drept o critică a capitalismului, încât, după cum am văzut, autorul ei a fost etichetat drept „socialist”. Acestei proze se aplică în cel mai înalt grad următoarele considerații, cuprinse într-o recentă scriere a filozofului american de origine germană, Herbert Marcuse:

„Aceste eforturi trebuie să slujească unui scop îndepărtat: de a înlătura separația dintre cultura materială şi cea intelectuală, o separație despre care se spune că exprimă caracterul de clasă al culturii burgheze. Şi acest caracter de clasă este socotit a fi constitutiv în cele mai reprezentative şi desăvârşite opere ale perioadei burgheze.

Mai întâi o privire critică asupra acestei noțiuni. Un examen atent al acestor opere, cel puțin începând cu secolul al 19-lea ar arăta că în ele prevalează un foarte profund accent antiburghez: cultura superioară acuză, respinge cultura materială a burgheziei, sustrăgându-i-se. Ea este într-adevăr separată; ea însăşi se disociază de lumea mărfurilor, de brutalitatea industriei şi comerțului burghez, de distorsiunea relațiilor omeneşti, de materialismul capitalist (este evident vorba de materialismul vulgar, practic, nu de cel filozofic –

n.n.s., VM.) *de rațiunea instrumentalistă. Universul estetic contrazice realitatea – o contradicție «metodică», intențională."*[4]

Expunând apoi mecanismul prin care se ajunge la o astfel de contradicție, Marcuse scrie:

„Caracterul afirmativ al artei s-a întemeiat nu atât pe divorțul acesteia de realitate cât mai ales pe uşurința cu care arta putea fi împăcată cu realitatea dată, folosită ca decorul ei; o artă predată în şcoli şi receptata ca o valoare neangajantă dar aducătoare de beneficii, a cărei posesiune deosebea ordinea «dominantă» a societății, pe cei educați de mase. Dar puterea afirmativă a artei este totodată şi puterea care neagă această afirmație. În ciuda folosirii ei (în chip feudal sau burghez) ca simbol al poziției, consumului ostentativ, rafinamentului, arta reține acea alienare de realitatea statornicită care este la originea artei. Ea este o a doua alienare în virtutea căreia artistul se disociază în chip metodic de societatea alienată şi creează universul nereal, «iluzoriu» în care arta singură are şi comunică adevărul ei. În acelaşi timp, alienarea raportează arta la societate: ea păstrează conținutul de clasă şi îl face transparent. Ca «ideologie» arta «invalidează» ideologia dominantă. Conținutul de clasă este «idealizat», stilizat şi prin aceasta devine receptacolul unui adevăr universal, dincolo de conținutul particular de clasă."[5]

Raportat la întreaga operă a lui Galsworthy, fragmentul de mai sus are darul de a arunca o lumină deosebit de puternică nu numai asupra procesului ei de creație ci, chiar mai mult, asupra semnificației ei intime. Critica *„unei jumătăți"* a conştiinței scriitorului *„de către cealaltă"* este menită să sugereze, potrivit unei formulări aparținând tot lui Marcuse, *„celebrarea subiectului individual, a «persoanei autonome» care se regăseşte pe sine pentru a deveni un eu în şi împotriva unei lumi care distruge eul"*[6]

---

[4] Herbert Marcuse, *Conterrevolution and Revolt,* Bacon Press, Boston, 1972, p. 86.

[5] Ibid., op. cit., p. 97.

[6] Ibid., op. cit., p. 88.

Caracterul ambiguu de care aminteam mai înainte este întărit de faptul că lumea prozei lui Galsworthy, aproape în totalitatea ei. aparține clasei sale. Dudley Barker are perfectă dreptate când observa că *„Galsworthy... n-a fost niciodată în stare să păşească dincolo de granițele propriei sale clase şi să zugrăvească viața celor săraci dinlăuntrul ei. El n-a înțeles niciodată umorul şi vioiciunea lumii cocioabelor, aşa cum a făcut-o, ca să dăm un exemplu suprem, Dickens.”*[7]

Dar dacă Galsworthy nu poate depăşi limitele clasei sale, el izbuteşte totuşi să se *distanțeze* de ceea ce prejudecățile şi convențiile ei au impus ca *fetiş*, în modul de judecare al oamenilor şi lucrurilor. Referindu-se la rolul defetişizator al artei Georg Lukacs arată în *Estetica* sa că acesta *„are, primar, un caracter de conținut deoarece produce o selecție printre fenomenele vieții, pe unele îndepărtându-le sau demascându-le ca deformări ale adevărului, iar pe altele punându-le la locul ce li se cuvine”*[8].

Este însă clar că felul cum o anumită operă îşi asumă în chip concret acest rol aparține particularităților ei artistice de ansamblu, structurii ei, în care forma şi conținutul sunt indisolubil împletite. La Galsworthy distanțarea de care aminteam mai înainte se realizează prin introducerea a ceea ce am fi înclinați să numim un „bipolarism” în viziunea asupra eroilor puşi în mişcare. În acest „bipolarism” – ce-şi face simțită prezența în ciuda marii varietăți de tipuri înfățişate (unele chiar de o mare complexitate caracterologică) şi a complicatelor raporturi dintre ele – pot fi intuite ecourile vagi ale manicheismului din literatura populară. După cum se ştie, natura didactică, moralizatoare a unei asemenea literaturi reclama o distincție netă între bine şi rău, personajele implicate în acțiune nefiind decât ipostaze ale celor două concepte morale antitetice, din a căror confruntare primul trebuia în mod necesar să triumfe asupra celui de al doilea. Dar schematismul de natură abstractă al personajelor astfel ipostaziate provenea numai din caracterul

---

[7] Ibid., op. cit., p. 130.
[8] Ibid., op. cit., p. 718.

lor simbolic; în subtextul lor aveau o semnificație socială profundă: binele reprezenta principiul relațiilor inter-umane, al conservării acestor relații prin respect mutual şi înțelegere iar răul, individualismul instinctual distrugător al normelor de conviețuire. Între oameni.

În creația galsworthyană însă, raporturile dintre cele două entități sunt până la un anumit punct inversate s ceea ce scriitorul ar fi înclinat să considere drept „rău” aparține dimpotrivă structurii sociale care în necesitatea ei imanentă este distrugătoare nu numai a fericirii individuale ci şi a normelor fireşti, nefalsificate, de conviețuire între oameni; ceea ce el ar fi ispitit să socotească drept „bine” este refuzul de a se conforma normelor aşa-zis morale pe care structura le impune. De fapt, bipolarismul lui Galsworthy tinde în ultimă instanță să exprime contradicția dintre două fațete ale uneia şi aceleaşi morale burgheze: cea *practică,* rece, implicând riguroasa respectare a obligațiilor contractuale asumate şi cea *idealizată,* prin care individualismul este raportat la un vag conținut universal de natură să ia în considerare emul nu numai prin prizma intereselor lui de clasă ci şi prin aceea a apartenenței sale la specia umană în genere. Dar tocmai pentru că morala burgheză este pusă față în față cu ea însăşi, între latura ei practică şi latura ei idealizată apărând o contradicție de neîmpăcat, raporturile sociale reale pe care această morală le exprimă vor fi înfățişate în chip nud, dezgolite aşadar de vălul mistificator pe care tot *ea* îl aruncă asupra lor.

Este interesant de observat că de-a lungul evoluției lui Galsworthy substanța artistică a operelor sale se afirmă pe măsură ce bipolarismul dobândeşte caracterul arătat mai sus, depăşind manicheismul simplist la care scriitorul este ispitit să recurgă la început când, insuficient maturizat fiind, se limitează la reproducerea experienței sale personale, fără a fi ajuns deci să intuiască întreaga amploare a resorturilor ei sociale. Astfel, melodramatismul, uneori penibil pe care-l degajă primul roman, *Jocelyn* îşi are izvorul într-o dramă de conştiință provenită din. Înfruntarea „binelui” şi „răului” ca entități abstracte, desprinse de condiționarea lor concretă,

social-istorică. O fată, Jocelyn se dăruieşte într-un moment de pasiune unui bărbat însurat, Giles Legard care este nefericit în căsnicie. De disperare, soția sa, o femeie infirmă, se sinucide, luând o mare doză de somnifer. Remuşcarea îl desparte pentru moment pe Giles Legard de iubita sa dar, după un şir întreg de frământări, se întoarce la ea şi astfel îşi dobândeşte, până la urmă, fericirea personală.

Modul cum prinde contur personalitatea literară a lui Galsworthy, o dată cu precizarea liniei de demarcație dintre lumea celor deplin integrați structurii sociale a capitalismului şi a celor care aspiră la libertate şi omenie poate fi întrevăzut cel mai bine în distanța ce desparte, sub raportul valorii artistice, romanul sus-amintit de cel următor, *Villa Rubein.* De data aceasta, înfruntarea dintre cele două lumi este cât se poate de limpede. În centrul acțiunii se găseşte o poveste de iubire trăită de tânăra englezoaică Christian Devorell şi pictorul austriac Alois Harz în Villa Rubein din localitatea tiroleză Botzen (Bolzano). Fata se află în grija a doi bătrâni, un unchi englez, Nicholas Treffry şi tatăl ei vitreg, cehul Herr Paul. Amândoi caută să pună stavilă pasiunii ce-o nutreşte Christian pentru tânărul artist. Herr Paul, descoperind că Alois a evadat cu ani în urmă dintr-o închisoare unde fusese deținut pentru activitate anarhistă, îl denunță poliției. Treffry, fiind informat din timp despre uneltire îl duce pe pictor pe un drum primejdios prin munți, până la frontiera italiană şi îl salvează; însă din pricina sforțărilor făcute în cursul fugii, se îmbolnăveşte şi moare. Ca şi în romanul anterior, tragedia întâmplată duce la despărțirea celor doi îndrăgostiți. După cum vedem, nici în cazul de față melodramatismul nu este total absent. Însă apare mult atenuat datorită faptului că drama, în esența ei, are un caracter real, ceea ce provine, într-o măsură însemnată din felul în care este conturat Treffry. Deşi bun şi generos în fond, s-a format într-un sistem pentru care banul reprezintă suprema valoare şi de aceea nu are nici un fel de înțelegere față de tot ceea ce ține de delicatețea sentimentelor. Între el şi Harz se ridică o barieră de netrecut, opacitatea sa la sistemul de valori al acestuia, îl face pe pictor să exclame în clipa când

conflictul atinge punctul culminant: *„Dumneata ştii despre artă tot atâta cât ştiu eu despre bani”.*

Dar nici cu *Villa Rubein* Galsworthy nu atinge stadiul înțelegerii depline a incompatibilității dintre cei doi poli. Căutând cu tot dinadinsul un *happy-end* – prea puțin justificat din pricina gravei rupturi dintre cei doi îndrăgostiți – ni-i înfățişează, câțiva ani după cele întâmplate, căsătoriți şi cu un copil, într-un apartament confortabil din Londra.

Sentimentul acestei incompatibilități va dobândi a formă mult mai dură abia cu The *Island Pharisees (Insula fariseilor).* Eroul principal este Richard Shelton, un tânăr destul de bine situat care tocmai terminase studiile la Oxford şi obținuse dreptul de a practica avocatura. Dar, în timp ce dibuie încă, încercând să găsească un mijloc de adaptare la modul de viață din jur, întâlneşte un boem, belgianul Ferrand. Inteligența şi lipsa de prejudecăți ale acestuia îl scot din gândirea conformistă, rutinieră de până atunci, ce-l făcuse să se împace destui de bine cu realitatea clasei şi societății cărora le aparținea. Critica acerbă a lui Ferrand are asupra lui efectul unui adevărat şoc moral, silindu-l să-şi piardă încrederea în sistemul de valori ce-i fusese inculcat din fragedă copilărie, ajungând până la urmă să-l judece cu asprime:

„Suntem mici, asta-i cu noi – exclamă cu indignare – duci şi gunoieri, întreaga specie umană, suntem tot atât de mici ca şi omizile. Ne apărăm proprietatea şi bunăstarea, ne dăruim cu zgârcenie simpatia potrivit regulilor aşa încât să nu ajungem la o adevărată ciocnire; asta-i tot ce suntem la urma urmelor. Există ceva complet respingător în natura omenească şi cei mai sănătoşi oameni sunt mai respingători decât par a fi.”

Cu o causticitate ce te îndeamnă să vezi în Galsworthy din *Insula fariseilor* un fel de precursor al acelor *„angry young men”* (tineri furioşi) din literatura engleză a anilor 50 din veacul nostru, Shelton îşi îndreaptă necruțătoarea-i filipică împotriva şcolii pe care a urmat-o şi a prietenilor de club:

„Ce puteau fi învățați acolo despre viață? Imbecilitatea lor era incredibilă dacă stai să te gândeşti. Aveau cu toții aerul că ştiu totul, dar în realitate nu ştiau nimic – nimic despre

Natură, Artă sau Emoții; nimic despre legăturile ce-i țin laolaltă pe oameni... Aveau un punct de vedere fix asupra vieții deoarece veneau din anumite şcoli, colegii sau regimente. Şi ei erau cei care ocupau posturi de răspundere în Stat, Ştiință, Justiție, Religie şi Armată."

Întrebările literalmente îl asaltează pe Shelton şi ei nu găseşte răspuns. În dragoste cu o fată din propria sa clasă, simte pentru ea atracție fizică dar totodată felul ei de a gândi îl oripilează. Drama de conştiință pe care o trăieşte eroul creşte mereu în intensitate astfel încât, până la urmă se hotărăşte să rupă cu iubita sa şi să încerce a găsi un răspuns la frământările sale, prin abandonarea mediului burghez şi apropierea de sărăcimea cartierelor presărate de cocioabe.

Dacă – aşa cum arătam mai înainte – creația lui Galsworthy poate fi socotită un adevărat test în stabilirea legăturii dintre condiționarea socială a literaturii şi valoarea ei estetică, pricina stă şi în aceea că, în traiectoria parcursă de epica şi dramaturgia scriitorului, suntem în stare să desluşim destul de limpede procesul de depăşire a experienței strict personale (de natură ontogenetică) ca simptom semnificativ al maturizării artistice. Deşi, de la un roman la altul, progresele sunt evidente – şi, după cum am văzut, ele îşi au în măsură însemnată obârşia în treptata lărgire a ariei de critică socială – cele trei scrieri de început menționate până acum, dezvăluie totuşi o oarecare doză de fragilitate. Dincolo de stângăciile de ordin tehnic, compozițional – cu care Galsworthy avea să lupte multă vreme – ceea ce îndeosebi, socotim noi, limitează valoarea lor artistică este faptul că se mărginesc la consemnarea, mai mult sau mai puțin subtilizată a conştiinței frustrate rezultând din condiția de ființă înstrăinată a scriitorului.

Dar, pentru o dobândi cu adevărat *libertatea în imaginație,* Galsworthy trebuia să se *distanțeze* complect de experiența sa nemijlocită, ceea ce presupunea o a doua *înstrăinare*, ca să folosim formula lui Marcuse, de astă dată față de o lume relativ independentă de propria-i trăire subiectivă, în speță universul, existând în sine şi pentru sine, pe care avea să-l

făurească fantezia sa de aci încolo. Este desigur paradoxal şi poate nu prea uşor de înţeles dar absolut evident că pentru a-şi obiectiva propria-i înstrăinare, trăită nemijlocit – pentru a se înstrăina deci *a doua oară,* de astă dată în chiar materia plăsmuirilor sale, Galsworthy era obligat să-şi îndrepte concomitent atenţia spre o realitate care nu era a lui şi nu-i cerea, prin urmare, un efort deosebit de distanţare; o realitate care însă, prin specificul ei, conţinea suficiente elemente de natură a-i da putinţa să aplice asupra şi în înţelegerea ei experienţa sa personală de fiinţă înstrăinată. Aparţinând prin naştere şi mentalitate marii burghezii, el avea o puternică aversiune faţă de nobilime, ceea ce de altfel reiese deosebit de limpede din atitudinea principalelor personaje ale ciclului său, *Forsyte Saga.* Evident, aristocraţia fusese încă de multă vreme integrată structurii capitaliste a ţării, astfel încât cu greu se mai putea stabili, din punct de vedere strict social, o distincţie între ea şi clasa din care provenea marele prozator. Totuşi, în conştiinţa şi stilul de viaţă al acelora care erau în stare să-şi etaleze genealogia lor, stabilită riguros până în timpurile lui Richard Inimă de Leu, mai stăruiau trăsături distinctive – un fel de aroganţă, un cult exagerat al etichetei şi simbolurilor exterioare, de natură să marcheze poziţia lor socială privilegiată – ce-i dădeau unui *snob* (în înţelesul literal al cuvântului, semnificând prescurtarea formulei *sine nobilitate* – fără nobleţe) anumite complexe de inferioritate. De aceea, poate chiar şi Galsworthy va atrage atenţia – ori de câte ori va avea prilejul asupra obârşiei sale nobiliare, după mamă. Dar dacă structura socială a burgheziei se caracterizează printr-o extremă mobilitate intrinsecă – ceea *ce* face ca *înstrăinarea* individului înlăuntrul ei să nu apară limpede la prima vedere – cea a aristocraţiei este rigidă, în cadrul acesteia omul fiind totalmente şi deschis aservit mediului său social. În acelaşi timp, însemnele exterioare afişate de nobilime nu mai constituie decât un aspect *decorativ,* deţinătorii de titluri nemaiexercitând de multă vreme, doar în virtutea lor, puterea reală în societate.

Astfel stând lucrurile, se poate spune că aristocrația devine pentru Galsworthy un al doilea teren de încercare a puterii sale de a-şi obiectiva experiența sa nemijlocită, rezultată din conflictul cu o ambianță căreia i se simte înstrăinat. Contradicția între aparența voit strălucitoare a unei lumi în care mai subzistă străvechile deprinderi ale feudalismului şi realitatea jalnică, prin anacronismul ei, ce-o înfățişează profilul psihologic al posesorilor unor astfel de deprinderi are darul de a incita în cel mai înalt grad spiritul său polemic, persiflator. Căci nu există, desigur, o cale mai lesnicioasă de distanțare decât ironia. În *The Country House (Domeniul)* scriitorul supune unui comentariu sarcastic viața nobilimii de țară – dar şi aici este evidentă ambiguitatea. Abordând o realitate care nu este a lui, el desluşeşte totodată înlăuntrul ei situații omeneşti şi mişcări sufleteşti trăite chiar de el însuşi şi concretizate în lait-motivul celei mai mari părți a creației sale. La urma urmei, cei doi poli pe care îi pune față în față creația galsworthyană în ansamblul ei sunt pe de o parte individualismul ca sistem, iar pe de altă parte individualitatea ca esență umană, ca lucru în sine, nesupus nici unui fel de determinări, cum arăta Immanuel Kant, Dar în conştiința unui scriitor de extracție individualist-burgheză antiteza de mai sus nu putea fi intuită dintr-odată, în toate dimensiunile ei, dialectica transformării individualismului într-o structură care anihilează însăşi individualitatea făcând parte din chiar procesul maturizării lui artistice.

Pentru a fi în stare să detecteze întreaga aberație şi inumanitate a oricărui sistem – inclusiv a celui întemeiat pe individualismul burghez – avea nevoie totodată să dobândească experiența unui tip de relații între oameni care prin caracterul lui profund anacronic *apare deposedat de orice fel de raționalitate interioară.* Un asemenea tip de relații ne dezvăluie lumea din *The Country House.*

Este ciudat că acest roman (după părerea noastră, deosebit de izbutit) deşi nu atinge chiar punctul culminant al valorilor artistice impuse de proza galsworthyană în ansamblul ei, apare cititorului cu mult mai apropiat de spiritul zilelor noastre decât creațiile pe care istoria literară le

consideră capodoperele sale. Pricinile unei astfel de impresii sunt multiple. Mai întâi tonalitatea lui sarcastică (fără a fi cinică), ştiut fiind că viaţa trepidantă, încordată la maximum pe care o trăieşte omul în această a doua jumătate a veacului XX îl face pe cititor prea puţin permeabil la o viziune edulcorată asupra existenţei. Apoi o serie de trăsături de ordin pur formal. Din acest punct de vedere scriitorul realizează o adevărată performanţă. Adoptând stilul *direct,* de causerie spirituală şi mai ales relatând evenimentele ca şi cum s-ar afla chiar în mijlocul eroilor săi, oferă o construcţie alcătuită din capitole scurte, dispuse într-o succesiune aparent discontinuă aşa încât firul acţiunii pare a se închega din înşiruirea unor schiţe relativ de sine stătătoare. Fiecare capitol se prezintă sub forma unei compoziţii pe deplin rotunde, respectând într-atâta regulile clasice ale genului scurt încât uneori găsim la locul ei indispensabila poantă de încheiere. O asemenea construcţie poate fi asemănată destul de uşer eu tehnica montajului cinematografic care prin rapiditatea de desfăşurare a evenimentelor dă putinţă cititorului modern să regăsească în ritmul specific al naraţiunii tempo-ul nervos al vieţii sale de toate zilele, însă» ceea ce ne pare de-a dreptul uluitor – şi de aceea am folosit mai înainte cuvântul „performanţă” – este chipul cum o astfel de cadenţă în istorisirea evenimentelor devine, sub pana prozatorului, principalul mijloc de a sugera nu repeziciunea cu care ele se succed ci, dimpotrivă, extrema încetineală – atmosfera de plictis – ce caracterizează durata interioară a eroilor puşi în mişcare. De fapt avem de-a face cu un contrast evenimentele exterioare sunt într-adevăr multe şi se succed cu rapiditate; cele interioare, însă, sunt puţine şi se întind pe o perioadă lungă de timp. Acest contrast este pus în lumină mai ales prin aceea că evenimentele exterioare au toate aceeaşi însemnătate – niciunul nu dobândeşte un relief deosebit în raport cu altul – şi mai ales acelaşi ecou în conştiinţa eroilor.

Roman în primul rând de atmosferă, *The Country House* trădează o afinitate semnificativă cu proza cehoviană prin aceea că izbuteşte să suscite interesul cititorilor pentru

istorisirea unor fapte – atât interioare cât şi exterioare – profund neinteresante ale unor personaje de asemenea totalmente lipsite de interes. Complicatul sistem de oglinzi plane, convexe şi concave pe care-l constituie distanţarea prin mijlocirea ironiei are darul de a ne revela ceea ce este plat, egal cu sine însuşi, şters şi deci fără relief în viaţa cotidiană ca pe o *diformitate* sufletească substanţială a lumii întruchipate de scriitor.

Dar, dincolo de toate aceste aspecte de ordin pur formal, impresia de modernitate ce ne-o oferă povestirea se datoreşte mai ales împrejurării că în cuprinsul ei *sistemul apare ca prevalând asupra individului.* Existând în sine şi pentru şine, deasupra şi împotriva indivizilor ce-l compun, sistemul dezvăluie prin el însuşi întreaga absurditate a realităţii obiective. Domnul Pendyce, stăpânul domeniului Worsted Skeynes nu este numai o întrupare a sistemului ci chiar mai mult, un prototip şi un simbol al lui (aşa cum, vom vedea mai încolo, Soames Forsyte din *Forsyte Saga* este menit să încarneze individualismul burghez transformat în structură socială). Obtuz şi cu gândirea leneşă, trăind mereu o teribilă spaimă de schimbări, Horace Pendyce repetă la nesfârşit aceleaşi şi aceleaşi locuri comune, având totodată tonul infatuat al celui perfect încredinţat că spune cele mai interesante Şi însemnate lucruri. Exasperanta stereotipie a ceea ce s-ar putea numi doar în chip eufemistic gândirea sa îşi are obârşia în faptul că în capul său îngust şi lung intra cu greu orice nouă idee... Bineînţeles că un asemenea profil psihologic nu are decât un singur sens: acela de a sublinia conformismul total şi necondiţionat, autoanihilarea personalităţii individului ca o condiţie primordială pentru a asigura conservarea sistemului. Aşa se explică de ce domnul Pendyce tună şi fulgeră, ori de câte ori are prilejul, împotriva individualismului, ajungând chiar să se considere pe sine *„un conservator-comunist”* – formulă desigur aberantă dar semnificativă sub raportul logicii interioare a eroului care nu consideră nimic mai susceptibil de dispreţ ca personalitatea. Caracterul *decorativ* al modului de viaţă zugrăvit în *The Country House* arată mai bine decât orice că sistemul poate fi

asemănat cu un motor care funcționează în gol, fără a acționa deci nici un fel de curea de transmisie. Şi aceasta este vizibil chiar la baza lui. Astfel moşia domnului Pendyce: *„Fusese la început o proprietate frumoasă, arendată în parcele unor fermieri care, lăsați de capul Ier. se descurcau bine şi plăteau o arendă straşnică; astăzi proprietarul pământurilor le cultivă şi le administrează după metode ştiințifice, dar în pierdere... Din fericire, nu moşia era izvorul veniturilor sale."*

Tocmai pentru că „la Worsted Skeynes cam lipsea imaginația" viața lor rămâne perpetuu încorsetată într-un ritual, observat cu străşnicie. Iată de pildă cum arată o zi a doamnei Pendyce, bineînțeles aproape identică tuturor celorlalte trei sute şase zeci şi cinci din an: *„Obişnuit se trezea la ora şapte, îşi lua ceaiul şi de la şapte la opt îşi nota diferite lucruri pe un carnețel, în timp ce domnul Pendyce sforăia uşor, culcat pe spate. La ora opt se scula. La nouă îşi turna cafeaua în ceaşcă. De la nouă şi jumătate până la zece se sfătuia cu menajera şi-şi îngrijea păsărelele. De la zece la unsprezece discuta cu grădinarul şi-şi vedea de rochii. De la unsprezece la douăsprezece scria invitații unor persoane care îi erau indiferente, şi transmitea mulțumiri altor persoane cărora ea le era indiferentă; pregătea diverse cecuri pe care domnul Pendyce trebuia să le semneze; clasa diferite recipise, pe care le eticheta cu grijă pe verso şi le lega cu un elastic. De obicei, primea şi vizita doamnei Hussell Barter. De la douăsprezece la unu se plimba cu ea şi cu «drăguții de câini» până-n sat, unde se oprea cu aer încurcat la casele sătenilor, intimidați de prezența ei. De la unu şi jumătate la două îşi lua dejunul. De la două la trei se odihnea pe o canapea în camera albă"*... etc.

Desigur, ritualul – implicând repetarea cu precizie de automat a aceloraşi gesturi zilnice – este menit să creeze o atmosferă de solemnitate care să confere familiei Pendyce şi celor din anturajul ei un anumit prestigiu, indisolubil legat de caracterul decorativ al întregii lor existențe. Dar, totodată, el exprimă şi spaima lor de schimbări; o spaimă care, la urma urmelor este resimțită în chip inconştient față de ei înşişi, de propria lor goliciune interioară. Iscusința autorului în a face ca evenimentele să apară de o însemnătate egală –

ceea ce se realizează îndeosebi prin folosirea frecventă a verbului la timpul prezent – are darul de a sugera tocmai artificialitatea unei asemenea existențe, scursă după un implacabil calendar. Şi atunci când viața cea adevărată, prea mult ținută sub obroc, îşi cere drepturile ei legitime, la Worsted Skeynes se produce catastrofa. Dragostea tânărului George Pendyce pentru Helen, tânăra soție a căpitanului Bellew ia proporțiile unei drame. O dramă falsă, îşi vor spune fireşte cititorii; dar pentru domnul Pendyce ea are un caracter profund real. Prin atare neconcordanță, între perspectiva cititorului şi cea a eroului se exprima distanțarea ironică a autorului de lumea povestirii sale. Este interesant de observat că drama se declanşează în momentul când legătura dintre George şi Helen – care de multă vreme nu mai era un secret pentru nimeni – dezvăluie simțămintele de dragoste sinceră ce-i uneau pe protagonişti. Spaima de schimbări a domnului Pendyce este, aşadar, mai mult decât o teamă de propriu-i neant; este o frică intimă, funciară, viscerală, am putea spune, de autenticitate, de adevăr.

De altfel, fuga de autenticitate ne apare ca o trăsătură comună a eroilor acestui roman; când viața îi *sileşte* să se ciocnească de un fapt esențial al existenței lor, intră în panică străduindu-se să-l îndepărteze cât mai mult şi cât mai repede de ei; instinctul de conservare al clasei le dictează că adevărul constituie prin sine însuşi un agent disolutoriu, un negator al ritualului – al acelui ritual ce formează cadrul con croi ol existentei lor sociale. Domnul Pendyce, de pildă, are o profundă antipatie, chiar aversiune față de căpitanul Bellew; totuşi, este indignat la culme când află de legătura fiului său cu soția acestuia. Iar ardoarea pasiunii lui George pentru frumoasa sa amantă se potoleşte brusc de îndată ce-şi dă seama că ea îşi trăieşte simțămintele cu autenticitate, fiind chiar dispusă într-un anumit moment să sfideze toate prejudecățile lumii care se coalizase împotriva lor. Conformismul îl transformă pe Pendyce-junior într-un laş şi tocmai de aceea Helen are dreptate când îi atrage atenția că la bătrânețe va fi leit taică-său. Până aici, pure-se distanța dintre cei doi poli tinde să se micşoreze ajungându-se la

deplina lor suprapunere. Dacă, aşa cum am văzut, existența socială se înfățişează ca o lume a minciunii, iar existența omenească generică ia chipul unei trăiri adevărate, ultima sfârşeşte prin a capitula în fața celeilalte. De unde se poate conchide că în cadrul *structurii* nu este cu putință nici un fel de nădejde în ceea ce priveşte *libera expansiune* a personalității umane. Singura speranță poate veni numai *dinafara* ei. Aşa se explică de ce autorul are grijă să-l plaseze pe protagonistul ce personifică polul libertății umane, dacă ne putem astfel exprima, în afara tramei principale a romanului. Anacronicei morale feudale i se opune astfel, prin mijlocirea lui Gregory Vigil, morala burgheză. Dar nu o morală burgheză practică, rece, convențională ci una *idealizată*. În felul cum Galsworthy conturează acest erou, ni se relevă legătura dintre procesul obiectivării experienței practice nemijlocite a autorului şi maturizarea personalității sale artistice. Din optica acestei experiențe practice, Gregory Vigil ar fi trebuit să se bucure de un statut privilegiat, fiind destinat să ilustreze ipostaza contestatară a spiritului lui Galsworthy revolta sa împotriva structurii generatoare de minciună. Dar procesul obiectivării îi duce pe scriitor *dincolo* de limitele până la care poate ajunge înțelegerea sa numai în baza experienței sale practice nemijlocite. Astfel eroul – aşa cum se profilează de sub pana sa – apare nu mai puțin filistin decât lumea a cărei morală o refuză. Preocupat să salveze femeile de prejudecățile care făceau din ele sclavele bărbaților, nu vede adevăratele dureri ale societății în mijlocul căreia trăia. Caracterul de *clasă* al moralei sale este astfel demascat cu o rară aciditate:

„Dintr-o ulicioară, la câțiva paşi de Dumnezeul stoicilor, două mici cusătorese ieşiseră să ia aer; una era tuberculoasă, căci eu ani în urmă neglijase să câştige de ajuns ca să se poată hrăni bine, iar cealaltă arăta de parcă nu-i lipsea mult ca să devină şi ea la fel din aceleaşi motive. Stăteau pe trotuar şi priveau cum sosesc trăsurile. Unii dintre «stoici» le priveau şi gândeau: «Sărmane fete! Tare arată prost!» Trei sau patru dintre ei îşi spuseră: «N-ar trebui să se permită. Vreau să spun că este foarte penibil de privit – şi tot nu pot fi ajutate. Nu

sunt cerşetoare, ştiţi, şi deci ce poţi face Dar cei mai mulţi dintre «stoici» nici nu le priveau, deoarece simţeau că inimile lor sensibile nu puteau suporta privelişti atât de dureroase, şi mai ales se temeau să nu-şi strice pofta de mâncare.

Nici Gregory nu le văzu, fiindcă tocmai atunci când el privea cerul, cele două fete traversară drumul şi se pierdură printre trecători; căci ele nu erau câini şi nu ar fi putut simţi ce fel de om era.”

Nu este, credem, deloc greşit să se afirme că procesul de, obiectivare la care ne refeream mai înainte provine la Galsworthy dintr-o luptă neîndurătoare cu iluziile ce le alimentează tocmai faţeta idealizată a moralei burgheze. În *Fraternity (Frăţie)* ni se sugerează astfel cu pregnanţă că aşa-numita „generozitate” pe care o postulează „idealismul” moralei burgheze nu poate rezista în faţa presiunilor exercitate asupra ei de relaţiile reale între oameni, relaţii în care indivizii îşi conduc acţiunile potrivit unor norme dictate de aspra tendinţă a posesiunii. Din pur altruism, scriitorul Hilary Dullisson încearcă să ajute o fată săracă, fost model al soţiei sale, pictoriţa Bianca. Aceasta izbutise să-şi îndepărteze soţul numai din pricina exasperantului ei orgoliu. Aflând despre ajutorul dat de soţul ei fostului ei model, Ivy, îi este cu neputinţă să creadă că între ei n-ar exista şi altceva, decât un sentiment de adoraţie a fetei sărmane pentru sprijinitorul ei. Deşi nu-l iubeşte pe Hilary, mândria ei – conţinând o mare doză de simţ al proprietăţii – este pusă la grea încercare. Până la urmă, Bianca ajunge chiar să distrugă viaţa sufletească a soţului ei.

Fireşte, într-o asemenea înfruntare de pasiuni, având substratul pe care l-am menţionat, un personaj bizar ca tatăl Biancăi, Stone, care îşi dedică viaţa făuririi de planuri utopice, privitoare la o viitoare lume a frăţiei universale are profunda semnificaţie a unui contrapunct ironic.

Forţa obiectivării artistice este atât de puternică la Galsworthy încât scriitorul atinge, sub raportul lucidităţii sociale, stadiul extrem de avansat al reflectării în chip direct şi deschis al luptelor de clasă din vremea sa (ca de pildă în romanul *The Freelands* – *Familia Freeland* şi piesa *Strife* –

Lupta) deşi susamintitele iluzii îl mai fac să creadă în putința unei soluții de compromis a acestor lupte.

Însă apogeul creației galsworthyene îl constituie, desigur, masivele cicluri *Forsyte Saga* şi *A Modern Comedy* (*Comedia modernă*). Deoarece s-a scris mult la noi despre ele şi spațiul nu ne îngăduie o analiză a lor exhaustivă, ne vom mărgini la câteva observații în legătură cu problema care ne preocupă, în speță cu modul cum substanța lor artistică își trage seva din ciocnirea structurii sociale cu aspirația spre libertate, aspirație concretizată în căutarea fericirii în dragoste şi în satisfacerea pasiunii pentru artă.

Ceea ce impresionează în aceste cicluri, cu deosebire în primul dintre ele, este, după părerea noastră, felul în care izbutesc să înzestreze *relația socială* – care prin definiție nu poate fi decât o abstracție – cu materialitate. Cititorul dobândeşte sentimentul cât se poate de limpede că *raportul* dintre oameni a dobândit o anumită *concretitudine* ca aceea a tuturor ființelor şi lucrurilor, în *Forsyte Saga* sunt puse în mişcare o serie de personaje, fiecare dintre ele profund individualizat, toate făcând parte din aceeaşi familie. Dar dincolo de acțiunile şi trăsăturile de caracter ale fiecăruia dintre ele şi deasupra lor se impune ca erou central *clasa* din care fac pârte. Desigur, s-ar putea afirma că asta nu în-seamnă mare lucru, autorul limitând în genere cadrul acțiunii la o singură familie, iar familiile, indiferent de apartenența lor socială au, Fiecare în parte, propria lor individualitate.

La Galsworthy însă, dimpotrivă, personalitatea familiei rezidă tocmai în lipsa ei de individualitate. Întâlnirile regulate dintre forsyți – prilejuind autorului desfăşurarea acțiunii într-un anumit ritm, extrem de lent, Caracteristic momentului în care se petrec evenimentele – nu au darul de a ne face să simțim o atmosferă *afectivă* specifică. Relațiile dintre ei sunt reci, protocolare, dominate, în cazul fiecărui participant la întâlnire. de rezerve şi gânduri ascunse, aşa cum stă bine unor oameni care nu au altă legătură între ei decât ti abstracție juridică, dreptul de proprietate.

Abia *Forsyte Saga* arată limpede de ce scriitorul avusese nevoie să-şi exercite puterea de obiectivare prin abordarea concomitentă a unor raporturi afectate de rămăşiţele mentalităţii feudale, cele înfăţişate în *The Country House.* Acolo, aceste raporturi aveau, cum am văzut, un caracter decorativ şi de aceea erau afişate cu ostentaţie. Aici au un caracter real, banul fiind o forţă efectivă în societatea capitalistă. De aceea familia Forsyte aproape că nu duce nici un fel de viaţă mondenă; se izolează singură de restul societăţii şi asta nu numai pentru a marca distanţa de oamenii aparţinând altor clase sociale. Rezerva faţă de alte familii aparţinând aceleaşi clase este tot atât de importantă ca şi distanţa care o separă de poporul de rând.

Este interesant de observat modul cum autorul izbuteşte să sugereze prezenţa unui erou colectiv, a *clasei,* prin intermediul punerii laolaltă a unei serii de personaje, fiecare în parte, cum am spus, puternic individualizat. Din analiza romanului *The Country House* s-a putut vedea că înrobirea individului de către structură era sugerată prin acordarea unei însemnătăţi quasi-egale mai tuturor evenimentelor relatate. Aici nu evenimentele au o însemnătate egală, ci personajele. Aşa se explică faptul că în conştiinţa cititorului se întipăreşte cu precădere raportul dintre eroi Şi nu profilul fiecăruia în parte, deşi acest profil este conturat cu extremă precizie. Există totuşi o excepţie: Soames Forsyte, a cărui existenţă este desfăşurată pe parcursul ambelor cicluri.

Din anumite puncte de vedere, profilul acestui erou ar putea să ne contrarieze. Înzestrat cu aproape tot ceea ce constituie o monstruozitate, el pare chiar a descinde direct din manicheismul literaturii populare de care am amintit mai înainte. Însă figura lui Soames Forsyte ar fi de natură să ne apară schematică doar dacă n-am lua în consideraţie faptul că în compoziţia de ansamblu a celor două cicluri ea îndeplineşte un anumit rol. La suprafaţă ni se înfăţişează aidoma oricărui erou dintr-un roman realist. Dar în substratul ei mai adânc putem descifra intenţia scriitorului de ai conferi valoare de simbol. Este ca un focar care adună razele emanate de toate celelalte personaje care concură la

configurarea sistemului de relații pus în evidență de cele două cicluri.

S-a spus că de-a lungul evoluției sale, Soames Forsyte se umanizează treptat, ceea ce ar corespunde atenuării vehemenței contestatare a autorului, acesta sfârşind prin a se împăca cu realitățile sociale ce-i stârniseră mânia şi revolta în tinerețe. Observația se referă în special la traiectoria parcursă de erou de-a lungul celor trei volume din ciclul *A Modern Comedy.* Nu trebuie însă să se uite că atât *Forsyte Saga* cât şi acest al doilea ciclu oferă o lume într-atât de obiectivată încât tot ceea ce se întâmplă în cuprinsul lor este văzut prin optica lui Soames Forsyte. În primul ciclu eroul simte ambianța din jur ca pe propria sa lume; ea este însăşi mediul în care s-a format. În cel de al doilea ciclu, a cărei acțiune se petrece după primul război mondial, lumea nu mai este a lui. Aparținând, ca şi autorul, burgheziei premonopoliste – ce-şi făurise un anumit sistem de norme în stare să-i asigure stabilitatea şi reglarea într-un chip cât mai lipsit de zguduiri a conflictelor din rândurile ei – Soames Forsyte este contrariat de labilitatea morală a epocii postbelice în care capitalismul, devenit excepțional de rapace, calcă în picioare propria sa etică şi transformă cinismul în principala linie de conduită în afaceri şi viața de toate zilele. Ceea ce îl deranjează îndeosebi este abandonarea tradiționalei respectabilități burgheze. Relativitatea criteriilor, atât în ceea ce priveşte valorile sociale cât şi cele artistice îl fac să vadă în noua situație o comedie. De aci titlul celui de al doilea ciclu.

Caracterul simbolic al figurii lui Soames Forsyte, faptul că ea este menită să încarneze chiar logica sistemului capitalist rezultă din împrejurarea că eroul nu-şi aparține nici o clipă sieşi, deşi are pretenția ca *totul* să-i aparțină. Ceea ce îl caracterizează este o necurmată activitate lipsită de orice scop omenesc, o activitate care se desfăşoară propriu-zis în gol. Cu toate că are mai mult decât îi trebuie, continuă să se preocupe de sporirea avuției sale, fără să se întrebe nici o clipă ce sens are toată această agitație. Pentru el nu există de fapt bine şi rău ci corect şi incorect, toată morala sa

reducându-se la respectarea obligațiilor contractuale. Chiar şi propriile sale soții nu există pentru el decât în termenii unui contract. Într-atâta este integrat structurii sociale ce-l condiționează încât toate sentimentele sale, chiar dragostea paternă sau simțul estetic îi sunt alterate, împletite fiind, în modul cel mai strâns, cu patima posesiunii. Oricât de multă satisfacție i-ar aduce de pildă contemplarea unui tablou, nu uită nici un singur moment să-i calculeze valoarea în baril. Pentru el, valoarea estetică şi cea economică se confundă în asemenea grad încât rezistă oricărei tendințe de a încuraja un debutant; în lumea lui arta este o sclavă.

Dar această lume conține în sine germenele propriei sale disoluții. Oameni ca tânărul Jolyon, ca prima sa soție, Irene, ca verişoara sa. June, refuză să se reifice; vor să rămână oameni nealterați, să-şi păstreze individualitatea. Structurii sociale ca necesitate ei îi opun arta ca libertate. Ipostaze a celei de a doua jumătăți a conştiinței lui Galsworthy, ei dau întreaga măsură a necruțătoarei critici pe care scriitorul o adresează clasei şi ordinii sociale al căror reprezentant se considera.

V. MOGLESCU

(Exprimăm mulțumirile noastre cele mai călduroase tovarăşei profesoare Ana Cartianu pentru amabilitatea de a ne fi pus la dispoziție unele lucrări de referință, necesare acestei prefețe, pe care nu le-am putut găsi altundeva.)

TABEL CRONOLOGIC

1867 14 august. Se naşte la Londra viitorul prozator şi dramaturg John Galsworthy, al doilea fiu al lui John Galsworthy şi Blanche Bartleet.

Căsătoriți în 1862, părinții săi locuiesc mai întâi în Mansfield Street, apoi într-o casă în Portland Place, ulterior demolată. Când, după doi ani, se naşte primul lor copil, Lilian, sora mai mare a lui John, ei se mută în împrejurimi la Kingston Hill în Surrey, într-un mare conac, numit Parkfield.

Aici vede lumina zilei viitorul romancier.

Tatăl său avea o firmă de avocatură în Old Jewry şi conducea câteva companii, fiind posesorul unei averi respectabile pentru vremea aceea. Cumpărase un teren de douăzeci şi patru de acri la Coombe Warren, în apropierea vechii reşedințe şi pusese să se construiască *pe* el, în decurs de câțiva ani, trei case mari şi solide, în stilul epocii victoriene. Prima dintre ele, denumită Coombe Warren – o clădire în cărămidă, ornamentată cu tot felul de frontoane – fusese gata pentru a fi locuită puțin timp după naşterea lui John. În ea au văzut lumina zilei ceilalți doi copii mai mici, Hubert şi Mabel. Alte două case au fost construite, ca un fel de adaos la Coombe Warren, pe măsură ce copiii au crescut; ele au căpătat denumirea de Coombe Leigh şi Coombe Croft. Familia locuia când într-una, când în cealaltă dintre ele. Bătrânul Galsworthy, despre care biografii presupun că

ar fi constituit modelul bătrânului Jolyon Forsyte din *Forsyte Saga,* însufleţea cu prezenta lui întreaga reşedinţă. Viitorul prozator îşi va aduce aminte câtă plăcere îi procura acest loc tatălui său *„câtă uimitoare chibzuinţă risipise el pe această casă şi pe mica proprietate care se întindea până la marginea colinei, cu grădinile ei împrejmuite de zid, păşunea, miriştea şi păduricea”.* Biografii afirmă că Galsworthy a folosit Coombe drept model pentru Robin Hill, casa construită de Soames Forsyte din *Forsyte Saga.* Aceasta este însă adevărat numai în ceea ce priveşte cadrul general, deoarece arhitectura casei din roman este imaginară.

Despre mama sa, romancierul avea să scrie la patru ani după moartea ei: *„Ea era o gospodină uimitor de bună şi de grijulie şi o mamă minunată. Dar privind în urmă la vremea aceea mi se pare că vedeam puţin din ceea ce era ca cu adevărat şi bănuiesc că un soţ. o gospodărie cu opt servitori în ocol şi şase în casă îi lua prea mult timp şi sănătatea ei nu era prea bună în acele zile.”* Galsworthy s-a străduit timp de treizeci de ani să-şi stabilească arborele genealogic, cheltuind în acest scop mulţi bani. Astfel a izbutit să afle de existenţa unor strămoşi ai săi, dinspre tată, încă în secolul al XVI-lea; erau mici fermieri locuind în apropierea mării în Devonul de sud, prin preajma lui Wembury şi Plymstock. Există chiar şi acum o fermă ce mai poartă denumirea de „Marele Galsworthy”. Dinspre mamă, genealogia a putut fi descoperită până în secolul al XVIII-lea, incluzând nobili de ţară şi fabricanţi de ace din Reddich. Galsworthy ar fi fost înclinat să creadă că printre strămoşii din partea mamei se numărau şi Bartleets-ii, familia străveche din care a făcut parte şi un medic al lui Henric al VIII-lea. dar nu a putut-o dovedi. La împlinirea anilor de şcoală, micul John, ca de altfel şi fratele său, este dat să frecventeze cursul primar sau, cum se numeşte în Anglia, *preparatory school* (şcoala pregătitoare); instituţia unde este trimis să înveţe se numeşte Saugeen

at Bournemouth. În timpul verii, în vacanță, joacă cricket pe pajiştea de la Coombe.

1880 Intră la colegiu, la Harrow. Elev bun, deşi na chiar strălucit, se distinge mai ales ca foarte bun atlet şi jucător de fotbal, fiind chiar căpitanul echipei la această disciplină sportivă. Ceea ce nu l-a împiedicat pe unul dintre profesori să-i adreseze elogii la terminarea şcolii: *„Pot să spun cinstit că nu m-am aşteptat niciodată să fii în stare să învingi dificultățile; şi nu am avut niciodată, printre elevii mei buni unui care să fie ca dumneata, atât de silitor în muncă şi la care să fi ținut atât de mult din toate punctele de vedere. Întotdeauna mă voi ghidi la dumneata ca la elevul meu ideal, fără nici un fel de exagerare.”* Un alt profesor însă, dr. Welldon este mult mai moderat în aprecieri; îşi aduce aminte despre Galsworthy ca despre un *„băiat liniştit, modest, rezervat care îşi făcea datoria în chip strict onorabil, deopotrivă la învățătură ca şi în sport, fără să ofere vreo promisiune demnă de luat în seamă, în ceea ce priveşte posibilitatea de a se distinge în viață”.*

1886 Părinții se întorc la Londra. Se înscrie la New College, Oxford pentru a face studii universitare. Studiază dreptul deoarece tatăl său hotărâse că trebuie să devină avocat pledant. Nu arată nici un fel de pasiune pentru studiu, făcându-se şi mai puțin remarcat, decât în şcoala secundară.

1889 Termină studiile.

1890 primul trimestru. Dobândeşte dreptul de a practica avocatura.

1891 aprilie: Face cunoştință cu viitoarea sa soție, Ada, cu prilejul unui dejun dat în cinstea recentei ei căsătorii cu un văr al său, Arthur Galsworthy. Cu acel prilej, Ada îl acompaniază la pian pe viitorul romancier care cântă un

cântec. În timpul studiilor la Oxford şi vreo doi ani după aceea Galsworthy era îndrăgostit de o fată, Sybil Carr pe care a întâlnit-o cu prilejul vizitei la o casă de ţară în Wales. Nu se prea ştie altceva despre ea decât că era săracă şi dădea lecţii de canto. Din cauza condiţiei materiale modeste în care se afla fata, bătrânul Galsworthy se împotrivea ca fiul său s-o ia de soţie. Pentru a rupe legătura dintre ei, îşi trimite băiatul în Canada, cu scopul mărturisit de a inspecta minele de cărbuni de acolo, aparţinând companiei al cărei preşedinte era. În timpul călătoriei i se alătură fratele său Hubert care, de asemenea, inspecta mine la Vancouver Island.

1892 Mai este încă îndrăgostit de Sybil Carr, dar tatăl său n-a pierdut speranţa de a-i despărţi. Socotind probabil că timpul petrecut de fiul său în Canada a fost prea scurt ca pasiunea sa amoroasă să se răcească, îi sugerează ca în loc să se pregătească pentru a pleda la curtea de justiţie, să înveţe dreptul maritim şi de navigaţie pentru a putea pleda la curtea Amiralităţii. În această ordine de idei îi propune să facă o lungă călătorie pe mare în cursul căreia s-ar putea mai bine familiariza cu problemele dreptului maritim. Frecventează cercul familiei Sanderson unde participă la intense schimburi de idei în diverse probleme de ordin filozofic, artistic şi religios, fiind atras îndeosebi de inteligenţa Monicăi Sanderson. Fratele acesteia, Ted, unul dintre foştii săi colegi la Harrow se învoieşte să-l însoţească în călătoria în Australia, Noua Zeelandă şi prin mările sudului, având mai ales intenţia să viziteze Samoa, în speranţa de a-l putea întâlni acolo pe R. L. Stevenson. Speranţa însă nu i s-a împlinit. Cei doi prieteni vizitează Ceylonul, Australia şi Insulele Fiji. Pe drum, Ted Sanderson se îmbolnăveşte de dizinterie şi Galsworthy îl îngrijeşte cu adevărată dragoste frăţească; fără această îngrijire ar fi murit probabil pe drum. La întoarcerea spre casă, călătoresc de la Adelaide la Cape Town pe vasul

„Torrens”, al cărui căpitan era Joseph Conrad: deşi avea deja manuscrisul lui *Almayer's Folly, (Nebunia lui Almayer),* acesta nu avusese încă îndrăzneala să se adreseze unui editor; se încumetă totuşi să-l arate unui pasager, un licențiat la Cambridge, Jacques, care-l sfătuieşte să continue a scrie.

Deşi la vremea aceea Galsworthy nu se gândea deloc să se apuce de literatură, întâlnirea sa cu Conrad a avut însemnate urmări asupra amândurora. Ironia destinului a vrut, prin urmare, ca în loc să-l întâlnească pe Stevenson, cei doi să-l cunoască pe Conrad.

1893 Studiul dreptului maritim este din nou amânat pentru o călătorie în Rusia, unde tatăl său îl trimite tot ca să inspecteze nişte mine, cu care prilej face o vizită unui alt Galsworthy, un văr al său, căsătorit cu o rusoaică.

1894 Se pregăteşte pentru cariera de avocat pledant, deopotrivă la curtea de justiție şi la curtea Amiralității. Tatăl său îl trimite de asemenea din când în când să încaseze chiriile pentru diferitele case de raport al căror proprietar era. Cu acest prilej viitorul romancier va descoperi mizeria în care se zbăteau locuitorii din cartierele sărace ale Londrei. Despre profunda impresie lăsată asupra lui de această mizerie va vorbi cândva soției sale, Ada.

După întoarcerea din Rusia, află prin sora sa că Ada este nefericită alături de soțul ei care, după spusele acesteia, ar fi brutal şi bețiv. A doua soție a lui Arthur, Wilhelmine, va spune însă, peste ani, că a fost fericită cu soțul ei şi că cele mărturisite de Ada sunt închipuiri şi exagerări ale unei femei nevrozate din pricină că se plictisea alături de bărbatul cu care se căsătorise; ceea ce este foarte probabil deoarece se măritase din conveniență. Oricum, lui John Galsworthy i se face milă de ea şi astfel se naşte în el marea pasiune pentru această femeie.

1895 Ada pleacă împreună cu mama sa la Monte Carlo şi John Galsworthy o urmează. Se pare că acolo şi-au mărturisit dragostea. Toată vara îşi fac probleme de conştiinţă dacă să comită sau nu adulterul.

septembrie. La Yarmouth, în Norfolk, devin amanţi.

După cum va mărturisi mai târziu, John Galsworthy a fost îndemnat de Ada să se dedice literaturii. Pe când se aflau amândoi în faţa unui stand cu cărţi din Gara de Nord a Parisului, ea i-a şoptit: „Eşti tocmai omul făcut pentru a scrie, de ce nu o faci?”

1896 Întâlnirile tainice dintre John Galsworthy şi Ada devin tot mai dese; de obicei se văd în micile apartamente pe care el le închiriază anume în acest scop. Cei doi îndrăgostiţi îşi petrec împreună o vacanţă la Lucerna, Lugano, Genua şi Monte Carlo. Galsworthy începe să scrie prima sa povestire: *Dick Denver's Idea (Ideea lui Dick Denver).* Ada o citeşte şi-l încurajează. John Galsworthy continuă să scrie altele cum ar fi: *The Doldrums, (Tobele păpuşii), Ashes* (*Cenuşă*), *The Running Amok of Synge Sahib (Amokul lui Synge Sahib), The Capitulation of Jean Jacques (Capitularea lui Jean Jacques)* sau *The Demi-Gods (Semi-zeii).*

Îşi dă multă osteneală ca părinţii să-i îngăduie părăsirea funcţiei de director al companiilor prezidate de tatăl său. După cât se pare, aceştia nu aveau încredere în vocaţia de scriitor a fiului lor şi chiar le displăcea o astfel de carieră pentru el. Mama sa spusese, de pildă, pictorului Georg Sauter, soţul surorii sale Lilian, că nu i-ar place dacă John ar ajunge scriitor chiar dacă s-ar bucura de faimă.

1897 I se împlineşte cea mai scumpă dorinţă, aceea de a avea o carte tipărită. Adună într-un volumaş, sub titlul *From the Four Winds (Din cele patru vânturi*), zece povestiri, pe care Fisher Unwin acceptă să le publice cu condiţia ca autorul să suporte cheltuielile de editare. Apărut într-un tiraj de cinci sute de exemplare, volumul,

semnat cu pseudonimul de John Sinjohn se bucura în general de recenzii binevoitoare în presă; unele dintre ele îndrăznesc să afirme că autorul ar putea avea un viitor în literatură, înainte însă de apariția lui, după ce căzuse la învoială cu Unwin, Galsworthy îi scrisese lui Conrad mărturisindu-i intenția sa de a încredința tiparului cele zece povestiri. Conrad, fără să le fi citit, îi scrie lui Unwin recomandându-l ca un nou scriitor, *„băiat de prima calitate, inteligent, a văzut lumea”*. Galsworthy, însă, nu şi-a făcut nici un fel de iluzie cu privire la meritele primului său volum. Amintindu-şi de el mai târziu avea să-l numească *„acea înspăimântătoare cărticică”* şi să-l retragă din circulație. Scrie o a doua carte, de data asta un roman, *Jocelyn,* inspirat din cele trăite cu prilejul întâlnirii lui cu Ada la Monte Carlo. Şi despre acesta va spune mai târziu că *„a fost un roman rău; nu a fost ceea ce s-ar putea numi «scris»”.* Galsworthy va înțelege în perioada următoare că nu ar putea deveni cu adevărat scriitor decât printr-o muncă îndârjită, prin revizuiri şi rescrieri repetate, concentrându-se îndeosebi asupra tehnicii. Terminat la sfârşitul anului, are curajul să arate acest roman lui Conrad, Cerându-i părerea. Acum erau prieteni buni şi Galsworthy îl ajuta băneşte. Conrad îi răspunde că: *„Meritul cărții (în afară de expresia literară distinsă) constă, tocmai în aceasta: ai dat măsura exactă a caracterelor dumitale într-un limbaj* foarte fericit, ponderat, cu adecvație poetică...” Dar unei rude din Polonia tot Conrad îi scrie: *„Romanul nu este remarcabil, dar omul este foarte amabil şi bun”*.

1898 sfârşitul lui ianuarie. Încurajat de părerea lui Conrad, trimite manuscrisul romanului *Jocelyn* lui Fisher Unwin. Peste două săptămâni primeşte un răspuns prin care editorul îl înştiințează că nu se poate aventura în publicarea acestei cărți, dar este gata s-o tipărească în aceleaşi condiții ca prima, adică prin suportarea de către autor a cheltuielilor de editare. Galsworthy refuză

această propunere, dar îl roagă pe editor să-i spună părerea sa asupra cărții. În răspunsul său, Fisher Unwin citează o frază a referentului asupra ei (referentul era Edward Garnett) potrivit căreia *„autorul ar fi îndeosebi un om de club”.* Galsworthy va protesta mai târziu împotriva acestui calificativ. De fapt referentul fusese indus în eroare de hârtia – purtând antetul clubului „Junior Carlton”, pe care scriitorul îşi aşternuse epistola sa către Unwin.

Până la urmă, găseşte un editor în persoana lui Gerald Duckworth care publică romanul pe propria lui cheltuială. Dar cartea semnată tot John Sinjohn – nu este primită bine de critică şi nici nu constituie un succes de public.

Citeşte cu pasiune pe Maupassant şi Turgheniev, îndeosebi pe cel de-al doilea care fusese chiar atunci tradus de către Constance Garnett. Se pare că scriitorul rus a exercitat asupra lui o puternică influență. *„Dintre toți,* spusese el odată despre Turgheniev –, *este cel care mi-ar fi plăcut cel mai mult să-l cunosc.”*

1899 Începe să lucreze la cel de-al doilea roman al său *Villa Rubein.*

1900 toamna. Duckworth publică *Villa Rubein,* prima carte în care talentul lui Galsworthy începe să iasă mai puternic în evidență. Dedicată surorii sale Lilian, pare să fi fost inspirată de povestea de dragoste care a dus la căsătoria acesteia cu pictorul bavarez Georg Sauter. Semnată tot John Sinjohn, a trecut aproape neobservată. S-a bucurat însă de o frumoasă apreciere din partea unor scriitori şi oameni de litere, cunoscuți de autor prin mijlocirea lui Conrad şi cărora s-a încumetat să le trimită exemplare. H.G. Wells i-a răspuns politicos îngăduindu-şi totodată şi o ironie uşoară prin care îşi manifesta îndoiala privitoare la *„existența unui temperament artistic”* pe care autorul ar fi intenționat să-l pună în lumină. Hueffer, după o mare întârziere, îi arată pe

larg cum ar fi tratat el subiectul dacă ar fi scris cartea. Nici de pe urma ei autorul n-a câştigat un ban la prima ediţie. Cu toate acestea Galsworthy era convins că drumul său în viaţă fusese hotărât.
Maiorul Arthur Galsworthy se află în războiul împotriva burilor. John Galsworthy şi Ada îşi dau pe deplin seama că vieţile lor nu mai pot fi despărţite. Totodată şi Conrad realizează acum că prietenul său ar putea să facă până la urmă, ceva în literatură. El scrie că Villa Rubein este *„un minunat exemplu de ceea ce poate dobândi hotărârea şi concentrarea asupra unui singur scop când există o bază solidă a unui talent remarcabil despre care eu realmente cred că va ajunge foarte departe – practic atât de departe pe cât va căuta să-l împingă”*.

1901 toamna. Publică *A Man of Devon (Un om din Devon),* ultimul volum apărut sub pseudonim. E o culegere de patru schiţe lungi pe care începuse să le scrie înainte de apariţia *Villei Rubein.* Sosesc ştiri că maiorul Arthur Galsworthy ar putea să se întoarcă în curând din. războiul împotriva burilor. Ada părăseşte casa ei aflată în South Kensington şi se mută singură într-un apartament din Campden House Chambers, la Campden Hill, în apropierea iubitului ei, a surorilor şi părinţilor lui. Mama lui Arthur îi scrie fiului ei că soţia l-a părăsit pentru John Galsworthy şi-l îndeamnă să se întoarcă acasă. Dar, revenit în ţară, soţul Adei nu se grăbeşte să pornească procedura de divorţ, continuând să aştepte în singurătate (*„într-o mizerie leneşă”* – cum spune Dudley Barker, unul din biografii lui John Galsworthy) încă cel puţin trei ani. Se pare că Frederick Galsworthy, tatăl lui Arthur, a interzis fiului său să intenteze divorţ pentru a evita un scandal.

1902 Lucrează cu îndârjire pentru a-şi însuşi tehnica expresivă, evitând pentru moment a mai publica ceva. Încearcă să scrie o piesă de teatru *The Civilized (Civilizatul);* neterminată, ea există sub forma unui

manuscris dactilografiat. În cuprinsul ei pot fi recunoscute personajele din *Forsyte Saga.* Este vorba de James Forsyte şi de soţia sa, de fiul lor George şi de nora lor Helen. Aceştia din urmă sunt puşi într-o situaţie asemănătoare cu cea a lui Soames şi Irene din romanul care va fi scris ulterior. Galsworthy arată piesa lui Conrad care-l încurajează să continue, dându-i totodată câteva sfaturi de natură a-l face să evite asperităţile şi melodramatismul. Scriitorul, însă, o abandonează.

1903 Lucrează la romanul *The Island Pharisees (Insula fariseilor).* Totodată schiţează proiectul unui nou roman care va apare ulterior sub titlul *The Man of Property (Bogătaşul),* primul volum din ciclul *Forsyte Saga.*

1904 La recomandarea lui Conrad, Heinemann publică *The Island Pharisees,* primul volum semnat de. Galsworthy cu propriul său nume. În centrul acestui roman se găseşte autoportretul autorului însuşi în ipostaza unui tânăr care păşeşte în viaţa adultă. Manuscrisul trimis de trei ori spre lectură lui Edward Garnett a fost de fiecare dată primit cu obiecţii şi de fiecare dată rescris. Ultima versiune i-a fost trimisă lui Garnett capitol cu capitol în timp ce autorul o aşternea încă pe hârtie şi a fost discutată de cei doi în amănunţime chiar în procesul plăsmuirii ei. Astfel, munca la această carte a constituit pentru Galsworthy o mare lecţie de măiestrie artistică. În momentul apariţiei ei, cei din rândurile propriei sale clase sociale – care au citit-o – i-au creat faima de a fi „puţin socialist”.
iunie. Face o lungă plimbare cu Garnett în cursul căreia discută proiectul său de a scrie *The Man of Property,* care rămăsese deocamdată în stadiul de piesă de teatru neterminată. De la această discuţie pleacă încurajat cu speranţa că s-ar putea face ceva din tema manuscrisului *The Civilized.*
miezul verii. Se duce cu Ada în Alpi.

decembrie. Moare tatăl său la vârsta de optzeci şi şapte de ani, ceea ce va aduce o schimbare radicală în viața sa, deoarece. În virtutea averii moştenite ca urmare a acestui deces, dobândeşte independența financiară De asemenea, ceea ce era şi mai important, nu mai trebuia, de aci încolo, să ascundă relațiile sale cu Ada. aşa cum procedase până atunci, din teama de a nu răni susceptibilitatea părintelui şi a risca astfel să se vadă lipsit de subsidiile pe care acesta i le acorda. Cei doi îndrăgostiți puteau acum să rişte un scandal public pentru a sili familia maiorului Arthur să-i îngăduie divorțul. De aceea pleacă împreună la ferma Wingstone de la capătul lui Dartmoor.

Câțiva ani mai târziu îşi vor stabili aci reşedința lor de vară permanentă.

1905 Maiorul Arthur Galsworthy intentează divorțul, termenul primei înfățişări fiind fixat pentru luna martie.

10 ianuarie. John Galsworthy şi Ada părăsesc Londra pentru o călătorie în Italia. Ei se duc întâi la Levanto, unde trag la „Grand Hotel"; scriitorul reia lucrul la romanul său.

1 februarie. Îi scrie lui Garnett că nu mai are de aşternut pe hârtie decât două capitole şi jumătate, după care va revizui totul, Ada îl va dactilografia şi apoi îl va trimite în Anglia. Îi cere părerea cu privire la titlul ce şi l-a propus: *The Man of Property. 16 mai. Î*i trimite lui Garnett un exemplar din manuscris; acesta se însărcinează să-l înmâneze lui Pawling. Garnett reproşează printre altele lui Galsworthy faptul de a-l pune pe tânărul arhitect Bossiney să se sinucidă, ceea ce, după părerea criticului, ar fi fals din punct de vedere psihologic. Scriitorul nu se lasă convins de argumentele criticului şi urmează un lung schimb de scrisori. Până la urmă scriitorul îşi dă singur seama că Garnett avusese dreptate şi se hotărăşte a-l face pe erou să moară într-un accident de circulație, aşa cum de altfel se petrec lucrurile în versiunea editată a romanului.

jumătatea lui iulie. Versiunea definitivă a romanului este trimisă în Anglia şi Pawling acceptă s-o tipărească în condițiile puse de Galsworthy.
23 septembrie. John Galsworthy şi Ada se căsătoresc.

1906 23 martie. Apare *The Man of Property.* Însă autorul nu are parte de recunoaşterea pe care o merită, romanul nefăcând mare impresie nici măcar asupra publicului Din prima ediție nu s-au vândut decât 5 000 de exemplare. Această apariție i-a adus totuşi consacrarea.
Scrie prima sa operă dramatică terminată şi reprezentată, *Silver Box (Tabachera de argint)* care va deveni cea mai disputată piesă de teatru a anului.
Se mută cu soția sa Ada în casa achiziționată de curând din Kensington 14, Adison Road, a cărei grădină dădea spre Holland Park. Câțiva prieteni, îndeosebi oameni de litere îi frecventează, dar sunt ostracizați de familie care era supărată din pricină că în romanul recent apărut puteau fi recunoscuți, printre eroi, figuri din. propriile ei rânduri. În cursul primăverii şi verii se retrage la Wingstone pentru a aşterne pe hârtie *The Country House (Domeniul),* începuse să lucreze la acest roman încă înaintea apariției lui *The Man of Property* dar, nemulțumit de prima versiune, o arsese.

1907 martie. Apare *The Country House.* Este primit elogios deşi vânzarea nu depăşeşte cu mult pe cea a lui *The Man of Property.*
Publică în periodicul *Nation* schița *A Lost Dog (Un câine pierdut).* Apoi continuă să scrie şi alte schițe.
septembrie. Cu prilejul unei vizite la închisoarea din Dartmoor este puternic impresionat de condițiile de detenție ale condamnaților şi se hotărăşte să se consacre luptei pentru abolirea regimului celular.

1908 Publică volumul de schițe *A Commentary (Un comentariu)* care stârneşte vii critici din punct de vedere politic. Începe un nou roman, intitulat la început

Shadows (Umbre); acest titlu este ulterior înlocuit prin cel de *Fraternity (Fraternitate)* de natură să sublinieze în mai mare măsură o intenție satirică.
februarie. În timp ce se află la Lyme Regis începe să lucreze la piesa *Strife (Lupta).*

1909 Apare *Fraternity. Saturday Review* critică aspru această carte îndată după apariție, considerând-o revoluționară şi primejdioasă sau, după cum se exprimă revista: *„un atac insidios şi înveninat asupra sistemului nostru social”.*
martie. Charles Frohmann îşi ia asupra sa riscul de a reprezenta de şase ori la matineu piesa *Strife* pe scena lui „Duke of York's Theatre”. Succesul este atât de mare încât reprezentațiile sunt transferate la „Haymarket” unde se joacă cu casa închisă.

1910 februarie. Se reprezintă piesa *Justice (Justiție)* la „Duke of York's Theatre”.
primăvara şi vara. Lucrează asiduu la *The Patrician (Patricianul).*
toamna. Rescrie romanul.
jumătatea lui noiembrie. Termină de revizuit cartea. Pe când se afla încă în manuscris Garnett îi reproşase că personajele ei din lumea aristocrației n-au autenticitate» deoarece autorul n-avea cum s-o cunoască. Galsworthy răspunde că el cunoaşte foarte bine această lume deoarece mama sa aparținuse micii nobilimi. La învinuirea că ar fi urmărit o critică socială el îi răspunde aceluiaşi Garnett că: *„această carte ca şi* The Man of Property, The Country House *şi* Fraternity, *este numai critica unei jumătăți din mine de către cealaltă, jumătățile fiind gradate potrivit subiectelor. Nu este o operă de critică socială – nici una dintre ele nu este. Dacă este ceva, este o frântură de examen spiritual.”*

1911 Apare *The Patrician (Patricianul)* şi *The Little Dream (Micul vis).* Moartea prepelicarului Chris, pe care-l

îndrăgeau mult, provoacă lui John Galsworthy şi Adei o mare tristeţe; scriitorul va evoca acest câine în schiţa *Memories.* Cei doi soţi pornesc într-o călătorie, prima din cele multe care vor fi făcute în viitor la insistenţele Adei ce nu-şt găsea locul nicăieri din pricina stărilor ei frecvente de agitaţie nervoasă.

1912 ianuarie. Se reprezintă *The Pigeon (Porumbelul)* la „Royalty Theatre”. Apoi scriitorul şi soţia sa pornesc spre Paris iar de acolo spre sudul Franţei. Se întorc curând la Londra pentru ca după puţină vreme să pornească din nou, de astă dată spre Statele Unite. Motivul călătoriei era dorinţa amândurora de a vedea spectacolul cu *The Pigeon* de la New York. În timpul acestei călătorii, Ada compune muzică pe versurile soţului ei.
mijlocul lui mai. Soţii Galsworthy se întorc în Anglia.
iulie. John Galsworthy şi soţia pleacă din nou, de astă dată la Cortina şi se întorc acasă prin Austria, Germania şi Belgia. În tot acest timp, Galsworthy lucrează la *The Dark Flower (Floarea întunecată)* precum şi la revizuirea corecturilor culegerii sale de eseuri şi scurte povestiri intitulată *The Inn of Tranquility (Hanul liniştii).* Se întorc la Wingstone.
octombrie. Se află la Manchester pentru a asista la reprezentarea piesei sale *The Pigeon.*
noiembrie. Galsworthy se află la Londra pentru a asista la reprezentarea, de mult amânată, a piesei sale *The Eldest Son (Fiul cel mai mare).*
decembrie. Pleacă din nou în Franţa pentru a sta în cursul iernii la Arcachon.

1913 primăvara. Soţii Galsworthy se întorc în Anglia. Scriitorul începe să lucreze la *The Freelands (Familia Freeland).*
iulie. Predau casa din Kensingston şi se mută într-un apartament la Adelphi Terrace.
septembrie. Se reprezintă piesa sa *The Fugitive (Fugarul)* la „Court Theatre; apoi este transferată la „Prince of

Wales". Pleacă la Viena unde se reprezintă piesa sa *Justice.*
decembrie. Soții Galsworthy pleacă în Egipt.

1914 Termină în Sicilia piesa sa A Bit of Love (O fărâmă de dragoste).
martie. Se întoarce împreună cu soția sa în Anglia unde asistă la premiera piesei sale *The Mob (Gloata)* de la „Gaiety Theatre". Cei doi se retrag apoi la Wingstone unde Galsworthy reia lucrul la *The Freelands.*
sfârşitul lui iulie. Scrie în jurnalul său intim: *„Aceşti nori de război sunt monstruoşi. Dacă Europa va fi implicată în conflictul austro-sârb toată lumea va înceta să mat creadă în ceva... Lucrurile se îndreaptă spre această înspăimântătoare catastrofă."*
Izbucnirea primului război mondial îl determină să termine cât mai repede *The Freelands.* Scrie o serie de articole şi schițe în legătură cu problemele războiului. Începe de asemenea să scrie un nou roman *Beyond (Dincolo),* după cum mărturiseşte el însuşi, „ca să *câştige bani pentru țară".*

1915 Ada se îmbolnăveşte de gripă; scriitorul se consacră aproape în întregime îngrijirii ei, fără a refuza însă sprijinul său, soldaților de pe front, sau victimelor războiului.
mai. Îi moare mama. Scrie în jurnalul său intim: *„Scump suflet! Somnul lung să-i fie în pace.... Un suflet brav a coborât la odihnă."*

1916 Începutul anului. Termină *Beyond.*
Războiul îşi face simțită prezența în propria-i familie: cumnatul său, Georg Sauter, care era de origine germană este internat într-un lagăr de concentrare pentru cetățenii statelor inamice. Galsworthy face intervenții pe lângă guvern pentru eliberarea lui; după multe dificultăți izbuteşte în cele din urmă să obțină această eliberare şi Sauter pleacă în Germania.

septembrie. Oferă casa sa de la 8 Cambridge Gate pentru a fi folosită ca spital; în acest scop face o vizită la cartierul general al Crucii Roşii pentru a discuta condițiile predării. *noiembrie.* Pleacă împreună cu Ada în Franța unde se angajează ca voluntari într-un spital destinat soldaților francezi dezechilibrați mintal din pricing frontului.

1917 28 martie. Soții Galsworthy se întorc la Londra,

Se reprezintă la Londra piesa sa *Foundations (Temelii)* dar nu are succes.

către sfârşitul anului. Întrucât nu mai pot pleca în străinătate din pricina războiului, iar Ada, ca de obicei, nu putea sta locului, se hotărăsc pentru o călătorie în țară; vizitează Monmouthshire, Oxford, Sussex precum şi Lancashire unde asistă la reprezentarea unei piese. Apoi se întorc la Londra unde în cep tratativele pentru cumpărarea unei noi case: Grove Lodge în Hampstead.

31 decembrie. Primeşte o telegramă de la primul ministru Lloyd George: *„Vă rugăm telegrafiați imediat dacă acceptați oferta de a vi se acorda titlul de cavaler”*. Răspunde de îndată: *„Adânc recunoscător, dar simt că nu pot accepta”*.

1918 1 ianuarie. Refuzul său fusese transmis prea târziu; ziarele anunță că i s-a acordat titlul de cavaler. Se adresează din nou primului ministru: *„V-am telegrafiat la primirea telegramei dumneavoastră noaptea trecută că nu pot accepta titlul de cavaler; văd că astăzi dimineață s-a şi anunțat; îmi pare foarte rău, dar acceptarea ar fi contrarie tuturor sentimentelor şi convingerilor mele aşa încât persist în refuzul meu şi aştept să binevoiți a da cuvenita dezmințire pentru presă”*. După cum notează în jurnalul său intim, la lămuririle cerute telefonic de redacțiile ziarelor, răspunde că *„literatura este propria ei răsplată”*.

25 iulie. Apare *Five Tales (Cinci povestiri)*. Una dintre ele este *The Indian Summer of a Forsyte (Vara târzie a unui Forsyte)* un epilog la *The Man of Property*.
28 iulie. O însemnare: *„Ideea de a face din The Man of Property primul volum al unei trilogii cimentate de The Indian Summer of a Forsyte şi un alt scurt episod, mi-a venit duminică 28 iulie şi am început chiar în acea zi. Această idee dacă va fi vreodată adusă la îndeplinire va da naştere lui The Forsyte Saga, o carte de aproape jumătate de milion de cuvinte; şi celei mai susținute şi considerabile opere epice a generației noastre, cel puțin... Dar o voi putea oare aduce la îndeplinire?"*
Câteva zile înainte de armistițiu se mută din micul apartament de la Adelphi Terrace în impunătoarea casă Grove Lodge din Hampstead.

1919 februarie. Pleacă în Statele Unite pentru a reprezenta literatura engleză la festivitățile prilejuite de centenarul naşterii poetului american James Russel Lowell (1819–1891). Cu această ocazie ține şi o serie de conferințe. În timpul călătoriei lucrează la cel de-al doilea volum al trilogiei proiectate, *In Chancery (Încătuşați de lege).*
mai. Se întoarce în Anglia având scrisă o bună parte din carte. Întrerupe temporar lucrul la ea pentru a scrie în trei săptămâni o piesă de teatru, *The Skin Game (Şarlatania).*
noiembrie. Termină *In Chancery.*
spre sfârşitul anului. Începe o scurtă povestire de legătură, *Awakening (Deşteptarea)* precum şi a treia carte a trilogiei *To Let (De închiriat)*, pe când se află în Spania. Inițial dăduse acestei cărți titlul *For Ever (Pentru întotdeauna).*

1920 Primăvara. Se reprezintă *The Skin Game* la „London Theatre"; este primul succes comercial al unei piese de Galsworthy.
sfârşitul lui mai. Pleacă la Wingstone şi reia lucrul la *To Let.*

5 septembrie. Termină prima versiune din *To Let.*
noiembrie. Apare *In Chancery*.

1922 25 mai. Forsyte Saga e publicată ca o operă unitară.
noiembrie. Începe *The White Monkey* (*Maimuța albă*), primul volum din *A Modern Comedy* în locuința sa din Hampstead.

1923 Georg Sauter pictează portretul lui Galsworthy.
vara. Continuă lucrul la *The White Monkey* în timp ce se află în Tirolul italian; termină cartea pe când se află la Madeira.

1924 Reviste din Anglia şi Statele Unite publică în foileton *The White Monkey.* Galsworthy îşi avertizează prietenii să nu citească romanul în această formă ci să aştepte apariția lui în volum.
toamna. *The White Monkey* apare în volum.

1925 ianuarie. Lucrează în Sicilia la *The Silver Spoon* (*Lingura de argint*), cel de al doilea volum al trilogiei *A Modern Comedy.* Apoi soții Galsworthy traversează Mediterana şi vizitează Tunisia şi Algeria, înapoindu-se în Spania prin Tanger.
vara. Se întorc la Londra.
noiembrie. În timp ce se află în America termină *The Silver Spoon.*
Scrie piesa *Escape* (*Evadare*).

1926 august şi septembrie. Apare *The Silver Spoon.*
Se reprezintă piesa *Escape.*
Iarna. Pleacă în călătorie în Africa de Sud. Lucrează la cei de al treilea volum al trilogiei *A Modern Comedy.*

1927 Continuă să lucreze ia; cel de ai treilea volum din *A Modern Comedy* pe care-l va intitula *Swan Song* (*Cântecul lebedei*).

primăvara. Se întoarce în Anglia şi se mută într-o casă cumpărată de curând, Bury House, aflată la jumătatea drumului între Pulborough şi Arundel. Este un fel de conac cu douăzeci şi două de odăi, clădit în stilul Tudorilor.
Publică două scurte *Forsyte Interludes* (*Interludii Forsyte*) ce vor constitui inele de legătură între cele trei romane ale noii sale trilogii,

1928 iulie. Apare *Swan Song* tocmai pe când se întoarce dintr-o călătorie în sudul Franței.

1929 I se acordă tot felul de Onoruri: După ce în prealabil i se decernase titlul de doctor la Manchester şi acela de doctor *honoris, causa* la Princeton i se mai acordă doctorate de către universitățile din Dublin. Cambridge, Sheffield şi Oxford.
iunie. Este decorat cu Ordinul Meritului.
Manuscrisul piesei sale *Strife* (*Lupta*) este adjudecat la o licitație organizată de Royal Literary Fund pentru suma de 3.300 de lire.
iarna. Soții Galsworthy fac o călătorie în Brazilia; călătoria e dezastruoasă, căci nu pot suporta clima şi se întorc cât pot de repede la Biarritz.

1930 iarna. Soții Galsworthy fac o călătorie în Majorca, apoi una în America unde scriitorul ține o serie de conferințe. Scrie un volum de scurte povestiri intitulat *On Forsyte Change* (*Variații despre Forsyte*).

1931 Lucrează la ultima trilogie *End of the Chanter* (*Sfârşit de capitol*); *Maid in Waiting* (*În aşteptare*), *Flowering Wilderness* (*Sălbăticie înfloritoare*) şi *Over the River* (*Dincolo de râu*), primele două fiind publicate separat în timpul vieții sale. Cea de a treia a fost editată, împreună cu celelalte, prin grija Adei, după moartea sa.
13 august. Termină la Bury House ultima sa trilogie.

10 noiembrie. I se anunță vestea că i s-a decernat Premiul Nobel pentru literatură. Galsworthy hotărăşte ca suma de 9 000 de lire ce i se cuvenea să devină fondul de bază al P.E.N. Clubului (Clubul scriitorilor) pe care el însuşi, de altfel, îl prezida.

11 noiembrie. Suferă un accident de călărie, îşi continuă, în zilele următoare, activitatea obişnuită, răspunzând mai ales numeroaselor mesaje de felicitare primite cu prilejul decernării premiului Nobel. Ascunde tuturor că ar fi bolnav şi refuză să consulte un medic. Dar starea lui se înrăutățeşte treptat în tot cursul lunilor noiembrie şi decembrie. Medicii, chemați prea târziu de altfel, nu izbutesc să se pună de acord asupra diagnosticului.

1932 31 ianuarie, ora 9 *şi un sfert.* Îşi dă ultima suflare. Este incinerat.

1933 martie. Într-unul din poemele sale scriitorul cerea să-i fie risipită cenuşa în aer. Dorința i se îndeplineşte, urna fiind golită de pe vârful lui Bury Hill peste pajiştea unde avea obiceiul să călărească zilnic.

V. M.

PARTEA I

CAPITOLUL I

O reuniune la Worsted Skeynes

Era în anul 1891, într-o luni din octombrie. În întuneric, în fața gării din Worsted Skeynes, se înşiruiau fără să lase vreun loc şi altcuiva, omnibuzul, landoul şi şareta pentru bagaje a domnului Horace Pendyce. În acelaşi fel toată lumina unicului felinar din gară cădea pe obrazul vizitiului domnului Horace Pendyce, şi pe al nimănui altuia. Cu obrajii roşii, favoriții cărunți tunşi scurt, bărbia grasă şi buzele subțiri, strânse într-o expresie de nepătruns, vizitiul, adevărată emblemă a sistemului feudal, trona de pe înălțimea caprei în bătaia vântului de răsărit. Primul valet al domnului Horace Pendyce împreună cu al doilea rândaş, purtând fiecare câte o livrea lungă cu nasturi de argint şi pălării înalte puse ştrengăreşte, în care păreau să se simtă cât se poate de bine, aşteptau pe peron sosirea trenului de 6 şi 15.

Primul valet scoase din buzunar o hârtie de scrisori cu antet şi blazon, tăiată în două şi acoperită cu caligrafia măruntă şi precisă a domnului Horace Pendyce. Citi cu voce nazală şi batjocoritoare:

„Onorabilul Geoff şi doamna Winlow, camera albastră, cameristă, lenjerie modestă; domnul George, camera albă; doamna Jaspar Bellew, camera aurită; căpitanul, cea roşie; generalul Pendyce, camera roză; pentru valetul său mansarda din fund. Asta-i tot!”

Rândaşul, un tânăr cu fața roşie, nu-i dădu nici o atenție.

— Dacă se întâmplă ca Ambler, calul domnului George, să câştige miercuri, spuse el, am şi pus vreo cinci lire în buzunar. Cine lucrează pentru domnul George?

— James, cine altul?

Rândaşul fluieră:

— Încerc eu mâine să-i duc bagajul. Pariezi, Tom?

Valetul răspunse:

— Uite, mai e ceva scris pe partea cealaltă: camera verde, aripa dreaptă pentru secătura aia de Foxleigh, un om de nimic. Ia tot ce poate, dar de la el nu scoți un ban – ăsta-i soiul! Dar ce bun țintaş! De asta îl invită!

Trenul se apropia ivindu-se de după un paravan de arbori întunecoşi.

Primii coborâră pe peron doi negustori de vite cu bastoane lungi în mână, îmbrăcați în mantale de pânză grosolană, târându-şi greoi paşii şi împrăştiind în jur un miros stăruitor de mahorcă şi vite. Apoi o pereche, şi câte un călător izolat, care se țineau cât mai departe unul de altul: erau musafirii domnului Horace Pendyce.

Unul câte unul se îndreptară încet spre trăsuri şi se opriră alături de ele, fără să întoarcă privirea, ca şi cum le-ar fi fost teamă că se vor recunoaşte. Un bărbat înalt, înfăşurat într-o blană, a cărui soție, la fel de înaltă, purta o mică poşetă din piele şi argint, se adresă vizitiului:

— Ce mai faci, Benson? Domnul George mi-a comunicat că a fost înştiințat de căpitanul Pendyce că nu poate veni înainte de nouă jumătate. În aceste condiții n-ar fi rău să...

Ca o briză uşoară care destrăma brusc tăcerea densă a unei cețe glaciale, o voce cu un timbru clar se făcu auzită:

— Vă mulțumesc, urc în cupeu.

Urmată de primul valet care-i ducea păturile, înfăşurată într-un voal alb prin care onorabilul Geoffrey Winlow putea

să contemple pe îndelete lucirea ochilor ei, o doamnă se apropie şi, după ce aruncă o privire în urmă, dispăru în trăsură. Dar nu trecu mult şi capul ei se arătă din nou într-un nor de tul.

— E loc destul, George.

Şi George Pendyce veni repede şi se aşeză lângă ea. Se auzi un scârțâit de roți; trăsura porni.

Onorabilul Geoffrey Winlow ridică întrebător capul spre vizitiu:

— Cine este, Benson?

Vizitiul se aplecă, duse mâna sa grăsulie înmănuşată în alb la pălăria onorabilului Geoffrey, şi cu un aer confidențial explică:

— Doamna Jaspar Bellew, soția căpitanului Bellew de la conacul Firs.

— Dar credeam că nu sunt...

— Nu, domnule, nu sunt, domnule!

— Aşa!

Din uşa omnibusului se auzi o voce aspră cu vorba domoală.

— Ei bine, Geoff!

Onorabilul Geoffrey Winlow urcă în omnibus unde erau aşezați, în afara soției sale, domnul Foxleigh şi generalul Pendyce. Şi din nou se auzi vocea doamnei Winlow care exclama:

— Cred că nu vă deranjează camerista mea. Urcă-te, Tookson!

Castelul domnului Horace Pendyce era o construcție din piatră, lungă şi joasă, aşezată într-un loc foarte potrivit, la mijlocul domeniului. Familia sa îl moştenise de la stră-străbunicul său, printr-o alianță cu ultimul vlăstar al familiei Worsted. Fusese la început o proprietate frumoasă, arendată în parcele unor fermieri care, lăsați de capul lor, se descurcau bine şi plăteau o arendă straşnică; astăzi, proprietarul pământurilor le cultivă şi le administrează după metode ştiințifice, dar în pierdere. Din când în când, domnul Pendyce importa cu regularitate o nouă rasă de vaci sau de potârnichi şi construia o nouă aripă la şcolile din sat. Din

fericire, nu moşia era izvorul veniturilor sale. Se înțelegea cum nu se poate mai bine cu pastorul şi cu administrația sanitară şi se plângea destul de des că arendaşii săi plecau şi-şi părăseau pământul, Soția sa era urmaşa familiei Totteridge, iar terenurile sale de vânătoare erau minunate. E de prisos să spunem că el era fiul cel mai mare. Adânc convins că individualismul ruinase Anglia, îşi dădea silința să combată această tendință la fermierii săi. Căutând să înlocuiască individualismul lor cu propriile sale planuri şi sentimente – mai bine zis cu propriul său individualism – domnul Pendyce izbutea să dovedească cu certitudine adevărul teoriei sale favorite: cu cât individualismul este mai rafinat, spunea el, cu atât mai sterilă devine existența comunității. Dacă i se demonstra că şi el este un individualist, se înfuria şi protesta împotriva acestei păreri denumindu-se – aşa cum îi plăcea să afirme – un „conservator-comunist". Ca agricultor, era fireşte protecționist o taxă asupra importului de grâu – spunea el – ar fi fost de-ajuns ca să asigure prosperitatea Angliei. „Dacă s-ar fixa o taxă de trei-patru şilingi asupra grâului, repeta adesea, aş putea să câştig de pe urma pământurilor mele."

Domnul Pendyce mai avea şi alte trăsături caracteristice, nu prea originale de altfel. Era împotriva oricărei schimbări în ordinea existentă a lucrurilor, întocmea liste amănunțite pentru tot ce-i aparținea, şi nu era niciodată mai fericit decât atunci când vorbea despre sine sau despre domeniul său. Avea un prepelicar negru cu botul alungit, cu urechile încă şi mai lungi, care răspundea la numele de John şi pe care-l dresase singur cu atâta răbdare, încât bietul animal era fericit numai când se afla alături de stăpânul său.

Domnul Pendyce arăta mai curând ca un om de modă veche: drept, sprinten şi activ, cu favoriți subțiri, cărora de câțiva ani le adăugase o mustață căruntă, ce-i cădea peste buze. Purta cravate mari şi redingote cu poale pătrate croite după moda veche. Nu fuma.

Stătea în capul mesei din sufrageria încărcată cu flori şi argintărie, între onorabila doamnă Winlow şi doamna Jaspar Bellew. Nicicând n-a existat un contrast atât de izbitor ca

între cele două femei. Amândouă erau înalte, bine făcute şi graţioase. Natura aşezase între ele o prăpastie pe care silueta prea strâmtă a domnului Pendyce încerca zadarnic s-o umple. Trăsăturile doamnei Winlow păstrau acel calm specific tipului cenuşiu al aristocraţiei britanice şi lăsa o impresie glacială ca zâmbetul unei zile geroase de iarnă. Chipul ei oarecum lipsit de expresie spunea celor care o priveau că este totuşi o femeie cu o educaţie aleasă. Iar dacă pe acest chip s-ar fi putut citi ceva, e cu neputinţă de spus la ce-ar fi dus această dezvăluire. Încă din copilărie ascultase de ceea ce o ruga guvernanta:

— Dumnezeule, domnişoară Truda, să nu te strâmbi niciodată! Ai putea să rămâi aşa!

Şi de atunci, Gertrude Winlow, onorabilă prin propriul titlu de nobleţe şi prin cel al soţului ei, nu s-a strâmbat, după cum se crede, nici măcar atunci când s-a născut fiul ei. La stânga domnului Pendyce şedea uluitoarea doamnă Bellew, cea cu ochii verzi-cenuşii, ochi pe care până şi cele mai binevoitoare fiinţe de sex feminin simţeau, fără să ştie de ce, că nu-i pot suferi. O femeie în situaţia ei ar fi trebuit să evite orice exagerare, căci Natura îi dăduse o înfăţişare prea bătătoare la ochi. Se spunea că în urmă cu un an, când se despărţise de căpitanul Bellew părăsindu-şi domeniul din Firs, o făcuse deoarece se plictisiseră unul de celălalt. Se mai spunea că nu era o fire rece şi că încuraja atenţiile lui George, fiul mai mare al domnului Pendyce.

Înainte de masă, în salon, *lady* Malden spusese doamnei Winlow:

— Ce-i cu această doamnă Bellew? Nu mi-a plăcut niciodată. O femeie în situaţia ei ar trebui să fie mai atentă. Nici nu prea înţeleg de ce e invitată aici, când soţul ei stă chiar peste drum, la conacul Firs. În afară de asta, nu are nici un fel de avere şi nici nu încearcă măcar să ascundă faptul. Într-un fel, aş spune că e o aventurieră.

Doamna Winlow răspunse:

— Dar este oarecum verişoara doamnei Pendyce. Familia Pendyce are rude cam peste tot. Trebuie să fie uneori destul de neplăcut. Nu se ştie nici o dată...

Lady Malden îi întoarse vorba:

— O cunoşteai când locuia aici? Mie nu-mi plac amazoanele astea care călăresc toată ziua. Şi ea şi soţul ei erau la fel de nebuni. Vorbeau intr-una despre ce fel de obstacol săriseră şi cum îl săriseră. Şi apoi, pariază şi merge la curse. Aş vrea să n-am dreptate, dar cred că George Pendyce este îndrăgostit de ea. Prea se văd des la Londra. Este una dintre acele femei după care aleargă toţi bărbaţii!

În capul mesei, unde în faţa fiecărui musafir era aşezată o listă de mâncăruri, scrisă cu îngrijire de mâna fiicei mai mari, Horace Pendyce îşi savura supa.

— Această supă, spuse el adresându-se doamnei Bellew, îmi aminteşte de bătrânul şi iubitul dumitale tată: îi plăcea la nebunie. Aveam un profund respect pentru tatăl dumitale – era un om minunat! Am spus întotdeauna că de la moartea iubitului meu părinte, cunoscut ca unul din cei mai încăpăţânaţi oameni din cele trei regate ale noastre, n-am întâlnit niciodată un bărbat mai hotărât ca el.

Îi plăcea să întrebuinţeze expresia „în cele trei regate” care preceda întotdeauna afirmaţia că bunica sa cobora din neamul lui Richard al treilea, în timp ce bunicul său era urmaşul acelei rase de uriaşi din Cornwall, despre care se spunea, afirma el cu un zâmbet complice, că unul dintre ei azvârlise odată o vacă peste un zid.

— Dar tatăl dumitale, doamnă Bellew, era de un individualism exagerat. Văd foarte bine ce înseamnă individualismul atunci când mă ocup de treburile moşiei şi îmi dau seama că un individualist nu e niciodată mulţumit. Fermierii mei au tot ce-şi doresc, dar e imposibil să-i satisfac. Am unul, pe nume Peacock, care e nemaipomenit de încăpăţânat şi îngust la minte. Fireşte, eu nu mă dau bătut. Dacă l-aş lăsa să-şi facă de cap, s-ar întoarce la obiceiurile de odinioară şi ar lucra pământul aşa cum îl taie pe el capul. Vrea să-mi cumpere pământul. Vechiul sistem al fermierului proprietar, plin de racile. Spune că bunicul său a fost proprietarul acelui pământ. Astfel de om e. Urăsc individualismul: ruinează Anglia. Nicăieri nu veţi găsi căsuţe mai bune sau ferme mai bine organizate ca pe moşia mea. Eu

sunt pentru centralizare. Presupun că ştiţi cum mă denumesc... „un conservator-comunist”. În ceea ce mă priveşte”, acesta e viitorul. Dimpotrivă, tatăl dumitale obişnuia să spună: „Fiecare pentru sine!” Când e vorba de pământ, nu merge. Proprietarul şi arendaşul trebuie să lucreze în bună înţelegere. Veniţi cu noi la Newmarket miercuri? George are un cal foarte bun, care aleargă la Rutlandshire – un cal foarte bun! El nu pariază, sunt încântat s-o spun. Dacă există un lucru pe care-l urăsc pe lumea asta e jocul de curse!

Doamna Bellew îi aruncă o privire piezişă şi un mic zâmbet ironic se ivi pe buzele ei roşii şi pline, în timp ce domnul Pendyce era cu totul absorbit de farfuria cu supă din faţa sa. Când acesta se pregăti să reia firul conversaţiei, vecina lui de masă era în plină discuţie cu fiul său. Atunci moşierul, cu sprâncenele încruntate, se întoarse către onorabila doamnă Winlow. Ea era întotdeauna atentă, ca o maşină, te urmărea fără să se lase absorbită de nimic altceva, şi răspundea monosilabic nu părea să-şi dea osteneala să fie înţelegătoare sau simpatică şi mai ales nu era slugarnică. Domnul Pendyce găsea în ea o interlocutoare pricepută în arta conversaţiei.

— Treburile se schimbă în ţară, spuse el, se schimbă în fiecare *zi.* Moşiile nu mai sunt ce-au fost. Noi proprietarii avem o mare răspundere. Dacă dispărem, totul se duce de râpă.

Într-adevăr, ce putea să fie mai plăcut decât această viaţă la ţară pe care o ducea domnul Pendyce la moşia sa: activitatea fără efort, amestecul de aer curat şi căldură înmiresmată, un repaus intelectual desăvârşit, privilegiile sale, de drept şi de fapt, toate îl puneau la adăpost de orice suferinţă; iar pe deasupra – ca un simbol – supa din faţa sa, sinteză a unor elemente savuroase de natură animală.

Pentru domnul Pendyce aceasta era adevărata viaţă, şi acei care o trăiau erau singurii oameni adevăraţi. Socotea că este o datorie să trăieşti o astfel de viaţă simplă, sănătoasă şi îmbelşugată, înconjurat de fiinţe întreţinute pentru uzul propriu. plutind parcă pe valurile unui ocean... de supă! Şi gândul că în oraşe există milioane de oameni care luptă unii

împotriva altora în căutare de lucru – îl întrista la culme. Pe de altă parte, îi era nesuferită viața din suburbane, cu oamenii care locuiau în şiruri de căsuțe cu acoperişuri de ardezie, ce semănau atât de jalnic una cu alta încât nici un om de gust nu putea să îndure această privelişte. Cu toate acestea, deşi se dăruia din tot sufletul vieții de moşier, nu era un om bogat, venitul său abia depăşea zece mii de lire pe an.

Prima vânătoare a anotimpului, care urma să aibă loc în desişuri şi în păduricile înconjurătoare, trebuia să înceapă ca de obicei odată cu ultima alergare de la Newmarket, căci Newmarket era la o distanță cam supărătoare de Worsted Skeynes; şi cu toate că domnul Pendyce avea oroare de jocul la curse, îi plăcea totuşi să participe şi să treacă drept un om care se interesează de sport de dragul sportului. Era şi mândru de faptul că fiul său cumpărase un cal atât de bun cum făgăduia să fie Ambler, pentru o sumă ridicol de mică, şi-l punea să alerge numai de dragul sportului.

Invitații fuseseră aleşi cu grijă. La dreapta doamnei Winlow se afla Thomas Brandwhite (de la Brown, şi Brandwhite), care avea o situație în lumea finanțelor, ce nu trecea neobservată, şi era proprietarul a două case la țară şi a unui yacht. Obrazul său prelung şi plin de cute, cu mustăți mari şi groase, îl caracteriza ca pe un om plicticos. Se retrăsese de la conducerea băncii sale şi se mulțumea acum să facă parte din consiliile de administrație a mai multor societăți. Lângă el şedea doamna Hussell Barter. Avea privirea înduioşătoare a multor englezoaice care se dăruiesc datoriei ce o au de împlinit, oricât de grea şi neplăcută ar fi aceasta. Obrazul lor, odinioară trandafiriu, e acoperit acum cu bube roşietice, ofilit şi plin de cute: în ochi li se citeşte necontenit teama. Conversația lor simplă, plină de afecțiune, deschisă, are în ea o notă de timiditate şi dezamăgire dar vădeşte totuşi încredere. Aceste femei sunt întotdeauna înconjurate de copii, de bolnavi şi bătrâni, care imploră ajutorul lor. Ele n-au cunoscut niciodată bucuria unei odihne desăvârşite. O astfel de femeie era doamna Hussell Barter, soția pastorului Hussell Barter, care urma să facă a doua zi parte din grupul vânătorilor, dar n-avea să asiste la cursele de miercuri.

Celălalt vecin era Gilbert Foxleigh, un om înalt şi subţire, cu capul lung şi îngust, dinţii albi şi puternici, şi ochii aprinşi, adânciţi în orbite. Descindea dintr-o familie de nobili de ţară. Foxleigh avea cinci fraţi şi era foarte căutat de către proprietarii de terenuri de vânătoare sau de mânjii pe jumătate dresaţi, căci, ca să vorbim ca un Foxleigh, „niciunul dintre ticăloşii ăştia nu e în stare să tragă cu arma sau să încalece pentru a se amuza”. Nu se afla vietate, animal sau pasăre, pe care el să n-o fi putut vâna pe cât de bucuros, pe atât de îndemânatic. Potrivnic pe lumea aceasta nu-i era decât venitul său neîndestulător. Era cavalerul doamnei Brandwhite, dar îi vorbea puţin şi o lăsa în grija generalului Pendyce, celălalt vecin de masă.

Dacă s-ar fi născut cu un an înaintea fratelui său în loc de a se naşte un an după el, Charles Pendyce ar fi fost în mod firesc proprietarul moşiei Worsted Skeynes, şi în schimb Horace ar fi îmbrăţişat cariera armelor. Orice s-ar spune, aproape fără să-şi dea seama devenise general-maior şi îşi ceru pensionarea. Iar al treilea frate, dacă s-ar fi hotărât să vină pe lume, ar fi aparţinut bisericii, unde-l aştepta o parohie; dar el a hotărât altfel, şi a trebuit ca acest beneficiu familial să treacă la o ramură colaterală.

Când îi vedeai din spate pe Horace şi pe Charles, era greu să-i deosebeşti unul de altul. Amândoi erau firavi şi drepţi, cu umerii uşor aduşi, dar Charles Pendyce îşi despărţea părul printr-o cărare ce cobora până la ceafă, şi picioarele, încă solide, păreau uşor încovoiate. Dacă îi priveai din faţă deosebirea era mai evidentă, căci favoriţii generalului se lărgeau până când atingeau mustăţile. În schimb, figura şi toată atitudinea lui lăsau să se vadă că regreta faptul de-a fi trebuit să se retragă din viaţa activă, ca un om care a făcut întotdeauna parte dintr-un sistem de care, în sfârşit, s-a eliberat fără să aibă clar în minte ce lasă în urmă, simţind vag că a fost înşelat în aşteptările sale! Nu se însurase niciodată, căci în sinea lui îşi spunea că lucrul acesta era cu desăvârşire inutil, din pricină că Horace, care era mai mare cu un an decât el i-o luase oricum înainte, şi locuia împreună cu un valet aproape de clubul său din Pall Mall.

În *lady* Malden, căreia generalul îi dăduse braţul ca s-o conducă în sufragerie, stăpânul moşiei Worsted Skeynes avea un invitat de seamă; fiică a unui pastor de la ţară, *lady* Malden se făcuse larg cunoscută prin ceaiurile ce le oferea muncitorilor la Londra în timpul sezonului. Niciunul dintre muncitorii invitaţi la o asemenea reuniune nu pleca de-acolo fără să simtă un adânc respect pentru ea. De altfel, nu era o femeie căreia să nu i se dovedească întregul respect ce i se datora. Când stătea pe scaun arăta întotdeauna mai bine, căci avea picioare scurte. Obrazul îi era frumos colorat, gura mare şi severă, nasul bine format şi părul negru. Vorbea cu voce hotărâtă şi nu-şi drămuia cuvintele. *Sir* James, soţul ei, îi datora principiile reacţionare pe care le profesa faţă de mişcarea feministă.

La celălalt capăt al mesei, onorabilul Geoffrey Winlow povestea amfitrioanei sale despre ţările balcanice pe care le vizitase şi de unde de-abia se înapoiase. Avea trăsături frumoase şi obrazul său de tip normand respira calm, siguranţă şi energie. Manierele sale erau plăcute şi fireşti, dar uneori, se observa că avea unele opinii asupra cărora nu îngăduia să fie contrazis. Nu era departe ziua când urma să moştenească în Camera Lorzilor locul tatălui său, lordul Montrossor, al cărui castel se găsea la Coldinghem, la şase mile depărtare.

Lângă el şedea doamna Pendyce. Un portret al acestei doamne atârna deasupra bufetului, la capătul încăperii, şi cu toate că fusese pictat de un pictor la modă, acesta reuşise să redea acel „ceva” pe care expresia feţei ei îl mai păstra şi acum, după douăzeci de ani. Nu mai era tânără, părul ei negru încărunţea, totuşi nu era nici bătrână, căci se măritase la nouăsprezece ani şi acum avea abia cincizeci şi doi. Faţa îi era prelungă şi cam palidă, sprâncenele le avea arcuite, negre şi întotdeauna uşor încruntate. Ochii erau cenuşii închis, uneori aproape negri căci, ori de câte ori o copleşea vreo emoţie, pupilele i se dilatau, îşi ţinea buzele uşor întredeschise, iar expresia acestor buze ca şi a ochilor făcea ca obrazul ei să arate blândeţe, gingăşie şi încredere în viitor. Toate acestea oglindeau convingerea ei înnăscută că nu avea

nevoie să dorească ceva din bunurile acestei lumi, fiindcă ştia, fără ca nimeni să i-o fi spus vreodată, că le poseda. Acel „ceva”, precum şi mâinile ei lungi şi transparente arătau că se trage din familia Totteridge. Glasul ei domol, cu o intonație aparte – avea un mic defect de vorbire – nu era neplăcut, ca şi obiceiul de a-şi ține pleoapele uşor aplecate în jos, ceea ce întărea această impresie. Pe corsajul ei, care ascundea inima unei adevărate doamne, se arăta privirilor o minunată dantelă veche.

La acelaşi capăt al mesei, în fața ei, *Sir* James Malden şi Bee Pendyce, fiica cea mai mare a casei, vorbeau despre cai şi vânătoare. Bee vorbea rareori de altceva. Deşi pe fața ei plăcută se citea bunătate, nu era totuşi drăguță, şi acest mic fapt părea să-i înrâurească purtările şi o făcea timidă şi veşnic dispusă să-i servească pe cei din jur.

Sir James avea favoriți mici, cărunți, şi o față ageră, ce aducea cu un chip sculptat. Se trăgea dintr-o veche familie din Kent care emigrase în Cambridgeshire. Terenurile sale de vânătoare erau deosebit de bune; avea funcția de judecător de pace, era colonel în garda civilă, era omul bisericii şi o persoană mult temută de braconieri. Nutrea vederi reacționare de care am mai pomenit şi se temea un pic de *lady* Malden.

De cealaltă parte a mesei, acolo unde era aşezată domnişoara Pendyce, şedea reverendul Hussell Barter, care venise pentru vânătoarea de a doua zi, dar nu participa la alergările de miercuri. Preotul din Worsted Skeynes nu era înalt, şi probabil că de atâta efort cerebral chelise. Fața sa lată, foarte corectă, din creştetul capului până la baza bărbiei, avea o culoare sănătoasă, era bărbierită şi semăna cu portretele din vremea regelui George. Obrajii plinuți, buza de jos ieşită în afară şi sprâncenele care se ridicau stufoase pe deasupra ochilor de culoare deschisă completau figura sa autoritară, care se întregea şi prin felul cum articula cuvintele. Iar pe deasupra, o voce foarte sonoră, dobândită în urma lungilor slujbe în strană, la fel de răsunătoare şi între patru ochi, te făceau să-l auzi şi când nu-l priveai. Poate că dorea ca spusele sale să dea roade chiar atunci când se

ocupa de chestiuni confidențiale. Era cu adevărat tipic în felul său. Nu-i plăceau nesiguranța, şovăirea, toleranța – atunci când nu era vorba de părerile lui personale. Nu avea încredere în imaginație. Găsea că datoria lui în viață era foarte clară, şi a altora şi mai clară, şi nu-şi încuraja enoriaşii să gândească singuri. I se părea că este un obicei primejdios. Era sincer în părerile sale şi, când avea prilejul să găsească o vină, vorbea despre cel vinovat ca despre un „individ fără caracter, un tip aparte”. Vorbea cu atâta convingere încât ascultătorii săi nu puteau să nu fie pe deplin încredințați de imoralitatea persoanei discutate. Avea felul său de a glumi şi era iubit în parohie. Era un bun jucător de cricket, un pescar şi mai bun, şi un țintaş straşnic, cu toate că, aşa cum zicea el, nu putea să-şi permită să piardă timpul cu vânătoarea. Deşi nu prea se amesteca în chestiuni laice, veghea asupra năzuințelor turmei sale de credincioşi cu vederi sănătoase şi-i încuraja îndeosebi să sprijine ordinea existentă: imperiul britanic şi biserica engleză. Parohia sa era ereditară. Din fericire însă, pastorul avea venituri particulare din care trăia aşa cum cerea rangul său, şi întreținea o familie destul de numeroasă. Vecina sa de masă era Norah, cea mai tânără dintre cele două fete Pendyce, care avea un obraz rotund, luminos şi un fel de a fi mult mai hotărât decât sora ei Bee.

La dreapta era aşezat fratele ei, George, fiul cel mai mare al familiei. George era de statură mijlocie, avea fața roşcovană, bine rasă, cu maxilare puternice. Ochii săi erau cenuşii, buzele severe. părul de culoare închisă îngrijit periat, puțin rărit în creştet, cu acea strălucire aparte, întâlnită la bărbații care locuiesc în oraşe. Hainele perfect croite, dar fără să bată la ochi făceau din el tipul elegant pe care-l întâlneşti în Piccadilly la orice oră din zi sau din noapte. Fusese destinat să intre în regimentul de gardă, dar nu izbutise să treacă examenele necesare, nu din vina lui, ci datorită unui defect înnăscut în pronunție. Dacă în locul său s-ar fi prezentat fratele său mai tânăr, Gerald, probabil că acesta ar fi împlinit tradiția familiei Pendyce şi ar fi putut îmbrățişa cariera armelor ca ceva cu totul firesc. După cum era cu putință ca

Gerald – actualul căpitan Pendyce – să fi dat şi el greş la primirea în armată, dacă ar fi fost primul născut al familiei.

Cu venitul de şase sute de lire, pus la dispoziţie de tatăl său, George locuia la Londra, la club, unde-şi petrecea cea mai mare parte din timp răsfoind *Ghidul curselor,* de Ruff.

Îşi ridică ochii de la lista de bucate şi privi în jur pe furiş; Helen Bellew vorbea cu tatăl său, în timp ce umărul alb, decoltat, era întors într-o parte. George era mândru că se putea stăpâni, dar în privire i se citeau sentimentele profunde ce le nutrea pentru vecina sa. Părerea celor de faţă care socoteau că doamna Bellew, în situaţia în care se găsea, era o persoană de care doreai să te simţi aproape, se dovedea pe deplin îndreptăţită. Era înaltă şi zveltă, frumos împlinită acum când nu mai participa la vânătoare. Părul, pieptănat în şuviţe care cădeau libere pe fruntea lată, avea un luciu moale, neobişnuit. Buzele erau uşor senzuale, iar ochii minunaţi: cenuşii ca gheaţa, păreau aproape verzi şi, umbriţi de gene negre, aveau întotdeauna o privire luminoasă.

George o privea fix, înduioşător; părea că, împotriva voinţei sale, nu-şi poate lua ochii de la ea. Deşi fuseseră împreună toată vara trecută, George nu ştia încă ce are de gând în ceea ce-l privea. Uneori părea că-l îndrăgeşte, alteori se purta de parcă nu avea nici un fel de sorţi de izbândă. Ceea ce la început părea o joacă, se preschimbase acum într-un sentiment profund. Situaţia era tragică în sine. Pierduse acea plăcută nepăsare care face însuşi farmecul vieţii. Nu se putea gândi la nimic altceva decât la ea. Era oare una din acele femei care se hrănesc cu admiraţia bărbaţilor fără să dea nimic în schimb? Sau aştepta să fie mai sigură de cucerirea ei? Noaptea, în timp ce veghea, îşi pusese de sute de ori aceste întrebări. Pentru George Pendyce, om de lume, neobişnuit cu lipsurile, hrănit cu acea filozofie simplă care spune: „trăieşte şi te bucură", această obsesie de care nu putea să scape sau să se ferească, aşa cum nu putea să evite hrana, şi al cărui sfârşit nu-l întrezărea, era ceva îngrozitor.

O cunoscuse pe doamna Bellew când locuia la conacul ei „The Firs", o întâlnise la diferite partide de vânătoare, dar pasiunea pentru ea se trezise vara trecută. Răsărise brusc

dintr-un simplu flirt început la un bal. Un om de lume nu-şi scrutează adâncimile psihice; el acceptă situațiile cu o simplitate înduioşătoare. Dacă e flămând, trebuie să mănânce. Dacă e însetat, trebuie să bea. De ce e flămând sau însetat? Acestea sunt întrebări de prisos. Nu-l supăra aspectul moral al chestiunii; faptul că era femeie măritată, că nu trăia cu soțul ei, nu era pentru el o piedică. Urmările aventurii – şi existau multe puncte negre la orizont – erau o problemă a cărei rezolvare o lăsa în seama viitorului. Adevărata lui nelinişte era mult mai aproape, mai primitivă şi mai simplă; simțea că se lasă dus de un torent atât de puternic încât îşi pierdea echilibrul fără putință de scăpare.

Domnul Pendyce spunea:

— Da, urâtă afacere, un caz grav. Îngrozitor lucru pentru familia Sweetenham! Tânărul acela obligat să renunțe la cariera armelor! Nu pot înțelege la ce s-a gândit bătrânul Sweetenham. Trebuia să fi ştiut că fiul său a avut un şoc. Cred că Bethany era singurul care nu ştia ce se petrece. Fără îndoială, *lady* Rose, ea şi numai ea a făcut această greşeală...

Doamna Bellew zâmbi.

— Toată simpatia mea se îndreaptă către *lady* Rose. Ce părere ai dumneata, George?

George se încruntă.

— Eu am gândit întotdeauna că Bethany e un măgar.

— George, spuse domnul Pendyce, este imoral! Toți tinerii sunt imorali. Îmi dau seama din ce în ce mai mult... Am auzit că ați renunțat la vânătoarea cu gonaci.

Doamna Bellew suspină.

— Nu poți vâna când n-ai aproape nimic.

— Ah! locuiți la Londra. Londra îi strică pe toți. Oamenii nu se mai interesează ca pe vremuri de vânătoare şi de agricultură. Uitați-vă la George: nu e chip să-l fac să stea aici. Nu că aş vrea să-l țin legat de fusta mamei. Tinerii trebuie să zburde!

Rezumând astfel legile naturii, moşierul îşi văzu de cuțit şi furculiță.

Dar nici doamna Bellew şi nici George nu-i urmară exemplul; ea privea în farfurie, şi un zâmbet care de-abia se

vedea îi juca pe buze; fără să zâmbească, George îşi mută privirea arzătoare şi plină de reproş de la tatăl său la doamna Bellew şi de la doamna Bellew la mama sa. Avea impresia că un curent magnetic străbate printre cele două rânduri de obraji, fructe şi flori, ceea ce o făcu pe doamna Pendyce să zâmbească blând fiului său.

CAPITOLUL II

Vânătoarea

Era ora micului dejun. La un colț de masă, domnul Pendyce mânca tacticos. Păstra tăcere, aşa cum se cuvenea când ai citit rugăciunile în familie; această tăcere şi teancul de scrisori pe jumătate deschise la dreapta sa, vorbeau celor din jur despre autocrația stăpânului casei.

— Nu fiți formalişti – faceți ce vreți, îmbrăcați-vă cum vă place, şedeți unde vă place, mâncați ce vă place, beți ceai sau cafea, dar… Fiecare privire a ochilor săi, fiecare frază din conversația sa aproape monosilabică, în parte sinceră, părea să repete acest „dar”…

La celălalt capăt al mesei şedea doamna Pendyce, având în față un ceainic de argint care scotea un abur plăcut mirositor. Mâinile ei se agitau fără încetare printre ceşti şi, în timp ce lucrau, buzele se mişcau spasmodic, dar freamătul acesta nu avea legătură cu ea însăşi. Mai spre stânga zăcea uitată o bucată de pâine prăjită, pe o farfurie mică, albă. O ridicase de două ori, unsese cu unt câte o bucățică din ea, şi apoi o pusese la loc. La un moment dat se opri, îşi pironi ochii asupra doamnei Bellew cu o privire care părea să spună: „Cât de fermecătoare arăți, draga mea!” Apoi, ridicând cleştele pentru zahăr, începu din nou să servească.

Pe bufetul lung acoperit cu o față de masă albă se aliniau preparate din carne, care se găsesc numai la acei care cresc animale pentru nevoile proprii. La unul din capetele acestei expoziții de preparate din carne se găsea o plăcintă imensă umplută cu vânat, din aluatul căreia lipsea un triunghi mare; la celălalt capăt pe două faianțe ovale se aflau patru potârnichi reci, mai mult sau mai puțin ciopârțite. Îndărătul lor, un coş de argint împletit conținea trei ciorchini de struguri negri, un ciorchine alb şi un foarfece de argint pentru struguri, care nu putea fi folosit deoarece se tocise

demult, dar care aparținuse cândva familiei Totteridge și purta încă blazonul acestei familii.

În sufragerie nu se vedeau servitori, dar din când în când ușa se deschidea și se aducea câte ceva, ceea ce dădea de înțeles că în spatele ușii erau servitorii care așteptau să fie chemați. De fapt, părea că domnul Pendyce ar putea spune: „Un majordom și cel puțin doi valeți ar fi în stare să rezolve toate nevoile, căci aceasta nu e decât o simplă casă la țară”.

Uneori un musafir se ridica de la masă și cu șervețelul în mână se adresa unei doamne: „Pot să vă servesc cu ceva?” Iar când era refuzat, se ducea și-și umplea propria lui farfurie. Trei câini – doi foxterieri și un prepelicar îmbătrânit – dădeau târcoale, mirosind șervețelele musafirilor. Din murmurul conversațiilor se puteau distinge fraze ca: „Locul acela de lângă pădure e nemaipomenit”. „Îți amintești, Jerry, cocoșul sălbatic de anul trecut, care a zburat din fața dumitale ca o rachetă? Moșierul, drăguțul de el, nu i-a atins nici măcar o pană! Nu-i așa?” „Dick-Dick! Câine rău! Vino aici și arată ce știi. Aport-aport! Bravo! Nu e drăguț?”

La picioarele domnului Pendyce sau lângă scaunul său, într-un loc de unde putea să vadă ce se mânca, ședea prepelicarul John, și, din când în când, domnul Pendyce lua între arătător și degetul gros câte o porție mică din ceea ce se servea la masă și spunea:

— John!... Aveți obiceiul să mâncați bine la micul dejun, *sir* James? Eu spun întotdeauna că cine a mâncat micul dejun numai pe jumătate nu e bun de nimic!

Și doamna Pendyce, cu sprâncenele ridicate, privea îngrijorată în susul și în josul mesei întrebând: „Încă o ceașcă, dragă? Ia să văd – ai zahăr?”

Când terminară cu toții de mâncat, se lăsă tăcerea și se pregătiră să plece, de parcă această îndeletnicire ar fi avut în ea ceva nedemn. Atunci domnul Pendyce, care tocmai își terminase ultimul strugure, își șterse gura și spuse:

— Mai aveți un sfert de oră, domnilor; pornim la zece și cincisprezece.

Doamna Pendyce rămase aşezată, cu un zâmbet vag, ironic, şi cu gura plină de pâine prăjită unsă cu unt. Dădu restul câinilor, „dragii de ei”, şi strigă:

— George! Cred că ai nevoie de o cravată nouă pentru vânătoare, dragă băiatule! Asta verde s-a decolorat cu totul. De multă vreme vreau să cumpăr nişte mătăsuri. Ai mai aflat ceva despre calul tău azi-dimineață?

— Da, Blacksmith spune că e în formă.

— Am mari speranțe că va câştiga cursa. Unchiul tău Hubert a pierdut odată o mie de lire la pariul Rutlandshire. Îmi amintesc foarte bine; tata a trebuit să plătească. Ce bine îmi pare că nu joci, dragul meu băiat!

— Ba joc, dragă mamă!

— Vai, George, sper că nu pe sume mari! Pentru Dumnezeu, nu-i spune tatii; e la fel ca toți Pendycii, nu poate suporta vreun risc bănesc.

— Dragă mamă, n-am de gând să-i spun; dar, de fapt, nu e nici un risc. Voi câştiga o mulțime de bani din nimic.

— Dar, George, e oare corect?

— Desigur!

— Uite, vezi, eu nu înțeleg! Doamna Pendyce lăsă ochii în jos, obrajii ei albi se îmbujorară; ridică ochii şi spuse repede: George, mi-ar place să pun şi eu un mic pariu pe calul tău, un pariu adevărat, să zicem o liră.

Încrederea în calul său nu-i permitea lui George Pendyce să arate că e mişcat. Zâmbi deci şi spuse:

— E-n regulă, mamă, pariez eu pentru tine! Vei câştiga cam opt la unu.

— Asta înseamnă că în cazul când calul câştigă eu capăt opt lire?

George încuviință.

Doamna Pendyce se uită absentă la cravata lui.

— Cred că aş putea paria două lire; o liră e tare puțin, şi doresc grozav de mult să-l văd câştigând! Nu-i aşa că Helen Bellew e fermecătoare în dimineața asta? Este o plăcere să vezi o femeie care arată atât de bine dimineață.

George întoarse capul să-şi ascundă roşeața din obraz.

— Desigur, arată destul de proaspătă.

Doamna Pendyce îl privi cu o uşoară ironie, ridicând una din sprâncene.

— Nu trebuie să te rețin, dragul meu; ai să întârzii la vânătoare.

Domnul Pendyce era un vânător de şcoală veche; ținea şi acum câini de vânătoare pe care, dacă dorea să urmeze moda, nu avea prilejul să-i folosească, şi nu îngăduia să se folosească două arme.

— Oricine doreşte să vâneze la Worsted Skeynes trebuie să se mulțumească cu o singură armă, aşa cum a trebuit s-o facă şi bătrânul şi scumpul meu tată înaintea mea. Aveți o zi întreagă de sport – nu veți trage în păsări grase (îşi încuraja fazanii să rămână slabi ca să zboare mai bine), dar să nu vă aşteptați la una din acele hăituieli pe care eu le consider un adevărat măcel.

Iubea nespus de mult păsările – erau slăbiciunea sa. Colecționase şi pusese sub sticlă un număr imens de specimene care erau în pericol să se stingă. Astfel avea impresia că le face un serviciu, apărând cauza lor față de o lume care în curând nu le va mai putea admira în „carne şi oase”. Dorea ca această colecție să devină parte integrantă a moşiei şi după el să aparțină fiului său şi fiilor fiului său.

— Priviți această pasăre: o creatură splendidă, care se vede din ce în ce mai rar. Am avut mari greutăți până să obțin acest exemplar. Nu m-ați crede dacă v-aş spune cât a trebuit să plătesc pentru ea!

Unele din păsările rare le împuşcase chiar el în tinerețe. Făcuse expediții în țări străine numai în acest scop, dar marea majoritate a păsărilor din colecția sa fusese nevoit să le cumpere. În bibliotecă avea şiruri nenumărate de cărți, clasate cu îngrijire, care tratau aceste subiecte pasionante; iar colecția sa de ouă de păsări rare, astăzi pe cale de dispariție, era una din cele mai remarcabile din „cele trei regate”. Arăta cu mândrie un ou, ultimul din acea specie.

— A fost procurat de dragul şi bătrânul meu Angus chiar din cuibul păsării. Nu era acolo decât un singur ou. În zilele noastre, continuă el, ținând delicat în mâna sa bronzată,

acoperită cu păr fin, negru, ovalul care părea de porțelan, această speță s-a stins.

Iubea păsările cu adevărat și condamna persoanele ignorante și vulgare care nu aveau colecții proprii și distrugeau cu bună știință sau numai din prostie pescărușii și păsările rare de orice soi.

— Aş pune să fie biciuiți, spunea, căci era convins că astfel de păsări nu trebuiau stârpite decât din ordin (sau pentru a se face selecții), în țări străine sau în locuri îndepărtate de insulele britanice.

Ceea ce explică cu adevărat caracterul domnului Pendyce şi întregul său punct de vedere era faptul că de câte ori se ivea vreun străin înaripat pe pământurile sale, discuta sosirea lui ca un mare eveniment şi căuta să-l țină în viață cu mare grijă, în speranța că ar putea să facă pui şi să fie lăsat moştenire împreună cu moşia. Dar dacă ştia precis că aparținea domnului Fuller sau lordului Quarrymann, ale căror moşii se învecinau cu Worsted Skeynes, şi că exista pericolul ca pasărea să se înapoieze acolo, o împuşca imediat şi o împăia, ca să fie conservată pentru posteritate. De fiecare dată când se întâlnea cu un alt proprietar care avea aceeaşi slăbiciune – şi se aflau mai mulți prin vecinătate – era indispus pe câte o săptămână, devenea cumplit de posac şi numaidecât se străduia de două ori pe-atât să adauge ceva şi mai rar colecției sale.

Când pregătea o vânătoare, calcula cu multă grijă totul. Punea într-o pălărie fâşioare de hârtie cu numele „armelor” şi le trăgea la sorți una câte una. În spatele aripei drepte a casei trecea în revistă hăitaşii care, cu câte un baston lung în mână şi fără să clipească defilau prin fața lui, ieşind din curte. Timp de cinci minute dădea directive paznicului, şi apoi vânătorii plecau, purtându-şi singuri armele şi cartuşele necesare pentru prima goană, după vechiul obicei.

Sub razele soarelui, negura groasă se destrăma, într-o ceață diafană care plutea deasupra ierbii; sturzii săreau, fugeau şi se ascundeau, în timp ce ciorile croncăneau paşnic în ulmii bătrâni. Mai încolo, căruța pentru strânsul vânatului, construită după un model propriu al domnului

Pendyce, şi trasă de un cal păros, mânat de un bătrân, îşi croia încet drum până la limita liniei de demarcație. Rămas în urmă, cu mâinile adânc înfundate în buzunar, George sorbea bucuria zilei liniştite, foşnetul şi strigătul păsărilor atât de clar şi prietenos, acel cor al vieții sălbatice. Mirosul desişurilor se furişa spre el şi-l făcea să gândească.

— Ce zi grozavă pentru vânătoare!

Moşierul purta haine de culoare închisă, alese anume ca păsările să nu-l zărească, jambiere de piele şi o şapcă din stofă lucrată după modelul dat chiar de el (cu găurele pentru aerisire); se apropie de fiul său, la fel ca şi prepelicarul John, care simțea de departe păsările rare aproape cu aceeaşi pasiune ca şi stăpânul lui.

— Eşti aproape de extremitatea liniei de demarcație. Ai şanse să nimereşti o pasăre frumoasă!

George încercă cu piciorul pământul, suflă un fir de praf de pe țeava puştii. Mirosi unsoarea de armă, şi un fior de plăcere îl străbătu prin tot trupul. Uitase de toate, până şi de Helen Bellew. Apoi, în liniştea dimineții se auziră din depărtare țipete: un fazan zbura jos, cu penele mătăsoase strălucind în soare; ieşi din păduricea verde şi aurie, coti spre dreapta şi se pierdu în desiş. Câțiva porumbei trecură la mare înălțime. Începură să se audă ciocăniturile bastoanelor pe copaci şi aproape în acelaşi timp o bătaie grăbită din aripi. Un fazan zbura în linie dreaptă. George ridică arma şi trase. Pasărea se opri o clipă în zbor, se smuci înainte şi căzu cu un zgomot înăbuşit, cu capul în jos, în iarba udă. Pasărea zăcea în lumina soarelui, şi un zâmbet de satisfacție juca pe buzele lui George. Simțea bucuria vieții.

În timpul vânătorii prin pădurici moşierul avea obiceiul să-şi fixeze în gând impresiile. Nota cu grijă pe acei ce nu nimereau vânatul, pe acei care împuşcau păsările pe la spate, ceea ce scădea prețul lor de vânzare, sau pe acei care răneau un iepure în picior, făcându-l să urle ca un copil torturat, ceea ce indispunea vânătorii. Nu-i putea uita pe acei care, foarte ambițioşi din fire, pretindeau că-i al lor vânatul pe care nu-l împuşcaseră, se lăudau dinainte cu ce aveau să ucidă la a doua goană, sau cu vânaturi imaginare, ca să nu

mai amintim că nu o dată au tras în picioarele hăitaşilor. Fără să-şi dea seama îşi schimba cursul gândurilor; înclina să pună mai mult preț pe fapte mondene, ca de exemplu titlul pe care-l purta tatăl lui Winlow, sau desişurile lui *sir* James Malden, unde trebuia curând să aibă loc altă vânătoare: sau poziția lui Thomas Brandwhite în lumea finanțelor; gradul său de rudenie cu generalul Pendyce şi importanța bisericii anglicane. Numai Foxleigh scăpa de orice critică, deoarece era un vânător îndemânatic, şi tot ce-i ieşea în cale împuşca cu precizie. Şi poate că era bine aşa, căci Foxleigh nu avea nici titlu de noblețe, nici pădurici pentru vânat, nici poziție socială. Mai era ceva care cântărea în balanță: plăcerea de a oferi tuturor o zi bună de sport, căci era un om generos.

Soarele coborâse demult spre apus în spatele pădurii când vânătorii se pregăteau pentru ultima goană a zilei. Din căsuța paznicului, aflată în luminiş, unde ultimele raze roşietice mai colorau plantele agățătoare, se ridica o ceață de fum risipită de briză. Nu se auzea nici un sunet, numai o forfotă abia simțită şi strigătele oamenilor, ale animalelor şi păsărilor, venind de foarte departe – strigăte care la țară nu amuțesc niciodată seara. Sus, deasupra păduricii, câțiva porumbei speriați se mai roteau încă, alte vietăți nu se vedeau; o rază de soare se furişă la marginea desişului şi-şi aruncă văpaia peste frunze până ce întreaga pădurice păru că se cutremură, vrăjită.

Din desişul ce fremăta ieşi la lumină un iepure rănit, trăgând să moară. Se culcă pe o parte, pe o moviliță cu iarbă, îşi trase sub el labele din spate şi le ridică pe cele din față, ca mâinile unui copil la rugăciune. Nemişcat în fața morții, toată suflarea i se concentrase în ochii blânzi. Fără un geamăt, fără frică, neştiutor, cu ochii blânzi împăienjeniți, se întorcea înapoi în țărână. Va veni o zi când Foxleigh avea şi el să moară, şi va întreba Natura de ce l-a ucis.

CAPITOLUL III

Ora binecuvântată

Era între ceai şi cină, oră când domeniul, conştient de forța sa, se odihnea pe jumătate adormit.

După ce făcu baie şi se schimbă, George Pendyce îşi luă carnetul unde-şi înscria pariurile şi se îndreptă spre fumoar. Într-un colț încărcat cu cărți, în spatele unui paravan înalt din piele care-i apăra de curent şi de nepoftiți, se aşeză într-un fotoliu şi ațipi.

Stătea picior peste picior, cu bărbia sprijinită în mână, şi cu fața frumoasă şi destinsă împrăştiind un miros proaspăt de săpun, ca şi cum în această stare de pace desăvârşită sufletul exala mirosul său natural. Aproape de împărăția viselor plutea însuflețit de aspirații cavalereşti, rezultat al perfectei stări fizice pe care o resimțea după o zi întreagă petrecută în aer liber, ca şi al simțământului de siguranță pe care ți-l dă gândul că eşti la adăpost de orice grijă sau primejdie.

Un zgomot de voci îl trezi.

— De obicei George nu ținteşte prost!

— La ultima vânătoare s-a dat îngrozitor în spectacol. Era cu doamna Bellew. Treceau păsările pe deasupra lui ca fumul şi n-a reuşit să doboare nici o pană.

Era vocea lui Winlow. Urmă o tăcere, apoi Thomas Brandwhite spuse:

— Ce greşeală să aduci femeile la vânătoare! Personal nu le permit să vină. Ce spuneți, *sir* James?

— Un principiu prost, foarte prost!

Se auzi un hohot de râs, râsul unui om care nu era niciodată sigur de sine. Era Thomas Brandwhite.

— Acest Bellew, e cam țicnit. Pe aici este poreclit „exaltatul”. Bea ca un peşte şi încalecă ca un drac. Şi ea călăreşte admirabil. Am observat că în ținuturile unde se

vânează se găsesc întotdeauna perechi de astea. L-ai văzut vreodată? E subțire, cu umeri înalți, obrazul palid, ochi mici negri şi o mustață roşie.

— Ea e încă o femeie tânără?

— Treizeci sau treizeci şi doi.

— Cum se face că nu s-au înțeles?

Se auzi scăpărând un chibrit.

— Nepotrivire de caracter…

— Se vede numaidecât că-i place să fie admirată. Dorința asta de a fi admirate îşi bate deseori joc de femei!

Din nou vocea blajină a lui Winlow:

— Cred că au avut un copil care a murit Şi după asta… Ştiu că a fost o poveste… niciodată nu am reuşit să cunosc adevărul. Bellew şi-a dat demisia din armată din cauza asta. Ea are fel de fel de toane, aşa se spune, nimic nu o mai poate amuza; îi place să se joace cu focul şi are neapărată nevoie de un bărbat care s-o curteze… Dacă nenorocitul este o fire mai slabă, s-a ars.

— Mi-aminteşte de bătrânul ei tată, Cheriton. L-am cunoscut la club. Era de şcoală veche. S-a însurat a doua oară la şaizeci de ani şi a înmormântat-o la optzeci. Era supranumit „bătrânul băutor şi cartofor”. A avut mai mulți copii din flori decât oricare alt bărbat din Devonshire. L-am văzut jucând cu mize de jumătate de coroană, cu o săptămână înaintea morții. E în sângele familiei… Şi George cum stă? Ha, ha!

— Nu ai de ce râde, Brandwhite. Avem timp să jucăm o partidă bună, dacă-ți face plăcere, Winlow…

Se auzi zgomot de scaune împinse, paşi care se îndepărtau şi uşa se închise. George, cu obrajii îmbujorați, era din nou singur.

Dispăruseră aspirațiile, emoțiile şi elanurile cavalereşti şi dus era şi sentimentul de odihnă binemeritată. Se ridică, ieşi din colțul său şi începu să păşească de colo până colo pe blana de tigru din fața şemineului. Aprinse o țigară, o aruncă, apoi aprinse alta.

„Carevasăzică se juca cu focul!” Asta nu-l va opri! Bârfelile şi vorbele strecurate ca din întâmplare nu-l vor opri în nici un caz. Dimpotrivă, îl vor îndârji!

Aruncă şi a doua ţigară. Era neobişnuit să se ducă în salon la acea oră din zi, dar se duse. Deschise uşa cu grijă şi văzu camera lungă, plăcută, luminată cu lămpi înalte de petrol şi pe doamna Bellew aşezată la pian cântând. Serviciul de ceai se mai afla la un capăt al mesei, dar toată lumea terminase de băut. Într-un colţ mai îndepărtat, lângă pervazul unei ferestre, generalul Pendyce şi Bee jucau şah. Grupate în centrul camerei, lângă una din lămpi, *lady* Malden, doamna Winlow şi doamna Brandwhite priveau, iar pe faţa lor se citea o uşoară neplăcere şi surpriză, de parcă ar fi spus: „Conversaţia era interesantă, de ce aţi venit s-o întrerupeţi?”

În faţa focului Gerald Pendyce îşi întinsese picioarele sale lungi. Într-un loc mai îndepărtat, cu ochii ei negri aţintiţi asupra cântăreţei, era aşezată doamna Pendyce; avea o broderie pe genunchi iar în poalele fustei era culcat Roy, bătrânul şoricar al familiei.

„Oh! De-aş fi bănuit, când tu m-ai sărutat,
Eu buzele-mi atuncea le-aş fi ferecat,
Să nu le poţi atinge, cu lacăt de argint.
O. Waly, Waly.! dragostea-i dulceaţă
La început, când fluxul ei ne-nvinge,
Dar se-nvecheşte repede şi-apoi îngheaţă;
Ca roua dimineţii neaşteptat se stinge.”[9]

George auzi această ultimă strofă în acordul pianului puţin dezacordat. Privi îndelung cântăreaţa şi, cu toate că nu era sensibil la muzică, se văzu nevoit să-şi ascundă repede emoţia ce-l cuprinse.

Se auzi un uşor murmur din mijlocul încăperii, Iar de lângă şemineu Gerald strigă: „Mulţumesc, a fost superb!”

---

[9] Traducerea versurilor din volum – George Chirilă.

Dinspre fereastră vocea generalului Pendyce Izbucni: „şah”.

Şi doamna Pendyce, reluându-şi broderia pe care lăsase să cadă o lacrimă, spuse cu blândețe:

— Îți mulțumesc, draga mea! A fost încântător!

Doamna Bellew se ridică de la pian şi se aşeză lângă ea. George se îndreptă spre fereastră. Nu cunoştea nimic din jocul de şah şi nu putea suferi nici măcar să-i vadă pe alții jucând; dar din acest loc putea s-o privească după placul său fără să atragă atenția.

Atmosfera era încărcată. În aer plutea o toropeală dulce şi înmiresmată; tocmai fusese pusă pe foc o buturugă de cedru. Vocea mamei sale şi a doamnei Bellew, prinse într-o discuție pe care nu o putea auzi, *lady* Malden, doamna Brandwhite şi Gerald – tot atâtea voci ce flecăreau pe seama vecinilor şi aceea a doamnei Winlow care, ba era, ba nu era de acord, păreau amestecate toate într-un fel de murmur adormit, întretăiat din când în când de vocea generalului Pendyce: „şah” şi aceea a lui Bee care riposta: „Vai, unchiule!”

George fu cuprins de furie. De ce toți sunt atât de liniştiți şi fără griji în timp ce el e mistuit violent de un foc lăuntric? Şi privirea sa neliniştită se fixă asupra aceleia pe care o dorea cu înfocare şi care-l făcea să joace după cum îi cânta ea.

Făcu o mişcare stângace şi zgudui masa de şah. Generalul întoarse capul şi îi spuse:

— Ia seama, George! Ce faci?

George se apropie de mama sa.

— Să văd şi eu, mamă!

Doamna Pendyce se îndreptă în scaunul ei şi îi dădu lucrul de mână cu un zâmbet plăcut surprins.

— Dragul meu băiat, n-ai să înțelegi nimic din el. Este o completare pentru partea din față a rochiei mele.

George luă în mână broderia. Nu înțelegea nimic, dar învârtind-o şi răsucind-o putea să respire parfumul femeii pe care o iubea. Aplecându-se asupra broderiei, atinse umărul doamnei Bellew care fu departe de a se retrage; o mişcare abia simțită îl făcu să creadă că ea îi răspunde. Vocea mamei sale îl readuse la realitate:

— Vai! dragul meu, acul! E foarte drăguț din partea ta, dar poate…

George îi înapoie broderia pe care o primi cu o privire recunoscătoare. Era pentru prima dată când părea că-l interesează lucrul ei.

Doamna Bellew îşi luase un evantai din frunze de palmier ca să-şi apere obrazul de căldura şemineului. Spuse încet:

— Dacă mâine câştigăm, îți voi broda ceva, George.

— Şi dacă pierdem?

Ea ridică ochii spre el şi fără să vrea George se mişcă în aşa fel încât mama sa să nu observe emoția care-l cuprinse.

— Dacă pierdem, mă scufund sub pământ. Trebuie să câştigăm, George.

Râse oarecum, stânjenit şi aruncă o privire rapidă spre mama sa. Doamna Pendyce începu să împungă din nou cu acul în broderie, dar pe obrazul ei se vedea că e oarecum surprinsă.

— Ce cântec plin de vrajă ai cântat, draga mea!

Doamna Bellew răspunse:

— Cuvintele sunt atât de adevărate – nu-i aşa?

George îi simți privirea, încercă să o privească şi el, însă ochii ei, când plini de zâmbet, când plini de amenințare, îi lăsau impresia că-l răsuceşte şi-l învârteşte întocmai cum mâinile lui răsuciseră broderia mamei sale. Aceeaşi expresie uşor uimită trecu iarăşi pe obrazul doamnei Pendyce.

Deodată se auzi vocea generalului Pendyce care spunea foarte tare:

— Învechit? prostii, Bee, prostii! Ei, bine, să fiu al naibii, aşa şi e!

Un zumzet de voci din mijlocul camerei acoperi această izbucnire şi, apropiindu-se de şemineu, Gerald mai aruncă o buturugă în foc. Fumul răbufni.

Doamna Pendyce se rezemă în scaun zâmbind şi încruntând nasul ei fin şi subțire…

— Delicios! spuse ea, dar ochii îi rămăseseră pironiți pe obrazul fiului ei şi erau încă vag alarmați.

CAPITOLUL IV

Fericitul teren de curse

Dintre toate locurile unde printr-un judicios amestec de pinteni şi cravaşe, de ovăz şi whisky, cei mai buni cai sunt antrenaţi să pună un picior înaintea celuilalt cu o viteză absolut inutilă, pentru ca anumiţi oameni să poată schimba între ei mici monezi de metal, Newmarket era cel mai vesel şi important.

Această şcoală a agitaţiei în continuă schimbare (cauza secretă a curselor de cai nu este un exemplu de perpetuă mişcare? căci s-a văzut oare vreodată un pasionat al turfului considerând pierderile sau câştigurile sale ca definitive?) este excepţional de apropiată temperamentului britanic.

Dacă luăm fiecare lucru în proporţia cuvenită, vântul de răsărit, soarele dogoritor, crivăţul îngheţat, ploile torenţiale ca nicăieri în „cele trei regate”, toate acestea fac ca la Newmarket să fie întrunite elementele constitutive ale caracterului britanic.

Mat mult chiar decât la Londra, individualismul găseşte aici teren fertil ca să trăiască şi să progreseze – individualismul, această stare de spirit care este obiectivul orgolios al fiecărui englez şi în particular al oricărui mic moşier. Într-un cuvânt – izvor al acelei tăinuite încrederi în sine care sfidează orice amestec străin şi face parte integrantă din religia acestei ţări – Newmarket Heath este, mai presus de oricare altul, terenul de curse şi de vânătoare unde se întâlnesc moşierii, întreaga clasă posedantă.

Cu jumătate de oră înaintea începerii handicapului Rutlandshire, numeroşi jucători se adunaseră în mici grupuri de câte doi sau trei, în padoc, incinta unde caii aşteptau să intre în cursă, şi-şi descriau unul altuia, în taină, calităţile cailor împotriva cărora pariaseră, slăbiciunile acelora pe care pariaseră – sau invers. Îşi comunicau pro-

nosticuri contradictorii asupra jocheilor şi antrenorilor. Într-un colț mai îndepărtat George Pendyce, Blacksmith, antrenorul, şi Swells, jocheul său, vorbeau în şoaptă.

Profanul nu-şi explică aceste colocvii secrete ale oamenilor care se ocupă de cai. De altfel nu e nici o mirare. Calul este un animal generos, aprig, iute, dar cam neatent. Dacă nu este ținut în mână de la început, o ia razna. Orice om care antrenează un cal trebuie să aibă un obraz de nepătruns şi cu atât mai impasibil cu cât aşteaptă mai mult de la el. Altfel se poate trezi cu un eşec grav.

Din această cauză obrazul lui George era mai indiferent ca oricând, iar fețele antrenorului şi ale jocheului, treze, hotărâte şi goale de orice expresie. Blacksmith, mărunt de statură, ținea în mână o cravaşă scurtă însemnată cu dungi, cu care, în ciuda aşteptărilor, nu se lovea peste cizme. Pleoapele le ținea aproape închise peste ochii şireți, buza superioară înainta mult peste cea de jos, iar barbă sau mustăți nu avea. Jocheul Swells, figură afectată, cu sprâncenele groase aduse în streaşină, aproape lipsit de fălci, avea sub şapca de culoarea „albastrul păunului” – culoarea oficială a lui George – o față oacheşă ce amintea de mobila veche, de epocă.

Calul Ambler fusese cumpărat din herghelia colonelului Dorking, care se opunea dârz participării la curse a cailor până la doi ani şi chiar până la trei ani, dacă până la acea vârstă nu alergaseră încă. Ambler arătase mai mult decât forță şi eleganță într-una sau două încercări, acasă, apoi alergase, ca test, în afara concursului, la Fane Stakes, când nu dăduse randament şi fusese retras astfel încât publicul nu mai putuse să-l urmărească.

Comisia pariurilor îşi fixase de la început atenția asupra handicapului de la Rutlandshire. După ce se încheie cursa Goodwood, grajdul Barney, din care făcea parte Ambler, sondă desfăşurarea pariurilor şi constată cu satisfacție că cei mai mulți pariaseră pe Ambler, care avea cota de şapte la unu. Barney dovedi chibzuință punând de o parte suma cuvenită pentru întreținerea grajdului şi George îşi dădu seama că ar putea câştiga patru mii de lire dacă ar dori să

parieze. Cu toate că s-ar fi bucurat să aibă o asemenea sumă, George nu era omul să se coboare la acest mod de a câştiga bani. Ar fi fost împotriva convingerilor sale. Nu degeaba făcea parte din familia Totteridge – căci şi lui îi plăcea o cursă de galop de dragul cursei. Chiar dacă pierdea, rămânea netulburat, căci ştia să accepte o înfrângere. Prin aceasta era superior celor care nu erau sportivi ca el.

— Vino să vezi cum punem şaua pe gloabă, îi spuse fratelui său Gerald.

Într-unul din lungile şiruri de boxe, Ambler aştepta să i se facă toaleta. Era un cal de culoare maron închis, înalt aproape de un metru şaizeci, cu umerii la locul potrivit, încheieturi drepte, cap mic şi o coadă denumită „coadă de şobolan”. Dar dintre toate trăsăturile sale, ochii erau cei mai demni de luat în seamă. Din adâncimile acestor ochi blânzi izvora o lucire aproape nereală. Uneori îşi întorcea în orbită ochii înconjuraţi de o semilună albă: atunci privirea-i stranie, plină de înţelegere, îndreptată spre cei din jur, spunea că animalul înţelegea ce se petrece în preajma lui. Nu avea decât trei ani şi încă nu ajunsese la vârsta când acţionezi folosindu-te de roadele înţelegerii; totuşi, nu prea se putea pune la îndoială faptul că pe măsură ce va îmbătrâni, nu-şi va manifesta dezaprobarea faţă de un sistem datorită căruia oamenii făceau bani pe socoteala sa. Cu ochii săi înţelegători îl privea acum pe George, şi George îl privea şi el în tăcere, uşor uimit de privirea lungă, lină şi sălbatică a calului. Prea multe interese depindeau de această inimă care bătea în trupul cald şi satinat al animalului. George făcu stânga-mprejur şi spuse:

— Jocheu, în şa!

Prin faţa mulţimii de bipezi cu priviri îngrijorate sub pălăriile lor, înfofoliţi în blănuri, începură să defileze aceşti nobili patrupezi în goliciunea lor mătăsoasă, roibi, murgi şi maronii, trecând mândri de parcă mergeau spre moarte. Abia se închisese poarta după ultimul cal, şi mulţimea se împrăştie.

George rămase singur, lângă balustrada care cobora spre Tattersal, Se ghemuise într-un colţ de unde cu ajutorul

binoclului putea să vadă cercul mişcător de culori vesele, la celălalt capăt al pistei de alergare de peste două mii metri. În acea clipă hotărâtoare pentru el, nu putea suporta societatea nimănui.

— Au pornit!

Încetă să privească, ridică umerii, strânse coatele ca nimeni să nu vadă ce simte. În spatele său cineva spuse:

— Favoritul e bătut. Ce cal e acela, în albastru, lângă coardă?

Singur, înaintea celorlalţi de-a lungul pistei, Ambler zbura ca o pasăre care se întoarce la cuib. Venea singur şi inima lui George tresări, aşa cum un peşte sare dintr-o baltă întunecoasă într-o seară de vară.

— Ceilalţi nu-l vor ajunge niciodată din urma. Câştigă Ambler! Poate să alerge liniştit! Ambler!

Tăcut în tumultul mulţimii, George gândea: „Calul meu! Calul meu!” şi în ochi i se iviră lacrimi de emoţie. Rămase o clipă nemişcat; apoi, mecanic, potrivindu-şi pălăria şi cravata, se îndreptă calm spre padoc. Lăsă pe seama antrenorului să-l ducă pe Ambler la cântar şi-l ajunse din urmă în sala cântarelor.

Micul jocheu, taciturn şi distrat, şedea cu şaua în braţe aşteptând tradiţionalele cuvinte: „A fost perfect!”

Blacksmith spuse cu un ton liniştit:

— Asta-i domnule, am învins. Dar cu patru lungimi! I-am spus lui Swells că nu va mai încăleca pentru mine. Am pierdut o mină de aur. La ce s-o fi gândit să vie aşa de unul singur? Nu vom intra în cursa „City” acum dacă nu avem sub 57 de kg. Îmi vine să plâng!

Şi, privându-l pe antrenor, George văzu cum îi tremurau buzele.

În boxa sa, lac de sudoare, cu picioarele dinapoi întinse, fremătând sub îngrijirea grăjdarului, Ambler încetă să mai dea din cap şi-şi privi stăpânul. Şi din nou George îi întâlni privirea lungă, mândră şi blândă. Puse mâna înmănuşată pe gâtul plin de spumă al calului. Dar Ambler ridică capul şi se întoarse.

George ieşi în plin aer şi se îndreptă spre stand. Cuvintele antrenorului îi strecuraseră o picătură de venin în sânge: „O mină de aur pierdută!”

Se îndreptă spre Swells gata să-i spună: „Ce te-a făcut să alergi în acest fel?” Dar îşi înghiţi vorbele, căci în sinea sa ştia că era nedemn să întrebe jocheul de ce nu câştigase cursa doar cu o lungime. Dar micul jocheu înţelese pe loc.

— Domnul Blacksmith mi-a făcut reproşuri, domnule. Credeţi-mă, calul acesta nu e ca ceilalţi. Mi s-a părut preferabil să-l las să alerge în felul său. Fiţi atent la ce vă spun: calul îşi dă seama *despre ce este vorba.* Când sunt aşa, e mai bine să fie lăsaţi în pace.

O voce în spatele său spuse:

— Felicitările mele, George. N-aş fi alergat astfel... Ar fi trebuit să-l ţină la distanţă şi să-i depăşească pe ceilalţi doar pe ultimele lungimi. Calul tău are o viteză remarcabilă. Astăzi nu se mai încalecă ca altă dată!

Moşierul şi generalul Pendyce erau şi ei acolo. Amândoi înalţi, asemănători şi totuşi diferiţi. Ochii lor păreau să spună: „Nu sunt de acord cu tine; nu există două păreri despre un astfel de lucru. Nu sunt de acord cu tine!”

În spatele lor o văzu pe doamna Bellew. Ochii el nu aveau astâmpăr, sub gene, lumina şi culoarea lor se schimbau într-una. George se apropie încet. Ea avea o privire dulce, triumfătoare. Obrajii i se îmbujorau din ce în ce mai mult. Nu se priveau.

Sprijinit de grilajul padocului stătea un bărbat în haine de călărie, mic de statură, cu umeri înalţi şi pătraţi de călăreţ şi cu picioarele subţiri şi lungi, puţin arcuite. Obrazul lui îngust, pistruiat, sub părul de culoarea nisipului, tuns scurt, cu mustaţa roşie retezată şi ea, era palid, aproape livid. Ochii săi mici, căprui, în care păreau să joace drăcuşori, îi urmăriră îndelung pe George şi pe prietena lui. Cineva îl lovi pe braţ.

— *Hallo,* Bellew! Ţi-a mers bine la curse?

— Dracu să te ia, nu! Hai să bem ceva!

George şi doamna Bellew se îndreptară spre ieşire fără a se privi.

— Nu mai vreau să văd nimic. Mi-ar place să plec numaidecât.

— Vom pleca după cursa asta, spuse George. În ultima aleargă numai mârțoage.

În spatele tribunei mari, în mijlocul mulțimii care se grăbea, se opri.

— Helen?

Doamna Bellew ridică ochii şi-l fixă îndelung.

Drumul de la gara Royston până la Worsted Skeynes, lung şi accidentat, trecea prin câmpie. Lui George Pendyce, care conducea docarul, cu Helen Bellew lângă el, i se păru că drumul a durat doar un minut – acel minut de extaz când cerul se deschide şi ți se arată o minune celestă. Unor bărbați această viziune li se arată doar o dată, altora de mai multe ori. Ea apare uneori după o iarnă lungă, când primăvara renaşte, alteori după o vară cu arşiță, când frunzele devin aurii. Şi numai acel care o „vede" poate spune ce nuanțe are – alb ca gerul, şi roşu ca jarul, vinul şi purpura, ca florile de munte cu mii de nuanțe, sau ca verdele umbros al bălților liniştite şi adânci. Un lucru este sigur: celui care o contemplă, viziunea îi răpeşte alte imagini, orice sentiment de ordine, de lege, în prezent şi în trecut. El nu vede decât viitorul plin de parfumuri şi cântece, aşa cum între două maluri înalte se arată pe neaşteptate o creangă de măr înflorit care se leagănă în vânt fremătând de zumzetul albinelor.

Peste spinarea iepii de culoare cenuşie, George Pendyce avea privirea ațintită asupra acestei viziuni, în timp ce brațul său îl atingea pe al femeii aşezate lângă el, înveşmântată în haină de blană. În spatele lor, dominând şoseaua care se pierdea în depărtare, argatul, cu brațele încrucişate, contempla cu ochii închişi o altă viziune: câştigase cele cinci lire! Şi iapa cenuşie avea şi ea viziunea ei: un grajd luminat şi încălzit unde ovăzul se revărsa printre zăbrelele ieslei... Cu pas uşor alerga de-a lungul potecilor şi felinarele de pe laturile docarului aruncau o lumină ce juca pe frunzele fagilor de la marginea drumului, care scrâşneau aspru în vântul de nord-est. Iapa necheza de bucurie că zboară spre

casă şi nările-i erau pline de spumă uşoară care biciuia obrajii celor aşezaţi în spatele ei. Aceştia şedeau tăcuţi şi nemişcaţi înfiorându-se la fiecare atingere a braţelor, cu obrajii încinşi, în întuneric şi vânt, cu ochii strălucitori pironiţi drept în faţă.

Deodată, argatul se trezi din visare. „Dacă aş avea un cal ca al domnului George şi lângă mine o femeie minunată ca această doamnă Bellew, n-aş rămâne aşezat aşa, fără să scot o vorbă!”

CAPITOLUL V

Serata dansantă a doamnei Pendyce

Doamnei Pendyce îi făcea plăcere să adune în casa ei lume din preajma locului, ca să-şi îmbie musafirii la dans; o treabă îndrăzneaţă într-o regiune unde, în treacăt fie vorba, sufletele, şi întâmplător şi picioarele locuitorilor se potriveau unor ocupaţii mai serioase. Cele mai mari greutăţi le întâmpină din partea bărbaţilor, căci în ciuda unei inaptitudini naţionale pentru dans era rar să găseşti o fată care „să nu fie nebună după dans”.

— Ah! dansul! tare mi-a plăcut! Vai, sărmanul Cecil Tharp! Şi cu zâmbet discret şi nostim arăta spre un tânăr vânjos cu obrazul roşu care dansa cu fiica ei. Ai zice că-n orice clipă e gata s-o scape jos pe Bee; şi vai ce-o mai strânge în braţe, parcă s-ar teme să nu cadă în cap. O, cum s-au ciocnit! Noroc că are un caracter atât de frumos şi se ţine atât de bine pe picioare. Îmi place băiatul, şi-mi place să-l revăd! Uite! George şi Helen Bellew. Bietul George nu este el chiar de talia ei, dar e mai bine decât mulţi cei de faţă. Nu-i aşa că e adorabilă astă-seară?

Lady Malden îşi ridică ochelarii cu ajutorul mânerului lor din baga, privi în jur şi spuse:

— Da, dar este una din acele femei la care nu te poţi uita fără să vezi că e un... un trup. E prea... prea... înţelegi ce vreau să spun? S-ar zice... s-ar zice că-i o franţuzoaică!

Doamna Bellew trecuse atât de aproape de ele încât fusta rochiei ei verzi ca marea foşni atingându-le picioarele, în timp ce parfumul unui strat de flori plutea în urma ei. Doamna Pendyce strâmbă din nas.

— E mai mult decât drăguţă. Şi are o siluetă fermecătoare!

Lady Malden rămase pe gânduri.

— E o femeie periculoasă. James este de acord cu mine în privinţa ei.

Doamna Pendyce ridică sprâncenele; în gestul ei se vedea un pic de dispreț.

— Este o vară de a mea dintr-o ramură mai îndepărtată. Tatăl ei era un om cu adevărat minunat. E dintr-o familie veche din Devonshire. Familia Cheriton of Bovey este menționată în vechile cronici. Ce să fac, îmi place când tineretul petrece!

Un zâmbet lumina duios cutele fine din jurul ochilor ei. Sub corsajul de culoarea lavandei, garnisit cu fâşii de catifea neagră dispuse la distanțe egale, inima ei bătea mai tare ca de obicei. Îşi amintea de o noapte din tinerețe, când vechiul ei camarad de joacă, tânărul Trefane de la conacul Blues, dansase cu ea aproape toată noaptea şi cum privise de la fereastră răsăritul soarelui; şi plânse încetişor că este soția lui Horace Pendyce.

— Aici, o femeie care dansează bine este de plâns. Aş fi dorit să invit câțiva tineri din Londra, dar Horace ține să-i aibe numai pe cei din ținut. Nu e prea vesel pentru tinerele fete. Nu fac aprecieri asupra felului cum dansează, dar în ce priveşte conversația lor... Tot ce spun se învârteşte în jurul primei vânători, nu discută decât despre tir sau animalele născute în ajun, despre vânătoarea de mâine sau de foxterierii lor (cu toate că şi mie îmi sunt dragi bieții câini) şi apoi despre terenul cel nou de golf. Uneori simt că mă cuprinde de-a dreptul disperarea.

Doamna Pendyce privi din nou în jurul camerei cu zâmbetul ei răbdător şi două rânduri de cute îi apărură pe frunte între curba sprâncenelor care erau încă de un castaniu închis.

— Nu prea ştiu să se înveselească. Am impresia că la urma urmei nici nu-i interesează. Nu fac decât să aştepte dimineața de mâine ca să poată ieşi şi să ucidă ceva. Chiar şi Bee e la fel cu toți ceilalți.

Doamna Pendyce nu exagera. În seara handicapului de la Rutlandshire, musafirii reuniți la Worsted Skeynes, începând cu onorabila Gertrude Winlow care se mişca ca o statuie uşor colorată, până la tânărul Tharp, cu obrazul respirând de sănătate şi cu capul său blond în formă de ghiulea, care dansa

de parcă gonea călare peste un şanţ prea lat, mai toţi aparţineau nobilimii ţinutului. Într-o nişă, bătrânul lord Quarryman, stăpânul moşiei Gaddesdon, putea fi văzut stând de vorbă cu *sir* James Malden şi cu pastorul Hussell Barter.

Doamna Pendyce reluă:

— Soţul dumitale şi lordul Quarryman discută despre braconieri, sunt sigură... se vede cum gesticulează. Nu mă pot împiedica de a simpatiza cu aceşti braconieri.

Lady Malden lăsă să-i cadă ochelarii.

— James îi judecă după cum i se pare mai corect. Cu cât delictul este mai perfid, cu atât este mai important să fie reprimat fără cruţare. Pare aspru să pedepseşti oameni pentru că au furat pâine sau napi, şi cu toate astea trebuie să-i pedepseşti; dar n-am nici un fel de milă pentru braconieri. Cu toate că pentru mulţi dintre ei nu e decât un sport.

— Uite, acum dansează căpitanul Meydew cu doamna Bellew, remarcă doamna Pendyce. Cei puţin el este un bun dansator. Priveşte cum li se potrivesc paşii! Nu-i aşa că au aerul că sunt fericiţi? Îmi place să văd oameni care se distrează, în lume există prea multă tristeţe şi suferinţă fără rost. Cred asta numai din cauză că oamenii sunt lipsiţi de îngăduinţă unii faţă de alţii.

Lady Malden o privi pieziş muşcându-şi buzele; dar doamna Pendyce, care era o Totteridge, continuă să zâmbească. Nepăsarea faţă de părerea vecinilor era pentru ea o trăsătură înnăscută. Continuă:

— Helen Bellew era minunată când era domnişoară. Bunicul ei era văr cu mama. Ce fel de rudă sunt cu ea? Oricum, vărul meu, Gregory Vigil, îi este văr primar dacă facem abstracţie de familia Vigil din Hampshire. Îl cunoşti?

— Gregory Vigil? Bărbatul acela cu mult păr cărunt? Am lucrat cu el la S.S.F.C.

În gând însă, doamna Pendyce dansa şi ea.

— Ce e asta, S.S.F.C.?

Lady Malden îi aruncă o privire aspră.

— Societatea pentru salvarea femeilor şi copiilor! Sunt sigură că ai auzit despre ea.

Doamna Pendyce continuă să zâmbească.

— Da, da, asta-i frumos! Ce siluetă superbă are! Te înviorează. Invidiez o femeie care arata astfel; pare că nu va îmbătrâni niciodată. „Societatea pentru salvarea femeilor?” Gregory e foarte priceput la de-al de astea. Dar nu pare să aibă vreodată succes, ai observat? Era acolo o femeie, astă primăvară, de care se interesa. Cred că era bețivă.

— Toate sunt, spuse *lady* Malden, e blestemul zilelor noastre.

Doamna Pendyce se încruntă.

— Majoritatea celor din familia Totteridge erau mari băutori. Şi-au ruinat sănătatea... Îl cunoşti pe Jasper Bellew?

— Nu.

— Ce păcat că bea. A venit aici o dată la dejun şi mă tem că era gata băut. M-a condus la masă şi ochii îi ardeau ca focul. În drum spre casă şi-a răsturnat docarul în şanț, atât de prost a condus. Ce păcat! E un om destul de interesant. Horace, însă, nu-l poate suferi.

Valsul încetase. *Lady* Malden îşi puse ochelarii. George şi doamna Bellew trecură foarte repede. Se îndepărtaseră; curentul de aer iscat de evantaiul ei atinse părul ondulat de pe fruntea *lady*-ei Malden.

— De ce nu e cu soțul ei?, întrebă brusc.

Doamna Pendyce ridică sprâncenele.

De ce pui întrebări pe care o femeie bine crescută le lasă fără răspuns? părea să spună şi se îmbujoră.

Lady Malden ezită, apoi, ca şi cum suflul unei puternice explozii ar fi scos la iveală ceea ce era ascuns în sufletul ei, spuse:

— N-ai decât s-o priveşti ca să-ți dai seama cât este de periculoasă!

Culoarea din obrazul doamnei Pendyce se stinse, apoi roşi din nou ca o fetiță.

— De ce te miri că toți bărbații sunt îndrăgostiți de o creatură atât de seducătoare şi plină de viață. Vărul meu Gregory o iubeşte de ani de zile, cu toate că este tutorele sau

custodele ei, ori cum i se mai spune azi. E de-a dreptul romantic. Dacă aş fi bărbat sunt sigură că aş fi fost îndrăgostit de ea, ca şi ceilalţi. Obrajii ei îşi recăpătară culoarea obişnuită, o nuanţă de trandafir veşted.

Din nou i se păru că aude vocea tânărului Trefane: „Ah, Margery, cât te iubesc!” şi ea răspunse şoptind: „Sărman băiat!” Din nou privea înapoi prin acea pădure a vieţii ei în care rătăcise atâta vreme şi în care fiecare arbore îl reprezenta pe Horace Pendyce.

— Ce păcat că nu putem rămâne veşnic tineri, spuse ea.

Prin uşa serei, larg deschisă spre pajişte, luna plină revărsa asupra câmpiei o lumină palidă aurie şi în bătaia ei ramurile cedrilor păreau tipărite în negru pe hârtia albastră-cenuşie a cerului; un farmec rece, tăcut învăluia totul, şi nu departe se auzi strigătul unei bufniţe.

În acel moment pastorul Hussell Barter era pe cale să intre în seră ca să mai respire aer. Deodată se opri brusc. Observase un cuplu pe jumătate ascuns de o plantă stufoasă; unul lângă celălalt, priveau luna. Îi recunoscu pe doamna Bellew şi pe George Pendyce. Înainte de a putea să înainteze sau să se retragă, văzu cum George o cuprinde în braţe. Iar pe ea o văzu aplecându-şi capul pe spate, apoi apropiind obrazul de cel al lui George. Razele lunii o luminau toată, accentuând curba graţioasă, albă şi plină a gâtului. Şi preotul din Worsted Skeynes mai văzu că ea ţinea ochii închişi şi buzele întredeschise.

CAPITOLUL VI

Influenţa pastorului Hussell Barter

De-a lungul pereților fumoarului, deasupra garniturii din piele a unui piedestal, se aflau gravuri reprezentând călăreți în cămaşă de noapte cu bonete de noapte, sau călăreți în fracuri roşii cu cilindri pe cap – iar dedesubt inscripții ca:

„Yeoicks! spune Thruster; „Yeoicks!” spune Dick. „Pe cuvânt! aceşti blestemați Quorniți vor vedea farsa acum.”

Două perechi de coarne de cerb încununau vatra, amintiri din pădurea de cerbi a domnului Pendyce numită Strathbegally, la care renunțase acum şi unde, cu ajutorul bătrânului său hăitaş Angus McBane, pusese mâna pe capetele acestor monarhi ai văilor sale. Între ele era o gravură care reprezenta un personaj în pantaloni, cu o puşcă sub braț şi un zâmbet pe buze; lângă el, în tablou, doi câini de vânătoare hărțuiau un cerb pe moarte şi o femeie călare pe un poney venea spre el.

Moşierul şi *sir* James Malden se retrăseseră; musafirii rămaşi şedeau în jurul focului. Gerald Pendyce stătea la o măsuță aşezată mai la o parte, pe care se afla o tavă cu carafe, pahare şi apă minerală.

— Cine doreşte o picătură din băutura asta? Numai o picăturică? Pastore, o picătură de băutură? George, un pic?

George scutură din cap. Pe buze avea un zâmbet, şi acest zâmbet venea de departe, de parcă aparținea altei planete, şi împotriva voinței sale se rătăcise pe buzele acestui om de lume. Părea că vrea să-l învingă, dar, la fel ca spiritul unei puteri stranii, zâmbetul ieşea mereu la suprafață. Îl stăpânea pe de-a-ntregul, îi stăpânea gândurile, obiceiurile, crezul; îl despuia de prejudecăți, aşa precum într-o amiază fierbinte un om se despoaie pentru a se cufunda într-o apă răcoroasă

din care nici nu-i pasă dacă va mai ieşi vreodată la suprafaţă.

Prin faptul că era atât de straniu, acest zâmbet atrase atenţia celor din fumoar, aşa cum se întâmplă la o reuniune când un obraz străin atrage toate privirile.

Pastorul Hussell Barter îl privea încruntat şi gânduri stranii se fugăreau în mintea lui.

— Unchiule Charles, o picătură din băutura asta, măcar un pic...?

Generalul Pendyce îşi mângâia favoriţii.

— Numai un pic, un picuşor! Aud că prietenul nostru *sir* Percival se prezintă din nou la alegeri.

Pastorul Barter se ridică şi se aşeză iar cu spatele spre şemineu.

— Nemaipomenit! Ar trebui să i se spună de la început că nu-l vrem.

Onorabilul Geoffrey Winlow răspunse din scaunul său:

— Dacă se prezintă, va fi ales; nu-şi pot permite să piardă locul. Şi fumând agale continuă: Trebuie să vă spun, domnule, că nu văd deloc ce are a face asta cu viaţa lui publică.

Pastorul Barter îşi înălţă buza de jos:

— Un om care nu se pocăieşte...

— Dar o femeie ca asta! Ce scăpare mai are un bărbat când pune mâna pe el?

— Când eram în garnizoană la Halifax, începu generalul Pendyce, ea era frumoasa oraşului...

Domnul Barter se posomorî din nou.

— Să nu vorbim despre ea – stricata. Apoi, deodată, se adresă lui George: Să ascultăm părerea ta, George. Visezi la victoriile tale, aşa-i? Şi tonul vocii sale suna cu totul deosebit.

George se ridică.

— Mi-e mult prea somn. Noapte bună. Dădu politicos din cap şi părăsi camera.

În cealaltă încăpere se afla o masă de stejar de culoare închisă, acoperită cu sfeşnice de argint; nu ardea decât o singură lumânare care tăia o potecuţă subţire de aur în

întunericul de catifea. George îşi aprinse lumânarea şi o altă cărare de aur săltă în fața lui. Pe ea începu să urce. Ducea lumânarea la înălțimea pieptului şi lumina cădea oblic pe plastronul alb al cămăşii sale şi pe fața simpatică de bulldog de deasupra ei. Lumina mai cădea şi pe ochii săi, de culoare cenuşie, uşor injectați, de parcă suprafața lor ar fi ascuns pasiuni ce luptau violent să iasă la iveală. Se opri acolo unde palierul cotea. Casa de țară era liniştită: beznă sus şi beznă jos; tot ce fusese viu în timpul zilei, micile sunete, mişcări, veniri, plecări, până şi respirația, toate păreau să fi adormit. Însăşi forțele vieții se strânseră în acea pată de lumină în care George stătea şi asculta. Bătăile inimii sale erau unicul zgomot; în acest mic sunet se aduna întregul puls al acestui mare spațiu adormit. Rămase acolo multă vreme, nemişcat, ascultându-şi bătăile inimii, ca un om căzut în transă. Apoi, deodată, plutind prin întuneric, se auzi ecoul unui râset. George tresări. „Blestematul de popă!” bolborosi el şi continuă să urce scările; dar acum se mişca ca un om care are un scop; ținea lumânarea sus, astfel ca lumina să cadă pe o suprafață mai mare în întunericul din jur. Trecu de camera lui şi se opri din nou. La lumina lumânării i se putea vedea fruntea înroşită de sângele ce pulsa în tâmple şi de asemenea buzele şi mâinile care-i tremurau. Întinse mâna spre clanța unei uşi; apoi, împietrit, ascultă din nou râsul care venea de jos. Ridică lumânarea, luminând fiecare colțişor. Avea un nod în gât ca şi cum îi venea greu să înghită...

A doua zi după-amiază, la Barnard Scrolls, prima gară după Worsted Skeynes, un tânăr se urcă în vagonul de clasa întâia a trenului de trei şi zece ce mergea spre Londra. Tânărul purta haine sport, mănuşi albe elegante şi în mână îşi ținea monoclul. Obrazul avea un colorit frumos, mustața castanie bine periată şi ochii săi albaştri cu expresia lor plină de grație păreau că spun: „Priviți-mă, veniți, priviți-mă, poate fi cineva mai bine hrănit ca mine?” Valiza şi cutia cu pălării din cea mai bună piele purtau inscripția „E. Maydew, regimentul 8 lăncieri”.

Într-un colț al compartimentului şedea rezemată o femeie înfăşurată până la bărbie într-o haină de blană, şi când tânărul, privind-o prin monoclu, îi întâlni privirea rece şi ironică, lăsă să-i cadă monoclul şi-i întinse mâna.

— Ah! doamna Bellew, ce plăcere să vă revăd. Mergeți la Londra? A fost o serată veselă ieri, nu-i aşa? drăguți oameni moşierul şi doamna Pendyce, o femeie foarte plăcută.

Doamna Bellew luă mâna întinsă şi apoi se rezemă din nou în colțul ei. Era mai palidă ca de obicei, dar îi venea bine, şi căpitanul Maydew se gândi că nu văzuse nicicând o ființă atât de fermecătoare.

— Slavă Domnului, am un scurt concediu de o săptămână. E sezonul cel mai plictisitor din an. Am terminat cu mânjii şi până la întâi nu am nici o treabă.

Se întoarse spre fereastra compartimentului. În lumina soarelui, gardurile vii strălucind în nuanțe de castaniu aurit zburau prin norii de fum ai trenului, Tânărul Maydew clătină din cap privind frumusețea lor.

— La țară totul este încă plin de viață. Mare păcat că ați renunțat la vânătoare.

Doamna Bellew nu se osteni să-i răspundă, şi tocmai această siguranță, stăpânirea de sine a acestei femei care cunoştea bine lumea, calmul, ochii ei aproape nepăsători îl fascinau pe tânăr. O privi aproape timid.

„Cred că vei deveni sclavul meu, păreau să spună ochii ei, dar să ştii că nu te pot ajuta”.

— Ați pariat pe calul lui George? Eu am câştigat. Am fost la şcoală cu George. Fermecător tip bătrânul George.

În adâncul ochilor doamnei Bellew păru că se aprinde ceva, dar tocmai atunci tânărul Maydew îşi privea mănuşa. Mânerul uşii lăsase o pată pe ea şi era întristat.

— Presupun că-l cunoaşteți bine pe bătrânul George?

— Foarte bine.

— Unii băieți, când pun mâna pe ceva bun, îl țin sub cheie şi lacăt. Vă plac cursele, doamnă Bellew?

— Sunt pasionată după ele.

— Şi eu la fel. Ochii lui păreau să completeze. „E grozav că-mi place ce vă place”, căci păreau hipnotizați şi nu se

puteau desprinde de pe obrazul acela palid, cu buzele pline, cu ochii ce zâmbeau uşor peste gulerul înalt de blană albă.

La sfârşitul călătoriei îi fură refuzate amabilitățile şi, cam abătut, cu pălăria în mână, o privi cum se depărtează. Dar curând, şezând în trăsură, îşi recăpătă expresia normală şi ochii lui parcă spuneau oglinjoarei din față:

„Priviți-mă, veniți, priviți-mă, poate fi cineva mai bine hrănit?”

CAPITOLUL VII

Sâmbăta la Worsted Skeynes

Doamna Pendyce şedea în camera albă care-î servea drept budoar, cu o scrisoare deschisă în poală. Obişnuia să şadă astfel câte o oră, duminica dimineaţa, înainte de a se duce în camera de alături, pentru a-şi pune pălăria să meargă la biserică. Era plăcerea ei să nu facă nimic, să şadă la fereastra deschisă dacă vremea era bună şi să privească spre padoc şi spre clopotniţa pătrată şi joasă a bisericii din sat care se vedea într-un grup de ulmi. Nu se ştie la ce se gândea. La fel şezuse în acelaşi loc nenumărate duminici, cu mâinile în poală, aşteptând să fie dojenită de moşier care intra exact la ora 10,45 şi îi spunea: „Haide, draga mea, ai să întârzii!” Şezuse acolo până când părul ei castaniu închis încărunţise; va sta tot aşa până când părul îi va albi? Va veni o zi când nu va mai sta acolo, şi mai mult ca probabil domnul Pendyce, care se va ţine încă bine, va intra şi va spune „Haide, draga mea, ai să întârzii!” uitând pe moment că ea nu mai este.

Toate astea erau de aşteptat, deoarece erau în firea lucrurilor; acelaşi lucru se petrecea în sute de case de la ţară din toate „cele trei regate” unde femeile şedeau şi aşteptau să încărunţească, ele, care nu de mult, la altarul unei biserici elegante, renunţaseră la aspiraţiile lor, la toate posibilităţile de schimbare, la toate visele acestei vieţi pieritoare.

În jurul scaunului „drăgălaşii de câini” stăteau culcaţi: – acesta era obiceiul lor şi, din când în când, unul dintre ei (care îmbătrânise rău de tot) scotea limba şi îi lingea vârful pantofului, Căci doamna Pendyce fusese o femeie frumoasă şi picioarele ei erau tot micuţe şi fine ca pe vremuri.

Lângă ea, pe o măsuţă cu picioare subţiri, era aşezat un vas chinezesc plin de petale uscate de trandafiri, peste care turnase o esenţă de trandafir sălbatic, amestec pe care îl

aflase de la mama ei în vechea casă din Warwickshire, căminul familiei Totteridge, vândut cu ani în urmă domnului Abraham Brightman. Născută în anul 1840, doamna Pendyce iubea parfumurile şi nu-i era ruşine să le folosească.

Soarele de toamnă caldă era blând şi strălucitor; iar ochii doamnei Pendyce, aplecați asupra scrisorii din poala ei, erau melancolici, catifelați şi strălucitori. O deschise şi începu s-o citească. O cută i se ivi pe frunte. Nu se întâmpla des să-i vină o scrisoare prin care să i se ceară să ia o hotărâre sau să-şi asume o răspundere, fără ca aceasta să treacă prin cenzura binevoitoare a lui Horace. Era stăpână peste multe lucruri, dar ele nu aveau cum s-ar zice, legătură cu lumea exterioară. Scrisoarea spunea:

„S.S.F.C. Hanover Square
1 noiembrie 1891

Dragă Margery,

Vreau să te văd şi să discut ceva urgent cu tine, aşa că vin duminică după-amiază. Găsesc eu un tren. Orice pod va fi bun pentru dormit dacă ți-e casa plină, aşa cum presupun că este în această perioadă a anului. M-am gândit totuşi să-ți spun pentru ce vreau să te văd. Ştii, desigur, că de când i-a murit tatăl sunt singurul tutore al Helenei Bellew. Situația ei actuală n-o doresc nici unei femei; sunt convins că ar trebui să găsim o soluție Omul acela, căpitanul Bellew, nu merită nici un fel de considerație. Nu pot să scriu despre el fără mânie, aşa că nu scriu deloc. Se împlinesc doi ani de când s-au despărțit; după părerea mea numai şi numai din vina lui. Legea a pus-o pe Helen într-o situație crudă şi fără scăpare; dar acum, slavă Domnului, am convingerea că putem cere divorțul. Mă cunoşti destul de bine ca să-ți dai seama prin câte am trecut până am ajuns la această hotărâre. Mi-e martor cerul că dacă aş cunoaşte altă soluție spre a-i asigura viitorul, aş prefera orice în locul acestui divorț de care mi-e silă; dar nu există altă soluție. Eşti singura femeie care ar putea să se intereseze de soarta ei, singura pe care mă pot bizui; trebuie să-l văd pe Bellew. Te rog să nu-l deranjezi pe

grasul şi prea dreptul Benson, cu caii lui, pentru mine. Voi merge pe jos şi-mi voi căra singur peria de dinți.

Cu multă afecțiune,
Vărul tău

Gregory Vigil”

Doamna Pendyce zâmbi. Simțea din ultimele rânduri că Gregory glumea şi deci se înveseli şi ea; reflectă la scrisoarea lui zâmbind şi încrețind fruntea. Gândurile îi zburau departe. Ultimul scandal – izbucnit atunci când *lady* Rose Bethany divorțase – revoltase tot ținutul şi până în ziua de astăzi se mai vorbea cu teamă de proces. Lui Horace nu i-ar face plăcere un alt divorț şi încă atât de aproape de Worsted Skeynes. Joi, după plecarea Helenei, spusese:

— Nu-mi pare rău că a plecat. Are o situație neclară. Ştii cum sunt oamenii, nu le place. Malden-ii erau cu totul...

Şi doamna Pendyce îşi aminti cu căldură cum intervenise în discuție:

— Ellen Malden este prea burgheză şi tradiționalistă ca să înțeleagă asemenea lucruri!

Nici privirea supărată a lui Horace Pendyce nu-i răpise plăcerea de a fi afirmat cele exprimate.

Sărmanul Horace! Copiii semănau cu el, în afară de George care se asemăna cu fratele ei, Hubert. Dragul de el se înapoiase la club vinerea – în ziua în care au plecat Helen şi ceilalți musafiri. Îi părea rău că plecase. Dorea... Cutele de pe frunte se adânciră. George stătea prea multă vreme la Londra... Prea mult... Imaginația-i zbura spre Londra unde se ducea în vacanță doar trei săptămâni, în iunie sau iulie, de dragul fetelor, tocmai atunci când grădina era în floare... Trăia acolo într-un astfel de vârtej, încât nu ştia dacă e trează sau doarme. Nu mai era Londra de altădată. Acea Londră cu cer de primăvară sau de iarnă sub lumina felinarelor, când toți trecătorii păreau atât de interesanți; viața lor personală era avântată, plăcerile lor stranii şi entuziaste; riscau la tot pasul, erau flămânzi uneori, ba chiar fără adăpost, dar atât de fascinanți, şi deosebiți față de...

— Haide, draga mea, ai să întârzii!

În haina de casă pe care se pregătea s-o schimbe cu o haină neagră, domnul Pendyce străbătu camera urmat de prepelicarul John. Făcu cale întoarsă şi prepelicarul îl urmă la rândul său.

— Sper că Barter n-o să mă țină mult. Vreau să stau de vorbă cu bătrânul Fox despre treierătoarea cea nouă.

În jurul stăpânei lor cei trei terieri ridicară capetele; bătrânul prepelicar mârâi blând. Doamna Pendyce se aplecă şi-i mângâie botul.

— Roy, Roy, cum se poate, dragă?

Domnul Pendyce spuse:

— Câinele ăsta bătrân îşi pierde toți dinții; va trebui să terminăm cu el.

Margery se îmbujoră de supărare.

— Vai nu, Horace – nu!

Moşierul tuşi.

— Trebuie să ne gândim la câine! spuse el.

Doamna Pendyce se ridică, mototoli nervos scrisoarea şi-l urmă ieşind din cameră.

O cărare îngustă trecea prin curtea grajdurilor spre biserică. De-a lungul ei servitorii se grăbeau să ajungă la timp. Gătite, fetele mergeau câte două, câte trei; majordomul pornise de unul singur. Un valet şi un argat îl urmau, lăsând în urma lor, în aer, o mireasmă de pomadă. Apăru şi generalul Pendyce, purtând o pălărie înaltă şi pătrată, un baston malaiez şi o carte de rugăciuni; mergea între Bee şi Norah, care duceau şi ele cărți de rugăciune, cu foxterierii de fiecare parte. Ultimul, moşierul, cu o pălărie înaltă, mergea cu vreo şase-şapte paşi înaintea soției sale, care purta o tocă mică de catifea.

Ciorile nu mai croncăneau şi nu se mai roteau; singur clopotul, care sunase timp de cinci minute cu un dangăt zmucit, fără ton, întrerupea liniştea duminicală. Un cal bătrân lăsat să pască, stătea nemişcat, odihnindu-şi piciorul din spate cu capul întors spre cărare. În curtea bisericii, pastorul, solid şi pătrat, purta pe capul său chel o pălărie cu boruri mici şi vorbea cu un sătean bătrân şi surd. Îşi ridică

pălăria-şi salută doamnele; apoi, întrerupse brusc discuția şi dispăru în biserică. La orgă doamna Barter intona primele note ca să-l atragă pe soțul ei în biserică, şi ochii-i veseli, dar şi îngrijorați totodată, erau pironiți asupra intrării în sacristie.

Moşierul şi doamna Pendyce, acum aproape unul de celălalt, coborâră printre rândurile de bănci şi se aşezară în primul rând din stânga, lângă fiicele lor şi lângă general. Băncile erau înalte şi capitonate, îngenunchiară pe perne mari acoperite cu postav roşu şi doamna Pendyce rămase o clipă pierdută pe gânduri. Domnul Pendyce se ridică subit, privi în jos şi lovi cu piciorul perna care fusese aşezată prea aproape. Apoi, potrivindu-şi ochelarii pe nas, consultă o *Biblie* veche, uzată, se ridică, se apropie de un pupitru înalt şi începu să caute predicile. Clopotul încetă; se auzi un zgomot ca un mârâit, sau ca un huruit. Doamna Barter începu să cânte la orgă; pastorul, în patrafir alb, intră. Domnul Pendyce, întors cu spatele, continua să caute predicile în *Biblie.* Serviciul religios începu.

Printr-o fereastră simplă de sticlă, sus de tot, în aripa dreaptă a bisericii, soarele îşi aruncă o rază în banca familiei Pendyce. Apoi găsi loc de răgaz pe fața doamnei Barter, punând la lumină obrajii ei moi, scofâlciți şi înroşiți de efort, cutele de pe frunte; ochii ei strălucitori, plini de zel şi îngrijorare, se plimbau într-una, când spre soțul ei, când înapoi spre partitură. La cea mai mică încruntare de pe obrazul pastorului, muzica părea că tremură, redând parcă un fior al sufletului ei. În banca familiei Pendyce cele două fete cântau tare şi cu o oarecare dulceață în voce. Domnul Pendyce cânta şi el, şi o dată sau de două ori privi surprins spre fratele său, de parcă acesta n-ar face destul zgomot. Doamna Pendyce nu cânta, dar buzele ei se mişcau şi ochii urmăreau milioanele de mici atomi de praf care dansau în lunga rază oblică. Calea de aur a acesteia se îndepărtă încet, apoi, ca prin vrajă, dispăru. Doamna Pendyce lăsă ochii în jos. Ceva îi plecase din suflet odată cu raza de soare; buzele nu i se mai mişcau.

Moşierul cânta două note cu voce tare, apoi spunea numai cuvintele altor trei şi iar cânta două. Încetă să cânte psalmii.

Se ridică de pe locul său şi, rezemându-şi mâinile de pupitru, se aplecă înainte şi începu să citească o parabolă din *Biblie.* Citi povestea lui Abraham şi a lui Lot, a cirezilor şi turmelor lor, cum ei n-au putut trăi împreună, şi în timp ce citea, hipnotizat de sunetul propriei sale voci, gândea:

„Citesc bine aceste pasaje, eu, Horace Pendyce. Sunt Horace Pendyce, Horace Pendyce, Horace Pendyce! Amin, Horace Pendyce!”

Din prima bancă la stânga doamna Pendyce îşi fixă ochii asupra lui, căci acesta îi era obiceiul, dar se gândea cum se va duce singură la Londra, când va veni din nou primăvara. Va locui la hotelul „Green”, unde locuise întotdeauna în copilărie cu tatăl ei. George îi promisese că va avea grijă de ea şi că o va duce la spectacole. Uitând că la fel gândise în fiecare toamnă, timp de cel puțin zece ani, zâmbi cu blândețe şi dădu din cap. Domnul Pendyce spuse:

— „«Şi voi înmulți seminția ta ca praful pământului, astfel încât dacă un om va putea număra praful pământului, va putea număra şi seminția ta. Ridică-te, umblă în lung şi în lat în această țară, căci ție ți-o voi dărui.» Atunci Abraham şi-a ridicat cortul şi a venit să locuiască în câmpia Mamre care se află în Hebron şi acolo ridică un altar Domnului.” Aici se termina prima învățătură.

Soarele care ajunse la a doua fereastră aruncă din nou o cărare de aur prin întunericul bisericii, din nou milioanele de atomi de praf îşi reluară dansul, şi serviciul religios continuă.

Apoi se făcu tăcere. Prepelicarul John pitit în apropiere, afară, îşi vârî nasul lung sub poarta cimitirului bisericii: foxterierii care şedeau în iarbă ciuliră urechile. O voce monotonă întrerupse tăcerea. Prepelicarul John suspină, foxterierii îşi lăsară în jos urechile lungi, culcându-se din nou unul lângă celălalt. Pastorul începuse să predice despre fecunditate, şi, în banca întâia din dreapta, şase dintre copiii săi începură să se agite. Doamna Barter, care şedea mai la o parte fără să se rezeme de scaun, privea țintă cu ochii ei strălucitori obrazul preotului, şi fruntea ei brăzdată de cute părea să exprime nedumerire. Din când în când se mişca, de parcă o durea spinarea. Pastorul sfredelea congregația cu

privirile, nu cumva să adoarmă vreunul. Vorbea cu voce tunătoare.

Dumnezeu, spunea el, dorea ca oamenii să se înmulţească, intenţionat voia asta, ba chiar le poruncea să se înmulţească. Dumnezeu, continuă el, îi făcuse pe oameni şi făcuse pământul. El făcuse pe om să fie prolific, dar acesta nu avea voie să întrebe, nici să răspundă, nici să contrazică; îl făcuse să stăpânească pământul. Precum le spusese în frumoasa învăţătură de azi dimineaţă, Dumnezeu stabilise legi, legile căsătoriei, în cadrul cărora trebuiau să se înmulţească. În aceste zile multe pericole şi capcane stăteau gata pregătite; în acesta zile oamenii propovăduiau doctrine ruşinoase fără a se mai ascunde. N-aveau decât. Dar datoria lui sfântă era să înlăture astfel de oameni din parohia pe care Dumnezeu i-o încredinţase. Aşa cum spunea cel mai mare poet: „Astfel de oameni sunt primejdioşi, primejdioşi pentru creştinătate, primejdioşi pentru ţara lor şi pentru viaţa naţiunii. Oamenii n-au fost aduşi pe lume ca să urmeze înclinaţiile lor păcătoase şi să-şi asculte raţiunea lor de muritori. Dumnezeu cere sacrificii din partea oamenilor. Patriotismul cere sacrificii din partea bărbaţilor, le cere să-şi înfrângă dorinţele şi înclinaţiile. Li se pretinde ca primă obligaţie, de bărbaţi şi de creştini, să fie prolifici, să se înmulţească pentru a ara acest pământ fertil, nu în mod egoist, şi nu numai pentru ei înşişi. Li se pretinde să se înmulţească pentru ca ei şi copiii lor să fie pregătiţi să distrugă pe duşmanii reginei lor şi ai ţării, să vină în sprijinul Angliei oriunde s-ar ivi o neînţelegere, împotriva tuturor acelora care ar căuta să-i înjosească steagul.”

Moşierul deschise ochii şi se uită la ceas. Încrucişând braţele, tuşi, căci se gândea la treierătoarea cea nouă. Lângă el doamna Pendyce, cu ochii la altar, zâmbea ca în somn. Se gândea la „Milward's” în Bond Street unde în mod obişnuit cumpăra dantele frumoase... sau la *„Point de Venise”...*

În spatele lor, patru rânduri mai în urmă, şedea o săteancă bătrână, dreaptă ca o fată, cu o expresie de încântare pe faţa ei brăzdată de ani, care părea sculptată. Nu se mişca. Ochii-i aţintiţi pe buzele pastorului păreau că-i

sorb cuvintele. Este adevărat că ochii ei nu vedeau altceva decât o pată întunecată, sărmanele ei urechi surde nu auzeau nici un cuvânt, dar şedea aşa cum şezuse întotdeauna şi nu se gândea la nimic. Şi poate că era mai bine aşa, deoarece nu mai avea mult de trăit.

Afară, la intrarea în cimitir, soarele încălzea iarba, foxterierii stăteau culcați unul lângă celălalt, se prefăceau că tremură, îşi aținteau ochii strălucitori pe uşa bisericii, iar nările negre cauciucate ale prepelicarului John îşi făceau de lucru cu râvnă pe sub poartă.

CAPITOLUL VIII

Gregory Vigil propune

În acea după-amiază, pe la ora trei, un bărbat înalt se apropia de aleia principală din Worsted Skeynes. Purta pălăria într-o mână iar în cealaltă ducea o mică valiză maronie. Din când în când se oprea, respira adânc, lărgind nările nasului său drept. Capul său frumos încărunţise la tâmple. Hainele pe care le purta erau largi, şi avea un mers săltat. Deoarece se oprise în mijlocul drumului şi respira adânc, privind cerul cu ochii săi albaştri şi umezi, atrase atenţia unui prihor, care ieşi de după un rododendron şi începu să fluiere. Gregory Vigil se întoarse şi-şi ţugui buzele sale ironice; în afara faptului că nu era prea gras, avea o oarecare asemănare cu această pasăre atât de specific britanică,

Cu o voce delicată, uşoară şi foarte plăcută, ceru s-o vadă pe doamna Pendyce şi în următoarele clipe se afla în salonul alb, unde amfitrioana îl salută afectuos; ca multe femei obişnuite să audă din gura soţului formula: „Aha! neamurile tale!”, avea un puternic sentiment de simpatie pentru propriile ei rude.

— Ştii, Grig, spuse după ce vărul ei luă loc, scrisoarea ta a fost foarte îngrijorătoare. Despărţirea ei de căpitanul Bellew a dat loc la nenumărate discuţii aici. Da, ştiu că acest lucru a devenit foarte obişnuit, dar Horace e atât de... Şi toţi moşierii, preoţii şi oamenii de la ţară pe care îi frecventăm sunt cam la fel. Desigur, eu o îndrăgesc, e atât de fermecătoare, când o priveşti... dar, Gregory, să ştii că mie nu-mi displace soţul ei. E un fel de disperat, recunosc, dar din acest punct de vedere cred că şi ea se aseamănă puţin...

Fruntea lui Gregory Vigil se înroşi toată. Duse mâna la cap şi spuse:

— Ca el? La fel ca omul acela? Poate oare un trandafir să semene cu o anghinare?

Doamna Pendyce continuă:

— M-am bucurat mult când a fost la mine. E prima dată când a stat aici după ce şi-a părăsit casa. Cât e de atunci? Doi ani? Ştii doar, Grig, din cauza ei Malden-ii nu s-au simţit deloc în largul lor. Crezi că un divorţ e absolut necesar?

Gregory Vigil răspunse fără înconjur:

— Fără doar şi poate; asta e părerea mea.

Doamna Pendyce întâmpină cu seninătate privirea vărului ei. Ridicase doar puţin mai mult ca de obicei sprâncenele, apoi, ca sub o presimţire secretă, mâinile începură să-i tremure. În faţa ochilor îi revăzu pe George şi Helen. Teamă, presentiment, inexplicabila intuiţie maternă? Îşi linişti degetele, lăsă pleoapele în jos şi reluă:

— Desigur, dragă Grig, dacă te pot ajuta într-un fel... lui Horace îi e silă să aibe de-a face cu asemenea treburi...

Gregory Vigil respiră adânc.

— Asemenea treburi! spuse el. Ce nesuferit e soţul tău! Când te gândeşti că civilizaţia noastră permite ca o femeie să fie pur şi simplu izgonită! Înţelege-mă, Margery, mă gândesc la ea. În chestiunea asta nu sunt în stare să iau altceva în consideraţie!

Doamna Pendyce murmură:

— Bineînţeles, Grig, înţeleg perfect de bine.

— Situaţia ei este îngrozitoare; o femeie nu ar trebui să fie mereu expusă la bârfelile murdare ale tuturor.

— Dar, dragă Grig, eu cred că ei nici nu-i pasă; mi s-a părut foarte bine dispusă.

Gregory îşi trecu degetele prin păr.

— Nimeni n-o înţelege, este atât de curajoasă!

Doamna Pendyce îl privi pe furiş şi un mic zâmbet ironic îi licări în obraz.

— Nimeni nu o poate privi fără să-i vadă curajul. Dar, Grig, poate că nici tu n-o înţelegi!

Gregory Vigil duse din nou mâna la cap.

— Trebuie să deschid o clipă fereastra.

Degetele doamnei Pendyce începură iar să se frământe şi din nou se linişti.

— Am fost o societate destul de numeroasă săptămâna trecută, acum n-a rămas decât Charles. Chiar şi George s-a înapoiat. O să regrete că nu te-a văzut!

Gregory nu se întoarse şi nu răspunse.

O expresie tristă se aşternu pe fața doamnei Pendyce.

— A fost foarte bine pentru George, dragul de el, că a câştigat cursa! Mi-e teamă că pariază cam mult! Mă simt liniştită că Horace nu a aflat.

Gregory tăcu mai departe.

Privirea îngrijorată de pe obrazul doamnei Pendyce dispăru şi se prefăcu într-o admirație plină de amabilitate.

— Dragă Grig, cine îți îngrijeşte părul? E atât de frumos, de lung şi de ondulat!

Gregory se întoarse spre ea, îmbujorat.

— Am vrut de mult să-l tund. Vrei să spui cu adevărat, Margery, că soțul tău nu-şi poate da seama în ce situație se află Helen?

Doamna Pendyce îşi fixă ochii în poală.

— Vezi, Grig, înainte de a pleca de la moşia „Firs" venea deseori pe la noi, fiindcă e şi rudă cu mine. În asemenea cazuri oribile nu ştii niciodată ce se va întâmpla. Sigur că Horace va spune că trebuie să se întoarcă la soțul ei; ori asta-i imposibil. El va mai spune că ea ar trebui să se gândească la ce va zice lumea. Cele întâmplate cu *lady* Rose Bethany ne-au zguduit pe toți şi Horace e nervos. Nu ştiu cum se face, lumea nu simpatizează femeile care tind să se emancipeze. Ar fi trebuit să-l auzi pe pastorul Barter, pe *sir* James Malden şi pe mulți alții; şi partea comică este că femeile țin cu ei. Desigur că mi se pare straniu, pentru că atât de mulți din familia Totteridge au fugit sau au făcut ceva caraghios. Eu nu mă pot împiedica să fiu de partea ei, dar trebuie să mă gândesc la... la... Nici nu ştii cum se împrăştie zvonul la țară despre anumite fapte care nici nu s-au petrecut! N-au decât bârfeala şi vânătoarea ca subiect de discuție.

Gregory Vigil se apucă iar cu mâinile de cap.

— Ei bine, dacă cavalerismul a ajuns în halul ăsta, mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt moşier!

Ochii doamnei Pendyce licăriră.

— Vai! De câte ori n-am gândit şi eu ca tine!

Gregory întrerupse tăcerea.

— Nu pot împiedica obiceiurile țării. Datoria mea este clară. N-are pe nimeni altul să-i poarte de grijă.

Doamna Pendyce suspină şi, ridicându-se de pe scaun, spuse:

— Foarte bine, dragă Grig, să mergem să luăm puțin ceai.

La Worsted Skeynes ceaiul se servea duminica în hol. Venea de obicei şi preotul cu soția sa. Tânărul Cecil Tharp se afla şi el cu câinele său care schelălăia încet, afară, la intrare.

Generalul Pendyce şedea picior peste picior, şi-şi ținea mâinile cu vârfurile degetelor sale fine unite; se rezema în scaun şi privea fix la perete. Moşierul avea în mână ultima sa achiziție, un ou de pasăre şi-i arăta preotului petele de pe el.

Într-un colț lângă orgă, la care nimeni nu cânta vreodată, Norah vorbea cu doamna Barter despre clubul de hochei al satului. Doamna Barter şedea cu ochii pironiți asupra soțului ei. De cealaltă parte a focului şedeau Bee şi tânărul Tharp – scaunele celor doi păreau foarte apropiate; vorbeau în şoaptă despre câinii lor şi se priveau timid, pe furiş. Se întuneca, buturugile trosneau în vatră, din când în când zumzetul plăcut al conversației se oprea, tăceri somnoroase – tăceri plăcute, odihnitoare urmau, exact ca tăcerea prepelicarului John care adormise lângă cizma stăpânului său.

— Deci, spuse încet Gregory, trebuie să mă duc să-l văd pe omul acela.

— E chiar necesar să-l vezi, Grig? Vreau să spun – dacă te-ai hotărât…

Gregory îşi trecu mâna prin păr.

— Cred că aşa e cinstit!

Şi, traversând holul, ieşi atât de încet, încât nimeni în afara doamnei Pendyce nu observă că plecase.

O oră şi jumătate mai târziu, lângă gară, moşierul şi fiica sa Bee, care se întorceau din vizita lor duminicală făcută bătrânului lor majordom, Bigson, se aflau în dreptul gării în drumul lor spre Worsted Skeynes. Moşierul spunea:

— Se stinge sărmanul bătrân; Bigson se stinge. Nu pot să înțeleg ce spune; bombăne atât de rău şi uită. Închipuie-ți că a uitat că am fost la Oxford. Nu mai găsim în zilele noastre servitori ca el. Individul pe care-l avem acum e un somnoros. Doarme pe picioare! E un... Dar ce văd pe drum? N-are ce căuta pe aici. Cine e? Nu pot să văd!

Din vale, pe şoseaua întunecoasă, se apropia un docar în plină goană. Bee îl apucă pe tatăl ei de braț şi-l trase puternic, căci, de uluit ce era. domnul Pendyce stătea nemişcat în mijlocul şoselei. Docarul trecu la un pas de el şi dispăru, cotind spre gară. Domnule Pendyce se întoarse iar în şosea.

— Cine a fost? Ruşinos! Şi încă şi duminica. Individul trebuie să fie beat; era aproape să mă calce. Ai văzut, Bee, aproape că era să mă...

Bee răspunse:

— A fost căpitanul Bellew, tată; i-am văzut fața.

— Bellew? bețivul ăla? Am să-l dau în judecată. Ai văzut, Bee, era cât pe-aci să mă calce pe...

— Poate că a avut veşti proaste, spuse Bee. Uite, trenul a pornit; sper că l-a prins!

— Veşti proaste! Şi asta e o scuză ca să treacă peste mine? Speri că a prins trenul? Eu sper că a căzut din tren, mârlanul! Sper că s-a sinucis.

Şi în felul acesta domnul Pendyce continuă să vocifereze până ce ajunseră la biserică. În drum spre stranele lor trecură pe lângă Gregory Vigil care stătea rezemat cu coatele pe o bancă de rugăciune şi-şi acoperea ochii cu mâna...

În acea noapte, la orele unsprezece, un bărbat stătea la uşa apartamentului doamnei Bellew din Chelsea şi suna violent. Obrazul îi era alb ca varul, dar ochii săi mici şi negri sclipeau. Uşa se deschise şi Helen Bellew în rochie de seară apăru, ținând o lumânare aprinsă în mână:

— Cine eşti? Ce vrei!

Omul intră în raza de lumină.

— Jaspar! Dumneata? Ce înseamnă asta?...

— Vreau să-ţi vorbesc.

— Să vorbeşti? Ştii cât e ora?

— Ora – nu există aşa ceva. Poţi să-mi dai o sărutare după doi ani... Am băut, dar nu sunt beat!

Doamna Bellew nu-l sărută, nici nu se trase înapoi. În ochii ei cenuşii şi reci nu se vedea nici o urmă de frică. Ea îi spuse:

— Dacă-ţi dau drumul, promiţi să spui ce ai de spus repede, şi apoi să pleci?

În obrazul lui Bellew ochii străluciră de dorinţă. Dădu din cap. Ambii stăteau în faţa şemineului din salon şi pe buzele lor juca şi dispărea un zâmbet neobişnuit.

Este greu să contempli prea serios o persoană cu care ai trăit ani de zile, cu care ai experimentat întregul şir de pasiuni omeneşti, intimitate şi înstrăinare, care cunoaşte toate acele mici lucruri zilnice pe care bărbaţii şi femeile trăind împreună le ştiu unul despre celălalt; femeie cu care, până la urmă, fără ură dar din cauza firii tale, ai încetat să trăieşti. Nu mai aveau nimic de descoperit unul la celălalt şi, cu un mic zâmbet, acela al cunoaşterii, Jaspar Bellew şi Helen, soţia lui se priveau unul pe celălalt.

— Ei, spune-mi, de ce-ai venit?

Încet, încet, pe faţa lui Bellew apăru o expresie stranie, gura i se contractă, fruntea i se brăzdase şi între ochi avea o cută adâncă.

— Cum... te simţi? întrebă cu voce groasă, bolborosită.

Vocea clară a doamnei Bellew îi răspunse:

— Haide, Jaspar, ce vrei?

Drăcuşorii din ochii lui Jaspar apărură din nou.

— Eşti foarte frumoasă, astă-seară!

Buzele soţiei sale se strânseră dispreţuitoare.

— Sunt exact la fel cum am fost întotdeauna.

Bellew se mişcă violent. Privi fix în podea, puţin spre stânga ei şi apoi, brusc, ridică ochii. Nu mai aveau viaţă în ei.

— Nu sunt deloc beat, spuse din nou cu vocea îngroşată; apoi ochii începură să-i strălucească pe neaşteptate. Făcu un pas spre ea.

— Eşti soţia mea!

Doamna Bellew zâmbi.

— Lasă asta, trebuie să pleci – şi întinse braţul dezgolit, să-l împingă. El se dădu singur un pas îndărăt şi ochii i se pironiră din nou spre stânga, pe podea.

— Ce-i asta? bolborosi el, ce-i asta, asta neagră...?

Batjocura, privirea aceea drăcească, admiraţia şi uimirea dispăruseră de pe chipul său. Era alb ca varul, calm şi nepus de patetic.

— Nu mă da afară! Nu mă da afară!

Doamna Bellew îl privi sever; sfidarea din ochii ei se schimbase într-un fel de milă. Se apropie iute *şi* îi puse mâna pe umăr.

— Lasă, nu-i nimic, bătrâne, e-n regulă! spuse ea. Nu-i nimic acolo!

CAPITOLUL IX

Domnul Paramor hotărăşte

Aşa cum dorea soțul ei, doamna Pendyce mai ocupa încă acelaşi dormitor cu el. Alese cele zece minute dinaintea plecării lui din patul conjugal, Ca să-i aducă la cunoştință hotărârea lui Gregory. Momentul era favorabil, căci era doar pe jumătate treaz.

— Horace, şi fața ei arăta tânără şi îngrijorată, Grig spune că Helen Bellew nu ar trebui să continue să rămână în situația în care se găseşte acum. Desigur, i-am spus că nu ți-ar place, dar el e de părere că ea nu poate continua viața în acest fel şi că, pur şi simplu, trebuie să divorțeze de căpitanul Bellew.

Domnul Pendyce era culcat pe spate.

— Ce spui?

Doamna Pendyce continuă:

— Am ştiut că vei fi îngrijorat, dar – ea îşi aținti ochii spre plafon – presupun că ar trebui cu adevărat să ne gândim şi la ea.

Moşierul se ridică în pat.

— Ce-ai spus despre Bellew?

Doamna Pendyce continuă cu voce calmă fără să-şi schimbe privirea:

— Nu te supăra mai mult decât trebuie, dragă; e atât de neplăcut. Dacă Grig spune că ea ar trebui să divorțeze de căpitanul Bellew, sunt sigură că asta trebuie să facă.

Horace Pendyce căzu greoi înapoi pe pernă şi stătu şi el cu ochii ațintiți în tavan.

— Să divorțeze de el? Cred şi eu că trebuie! Individul ar trebui spânzurat. Ți-am spus că aseară era să mă calce cu docarul. Trăieşte cum îi place, dă un exemplu de destrăbălare întregii vecinătăți! Dacă nu aş fi fost atent, m-ar fi trântit ca pe un popice şi pe Bee la fel!

Doamna Pendyce suspină.

— Ai scăpat ca prin urechile acului.

— Să divorțeze de el, cred şi eu! Trebuia să fi divorțat de mult. Era cât pe ce să mă omoare. Dacă făceam un pas, eram terminat.

Doamna Pendyce încetă să mai fixeze plafonul.

— Mai întâi, am stat şi m-am întrebat dacă... dar sunt bucuroasă că şi tu gândeşti la fel.

— Dacă gândesc la fel? Pot să-ți spun, Margery, că astfel de fapte te pun pe gânduri. Seara trecută, când Barter predica, m-am gândit tot timpul ce s-ar întâmpla cu moşia asta, dacă... dacă...

Privi în jurul său încruntându-se.

— Şi aşa mi-e greu să fac față cum trebuie. Cât despre George, în momentul de față, el este incapabil să conducă moşia, aşa cum eşti şi tu. Ar pierde mii şi mii... Am impresia că stă mult prea mult la Londra. De aceea mă întrebam... vreau să spun... mă tem că prea se vede mult cu...

Doamna Pendyce se opri: obrajii i se îmbujorară. Se ciupise singură foarte tare sub plapumă.

— George, spuse domnul Pendyce, urmându-şi gândurile, nu are curaj. Nu ar putea niciodată să conducă pe unul ca Peacock... şi tu îl încurajezi! Ar trebui să se însoare şi să se stabilească odată...

Doamna Pendyce care se calmase, spuse:

— George seamănă mult cu sărmanul Hubert.

Horace Pendyce îşi scoase ceasul de sub pernă.

— Aha! – se feri însă să spună „neamurile tale!” căci nu se împlinise încă un an de la moartea lui Hubert Totteridge. Opt fără zece! Mă ții de vorbă. E timpul să fiu în baie.

Era îmbrăcat într-o pijama cu dungi late albastre, avea ochii cenuşii, mustața căruntă, era zvelt şi drept. Se opri în uşă şi spuse:

— Fetele n-au nici un pic de imaginație. Ce crezi că a spus Bee? „Sper că nu a pierdut trenul!” Pierdut trenul! Doamne-Dumnezeule! Şi eu aş fi putut – aş fi fost... Moşierul nu-şi mai termină fraza; nimic în afara unor cuvinte grosolane n-ar fi putut descrie părerea sa despre pericolul din care scăpase.

Se stăpâni doar fiindcă educația pe care o primise îl învățase să nu exagereze un risc personal.

La micul dejun se arătă mai prietenos ca de obicei cu Gregory, care pleca cu primul tren. Domnul Pendyce nu prea avea încredere în el, aşa cum se obişnuieşte cu un văr al nevestii, mai ales dacă acesta are un simț dezvoltat al umorului.

— Bun băiat! obişnuia să spună despre Grig, dar este un radical sută la sută. Era singura caracterizare pe care o putea găsi când vorbea despre Gregory.

Gregory Vigil plecă fără să mai facă vreo aluzie la obiectul vizitei sale. Vizitiul îl conduse cu trăsura la gară; şedea fără pălărie pe cap la fereastra deschisă a compartimentului, de parcă ar fi dorit ca vântul să-i limpezească gândurile. Într-adevăr, în tot timpul călătoriei spre Londra privi pe fereastră şi pe obrazul său se citea când haz, când uimire. Treceau prin fața ochilor săi, ca într-o panoramă, case de țară, biserici, castele, pajişti şi păduri în lumina aurie a toamnei. Şi departe, pe dealurile înalte, un plugar îşi mâna în tihnă plugul, reflectat pe cer.

De la gară plecă direct la notarul său din Lincoln's Inn Fields. Intră într-o încăpere în care, în afara unor dosare şi un buchet de violete într-un pahar cu apă proaspătă, nimic nu arăta că te afli într-un birou în care se lucrează cu legi şi jurisprudențe.

Edmund Paramor, asociatul mai în vârstă al firmei Paramor şi Herring, era un om de vreo şaizeci de ani, cu barba rasă, păr cărunt pieptănat cu moț pe frunte. El îl salută cu un zâmbet.

— A! Vigil, ce mai faci? Ai venit de la țară?

— De la Worsted Skeynes.

— Horace Pendyce este un client de-al meu. Ei, ce putem face pentru dumneata? S-a întâmplat ceva?

Gregory Vigil rămase un minut în scaunul capitonat fără să vorbească; domnul Paramor şezu şi el nemişcat, după ce aruncă o privire ageră asupra clientului său. În acea clipă exista ceva similar în ochii acestor doi oameni atât de diferiți:

o privire cinstită şi ambiţioasă. În cele din urmă Gregory spuse:

— Este un subiect penibil pentru mine!

Domnul Paramor desena ceva pe sugativă.

— Am venit, continuă Gregory, pentru divorţul pupilei mele.

— Doamna Jaspar Bellew?

— Da. Situaţia ei este intolerabilă!

Domnul Paramor îi aruncă o privire întrebătoare,

— Ia să văd: cred că ea şi soţul ei sunt despărţiţi de mai multă vreme.

— Da, de doi ani.

— Sper că acţionaţi cu consimţământul ei?

— I-am vorbit.

— Cunoaşteţi legile divorţului, presupun?

Gregory răspunse cu un zâmbet dureros.

— Nu prea sunt lămurit; nu mă uit niciodată în ziare la cazurile de divorţ. Chestiile astea îmi sunt nesuferite.

Domnul Paramor zâmbi din nou, apoi deveni serios.

— Vom avea nevoie de dovezi despre anumite lucruri. Aveţi ceva dovezi?

Gregory îşi trecu mâna prin păr.

— Nu cred că vom avea dificultăţi. Bellew este de acord... ambii sunt de acord!

Domnul Paramor îl privi fix.

— Şi ce importanţă are asta?

Gregory îl întrerupse.

— Desigur, acolo unde ambele părţi doresc să se despartă şi unde nu există opunere, nu poate să fie greu.

— Doamne-Dumnezeule! exclamă domnul Paramor.

— Dar i-am vorbit lui Bellew; l-am văzut ieri, Sunt convins că-l pot face să admită tot ce doreşti!

Domnul Paramor fluieră printre dinţi.

— Ai auzit vreodată, spuse el sec, despre ceea ce se numeşte un conflict violent?

Gregory se sculă şi începu să umble prin cameră.

— Nu ştiu dacă am auzit vreodată precis despre acest lucru. Urăsc toată afacerea asta. Eu consider căsătoria ca

ceva sacru şi atunci când, ferească Dumnezeu, acest lucru sacru este profanat, e un supliciu pentru mine să mă gândesc la aceste formalități. Suntem într-o țară creştină; suntem toți oameni din carne şi sânge. De ce atâta murdărie, Paramor?

După această ieşire violentă se cufundă iar în scaun şi-şi rezemă capul în mâini.

În loc să zâmbească, în mod cu totul neaşteptat domnul Paramor îl privi cu ochi atotştiutori.

— Două persoane nefericite nu trebuie să pară că sunt de acord cu o despărțire. Trebuie să se creadă că măcar unul doreşte să-l mai păstreze pe celălalt şi să pozeze drept persoană ofensată. Sunt necesare dovezi de maltratări, cruzime, sau părăsire de domiciliu. Mărturiile trebuie să fie oneste şi imparțiale. Asta-i legea!

Gregory spuse fără să ridice ochii:

— Dar de ce?

Domnul Paramor scoase violetele din apă şi le duse la nas.

— Adică ce vrei să spui cu această întrebare?

— Vreau să spun: de ce să umblăm pe astfel de căi întortochiate?

Expresia domnului Paramor trecu cu o viteză uimitoare de la tristețe la zâmbet.

— Ei bine: ca să păstrăm moralitatea. Ce-ți închipui dumneata?

— Găseşti că e moral să ții înlănțuiți doi oameni forțându-i să comită o greşeală, pentru ca apoi să-şi recapete libertatea?

Domnul Paramor şterse cu creionul desenul de pe sugativă.

— Unde ți-e umorul?

— Nu-mi arde de glumă, Paramor.

Acesta se apleca spre Gregory...

— Dragul meu prieten, eu nu vreau să afirm, nici măcar timp de un minut, că sistemul nostru nu aduce cu sine multă suferință, absolut inutilă; nu spun că nu are nevoie să fie schimbat. Majoritatea avocaților şi orice om care gândeşte ar dori o reformă. Această, reformă trebuie tratată mai pe larg şi până atunci trebuie să rezolvăm cazul conform

actualelor legi. Vom încerca, să-ți fim de folos, pe cât se poate. Ați pornit-o greşit, asta-i tot. Mai întâi va trebui să scrim doamnei Bellew şi s-o rugăm să vină la noi, iar Bellew va trebui ținut sub observație.

— E groaznic. Nu am putea să fim scutiți?

Domnul Paramor îşi muşcă degetul arătător şi replică:

— N-ar fi prudent. Dar nu-ți face griji, ne vom ocupa noi de toate.

Gregory se ridică, se duse la fereastră şi deodată exclamă:

— Detest toate aceste maşinații.

Paramor zâmbi.

— Orice om cinstit gândeşte ca dumneata. Dar noi trebuie să procedăm legal.

— Nu poate oare nimeni să obțină un divorț, fără să devină o bestie, sau un spion? reluă Gregory.

Paramor răspunse cu gravitate:

— E greu, poate chiar imposibil. Legile sunt bazate pe anumite principii.

— Principii?

Un zâmbet îi schimonosi gura domnului Paramor, dar dispăru pe dată.

— Da, principii ecleziastice. Dacă ne luăm după ele, orice persoană care doreşte să divorțeze, *ipso-facto*[10] îşi pierde rangul în societate. Puțin importă că este obligată, ca urmare, să se comporte ca brută sau spion.

Gregory reveni la birou şi din nou îşi ascunse capul în mâini.

— Te rog. nu glumi, Paramor, e foarte dureros pentru mine.

Ochii domnului Paramor priveau necontenit capul plecat al clientului său.

— Nu glumesc. Citeşti poezie? Apoi deschise un sertar şi scoase o carte legată în piele roşie. Uite un om pe care-l îndrăgesc:

„Viața-i doar iluzie şi chin.

---

[10] Prin însuşi acest fapt (lat.).

Două lucruri nu se pot însă uita:
Bunătatea faţă de un necaz străin
Şi-ndrăzneala în durerea ta."

Mie mi se pare rezumatul întregii filozofii.

— Paramor, Helen mi-e dragă: mai dragă decât oricare femeie pe care o cunosc. Mă zbat într-o dilemă îngrozitoare. Pe de o parte, toate aceste formalităţi greţoase, cu o publicitate inevitabilă, pe de altă parte, situaţia ei... o femeie frumoasă, veselă, locuind singură la Londra, va deveni prin forţa împrejurărilor pradă uşoară instinctelor grosolane ale oricărui bărbat, sau clevetirii tuturor femeilor. Spre disperarea mea, am avut de curând ecouri despre toate astea. Să mă ierte Dumnezeu, am sfătuit-o chiar să se înapoieze la Bellew, dar nici nu vrea să audă. Nu ştiu ce să fac.

Paramor se ridică.

— Înţeleg, spuse el, înţeleg. Dragul meu prieten, înţeleg. Apoi rămase nemişcat o clipă, cu spatele la Gregory. Va fi mai bine, reluă Paramor, să scape de el. Mă voi duce chiar eu să-i vorbesc. O voi cruţa cât voi putea. Mă voi duce după masă şi-ţi voi comunica rezultatul.

Dintr-un impuls comun îşi întinseră mâinile şi le strânseră fără să se privească. Apoi, Gregory îşi luă pălăria şi ieşi în stradă.

Se duse direct la sediul societăţii sale din Hanover Square care se afla la ultimul etaj, mai sus decât toate birourile celorlalte societăţi din clădire, atât de sus, încât de la ferestrele care începeau la aproape doi metri de la podea nu se vedea decât cerul.

Într-un colţ, o fată cu umeri aduşi, obraji roşii şi ochi negri, lucra la o maşină de scris, în timp ce la celălalt capăt al camerei, la un birou acoperit cu plicuri, adrese, scrisori la care nu se răspunsese, şi cu exemplare din publicaţiile societăţii, şedea o doamnă cu păr cărunt, ochi luminoşi şi faţa uzată de ani, care citea încruntată o pagină de manuscris.

— O! domnule Vigil, exclamă ea, sunt atât de bucuroasă că ați venit. Acest paragraf nu trebuie să apară astfel. Nu se poate.

Gregory luă manuscrisul şi citi paragraful despre care era vorba.

„Cazul Evei Nevill este atât de oribil, încât întrebăm pe cititoarele noastre care trăiesc în siguranță şi poate în luxul şi pacea vilelor sau castelelor lor de la țară, ce ar face dacă s-ar găsi pe neaşteptate în situația acestei sărmane fete, într-un oraş mare, fără prieteni, fără bani, aproape fără îmbrăcăminte şi expusă la îndrăznelile acelor duşmani cu chip de om care pândesc femeile noastre. Soarta ei le îndeamnă pe fiecare să-şi pună întrebarea: «*Oare* eu aş fi rezistat unde ea a căzut?»”

— Nu putem trimite la tipar aşa ceva, spuse din nou doamna cu păr cărunt.

— De ce credeți că nu merge, doamnă Shortman?

— Prea e personal. Gândiți-vă la *lady* Malden, sau la majoritatea abonatelor noastre. Nu vă puteți aştepta ca ele să se pună în situația bietei Eve. Sunt sigură că nu le va place!

Gregory se apucă cu amândouă mâinile de păr.

— E oare posibil să fie contrariate de aceste rânduri?

— Cred că da, deoarece se dau detalii atât de oribile despre sărmana Eva.

Gregory se ridică şi începu să măsoare încăperea în lung şi în lat.

Doamna Shortman continuă:

— Domnule Vigil, a trecut prea multă vreme de când nu mai locuiți la țară, de aceea nu vă mai amintiți că oamenilor nu le place să fie hărțuiți. Şi apoi, gândiți-vă, cât le este de greu să-şi imagineze că s-ar putea găsi într-o astfel de situație. Publicarea acestei pagini n-ar avea alt efect decât să jignească şi să ne diminueze tirajul.

Gregory se repezi să ia pagina şi o înmână fetei de la maşina de scris din colțul mesei.

— Te rog citeşte asta, domnişoară Mallow. Fata citi fără să ridice ocinii.

— Ei bine, este aşa cum spune doamna Shortman?

Tânăra fată înapoie, pagina şi se împurpura.

— Ca articol, e perfect în sine, desigur, dar gândesc că doamna Shortman are dreptate. Sunt oameni care s-ar putea ofensa.

Gregory se îndreptă repede spre fereastră, o deschise şi privi spre cer. Ambele femei îl observau din spate.

Doamna Shortman spuse pe un ton blând:

— Eu aş face numai o schimbare începând de la „...vilelor şi castelelor, la ţară...” în felul următor: „dacă ele nu au milă şi nu iartă acestei sărmane fete dintr-un oraş mare, fără prieteni, fără bani, aproape fără îmbrăcăminte şi expusă la toate relele din partea acelor duşmani cu chip de om care pândesc femeile noastre” şi m-aş opri aici.

Gregory reveni aproape de masa de lucru.

— Nu, să nu spunem „a ierta”, suprimaţi „a ierta”!

Doamna Shortman ridică tocul.

— Nu ştiţi oare, domnule Vigil, de câte prejudecăţi ne lovim? Luaţi seama, articolul va ajunge în diferite parohii. Noi am avut întotdeauna ca principiu să fim precauţi. Dumneavoastră aţi fost mai direct ca de obicei când aţi descris acest caz. De altfel, să ştiţi că cititoarele dumneavoastră nu se pot pune în nici un fel în situaţia Evei Neville; e imposibil. Nici o femeie dintr-o sută, mai ales printre acelea care trăiesc la ţară, nu cunosc ce înseamnă viaţa... Şi eu sunt fiică de moşier...

— Şi eu sunt fiu de preot, spuse Gregory zâmbind.

Doamna Shortman îi aruncă o privire plină de reproş.

— Fără glume, domnule Vigil, este o problemă de viaţă sau de moarte pentru publicaţia noastră. Aşa cum stau azi lucrurile nu ne putem permite asta. În ultima vreme am primit multe scrisori care ne reproşau că prezentăm cazurile cu o franchetă inutilă. Iată una din ele:

„Parohia Burnefield
1 noiembrie

Stimată doamnă,

Cu toate că preţuiesc şi am o deosebită simpatie pentru frumoasa dumneavoastră acţiune de binefacere, mă tem că

nu mă mai pot abona la această publicație atât timp cât va apare ca în prezent, deoarece nu am sentimentul că este întotdeauna indicată pentru a fi citită de fiicele mele. Nu pot crede că este drept sau înțelept ca acestea să capete cunoştințe despre aspecte atât de îngrozitoare ale vieții, oricât ar fi ele de adevărate. Rămân, scumpă doamnă, cu respect a dumneavoastră

Winifred Tuddenham"

„P.S. Nici nu aş putea garanta că femeile mele de serviciu nu vor citi articolele, ceea ce ar avea o influență nefastă asupra lor, putând oricând urma un prost exemplu."

— Această scrisoare am primit-o chiar azi dimineață.

Gregory repetă gestul şi-şi ascunse obrazul în mâini; stând astfel dădea impresia unui om în rugăciune, încât nimeni nu scoase o vorbă. Când ridică capul, spuse:

— Suprimați cuvântul „iertați", doamnă Shortman, nu scrieți cuvântul „iertați"!

Doamna Shortman tăie cuvântul cu penița:

— Foarte bine, domnule Vigil, vă asigur că ne luăm un risc.

Zgomotul clapelor maşinii de scris, care încetase o clipă, reîncepu.

— Cazul acela de beție, domnule Vigil... Millicent Porter... Mă tem că avem cam puține speranțe.

Gregory întrebă:

— Ce se mai întâmplă?

— A reînceput să bea: a cincia oară.

Gregory întoarse privirea spre fereastră şi contemplă cerul.

— Trebuie să mă duc s-o văd. Vă rog dați-mi adresa.

Doamna Shortman citi dintr-o carte mare verde:

— „Doamna Porter, 2 Bilcock Buildings, Bloomsbury", domnule Vigil.

— Bine!

— Domnule Vigil, tare aş dori să nu insistați atât de mult asupra acestor cazuri fără de speranță; se pare că nu vor duce la nici un rezultat şi timpul dumneavoastră e atât de prețios!

— Cum aş putea să le părăsesc, doamna Shortman? N-am de ales.

— Dar, domnule Vigil, de ce să nu alegeți? Trebuie să fie şi un sfârşit. Vă rog să mă iertați că-mi permit, dar cred că uneori vă pierdeți timpul.

Gregory se întoarse spre dactilografă.

— Domnişoară Mallow, are dreptate doamna Shortman? Chiar îmi irosesc timpul?

Tânăra fată roşi şi, fără să-l privească răspunse:

— N-aş spune asta, domnule Vigil, dar sigur că înseamnă pentru dumneavoastră multă osteneală şi bătaie de cap.

Un zâmbet perplex şi ironic flutură pe buzele lui Gregory.

— Ei bine, acum ştiu că pot s-o vindec. Deci: „2 Bilcock Buildings". Şi continuă să privească cerul. Cum vă mai simțiți cu nevralgia, doamnă Shortman?

Doamna Shortman zâmbi.

— Îngrozitor!

Gregory se întoarse repede.

— Atunci, probabil vă deranjează fereastra deschisă, vă rog să mă iertați.

Doamna Shortman clătină din cap.

— Nu, poate o deranjează pe Molly!

Dactilografa strigă:

— O, nu! vă rog, domnule Vigil, n-o închideți pentru mine.

— E adevărat?

— Adevărat, răspunseră ambele femei.

Şi toți trei, de pe scaunele lor, priviră cerul. Apoi, doamna Shortman spuse:

— Vedeți, nu se poate ajunge la rădăcina răului – altfel spus: soțul ei.

Gregory se întoarse.

— Ah! exclamă el, omul acela! De-ar putea să scape de el! De mult ar fi trebuit s-o facă, înainte de a se fi lăsat şi ea împinsă la băutură. De ce nu a făcut asta, doamnă Shortman, de ce?

Doamna Shortman ridică ochii, în care lucea o flacără interioară, de un fel cu totul deosebit.

— Bănuiesc că îi lipsesc banii, spuse ea. Şi, apoi, trebuie să fi fost o femeie atât de drăguță şi de blândă! Unei asemenea femei nu-i place să divorțeze...

Gregory o privi.

— Cum, doamnă Shortman, şi dumneata te alături fariseilor?

Doamna Shortman roşi.

— Vroia să-l salveze, e sigur că a vrut să-l salveze.

— Atunci dumneata şi cu mine...

Dar Gregory nu-şi termină fraza şi se înapoie la fereastră. Doamna Shortman îşi mişcă buzele şi cu o privire îngrijorată se uită spre cer.

La maşina ei de scris, domnişoara Mallow rămăsese înmărmurită; degetele-i zoreau ca niciodată.

Primul vorbi Gregory.

— Vă rog să mă iertați, spuse cu blândețe... Mă preocupă o chestiune personală care mă face să uit de toate...

Doamna Shortman încetă să mai privească cerul.

— O, dacă aş fi ştiut, domnule Vigil...

Gregory zâmbi.

— Vă rog, vă rog. Am speriat-o pe biata domnişoară Mallow.

Domnişoara Mallow se uită la el, el se uită la ea, şi toți trei se mai uitară o dată la cer. Aceasta era principala distracție a acestui mic grup.

Gregory lucră până aproape de ora trei şi apoi se duse să ia ceva într-o cofetărie. Bău o ceaşcă de cafea cu o bucată de chec, ieşi, şi se urcă pe imperiala unui omnibus care mergea spre vest. Cu pălăria în mână, cu obrazul şi ochii strălucitori se gândea la Helen Bellew. Devenise pentru el o obişnuință să se gândească la Helen, ca la cea mai bună şi cea mai frumoasă femeie, obicei de care la vârsta sa nu se mai putea despărți. Femeile care-l vedeau pe acest bărbat cu capul descoperit, îi adresau un zâmbet şi-şi spuneau: „Ce bărbat bine!” Dimpotrivă, George Pendyce care-l zări de la fereastra „Clubului stoicilor” îi zâmbi şi el, dar altfel; văzându-l încerca întotdeauna un sentiment de neplăcere.

Era mult de când Natura, care făcuse din Gregory Vigil un bărbat, constatase cu părere de rău că scăpase de sub legile ei, că trăia singur, lipsit de mângâierea unei femei; şi Natura, care nu suportă ca un om să încerce să se elibereze de sub acest jug, se răzbuna pe nervii săi şi-l pedepsise cu o predispoziție la apoplexie.

Natura nu suportă ceea ce iese din comun, dar pe acest bărbat îl făcuse destul de extravagant. Căci se născuse cu un temperament excesiv, „de şapte coți” (deloc neobişnuit într-un climat cețos) şi omul nu-şi poate schimba statura şi temperamentul. Gregory nu putea suporta faptul ca un om prost dispus să rămână într-una prost dispus; avea încredere că, într-o zi, cu sprijin, grijă şi atenție, se va înveseli. Nu există muritor care să nu aibă o filozofie diferită de aceea a oricărui alt muritor, aşa precum expresia unui om este diferită de expresia altui om. Gregory credea că filozofii care din păcate gândeau altfel, se vor da după el dacă va avea grijă să le atragă cât mai des atenția că au greşit. Erau şi alții în această Mare Britanie care credeau la fel; Gregory, reformist înnăscut, delicat şi cu gusturi rafinate, suferea din pricină că eforturile sale cele mai nobile erau împiedicate să se realizeze. De aici se trăgeau insuccesele deplânse de doamna Pendyce la serata de la Worsted Skeynes.

Coborî din omnibus aproape de apartamentul în care locuia Helen. Obiceiul de a o vizita o dată la cincisprezece zile devenise pentru el o regulă de la care nu se abătea niciodată; dar erau multe zile şi mai ales multe nopți când renunța la drumul său obişnuit ca să treacă pe sub ferestrele ei. Acum, după ce făcuse înconjurul casei, inconştient de ridicolul situației, şedea zâmbind din nou în omnibus cu pălăria pe genunchi, poate chiar mai fericit că nu o văzuse – şi se îndrepta spre partea de est a oraşului trecând din nou prin fața ferestrei largi deschise a „Clubului Stoicilor” unde locuia George Pendyce, care râdea batjocoritor.

Ajunsese de o jumătate de oră acasă, în Buckingham Street, când un comisionar îi aduse scrisoarea promisă de domnul Paramor. O deschise grăbit.

„The Nelson Club,
Trafalgar Square

Dragul meu Vigil,

Vin acum de la pupila dumitale. O complicaţie neplăcută s-a produs noaptea trecută. Se pare că după vizita pe care i-ai făcut-o ieri după-amiază, soţul ei a venit la Londra şi s-a prezentat la ea aproape de ora unsprezece noaptea. Era într-o asemenea stare încât un atac de «delirium tremens» se putea produce oricând. Doamna Bellew a fost obligată să-l reţină la ea toată noaptea. «N-aş fi putut lăsa afară nici un câine în această stare», mi-a spus.

Vizita s-a prelungit până-n după amiaza de azi şi omul nostru tocmai plecase când am sosit. Ne aflăm în faţa unei situaţii de-a dreptul stupidă, a cărei importanţă doresc să ţi-o explic. Cred că ţi-am spus că legea cu privire la divorţ se bazează pe anumite principii. Unul dintre ele exclude, orice fel de iertare a ofenselor aduse de către persoana care cere divorţul. E ceea ce se numeşte, în limbaj juridic, conciliere, şi întrerupe acţiunea de divorţ pentru o vreme...

Tribunalul este foarte, sever asupra acestui paragraf de lege, şi manifestă, cea mai mare neîncredere faţă de orice acţiune a celui ce a cerut divorţul, putând fi interpretată ca o «iertare a păcatelor». Mi-e teamă, după ce am ascultat-o pe pupila dumitale, că ar fi imprudent să cerem divorţul, deoarece e aproape sigur că tribunalul va considera că ea a iertat trecutul şi deci s-a ajuns la conciliere. Totodată, un nou. ultraj ar face – cum se spune, în limbaj tehnic – să renască trecutul; şi dacă nu putem face nimic pentru prezent, ar putea exista şi mai puţine speranţe pentru viitor. Acum, că am văzut-o pe pupila dumitale şi am discutat cu ea, îţi înţeleg foarte bine teama în ce o priveşte, cu toate că nu sunt deloc sigur că e bine să o împingi să ceară divorţul. Cu toate acestea, dacă stărui, voi continua să mă ocup de acest proces şi-i voi da o atenţie cu totul deosebită. Pentru moment, te sfătuiesc să nu fii îngrijorat. Aceasta nu este o treabă pentru un profan, şi mai ales pentru dumneata, care judeci lucrurile cum ar trebui să fie şi nu cum sunt.

Rămân, dragă Vigil, al dumitale sincer

Edmund Paramor”

„P. S. Dacă doreşti să mă vezi, voi fi la clubul meu toată seara.

E.P.”

După ce citi scrisoarea, Gregory se îndreptă spre fereastră de unde contemplă luminile care străluceau pe Tamisa. Inima-i bătea puternic şi tâmplele erau congestionate. Coborî, luă o trăsură şi se lăsă condus spre clubul Nelson.

Domnul Paramor, care se pregătea să cineze, îl invită la masă.

Gregory clătină din cap.

— Nu, mulțumesc... Nu sunt dispus. Ce înseamnă toate astea, Paramor, cu siguranță că e o greşeală. Vrei să mă faci să cred că, deoarece s-a comportat creştineşte față de acest om, trebuie să fie pedepsită?

Paramor îşi muşcă degetele.

— Nu încurca lucrurile şi nu-mi pomeni de creştinism. Religia nu are de-a face cu legea.

— Ai vorbit despre principii, spuse Gregory, despre principii ecleziastice...

— Da, da, am vrut să spun principii rămase de la vechea concepție ecleziastică privind căsătoria, care considera bărbatul şi femeia uniți pe veci – deci nedivorțabili. Concepția asta a fost abandonată de lege, dar principiile ne urmăresc încă...

— Nu înțeleg, zise Gregory.

Domnul Paramor spuse încet.

— Nu cred să le înțeleagă cineva. Astea-s încurcăturile noastre obişnuite. Dar ştii una, Vigil – într-un caz ca al pupilei dumitale trebuie să păşim uşor. Trebuie să „salvăm aparențele”, cum spun chinezii. Trebuie să pretindem că nu vrem să intentăm acțiune de divorț, dar că suntem atât de jigniți încât ne vedem siliți s-o facem. Dacă Bellew nu spune nimic, judecătorul trebuie să accepte situația aşa cum e formulată. Dar mai este întotdeauna şi procurorul... Nu ştiu dacă ai cunoştință de existența lui?

— Nu, spuse Gregory, nu am.

— Ei bine, dacă el poate descoperi ceva împotriva obținerii divorțului, o va face. Nu obişnuiesc să mă prezint în fața tribunalului cu un proces în care cineva poate descoperi ceva...

— Vrei să spui...

— Vreau să spun că ea nu trebuie să ceară divorțul numai pentru că este nenorocită sau fiindcă este într-o situație în care nici o femeie nu ar trebui să se afle, ci numai dacă a fost lezată într-un anumit fel; şi dacă prin conciliere, de exemplu, a dat tribunalului un motiv legal să-i refuze divorțul, acest divorț îi va fi refuzat. Ca să poți divorța, Vigil, trebuie să fii dur ca oțelul şi prudent ca o pisică. Mă înțelegi acum?

Gregory nu răspunse.

Paramor îl privi cu atenție şi milă.

— Cred că nu serveşte la nimic să angajăm procesul. Tot mai ții să-l intentezi? Ți-am spus în scrisoare că nu cred că ai dreptate.

— Dar cum de mă mai întrebi, Paramor? După comportarea de ieri seară a acestui om doresc mai mult ca oricând să intentez divorțul.

— În acest caz, spuse Paramor, trebuie să-l supraveghem de aproape pe Bellew şi să sperăm că totul va fi bine.

Gregory îi întinse mâna...

— Ai vorbit despre moralitate? Nu pot să-ți spun şi să-ți explic cât de odioasă mi se pare toată procedura asta. Noapte bună.

Şi, întorcându-se repede, Gregory plecă.

Era agitat şi mii de gânduri confuze îi treceau prin cap. Se gândea la Helen Bellew, la femeia pe care o îndrăgea mai mult ca orice pe lume. O vedea înlănțuită de un şarpe mare, slinos, şi faptul că mulți alții, bărbați şi femei, erau în aceeaşi situație din vina lor înşişi sau a partenerului lor, sau fără ca cineva să aibă vreo vină, nu-l consola nicidecum. Umblă îndelung pe străzile bătute de vânt înainte de a ajunge acasă.

CAPITOLUL X

La Blafard

La suprafaţa civilizaţiei noastre moderne apare din când în când unul dintre acei oameni mari şi buni care, ca toţi oamenii mari şi buni – inconştienţi de măreţia operei lor – lasă în urmă o amintire durabilă înainte de a dispare în mod lamentabil. Aşa a fost cazul fondatorului „Clubului stoicilor”.

Era în 187… când a ieşit la lumină, neavând ca bogăţie decât hainele ce le purta şi o idee. În mai puţin de un an a fondat „Clubul stoicilor”, a câştigat zece mii de lire, a pierdut mai mult şi a recăzut în uitare.

Dar clubul a rămas în viaţă, şi dăinuie mai departe prin frumuseţea ideii nemuritoare a fondatorului. În 1891 devenise un cerc recunoscut unde poate că nu era chiar atât de greu să pătrunzi cum fusese la început, dar la fel de aristocratic ca oricare alt club din Londra, cu excepţia unora în care nu putea pătrunde nimeni. Ideea cu care fondatorul ridicase edificiul era, ca toate ideile mari, simplă, permanentă şi perfectă – atât de simplă, de permanentă şi de perfectă, încât părea de necrezut că nimeni nu avusese această idee înaintea lui. Era cuprinsă în articolul unu din regulamentul de admitere a membrilor:

„Niciun membru al acestui club nu trebuie să aibă vreo ocupaţie, oricare ar fi ea”.

Astfel deveni un club renumit în toată Londra pentru calitatea excepţională a vinurilor şi a bucătăriei sale.

Era situat în Piccadilly, în faţa lui Green Park, şi prin nenumăratele ferestre ale fumoarului său de la parter publicul avea privilegiul să vadă, la orice oră din zi, numeroşi „stoici” în diferite atitudini, citind cotidienele sau privind prin fereastră.

Se aflau printre ei mai mulţi proprietari de yacht-uri, unii care se ocupau cu cultivarea fructelor, alţii care scriau câte o

carte sau aveau acţiuni la vreun teatru, însă majoritatea îşi petreceau tot timpul pe câmpurile de curse sau la vânătoare de vulpi şi păsări. Se mai găseau câţiva care cântau la pian, pictau un tablou, se convertiseră la catolicism, se ocupau cu opere de binefacere, aveau grade în gărzile civile, celebrele „Yeomanry”[11] dar cei mai mulţi dintre membrii clubului explorau, an de an, în anumite anotimpuri, aceleaşi locuri „neprihănite” de pe „continent”. Se deosebeau prin condiţii sociale şi temperament, dar aveau o trăsătură comună: posedau un venit independent pe care adesea Providenţa îl alcătuise atât de bine, încât să fi vrut cu tot dinadinsul şi tot nu izbuteau să scape de el.

Dar cu toate că diferenţele de clasă contau mai puţin decât „obligaţia de a nu avea vreo ocupaţie”, „stoicii” se recrutau, mai toţi, din nobilimea rurală. Simţeau din instinct, că în acest mediu spiritul de club are cele mai multe şanse de a se conserva intact. Şi când primii născuţi intrau în club, cum s-ar zice de drept, ei se grăbeau să facă tot posibilul ca fraţii lor mai mici să fie şi ei acceptaţi, pentru a se menţine pe cât posibil puritatea mediului, şi să-i conserve acel subtil parfum de vechi conac care nicăieri nu este mai apreciat decât la Londra.

După ce-l văzu trecând pe Gregory pe imperiala omnibusului, George Pendyce se duse în sala de joc şi, negăsind pe nimeni, începu să contemple tablourile agăţate pe pereţi. Erau portretele acelor membri ai „Clubului stoicilor”, care, dintr-un motiv oarecare, fuseseră luaţi în seamă de un caricaturist celebru al unei reviste mondene. De câte ori apărea o asemenea caricatură, „stoicul” era decupat din revistă, încadrat, pus sub sticlă şi atârnat lângă ceilalţi în această încăpere. George parcurse colecţia de caricaturi până la ultima, care era a sa. Era reprezentat în haine perfect croite, cu coatele uşor încovoiate şi un binoclu de curse atârnat în bandulieră. Capul său, disproporţionat de mare,

---

[11] Corp de voluntari, înfiinţat în Anglia în 1761, alcătuit din membrii aristocraţiei şi fermieri înstăriţi, considerat un detaşament al armatei teritoriale engleze.

era acoperit cu o pălărie de curse de culoare neagră, cu boruri foarte plate. Artistul îi studiase minuțios obrazul. Desenul buzelor, obrazului şi bărbiei, tindea să dea impresia pur materială a plăcerii de a trăi, trădând prin formă şi colorit un caracter mânios şi încăpățânat. Ochilor ie dăduse o privire sticloasă, cu o cută încruntată în trei, de parcă ar fi vrut să spună:

„Grea muncă! Grea de tot! «*Noblesse oblige*». Trebuie să continui!"

Dedesubt se putea citi: *The Ambler*.

George rămase mult timp să contemple apoteoza celebrității sale. Steaua sa se ridicase la zenit. În imaginație văzu un şir întreg de triumfuri sportive pe câmpul de curse, o perspectivă infinită de zile şi nopți pe care imaginea Helenei Bellew o ilumina. Aşa cum stătea acolo, printr-o coincidență curioasă, în ochi îi apăru acea privire sticloasă pe care artistul o fixase în caricatură şi cuta i se săpă din nou între orbite.

Un zumzet de voci îl făcu să se întoarcă: se aruncă într-un fotoliu. Ar fi fost umilitor să fie surprins privindu-şi propriul portret…

Era ora şapte şi douăzeci când părăsi clubul îmbrăcat în haine de seară; se urcă într-o trăsură care-l conduse la Buckingham Gate. Trimise înapoi trăsura şi-şi ridică gulerul mare de blană al paltonului. Între borurile pălăriei înalte şi marginea acestui guler nu i se puteau distinge decât ochii. Cu buzele strânse, aştepta, aruncând priviri îngrijorate spre fiecare echipaj ce trecea. În sfârşit, în lumina slabă a unui felinar văzu o trăsură care se apropia repede şi o mână care-i făcea semn vizitiului să oprească. Trăsura se opri; George ieşi din umbră şi se urcă. Vehicolul se puse în mişcare şi George simți cum brațul doamnei Bellew îl înlănțuie pe al său.

Aşa se petreceau lucrurile de fiecare dată când se duceau împreună la restaurant.

În al treilea salon dintr-o serie de mici încăperi discret luminate, luară loc, față în față, la o masă aşezată într-un colț retras. Sub masă, piciorul ei se furişa discret de-a lungul podelei spre pantoful lui de lac. Deşi ar fi putut să fie pru-

denți, nu puteau ascunde strălucirea ochilor lor. Un obişnuit al restaurantului care-şi sorbea vinul la o masă de partea cealaltă a micii încăperi, îi privea într-o oglindă, şi o emoție dureroasă dar totodată plină de simpatie i se întipări pe obraz; un zâmbet de înțelegere îi încreți cutele din jurul ochilor. Dulceața zâmbetului dispăru curând transformându-se într-un zâmbet silit. În spatele boltei din salonul alăturat apărură doi chelneri. Schimbară între ei priviri şi mici semne pline de înțeles, exprimând aceeaşi simpatie inconştientă, aceeaşi ironie conştientă. Şi bătrânul obişnuit al restaurantului gândi:

„Cât va dura oare?...”

— Chelner, o cafea şi fă-mi socoteala!

Avusese intenția să se ducă la un spectacol, dar zăbovise să privească umerii albi ai doamnei Bellew şi ochii ei strălucitori din oglinda complice. Gândea:

„Tinerețe... frumoasele zile ale tinereții!...”

— Chelner, o benedictină!

Şi, auzind-o râzând, simți o durere în inima sa bătrână „Nimeni, gândi el, nu va mai râde vreodată în acest fel pentru mine!...”

— Ascultă, chelner, ce-i asta?... Mi-ai trecut o înghețată pe notă!...

După ce chelnerul plecă mai privi o dată în oglindă, îi văzu cum ciocnesc paharele pline de vin auriu, cu băşicuțe, şi iar gândi:

„Vă doresc noroc! Pentru un surâs al acestor buze, draga mea, aş da orice...”

Ochii îi căzură pe florile de hârtie care-i împodobeau masa, galbene, roşii şi verzi; aspre, fără viață, fără rost. Le văzu deodată aşa cum erau, văzu urmele de vin din paharul său, petele de pe fața de masă, cojile de alune pe care le mâncase. Tuşi, răsuflă greu şi-şi spuse: „Acest restaurant, nu mai e ca altă dată, nu mai vin pe-aici!”

Îşi îmbrăcă cu greu paltonul; înainte de a pleca, mai privi o dată în oglindă şi întâlni ochii lor care-l priveau. Citi în ei mila nepăsătoare a celor tineri pentru bătrâni şi ochii săi răspunseră parcă: „Aşteptați, aşteptați! Sunteți încă tineri!

Nu vă doresc nici un rău, dragii mei!” Şi plecă şchiopătând, căci avea un picior mai scurt.

George însă, cu partenera sa, rămaseră în salon, şi, după fiecare pahar, lumina din ochii lor devenea mai strălucitoare. Căci, cine mai era acolo de care să le pese? Nici un suflet! Numai un chelner înalt, brunet şi tânăr, puțin saşiu, care era de serviciu şi un alt chelner cu fața palidă şi cu o figură suferindă. Toată lumea părea de culoarea vinului pe care-l băuseră; vorbeau despre lucruri banale, dar ochii lor, vrăjiți şi strălucitori, vorbeau cu adevărat. Chelnerul cel tânăr şi brunet stătea deoparte, nemişcat, şi privirea lui saşie fixată pe umerii ei exprima în mod inconştient dorul vreunui sfânt dintr-un tablou sacru... Nevăzut, în spatele unui paravan, micul chelner îşi turnă un pahar dintr-o sticlă abandonată. Printr-o crăpătură a obloanelor roşii, din frigul de afară, se strecură privirea unui ochi, fixă şi curioasă, până ce privitorul trecu mai departe.

Când s-au ridicat să plece, trecuse de mult de nouă. Chelnerul înalt şi brunet îi aşeză cu respect mantoul pe umeri. Ea se întoarse şi cu o indulgență nesfârşită în ochi gândi: „Dumnezeu ştie... dacă aş putea, te-aş face şi pe dumneata fericit... De ce să suferi? Viața e frumoasă.,.”

Privirea tânărului chelner saşiu se plecă în fața ei, se înclină ținând în mână banii primiți. Celălalt, care servise vinul, se grăbi spre uşă şi fața lui suferindă se ilumină într-un zâmbet.

— Noapte bună, doamnă; noapte bună, domnule. Vă mulțumim foarte mult!

Rămase şi el aplecat cu mâna întinsă şi zâmbetul îi dispăru.

În trăsură, brațul lui George o cuprinse pe sub haină; se lăsară duşi în lungul şir de trăsuri grăbite în care se aflau perechi la fel ca ei, fără să le pese de cei din jur, ochi în ochi, departe de orice în afara mângâierilor lor. Vorbeau încet cu ochii pe jumătate închişi.

PARTEA A II-a

CAPITOLUL I

Gregory reîncepe campania

La capătul grădinii înconjurate de ziduri, pe care domnul Pendyce o aranjase imitând pe aceea din îndrăgitul şi bătrânul Strathbeggaly, se afla o livadă plantată cu peri şi cireşi. Înfloriseră timpuriu în acest an, astfel că în a treia săptămână din aprilie ultimul cireş era în floare. În iarba mare creşteau narcise de tot soiul; an de an îşi expuneau stelele lor galbene în bătaia soarelui care străbătea printre copacii înfloriți.

Doamnei Pendyce îi plăcea să vină în această livadă. Avea mănuşi mari în mâini, iar obrazul îi era uşor colorat din pricina mişcării; natura în sărbătoare o odihnea. Datorită ei bătrânii copaci scăpau an de an de foarfecele grădinarului şi de alte înfrumusețări, pe care spiritul fertil al moşierului le-ar fi impus. Era o veche tradiție a familiei Totteridge ca pomii fructiferi să fie lăsați să crească în livadă fără intervenția cuiva, în timp ce soțul ei, care avea idei oarecum mai noi, dorea să folosească numai metode moderne. Luptase pentru apărarea acestor copaci. Era de altfel singurul lucru pentru care luptase de când se măritase; Horace Pendyce se simțea stânjenit chiar şi astăzi când îşi amintea ziua aceea care

acum nu i se mai părea atât de tragică, când soția sa se aşezase cu spatele la uşa dormitorului lor şi-i spusese: „Dacă tai bieții mei copaci, Horace, nu mai rămân o zi aici!” Atunci îi ceruse să-l lase să taie măcar din crengi; dar deoarece operația fusese amânată cu o zi sau două, copacii rămăseseră neatinşi timp de treizeci şi trei de ani. Ea se simțea chiar deosebit de mândră că mai dădeau rod şi îl auzeai cum spune adeseori: „O idee bizară a soției mele! N-au fost tunse niciodată ramurile. Şi totuşi, e remarcabil că o duc mai bine decât oricare alți pomi fructiferi din livadă!”

În această primăvară, când toată vegetația era timpurie, când cucii cântau din plin, iar mireasma tinerilor molifți din plantația cea nouă (sădită la naşterea lui George) plutea în aer ca un parfum de lămâi care parcă părea să coboare din cer, doamna Pendyce venea mai des ca de obicei în livadă. Ca în trecut simțea în ea acele tulburătoare, dureroase aspirații către ceva necunoscut, de mult uitate, care o răscoliseră în primii ani când se stabilise la Worsted Skeynes. Aşezată pe o bancă vopsită în verde, la umbra cireşului cel mai apropiat, se gândea mai mult ca oricând la George, de parcă inima fiului ei, vibrând acum în prima lui pasiune adevărată, făcea apel la ea ca să afle înțelegere.

Venise la intervale foarte mari la moşie. În iarna trecută de două ori: pentru câteva zile de vânătoare şi o dată la un sfârşit de săptămână. Atunci îl găsise slăbit şi obosit. Pentru prima dată nu venise acasă de Crăciun. Cu precauțiuni nesfârşite îl întrebase dacă o văzuse pe Helen Bellew şi el îi răspunse:

— Oh, da, o văd din când în când.

Toată iarna consultase ziarul *Times* ca să vadă dacă pomeneşte de calul fiului ei şi era dezamăgită că nu găsea nimic. Totuşi, într-o zi din februarie, îl descoperi în fruntea unor liste de cai, şi îi scrisese de îndată ca să-şi exprime bucuria. Din cinci liste pe care figura numele lui, Ambler era al doilea numai pe una singură. Răspunsul lui George îi parveni abia după vreo săptămână.

„Dragă mamă,

Ceea ce ai văzut dumneata a fost greutatea cailor pentru handicapurile de primăvară. M-au scos de peste tot. Îți scriu în grabă mare. Fiul tău care te iubeşte,

George Pendyce”

Pe măsură ce se apropia primăvara, perspectiva călătoriei pe care trebuia s-o facă singură la Londra şi care o ajutase să treacă iarna, devenise acum din ce în ce mai îndepărtată şi în cele din urmă dispăru. Încetă chiar să viseze la această vizită, de parcă nici n-ar fi avut vreodată asemenea dorință. Ba chiar se întreba dacă fiul ei îşi va mai aminti de ea. În schimb se gândea – de parcă puțin i-ar fi păsat de ele – la vizitele pe care trebuia să le facă, la nenumăratele serate din sezonul de iarnă. Căci Worsted Skeynes, cu tot ce reprezenta, părea un călăreț greoi care o îndemna cu o mână de fier de-a lungul unei poteci înguste; visa deseori să scape de el, îndată ce va ieşi în câmp deschis, dar nu reuşea niciodată.

Obişnuit se trezea la ora şapte, îşi lua ceaiul şi de la şapte la opt îşi nota diferite lucruri pe carnețel, în timp ce domnul Pendyce sforăia uşor, culcat pe spate. La ora opt se scula. La nouă îşi turna cafeaua în ceaşcă. De la nouă şi jumătate până la zece se sfătuia cu menajera şi-şi îngrijea păsărelele. De la zece la unsprezece discuta cu grădinarul şi-şi vedea de rochii. De la unsprezece la douăsprezece scria invitații unor persoane care îi erau indiferente, şi transmitea mulțumiri altor persoane cărora ea le era indiferentă; pregătea diverse cecuri pe care domnul Pendyce trebuia să le semneze; clasa diferite recipise, pe care le eticheta cu grijă pe verso şi le lega cu un elastic. De obicei, primea şi vizita doamnei Hussell Barter. De la douăsprezece la unu se plimba cu ea şi cu „drăguții de câini” până-n sat, unde se oprea cu un aer încurcat la casele sătenilor, intimidați de prezența ei. De la unu şi jumătate la două îşi lua dejunul. De la două la trei se odihnea pe o canapea în camera albă încercând să citească în ziar dezbaterile parlamentare, dar în realitate se gândea la alte lucruri. De la trei la patru jumătate se consacra florilor pe care le îndrăgea, de unde putea fi chemată în orice clipă dacă soseau musafiri. Rareori se urca în trăsură şi pleca spre

vreun conac învecinat, unde rămânea o jumătate de oră şi apoi se înapoia. La patru şi jumătate serveau ceaiul. La ora cinci împletea o eşarfă sau şosete pentru George sau Gerald şi, zâmbind blând, asculta ce se petrecea în jur. De la şase la şapte soțul ei îi împărtăşea în general impresiile personale despre parlament şi alte lucruri. De la şapte la şapte jumătate se schimba şi îmbrăca o rochie neagră lungă, decoltată, aruncând pe umeri o eşarfă din dantelă veche. La şapte şi jumătate lua cina. La ora nouă fără un sfert o asculta pe Norah care cânta două valsuri de Chopin şi o bucată numită *Serenada primăverii* de Baff şi o asculta apoi pe Bee care cânta *Mikadoul* sau *Fata obrăznicuță.* De la nouă la zece şi jumătate juca pichet pe care-l învățase de la tatăl ei, dacă găsea cu cine să joace; dar deoarece se întâmpla prea rar, făcea o pasiență de una singură. La zece şi jumătate se ducea la culcare. La ora unsprezece şi jumătate, cu regularitate, domnul Pendyce o trezea. La ora unu noaptea adormea la loc. În zilele de luni nota cu scrisul ei citeț, scrisul familiei Totteridge, o listă de cărți ca să-i fie aduse de la bibliotecă şi comanda tot ce era recomandat în revista *The Ladies*' *Paper* pe care o primea săptămânal la Worsted Skeynes. Periodic, domnul Pendyce îi aducea o listă proprie, compilată din *Times* şi *Field,* pe care el o completa în liniştea biroului său şi ea o adăuga la propria-i listă.

Astfel familia era aprovizionată cu literatură potrivită cu nevoile ei; nici o carte indezirabilă nu-şi croia drum în casă, deşi faptul nu ar fi avut vreo importanță pentru doamna Pendyce, care spunea adeseori cu o voce caldă, plină de regret: „dragul meu, nu am timp să citesc”.

În această după-amiază era atât de cald încât albinele ieşite din stup roiau în jurul florilor, într-un copac de tisă, ale cărui ramuri se aplecau spre grădina scoțiană, doi sturzi se agitau, deoarece unul din micuții lor căzuse din cuib. Pasărea mamă, pitită în iarba înaltă din livadă, tăcea, încercând să liniştească, prin exemplul ei, ciripitul puiului, de teamă ca în felul acesta să nu atragă atenția vreunei creaturi aparținând sau nu speței umane.

La acest zgomot, doamna Pendyce, aşezată la umbră sub cel mai bătrân cireş, se întoarse şi, dându-şi seama de cele întâmplate, ridică puiul de pasăre şi-l aşeză la loc în cuib, spre spaima, exprimată cu zgomot, a părinților înaripați. Apoi se întoarse la bancă şi se aşeză.

Simțea în suflet ceva din teama sturzului mamă. Îşi reamintea de vizita pe care Malden-ii o făcuseră la conac înaintea plecării la Londra, şi la amintirea cuvintelor spuse de *lady* Malden obrajii i se împurpurară. E adevărat că se consola la gândul: „cât de burgheză e Ellen Malden!” dar acum această amintire nu-i liniştea sufletul.

Lady Malden venise întovărăşită de una din fiicele ei cu obrazul pământiu, care nu o părăsea niciodată, şi de doi câini apatici care fuseseră obligați să alerge tot drumul şi care acum erau culcați sub trăsură cu limbile scoase... Şezuse cât îşi propusese; dar în trei sferturi din acest timp se frământase de parcă nu-şi împlinise o datorie, în timp ce doamnă Pendyce se frământase şi ea în ultimul sfert de oră având însă convingerea că-şi făcuse din plin datoria.

— Draga mea prietenă, spusese *lady* Malden după ce-şi trimisese fiica ei cea fără expresie la seră, după cum ştii nu e în firea mea să repet bârfelile; dar cred că fac bine să-ți spun că am auzit anumite lucruri. Ştii că băiatul meu Fred (care are să devină *sir* Frederick Malden) face parte, împreună cu fiul dumitale George, din acelaşi club, bineînțeles ca toți tinerii, dacă sunt din familie bună. Regret că trebuie să-ți spun că nu există nici o îndoială: fiul dumitale a luat cina la... poate n-ar trebui să spun numele... La „Blafard”, cu doamna Bellew. Presupun că nu ştii ce fel de local este acest „Blafard”... Multe separeuri unde te duci când nu vrei să fii văzut. Desigur că eu n-am fost niciodată acolo; dar îmi pot închipui perfect. Şi n-a fost numai o dată, se duce deseori acolo. M-am gândit să-ți spun, deoarece socot că este scandalos din partea ei – în situația în care se află...

O azalee într-un vas alb şi bleu separa cele două femei; doamna Pendyce îşi ascunse privirea în ea; dar când îşi ridică obrazul, sprâncenele îi erau încruntate şi buzele-i tremurau de furie.

— Oh, spuse ea, nu-mi spui nimic nou. Asta nu înseamnă nimic; ştiu de multă vreme!

O clipă *lady* Malden ezită, apoi se împurpură şi ea în albul ochilor; pudoarea îi era ofensată.

— Dacă ştii de multă vreme, spuse ea cu oarecare demnitate, cred că e timpul să mă înapoiez la Londra. Şi se ridică să plece.

Privindu-i conformația nefericită, doamna Pendyce gândi:

„De ce m-am temut? E numai... Şi apoi gândi iar: Sărmana femeie! Ce-ar putea face să nu aibe picioare atât de scurte!?”

Dar după ce plecase împreună cu fiica ei cea fără expresie şi cu câinii apatici alergând după trăsură, Margery Pendyce îşi duse mâna la inimă.

În mijlocul zumzetului albinelor, al florilor îmbobocite, printre cântecele mierlelor, care încercau, din minut în minut alte note, îi fu cu neputință să-şi oprească bătăile inimii ce palpita ca de teama unei primejdii de neînlăturat. Îl revăzu în gând pe George când era copil, îmbrăcat în haine de pânză, pătate, cu pălăria de paie dată pe spate, îmbujorat şi voinic, având un aer hotărât pe care-l avea întotdeauna când se înapoia după o aventură.

Deodată, din adâncul inimii şi din adâncul zilei de primăvară se ridică în ea sentimentul că o putere nemiloasă caută s-o despartă de fiul ei; îşi scoase batista brodată şi plânse. În jurul ei albinele zumzuiau nepăsătoare, petalele florilor cădeau din copaci, razele soarelui o îmbrăcau într-o țesătură de aur la fel de fină ca şi dantela batistei pe care o purta cu ea. De departe, de la fermă, se auzea mugetul vacilor care erau pe cale să fie mulse şi încă un sunet, oarecum străin în casa ei atât de bine rânduită, modulațiile unui fluier de copil...

— Mamă, mamă, ma... a... mă!

Doamna Pendyce îşi trecu repede batista peste ochi şi, ascultând de legile bunei creşteri îşi şterse pe dată orice urmă de emoție de pe obraz. Aşteptă, mototolindu-şi mica batistă în mâna înmănuşată.

— Mamă? ah, uite... eşti aici! A venit Gregory Vigil!

Pe cărare venea spre ea Norah, cu câte un foxterier de fiecare parte, şi în urma ei, fără pălărie, se vedea obrazul purpuriu al lui Gregory şi părul lui încărunțit.

— Cred că aveți de vorbit. Mă duc la parohie. Pa! Pa!

Şi, precedată de câinii ei, Norah plecă.

Doamna Pendyce întinse mâna.

— Ei bine, Grig, spuse ea, asta-i chiar o surpriză.

Gregory se aşeză pe bancă lângă ea.

— Uite ce ți-am adus, vreau s-o citeşti înainte de a răspunde, spuse Gregory arătându-i o scrisoare.

Doamna Pendyce îşi dădu seama că aştepta din partea ei să vadă lucrurile cu ochii lui; cu inima strânsă îi luă scrisoarea din mână:

„Personal
Lincoln's Inn Field
21 aprilie 1892

Dragul meu Vigil,

Am obținut acum dovezile suficiente care îmi vor permite să introduc cererea de divorț. Am scris pupilei dumitale s-o înştiințez şi aştept instrucțiunile ei. Din nefericire nu suntem în posesia unui act care să dovedească cruzime împotriva reclamantei şi am fost nevoit să-i atrag atenția că în cazul în care soțul ei contestă cererea, va fi foarte greu ca tribunalul să accepte divorțul sub învinuirea de părăsire de domiciliu; va fi greu chiar şi în cazul când el nu va contesta cererea de divorț.

În asemenea împrejurări trebuie să ne amintim că lucrurile ce nu trebuiesc menționate în cerere sunt uneori mai importante decât acelea care trebuiesc amintite, şi, din această cauză, ar fi util să ştim dacă vom întâmpina vreo opoziție. Nu te sfătuiesc să intri în discuție cu soțul reclamantei; dar dacă ai unele informații utile împotriva lui, te rog să mi le comunici. Urăsc lucrurile neserioase şi cele făcute pe ascuns; divorțul este întotdeauna o afacere murdară şi atât timp cât legea este formulată cum este şi rufele murdare trebuiesc spălate în public, va fi imposibil pentru oricine, vinovat sau nevinovat, şi chiar şi pentru noi

avocații, să evităm să ne murdărim mâinile într-un fel sau altul. Îmi pare tot atât de rău cât şi dumitale.

A apărut un nou poet care scrie în revista *Tertiary.* Unele din versurile sale sunt de mâna întâi. Să te uiți în ultimul număr.

Grădina mea e acum superb înflorită.

Te rog să crezi în sentimentele mele cele mai alese.

Al dumitale sincer,

Edmund Paramor"

Doamna Pendyce lăsă scrisoarea să-i cadă în poală şi se uită la vărul ei.

— A studiat la Harrow, cu Horace. Îmi place acest om. Este unul dintre cei mai simpatici oameni pe care i-am cunoscut.

Era evident că încerca să câştige timp.

Gregory începu să se plimbe în sus şi în jos.

— Paramor este un om pentru care am cel mai înalt respect. Am încredere în el, mai mult decât în oricare altul.

Era limpede că şi el încerca să câştige timp.

— Vai, ia seama la narcisele mele, te rog!

Gregory îngenunchie să îndrepte floarea pe care călcase. O oferi apoi doamnei Pendyce. Purtarea lui era atât de neobişnuită încât aproape îi părea ridicolă.

— Scumpul meu Grig, ai să capeți reumatism şi vei strica acest frumos costum; iarba pătează atât de oribil!

Gregory se ridică, se uită ruşinat la genunchii săi şi apoi spuse:

— Genunchii mei nu mai sunt ca altădată.

Doamna Pendyce zâmbi.

— Păstrează-ți genunchii pentru Helen Bellew, Grig. Eu am fost întotdeauna cu cinci ani mai mare ca tine.

Gregory îşi ciufuli părul.

— Ştiu că nu mai e la modă să îngenunchiezi. Dar credeam că la țară mai este permis.

— Tu nu prea observi cum stau lucrurile, dragă Grig. La țară e şi mai demodat să stai în genunchi. Pe treizeci de mile în jur n-ai putea găsi o femeie căreia i-ar place ca un bărbat

să îngenunche în fața ei. Am pierdut obiceiul. Ar crede că-ți bați joc de ea... Uităm repede să fim vanitoase i

— La Londra, reluă Gregory, am auzit că toate femeile vor să devină bărbați; dar am crezut că la țară...

— La țară, Grig, ar vrea şi ele toate să fie bărbați, dar nu îndrăznesc să încerce. Rămân cu mult în urmă.

Doamna Pendyce roşi, de parcă mărturisise gânduri adânc ascunse.

Deodată Gregory izbucni.

— Nu pot să sufăr femei de astea!

Doamna Pendyce zâmbi din nou.

— Grig dragă, dar tu nu eşti însurat!

— Detest ideea că însurătoarea schimbă părerile, Margery! Detest această idee!

— Ia seama la narcisele mele, murmură doamna Pendyce.

În tot acest timp se gândea: „Scrisoarea aceea îngrozitoare. Ce trebuie să fac?"

Ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile, Gregory spuse:

— Presupun că Bellew nu va contesta divorțul. Dacă e om de onoare va fi mai mult decât bucuros să redea Helenei libertatea. Nu voi crede niciodată că un bărbat poate fi atât de josnic, de lipsit de suflet, încât s-o împiedice să rupă lanțurile. Nu am pretenții că înțeleg legile, dar mi se pare că există o singură cale pentru un bărbat... şi pe de altă parte, Bellew este un *gentleman.* Vei vedea că se va comporta ca atare!

Doamna Pendyce îşi ascunse privirea în narcisa din poală.

— L-am văzut doar de două-trei ori, dar mi s-a părut, dragă Grig, că e un bărbat care azi se poartă într-un fel şi mâine într-altul Tare diferit de toți bărbații de aici.

— Când apar probleme de viață, diferențele se atenuează, spuse Gregory, un bărbat seamănă cu celălalt. Cunoşti oare vreun bărbat atât de lipsit de cavalerism ca să se poarte astfel?

Doamna Pendyce îl privi; pe față i se citea mirare, admirație, ironie şi chiar teamă; în ochii ei se dădea o luptă.

— Cunosc chiar mulți de acest fel.

Gregory îşi strânse fruntea în mâini.

— Margery, urăsc cinismul tău. Nu ştiu de unde îți vine.

— Îmi pare rău; n-am intenționat să fiu cinică – zău că nu. Vorbeam numai de ce am văzut.

— Văzut? spuse Gregory. Dacă m-aş lua după ceea ce văd zilnic şi la orice oră, la Londra, în timpul lucrului meu, m-aş sinucide după o singură săptămână.

— Dar după ce criterii te poți lua?

Fără să mai răspundă, Gregory se îndreptă spre marginea livezii. Stătea şi privea grădina scoțiană, cu obrazul ridicat spre cer. Doamna Pendyce îşi dădea seama că el regreta lipsa ei de înțelegere şi-i părea rău că nu vede şi ea ceea ce vede el acolo sus. Gregory se întoarse şi spuse:

— Nu mai discutăm.

Îi ascultă cuvintele cu oarecare spaimă, dar fiindcă nu putea să-şi arate îngrijorarea şi îndoiala care-i tortura sufletul, se mulțumi să-l poftească la ceaiul care era pregătit.

Gregory nu vroia să plece din soare ca s-o urmeze în casă.

În salon Bee începuse să servească ceaiul tânărului Tharp şi pastorului Husell Barter.

Sunetul acestor voci binecunoscute îi redă doamnei Pendyce puțin din liniştea ei. Pastorul se apropie, ținând o ceaşcă de ceai în mână.

— Soția mea are o durere de cap foarte puternică. Dorea să vină cu mine, dar am rugat-o să se culce. E cel mai bun remediu pentru dureri de cap. Îl aşteptăm în iunie, ştiți... Dați-mi voie să vă aduc ceaiul.

Doamna Pendyce, care era la curent cu evenimentul din iunie pe care-l aşteptau, se aşeză şi-l privi pe Barter uşor surprinsă. Era cu adevărat un om foarte cumsecade; era frumos din partea lui că îşi lăsase soția să se odihnească! Se gândea la obrazul lui lat şi roşcovan, cu buza groasă, nu lipsită de umor. Era într-adevăr foarte prietenos. La picioarele ei, Roy, terierul, adulmeca gleznele pastorului dând uşor din coadă.

— Mă place, spuse pastorul. Ei ştiu cine îi iubeşte – minunate creaturi, câinii ăştia! Uneori sunt ispitit să cred că au suflet!

Doamna Pendyce răspunse:

— Horace spune că îmbătrâneşte.

Câinele se uită la obrazul ei şi buzele-i tremurară.

Pastorul râse:

— Nu vă îngrijoraţi, are destulă viaţă în el. Şi apoi pe neaşteptate adăugă: N-aş putea ucide un câine, e prietenul omului. Nu, nu! Natura să aibe grijă de asta.

Aplecaţi deasupra pianului, Bee şi tânărul Tharp întorceau paginile operetei *Fata obrăznicuţă;* încăperea era plină de parfumul azaleelor, iar pastorul Barter, călare pe un scaun aurit, părea aproape simpatic aşa cum sta şi privea cu tandreţe la bătrânul câine.

Doamna Pendyce simţi deodată nevoia de a se lămuri, dorea să afle părerea unui bărbat.

— Vai, domnule Barter, spuse ea, vărul meu Gregory Vigil mi-a adus chiar acum veşti importante. Să ştiţi că sunt confidenţiale. Helen Bellew are de gând să introducă divorţul. Am vrut să vă întreb dacă puteţi să-mi spuneţi... Dar, ridicând ochii spre obrazul pastorului, se opri.

— Un divorţ! Hm! Într-adevăr!

Doamna Pendyce simţi fiori reci de spaimă.

— Desigur că nu veţi spune nimănui, nici chiar lui Horace. Nu e treaba noastră.

Barter se înclină; faţa lui avea aceeaşi expresie ca şi în dimineţile de duminică.

— Hm! spuse din nou.

Deodată îi trecu prin cap, ca o licărire, că acest om cu maxilarul gros şi cu ochi ameninţători ştia ceva. Avea impresia că-i spune:

„Asta nu-i treabă pentru femei; te rog fii bună şi lasă asta pe seama mea”.

Doamna Pendyce nu avea nici un fel de dovezi în afară de cele câteva cuvinte rostite de *lady* Malden şi amintirea ei care i-l arăta pe George în clipa când spusese: „Oh! da, o văd din când în când”. Nu ştia nimic, nu se putea bizui pe nimic; dar ştia din instinct că fiul ei era amantul doamnei Bellew.

Cu un sentiment de spaimă şi speranţă îl văzu intrând pe Gregory.

„Poate, gândea ea, îl va convinge pe Grig să oprească divorțul."

Îi turnă ceai lui Gregory, apoi îi urmă pe Bee şi pe Cecil Tharp în seră, lăsându-i singuri pe cei doi bărbați.

CAPITOLUL II

Tot influenţa pastorului Hussell Barter

Ca să înțelegem şi să simpatizăm cu sentimentele şi atitudinea pastorului de la Worsted Skeynes, trebuie să luăm în considerație originea sa, educația pe care o primise, şi întâmplările din viața sa.

Hussell Barter, al doilea fiu al unei familii din Suffolk se conformase tradiției, făcându-şi studiile la Oxford. La douăzeci şi patru de ani, după mai multe examene, obținuse calificarea care-l făcu apt să indice persoanelor de ambele sexe regulile de viață şi de comportare. Grație acestei fericite împrejurări, caracterul său, care nu era lipsit de hotărâre, se cristaliză, şi, astfel, a fost pus la adăpost de căutările şi zbuciumul sufletesc de care aveau parte cei din jurul său. Deoarece nu era cu nimic mai presus sau mai prejos decât cei mai mulți oameni, nici prin minte nu-i trecea să se opună unui sistem care exista de atâta vreme şi care-i era atât de util. Ca toți oamenii de rând, credea în autoritate, mai ales că o mare parte din această autoritate îi fusese încredințată. Ar fi fost într-adevăr de neînchipuit ca un om cu obârşia şi educația sa să aibe cea mai mică rezervă sau îndoială asupra perfecțiunii maşinii din care el însuşi era o rotiță.

La vârsta de douăzeci şi şase de ani, după moartea unchiului său, intră în posesia parohiei de la Worsted Skeynes, parohie care aparținea ereditar familiei sale. Şi de atunci nu se mişcase de aici. Era într-una necăjit că, la moartea sa, parohia nu va rămâne nici fiului său mai mare, nici celui de al doilea, ci va reveni celui de-al doilea fiu al fratelui său mai mare, care era moşier... La vârsta de douăzeci şi şapte de ani se căsătorise cu domnişoara Rose Twining, a cincia fiică a unui preot din Huntingdonshire, şi, în mai puțin de optsprezece ani, concepuse zece copii care cu

toții erau sănătoşi şi inimoşi ca şi el însuşi, şi-acum îl aştepta pe al unsprezecelea.

Deasupra şemineului din biroul său atârna un tablou reprezentând un grup de familie. Era încadrat şi purta următorul verset din *Biblie*: „Nu judeca ca să nu fii judecat". Îl alesese ca „motto" în primul său an de preoție şi nu găsise de cuviință să-l schimbe nici acum. În acest grup familial, domnul Barter şedea la mijloc, cu câinele său la picioare, soția stătea în spate, şi, desfăşurându-se de ambele părți ale fotografiei ca aripile unui fluture, sau lamele unui evantai, erau înşiruiți copiii.

Taxele lor şcolare începeau să apese greu bugetul familiei şi pastorul se plângea într-una, dar de fapt se obişnuise, iar soția sa nu se plângea niciodată de nimic.

Biroul său era mobilat cu o simplitate potrivită studiului; pentru binele lor, mulți copii fuseseră bătuți acolo cu varga, deşi nu fără milă, iar într-un colț se afla un covor vechi turcesc despre care Barter nu mai ştia dacă se uzase din cauza genunchilor sau din pricina lacrimilor celor pedepsiți, într-un dulap aşezat de o parte a şemineului îşi ținea toate cărțile de rugăciune, multe dintre ele roase de timp; de cealaltă parte, într-un alt dulap, îşi ținea instrumentele de golf pe care le lustruia şi le îngrijea necontenit; într-un colț erau aşezate modest o undiță şi un toc de puşcă. Sub birou, între cele două rânduri de sertare, era aşternută o rogojină pentru buldogul său, un animal premiat, obişnuit să stea culcat acolo, de pază, la picioarele stăpânului său, când acesta îşi scria predicile. Calitățile pastorului ca şi cele ale câinelui său erau vechile virtuți englezeşti: încăpățânare, curaj, intoleranță şi umor. Defectele sale? Datorită condițiilor în care îşi dusese viața, ele nu fuseseră niciodată scoase la iveală, astfel că nu-şi dădea seama de ele.

Văzându-se singur cu Gregory Vigil, pastorul se apropie de el ca un câine care vede un alt câine, şi atacă direct delicatul subiect.

— A trecut ceva vreme de când am avut plăcerea să vă întâlnesc, domnule Vigil, spuse el. Doamna Pendyce mi-a

încredințat în secret veştile pe care le-ai adus şi trebuie să vă spun fără înconjur cât sunt de surprins.

Gregory păru că vrea să se retragă, de parcă suferise un şoc.

— Într-adevăr! spuse el, glacial.

Pastorul, care prinse pe loc nuanța de ostilitate, repetă apăsând pe cuvinte:

— Sunt mai mult decât surprins; de fapt, cred că trebuie să fie o neînțelegere.

— Ce fel de neînțelegere? întrebă Gregory.

Expresia de pe obrazul pastorului se schimbă. Fața lui gravă deveni amenințătoare.

— Am datoria să vă spun că, într-un fel sau altul, nu trebuie împinse prea departe lucrurile cu acest divorț...

Gregory avu o tresărire.

— După câte ştiu, mi se pare că pupila mea nu face parte din parohia dumitale, domnule Barter; şi chiar de-ar face...

Pastorul se apropie de el cu capul înainte şi cu buza de jos într-afară, descoperindu-şi dinții.

— Ar face parte dacă şi-ar face datoria. Ar face parte... Eu nu mă gândesc la ea, mă gândesc la soțul ei care face parte din parohia mea, şi spun că acest divorț trebuie împiedicat.

Gregory renunță la poziția defensivă.

— Cari vă sunt motivele? repetă el, tremurând de furie.

— Nu doresc să intru în detalii, dar dacă mă forțați, nu voi ezita.

— Regret, dar trebuie să vă forțez, răspunse Gregory.

— Ei bine, fără să numesc pe cineva, sunt obligat să vă spun că ea nu este persoana potrivită să introducă o acțiune de divorț!

— Dumneata pretinzi asta? spuse Gregory, dumneata...

Nu putu să continue.

— Pe mine nu mă vei intimida, domnule Vigil, spuse pastorul cu un zâmbet feroce. Eu îmi fac datoria.

Gregory se strădui din răsputeri să se stăpânească.

— Ați făcut afirmații nepermise, care nu pot rămâne fără urmări, chiar dacă sunt făcute de un preot, spuse el distant. Aveți bunătatea să vă explicați şi să-mi explicați.

— Explicația mea, răspunse pastorul, este ceea ce am văzut cu proprii mei ochi!

Şi aceiaşi ochi se pironiră asupra lui Gregory. Pupilele îi erau contractate ca nişte ace de gămălie, irisul cenuşiu-deschis avea în jur o strălucire ştearsă şi albul ochilor era injectat de sânge.

— Deoarece doriți să ştiți şi mă siliți să vă spun, ei bine, am văzut-o cu proprii mei ochi sărutând un bărbat chiar aici, în seră.

Gregory ridică mâna.

— Cum de îndrăzneşti! şopti el.

Barter făcu din nou mişcarea de dispreț cu buza de jos.

— Îndrăzneala mea, domnule Vigil, nu va rămâne la ce v-am spus, după cum veți constata singur. Vă repet din nou: opriți divorțul, altfel îl voi opri eu.

Gregory se întoarse spre fereastră.

— V-ați făcut vinovat de lipsă de delicatețā, spuse el. Continuați să vă înşelați. Gândiți ce vreți, faceți ce vreți. Acțiunea intentată merge mai departe. Bună-seara, domnule.

Şi, întorcându-i spatele, părăsi camera.

Barter făcu un pas înainte. Cuvintele „v-ați făcut vinovat de lipsă de delicatețā" i se roteau în creier până ce fiecare vână de pe obraz şi de pe gât i se umflă, gata să plesnească; şi cu un strigăt răguşit de animal rănit se prăvăli spre uşa pe unde pleca Gregory. Dar în momentul în care ajunse la uşă, aceasta i se deschise în nas. Şi deoarece de când fusese hirotonisit renunțase la înjurături, era gata să facă un atac de apoplexie. Deodată îşi dădu seama că doamna Pendyce îl priveşte din uşa serei. Obrazul îi era foarte palid, avea sprâncenele ridicate; în fața acestei priviri Barter îşi recăpătă în oarecare măsură stăpânirea de sine.

— S-a întâmplat ceva, domnule Barter?

Pastorul zâmbi trist.

— Nimic, nimic, spuse el. Trebuie să vă rog să mă scuzați, asta-i tot. Treburile parohiei mă aşteaptă.

Când în sfârşit se văzu afară pe drum, amețeala şi senzația că se înăbuşă dispărură însă fără ca spiritul să i se fi uşurat. De fapt, primise una din acele lovituri psihice care dezvăluie

adevărata fire a omului. Obişnuit să spună despre el pe un ton de bună dispoziție: „Da, ştiu, sunt cam iute din fire, dar îmi trece repede!” nu i se întâmplase niciodată să i se pună la încercare tăria lui înnăscută, din cauza rangului său în societate. De mulți ani era atât de obişnuit să nu se lase copleşit de proasta dispoziție, încât nu-şi putuse da seama cât de adânc era înrădăcinat în el vechiul spirit combativ britanic şi nu descoperise încă până unde era în stare să-l ducă. Cu cât chibzuia mai mult, cu atât i se părea intolerabil ca o femeie, ca această doamnă Bellew, să aibă neruşinarea să invoce legea în favoarea ei, o femeie care nu valora mai mult decât o femeiuşcă vulgară, o femeie pe care a văzut-o cu ochii săi îmbrățişându-l pe George Pendyce. Ar fi fost foarte surprins dacă i s-ar fi arătat cât de vrednică de milă era furia şi mirarea sa şi ce jalnică era priveliştea pe care-o oferea micimea lui sufletească atunci când pronunța măruntele sale judecăți cu o siguranță oarbă. Dimpotrivă, cu fiecare pas ce-l făcea, furia-i creştea, se înăsprea, şi hotărârea de a nu permite acest afront împotriva moralei şi a lipsei de considerație față de el, Hussell Barter, devenea mai fermă.

„Te-ai făcut vinovat de lipsă de delicatețăă!” Această acuzație îl durea profund şi faptul că n-ar fi putut în nici un caz să admită că gestul lui fusese nedelicat, nu-l consola. De altfel, nici nu încerca să-şi dea seama dacă se dedase sau nu la un asemenea gest. În schimb, vedea clar toată monstruozitatea unei asemenea acuzații împotriva sa, el, pastor şi *gentleman!* Nu era supărat pe George; femeia stârnea dreapta sa mânie. De atâta vreme luase hotărâri în privința femeilor, încât i se părea că are putere de viață şi de moarte asupra lor. Comportarea acestei femei era de-a dreptul imorală! Niciodată nu fusese de acord ca ea să-şi părăsească bărbatul; nu fusese în nici un fel de acord cu ea! Şi îşi îndreptă paşii spre conacul „Firs”.

Peste gardul viu vacile îşi treceau nepăsătoare capul şi lăsau să cadă privirea lor grea; în sicomorii înmuguriți prematur se auzea zumzetul albinelor. Sub zâmbetul zilei de primăvară, viața câmpului cu nenumăratele ei chipuri continua indiferentă în jurul acelei siluete negre care înainta

de-a lungul unei poteci, ținându-şi capul plecat, sub pălăria cu boruri largi.

O trăsură trasă de un bătrân cal cenuşiu, singurul vehicul de închiriat care servea gara din Worsted Skeynes, trecu pe lângă el pe potecă. George Pendyce se feri să fie recunoscut. Nu uitase tonul cu care pastorul îi vorbise în fumoar, atunci în noaptea petrecerii. George făcea parte din acei oameni care nu uită... Înfundat în colțul trăsurii care se hurduca şi mirosea a grajd şi a tutun învechit, îşi fixă privirea pe spinarea vizitiului şi pe urechile bătrânului cal – şi nu mişcă până nu ajunse la uşa conacului, unde coborî.

Urcă imediat în camera sa trimițând vorbă că venise să petreacă noaptea acasă. Mama sa află vestea cu teamă, dar şi cu bucurie, şi se îmbrăcă repede pentru cină, ca să-l poată vedea cât mai curând. În momentul în care se pregătea să coboare, apăru moşierul. Fusese reținut toată ziua în diferite consilii şi era într-una din acele dispoziții proaste când se temea de viitor, ceea ce i se întâmpla destul de rar.

— De ce nu l-ai reținut pe Vigil la masă? spuse el. Aş fi putut să-i dau de gândit! Doream să-l consult pentru o asigurare pe viață: se pricepe la aşa ceva. Când voi muri, vor fi de plătit drepturi de succesiune considerabile. Şi dacă radicalii câştigă în alegeri, nu m-aş mira dacă vor mări taxele cu cincizeci la sută!

— Am vrut să-l rețin, spuse doamna Pendyce, dar a plecat fără să-şi ia rămas bun!

— Curios tip mai e!

Moşierul se gândi câteva clipe la această lipsă de maniere. El însuşi avea un cod minuțios pentru fiecare capitol al relațiilor sociale.

— Iar am necazuri cu acel Peacock. Este cel mai încăpățânat... Ce te grăbeşti aşa, Margery?

— A venit George!

— George? Cred că poate să aştepte până la cină. Am o mulțime de lucruri să-ți spun. Am avut azi de judecat un incendiator. Bătrânul Quarryman era plecat şi eu prezidam consiliul. E vorba de acel Woodford pe care l-am condamnat pentru braconaj – un caz foarte complicat. Şi uite ce face

după ce-a ieşit din închisoare! Avocatul lui a încercat să arate că nu e responsabil pentru ceea ce face. Este cel mai neruşinat caz de răzbunare pe care l-am avut de judecat vreodată. Desigur că l-am condamnat. Va căpăta o pedeapsă exemplară. Dintre toate crimele îngrozitoare, incendiul provocat intenționat este cel mai rău…

Moşierul nu putu găsi cuvântul potrivit pentru a califica demn această crimă şi, după ce răsuflă zgomotos, trecu în încăperea de alături. Doamna Pendyce se grăbi să iasă şi se duse în camera fiului ei. Îl găsi pe George în cămaşă, tocmai când îşi punea butonii la manşete.

— Dă-mi voie să-i pun eu, dragul meu băiat! Ce îngrozitor de scrobite sunt manşetele tale! Îmi place grozav să fac ceva pentru tine!

George îi răspunse:

— Ei, mamă, cum te mai simți?

Obrazul doamnei Pendyce răsfrânse privirea ei veselă şi tristă totodată, adânc înduioşată. „Gata, a şi început? Vai, nu mă izgoni de lângă tine!” părea să spună această privire.

— Foarte bine, îți mulțumesc, dragă, şi tu?

George se feri să-i întâlnească privirea.

— Aşa şi aşa, spuse el. Am primit o lovitură urâcioasă în „City” săptămâna trecută.

— La curse? întrebă doamna Pendyce.

O tainică presimțire o făcea să-şi dea seama că se grăbea să-i împărtăşească aceste veşti rele ca să-i abată atenția de la alt subiect, căci George nu fusese niciodată un „plângăreț”.

Se aşeză pe marginea canapelei şi cu toate că ştia că va suna ora cinei, îl făcu să nu se grăbească şi să mai stea de vorbă.

— Nu ai şi alte noutăți, dragul meu? Mi se pare o veşnicie de când nu te-am văzut! De pe-aici cred că ți-am povestit în scrisori tot ce e nou. Ştii că va mai avea loc un eveniment la parohie?

— Încă unul? În drum am trecut pe lângă Barter, mi s-a părut cam trist.

O umbră de îngrijorare trecu repede prin ochii doamnei Pendyce.

— Ah! mi-e teamă că nu din cauza asta, dragul meu. Se opri, ca să-şi linişteascâ temerile, şi se grăbi să adauge: De-aş fi ştiut că vii, l-aş fi reținut pe Cecil Tharp. Vic a născut nişte cățeluşi teribil de drăgălaşi. Ți-ar place să ai unul? Toți au pata aceea neagră şi frumoasă în jurul ochiului.

Ea îl studia cum numai o mamă poate studia, pe furiş, amănunțit, cu patimă, urmărind cel mai mic gest, cea mai mică schimbare a trăsăturilor sale; şi mai ales, acel „ceva" greu de prins, care destăinuie starea de spirit a unui suflet.

„Este ceva care-l face nefericit, gândea ea. S-a schimbat ceva în el de când l-am văzut ultima oară şi nu pot descoperi anume ce. Am impresia că sunt tare departe de el! tare departe!"

Şi, totuşi, simțea că George venise în această seară, deoarece era singur şi nefericit, şi că, din instinct, se refugia la ea. În acelaşi timp ştia că, încercând să se apropie de el, nu va izbuti decât să-l îndepărteze; şi fiindcă nu putea suporta această idee, nu-i puse nici o întrebare şi se strădui cum putu mai bine să-i ascundă amărăciunea pe care o simțea.

Îşi trecu brațul sub cel al fiului pentru a coborî şi se sprijini puternic de el; încerca o dată mai mult să păstreze acea legătură de la suflet la suflet şi, în acelaşi timp, să înlăture acel simțământ apăsător pe care-l resimțise toată iarna şi care-i spunea că a fost îndepărtată din sufletul lui.

Domnul Pendyce şi cele două fete erau în salon.

— Ei, George, spuse moşierul cu un ton sec, îmi pare bine că ai venit. Cum de poți suporta Londra în acest anotimp? Acum că ai venit, ai face bine să rămâi câteva zile. Aş dori să vizitez împreună cu tine domeniul, tu nu ştii mai nimic despre moşie. Pot muri în orice clipă, mai ştii… Hotărăşte-te să rămâi.

George îl privi mohorât.

— Îmi pare rău, dar am o întâlnire la Londra.

Moşierul se ridică şi se aşeză cu spatele spre şemineu.

— Asta-i, vezi? Îți cer să Iaci un lucru atât de simplu, spre binele tău… şi tu ai o întâlnire. Întotdeauna e aşa… şi mama ta te susține întotdeauna… Hai, Bee, cântă-mi ceva!

Îl enerva când i se cânta la pian, dar de astă dată era singurul ordin pe care-l putea da cu convingerea că va fi ascultat.

Lipsa musafirilor nu schimba prea mult acest ceremonial al mesei de seară, considerat la Worsted Skeynes ca încununarea fericită a unei zile. Cina se limitase la şapte feluri şi nu se servi şampanie. Moşierul avea obiceiul să bea la masă un pahar sau două cu vin, căci, după cum spunea el, „bunul şi bătrânul meu tată şi-a băut toată viața, în fiecare seară, sticla cu vin de Porto, şi niciodată n-a avut vreo neplăcere. Dacă aş bea la fel, aş muri cu siguranță într-un singur an!"

Fiicele moşierului beau apă. Doamna Pendyce, care avea o preferință secretă pentru şampanie, bea puțin vin de Burgundia, procurat de soțul ei pentru ea la un preț rezonabil. Între mese, vinul era astupat cu un dop special. Îi oferi şi lui George un pahar.

— Ia puțin vin de Burgundia, dragul meu; e atât de bun.

Dar George refuză, ceru whisky cu sifon şi privi pe majordom care-i aducea o sticlă de whisky de culoare foarte galbenă.

Sub influența cinei, moşierul îşi regăsi voia bună, cu toate că se mai gândea încă şi acum, cu o anumită tristețe, la viitor.

— Voi tinerii, spuse el cu o privire prietenească spre George, sunteți nişte individualişti sălbateci. Singura voastră treabă este să vă distrați. Cu jocul de pichet, cursele, cu biliardul vostru şi mai ştiu eu ce, o să fiți bătrâni la vârsta de cincizeci de ani. Nici nu-i dați voie imaginației să lucreze. Idealul vostru ar trebui să fie o bătrânețe frumoasă, verde ca brazii, în loc să doriți doar o tinerețe verde. Ha!

Domnul Pendyce îşi privi fiicele până ce ele spuseră:

— Vai, tăticule, cum poți vorbi aşa?

Norah, care avea mai multă personalitate dintre ele două, adăugă:

— Mămico, nu-i aşa că tata e îngrozitor?

Dar doamna Pendyce era total absorbită de fiul ei. De atâtea seri dorise să-l vadă şezând acolo.

— Facem o partidă de pichet astă-seară, George?

George ridică ochii şi cu un surâs resemnat încuviință printr-un semn.

Majordomul şi al doilea valet se mişcau încet în jurul mesei pe covorul moale şi gros. Lumânările de ceară scăldau într-o lumină strălucitoare şi blândă argintăria şi florile, decolteul alb al fetelor, obrazul frumos colorat al lui George şi plastronul lucios al cămăşii sale. Ea licărea pe bijuteriile de pe degetele lungi şi albe ale mamei sale şi scotea în evidență statura dreaptă şi elegantă a moşierului; în aer plutea dulce mireasma azaleelor şi a narciselor înflorite. Bee, cu ochii languroşi, se gândea la tânărul Tharp care-i spusese azi că o iubeşte şi se întreba dacă tatăl ei va consimți la căsătorie. Mama ei se gândea la George şi pe furiş arunca priviri drăgăstoase spre fața melancolică a fiului ei. Nu se auzea alt zgomot decât clinchetul furculițelor şi vocea moşierului şi a lui Norah care vorbeau despre lucruri neinteresante. Afară, prin ferestrele larg deschise, se vedea imensitatea calmă a câmpiei. Luna plină de culoarea caisei, în formă de disc, se arăta peste cedri. Şi, la lumina ei, şoaptele lanurilor tăcute, vrăjite parcă, gata să se cufunde în somn, se pierdeau în întuneric... un întuneric profund care ascundea ochilor lor necurmata agitație a lumii.

CAPITOLUL III

O noapte sinistră

În ziua cursei speciale de la Kempton-Park în care Ambler era favorit dar rămăsese în urmă la potou, George Pendyce deschidea uşa apartamentului pe care-l închiriase, ca să fie cât mai aproape de doamna Bellew, când un bărbat ieşi brusc din coridor şi i se adresă:

— Domnul George Pendyce, cred?

George se întoarse.

— Da, ce doriți?

Îi puse în mână un plic mare.

— Din partea domnilor Frost şi Tuckett.

George deschise plicul şi citi:

„*Departamentul oficial,*
Validități, Divorțuri

Subsemnatul Jaspar Bellew, are onoarea de a solicita...”

George ridică ochii de pe hârtie, privirea sa impasibilă, fermă şi fără urmă de supărare îl făcu pe mesager să lase ochii în jos, căci simțea că lovise într-un om care chiar şi-aşa era la pământ.

— Mulțumesc. Noapte bună!

Închise uşa şi citi documentul în întregime. Conținea câteva detalii precise şi se termina cu o cerere de despăgubire. Pe față i se ivi un zâmbet de indiferență.

Dacă ar fi primit acest document cu trei luni în urmă, nu ar fi luat totul atât de uşor. Cu trei luni în urmă ar fi turbat de mânie că se lăsase prins. Gândurile sale ar fi fost: „Am adus-o într-o grea încurcătură; şi pe mine la fel. Nu m-am gândit niciodată că s-ar putea ca lucrurile să ia o asemenea întorsătură. S-a complicat al dracului treaba! Trebuie să consult pe cineva – trebuie să pun capăt acestei situații.

Trebuie să existe o ieşire.” Şi cum imaginaţia nu era una din calităţile sale principale, gândurile lui şi-ar fi zdrobit aripile de colivie dacă ar fi încercat să acţioneze într-un fel sau altul. Dar acum, după trei luni, lucrurile se schimbaseră... Îşi aprinse o ţigară şi se aşeză pe canapea.

Simţea mai presus de orice o speranţă stranie, un fel de mulţumire tristă. Va trebui să se ducă de îndată la ea, chiar în noaptea asta; va fi o scuză... ca să nu aştepte eventuala ei sosire.

Se ridică, bău puţin whisky apoi se aşeză din nou pe canapea.

„Dacă nu va fi aici la ora opt, gândi el, mă voi duce la ea.”

În faţă se afla o oglindă mare, dar se întoarse cu spatele să nu o vadă. Pe faţă şi în ochi avea întipărită o privire tristă şi hotărâtă, de parcă ar fi gândit: „Le voi arăta că nu sunt încă înfrânt”.

Auzi cheia în broască, se ridică repede de pe canapea şi-şi luă din nou un aer nepăsător. Helen Bellew intră. Ca de obicei, lăsă să-i cadă mantia şi se opri în faţa lui cu umerii goi. Privind-o, se întreba dacă a aflat ceva.

— M-am gândit că e mai bine să viu la tine, spuse ea. Presupun că şi tu ai căpătat acelaşi splendid cadou?

George clătină din cap. Urmă un minut de tăcere.

— Într-adevăr, e destul de caraghios! Îmi pare rău de tine, George.

George râse şi el, dar râsul său suna altfel:

— Voi face tot ce-mi stă în putinţă.

Doamna Bellew se apropie de el.

— Am citit ce s-a petrecut la cursele de la Kempton. Ce ghinion! Presupun că ai pierdut mult. Sărmanul meu băiat! O nenorocire nu vine niciodată singură!

George plecă ochii.

— Nu-i nimic, nimic nu are importanţă dacă te am pe tine.

Simţi cum braţele ei i se înnoadă după gât. Erau însă reci ca marmura. O privi în ochi şi nu văzu decât o batjocoritoare compasiune.

Luară o trăsură care se alătură pe artera principală şirului de trăsuri ce goneau nebuneşte spre est; pe lângă parc

copacii împodobiți cu frunze proaspete păreau balerine ce-şi fluturau costumele în vânt. Depăşiră „Clubul stoicilor" şi celelalte cluburi, zburară cu pocnet şi clinchet, în plină viteză, pe lângă alte echipaje, căutând s-o ia înainte şi lăsară în urmă omnibuzul cu aspect atât de confortabil pe înserat, cu felinarele sale şi cu figuri rânduite şi încremenite una în fața celeilalte.

La restauranul „Blafard" chelnerul înalt şi oacheş, scoase cu mâini pline de respect mantoul doamnei Beffew; micul chelner surâse cu figura suferindă. Aceleaşi lumini cernute printr-un ecran roşu îi cădeau pe brațe şi pe umeri, aceleaşi flori verzi şi galbene erau aşezate în aceleaşi vase de culoare bleu. Pe „menu" erau înscrise aceleaşi mâncăruri; aceiaşi ochi priveau cu uimire apatică prin crăpătura din colțul perdelelor roşii.

De mai multe ori în timpul mesei George îşi privi pe furiş prietena şi rămase descumpănit din pricina nepăsării ce se citea pe chipul ei. Cu toate că de câtva timp Helen se arătase posacă şi distantă, în această seară era de o veselie exuberantă.

Râsul ei era atât de molipsitor, încât atrăgea atenția celor aşezați la alte mese, şi George începu să se simtă oarecum stânjenit. Din ce era oare făcută această femeie că putea râde, atunci când el avea sufletul atât de plin de amărăciune? Dar nu spuse nimic; nici nu îndrăznea să o privească în față, de teamă ca ochii să nu-l trădeze.

„Ar trebui să încheiem socotelile, gândi el, să examinăm situația aşa cum e. Trebuie să acționăm; şi ea râde şi atrage atenția tuturor." Dar ce se poate face când totul se aseamănă nisipurilor mişcătoare... Una după alta măsuțele se goliră de vizitatori.

— George, spuse ea, am chef să dansez. Du-mă într-un loc unde se dansează.

El o privi uluit.

— Draga mea, dar cum aş putea? Nu există un asemenea local!

— Du-mă la țiganii tăi!

—Dar tu nu poți merge într-un asemenea loc.

— De ce? Cui îi pasă unde mergem, sau ce facem?
— Mie-mi pasă!
— Ah, dragul meu George, tu şi cei ce-ți seamănă sunteți adevărate zdrențe.
Prost dispus George îi răspunse:
— Drept cine mă iei? Drept un nemernic?
Sufletul însă îi era cuprins de teamă şi nu de mânie.
— Te rog, să facem chef şi să nu ne pese de conveniențe. Condu-mă în East End!
Urcară într-o trăsură şi se lăsară conduşi spre East End. Era prima dată când puneau piciorul în acest cartier necunoscut.
— Încheie-ți haina, draga mea; toaleta ta ar părea aici cel puțin deplasată.
Helen izbucni într-un hohot de râs.
— La şaizeci de ani vei fi exact ca tatăl tău, George.
Şi-şi deschise şi mai larg mantoul. La un colț de stradă în jurul unei caterinci dansau mai multe fetițe îmbrăcate în culori vii.
Ea strigă vizitiului să oprească.
— Să ne uităm la copiii aceia!
— Ai să ne dai şi pe noi în spectacol!
Doamna Bellew puse mâinile pe uşa trăsurii.
— Tare am poftă să mă dau jos, să dansez cu ei!
— Eşti nebună astă-seară, spuse George. Şezi liniştită!
Întinse brațul şi o opri să deschidă portiera. Trecătorii se opriră şi priveau curioşi la mica scenă. Începură să se adune în jurul lor.
— Mergi înainte, strigă George vizitiului.
Mulțimea aclama ironic! Vizitiul biciui calul şi porniră mai departe spre est.
Bătea miezul nopții când trăsura se opri în cele din urmă lângă vechea biserică de pe cheiul din cartierul Chelsea; nu-şi vorbiseră de o oră.
În tot acest timp George se frământase:
„Şi asta-i femeia pentru care am sacrificat totul! Asta-i femeia de care voi fi legat pentru totdeauna! De care nu pot să mă despart! De-aş putea, n-aş mai revedea-o niciodată.

Dar nu pot trăi fără ea. Şi va trebui să continui să sufăr când e departe de mine. Numai Dumnezeu ştie cum se vor termina toate astea!”

În întuneric luă mâna Helenei; era rece şi insensibilă ca o piatră. Încercă să-i vadă obrazul, dai nu putu citi nimic în ochii ei verzi care priveau drept înainte, ca ochii unei pisici în beznă.

După plecarea trăsurii rămaseră pironiți unul în fața celuilalt, în lumina unui felinar. În strada liniştită şi pustie vântul vâjâia şi scrâşnea pe la colțurile caselor înalte, flacăra felinarului tremura; ea rămase acolo nemişcată, distantă şi enigmatică ca un sfinx. Doar ochii ei ațintiți asupra lui George erau vii.

— Bună seara, mormăi el.

Ea mişcă uşor din cap.

— Dragul meu George, ia de la mine tot ce poți.

CAPITOLUL IV

Capul domnului Pendyce

Văzut din spate, la biroul din biblioteca sa, unde de cele mai multe ori îşi petrecea diminețile între nouă jumate şi unsprezece, sau chiar douăsprezece, capul domnului Pendyce ar fi permis unui observator atent să tragă o seamă de concluzii cu privire la caracterul şi tipul său. Acest cap avea un contur aproape „național". Era protuberant la spate şi se lega printr-un unghi ascuțit de un gât subțire şi nervos. Îngust între urechi şi de-a curmezişul frunții, cu maxilarul proeminent, acest cap ar fi părut enorm dacă s-ar fi tras o linie care să unească extremitatea superioară a craniului cu acel promontoriu care reprezenta bărbia. Observatorul ar fi dobândit convingerea că se găseşte în prezența unui craniu care prin lungimea lui neobişnuită dezvăluia multă tărie de caracter şi înclinație spre acțiune, în timp ce îngustimea ar fi dovedit o tenacitate şi un spirit mărginit care ar fi putut să ajungă până la cea mai absurdă încăpățânare. Această impresie era întărită de gâtul subțire şi uscat pe care coborau firişoare de păr dezordonate, ca şi de linia inteligentă a urechilor. Şi când îi vedea obrazul bine ras, de un roz uscat, pe care vântul de răsărit îl colorase în nuanțe de galben şi bronz cenuşiu precum şi ochii veşnic nemulțumiți, observatorul nu mai avea de ce să se îndoiască: se afla în prezența unui englez, ba chiar mai mult: o unui proprietar funciar, şi – în ciuda convingerii intime pe care o nutrea despre sine însuşi domnul Pendyce care se considera exact contrariul – a unui individualist.

Într-adevăr, capul său semăna nemaipomenit de bine cu cheiul amiralității de la Dover – lung şi îngust, cu o cută la un capăt – ceea ce mai întâi îi tulbura pe străinii care veneau pe aceste meleaguri, şi apoi le trezea mirare şi neîncredere.

Şedea nemişcat la masa de scris, puțin aplecat peste hârtiile sale, ca un om căruia munca nu-i e întotdeauna uşoară; din când în când se oprea să privească calendarul din stânga sa, sau o hârtie aflată în vreunul din numeroasele compartimente ale mesei sale de scris. Un exemplar mai vechi din revista umoristică *Punch* stătea deschis, dar nu chiar la îndemâna sa; ca proprietar de pământ cunoştea această revistă periodică aproape la fel de bine ca un profesionist. În clipele de răgaz, una din distracțiile sale principale era să răsfoiască cu drag fotografiile învechite, şi de câte ori dădea de caricatura lui John Bull nu se putea împiedica să gândească: „Ce idee să-l reprezinți pe englez atât de gras ca individul ăsta!"

I se părea că artistul îl jignise personal fiindcă nu-l considerase drept prototip pe el şi conferise această distincție unui tip de om care se demoda. De câte ori pastorul îl auzea pe domnul Pendyce vorbind astfel, îl contrazicea violent, căci el era destul de gras şi de pătrat şi se îngrăşa într-una.

Cu toate că aspirau să reprezinte pe englezul tipic, domnii Pendyce şi Barter se credeau departe de tipul epocii regelui George, sau de începutul erei victoriene, hrănit numai cu carne de vită, bere şi vin de Porto. Ei erau oameni de lume, în pas cu timpul, şi grație şcolilor de stat şi studiilor universitare dobândiseră un fel de a fi, o cunoaştere a oamenilor şi a afacerilor, un nivel de gândire care nu mai aveau nevoie să fie îmbunătățite. Ambii, dar mai ales domnul Pendyce, se țineau la curent cu tot ce se petrecea în lume şi vizitau Londra de şase sau şapte, sau chiar de opt ori pe an. În asemenea împrejurări arareori îşi luau cu ei soțiile, deoarece erau întotdeauna foarte ocupați cu afaceri importante, dineuri cu foşti camarazi de colegiu, dineuri în cadrul bisericii sau a partidului conservator, meciuri de cricket, congrese bisericeşti, teatre de revistă, iar pe pastor îl aştepta sala de conferințe „Lyceum". Ambii aparțineau unor cluburi: pastorul unui club plăcut cu tradiții de modă veche, unde putea să facă o partidă de cărți fără să fie considerat cartofor, iar domnul Pendyce, membru al clubului „The Temple", cum şedea bine unui om care după ce se gândise şi se răzgândise

în toate felurile la toate problemele sociale ale timpului, ajunsese la concluzia că adevărata mântuire se află numai şi numai în tradiţie.

Când plecau la Londra mârâiau ca măsură de precauţie, care dădea întotdeauna rezultate pe lângă soţiile lor; iar când se întorceau mârâiau din cauza durerilor de ficat pe care o odihnă bună la ţară le potolea în vederea unei alte vizite la oraş. Astfel îşi menţineau sănătatea şi libertatea şi aveau impresia că nu sunt provinciali.

În liniştea din biroul stăpânului său prepelicarul John îşi culca capul îngust şi lung pe labe, de parcă liniştea l-ar fi apăsat, şi, când stăpânul său îşi dregea glasul, el dădea din coadă şi ridica o pleoapă, lăsând să i se vadă albul ochiului fără să mişte botul.

Tic-tacul orologiului se auzea până la capătul camerei lungi şi înguste; prin ferestrele înalte şi strâmte soarele îşi arunca razele asupra unul lung şir de cărţi legate care înţesa biblioteca cu geamuri şi acoperea în întregime un perete; şi această încăpere, cu un uşor iz de piele, părea să fie locul potrivit pentru conceperea unor idei meschine care aveau să ducă la rezultate meschine.

„Să fiu lăsat să-mi îndeplinesc datoria şi să administrez domeniul, aşa cum a făcut bătrânul şi iubitul meu tată, pentru a-l lăsa după mine, mărit dacă se poate, fiului meu – nu cer nimic altceva.”

Asemenea cuvinte le spunea bucuros moşierul; era un gând pe care-l frământa mereu în minte, o rugăciune ce o adresa cerului. Viitorul se anunţa neplăcut, plin de pericole. Putea să se aştepte la preluarea puterii de către radicali şi astfel ţara avea să se ducă de râpă. Nimic mai firesc şi mai omenesc deci decât să se roage Domnului pentru menţinerea orânduirii actuale pe care o moştenise, Iar el, Horace Pendyce, o personifica.

Nu-i era în obicei să adopte cu plăcere idei noi. Firea lui se asemăna cu un ţinut insular în care toţi locuitorii iau armele la apropierea invadatorului, oprindu-l să pună piciorul pe ţărm; dacă totuşi debarca, îl luau prizonier. Dintr-un sentiment de umanitate şi din dragoste pentru o viaţă liniştită,

acest nefericit prizonier ale cărui strigăte şi gemete se auzeau prin zidurile închisorii va fi eliberat, şi cu toate că i se vor acorda unele privilegii, va rămâne pentru ei „tot un biet drac de străin”. Într-o zi, într-o clipă de neatenţie, băştinaşii îl vor lăsa să se însoare, sau vor descoperi că, în mod ruşinos, e tatăl unor copii nelegitimi; şi respectul lor pentru faptul împlinit, care aparţine deja trecutului, îi va împiedica să anuleze căsătoria sau să se lepede de seminţia de intruşi pe care, treptat-treptat îi vor tolera. Astfel zburau gândurile domnului Pendyce. Tot aşa era şi prepelicarul John, animal cu instincte conservatoare, care în momentul când un lucru străin apărea, ieşea la drumul mare mârâind şi arătându-şi colţii; suferea uneori cu adevărat fiindcă, într-o zi, Horace Pendyce nu va mai fi. Dar nu se preocupa prea des de asemenea lucruri, din lipsă de imaginaţie…

Toată dimineaţa moşierul cercetase un subiect vechi şi supărător: drepturile comunale asupra imaşului de la Worsted Scotton, pe care tatăl său, prevăzător, îl împrejmuise cu un gard, şi-l cuprinsese în propriile sale pământuri; de la el moştenise părerea că imaşul făcea parte integrantă o dată pentru totdeauna din Worsted Skeynes.

Sătenii nu se împotriviseră, căci erau destul de neputincioşi, pe vremea când se iscase cearta, din cauza scumpirii pâinii. Asistaseră apatici până la ultimul termen fixat de lege ce dădea moşierului drepturi asupra pământurilor neocupate, când, deodată, ca din senin, tatăl lui Peacock făcuse o spărtură în gard, îşi mânase vitele sale pe păşune şi luase astfel de la capăt întregul conflict. Faptul se petrecuse în 1865 şi, de-atunci, existau mereu fricţiuni care ajungeau până în faţa tribunalului. Domnul Pendyce nu uita nici o clipă că Peacock era cauza tuturor relelor, căci aşa avea obiceiul: să discrediteze principiile legale, raportând totul la un individ sau altul şi la faptul împlinit. Bineînţeles, în afară de cazul când era vorba de el însuşi şi atunci spunea cu mândrie „că se bazează numai pa principii”.

Nu gândea şi nu vorbea niciodată despre ceva abstract; în parte pentru că şi tatăl său se ferise s-o facă înaintea lui, apoi, fiindcă încă din şcoală nu fusese încurajat să

gândească altfel, şi în cele din urmă, pentru că era o fire care nu se interesa de lucruri nepractice.

De aceea îl uimea la nesfârşit faptul că se dovedeau nerecunoscători arendaşii săi. Îşi făcea datoria față de ei, la fel ca preotul care le păzea sufletul; registrele moşiei dovedeau că an de an avea, în medie, un beneficiu general de vreo mie şase sute de lire şi, scăzând materialele necesare întreținerii moşiei Worsted Skeynes, totul se solda cu o pierdere netă de trei sute.

În chestiuni mai puțin pământeşti ca nefrecventarea bisericii, înclinația spre braconaj sau predispoziția spre încălcarea moralei, moşierul putea spune cu conştiința împăcată că se bucura de sprijinul pastorului. În ultima lună dăduse un exemplu izbitor când descoperi că unul din paznicii săi, un om de altfel destoinic în muncă, se lăsase surprins cu nevasta poştaşului. Îl concediase pe loc şi-i reziliase contractul de închiriere a casei în care locuia.

Se ridică şi se îndreptă spre peretele de care era prins planul moşiei, îl desfăşură, trăgând de un cordon de mătase verde şi începu să-l examineze atent, plimbându-şi degetul din loc în loc. Prepelicarul se ridică şi el fără zgomot şi veni să se aşeze la picioarele stăpânului său. Domnul Pendyce făcu o mişcare şi-l călcă pe labă, Prepelicarul John lătră de durere.

„Fir-ar să fie de câine! John, săracu de tine!” spuse moşierul. Se înapoie la fotoliu, dar se ridică din nou, deoarece identificase greşit un loc de pe plan. Prepelicarul John, bănuind că fusese pedepsit pentru vreo vină, se apropie în semicerc dând din coadă; nici nu ajunsese bine la piciorul moşierului când uşa se deschise şi primul valet intră aducând o scrisoare pe o tavă de argint.

Domnul Pendyce o luă, o citi, se întoarse la biroul său şi spuse: „Nici un răspuns”.

Şedea în camera liniştită privind fix documentul şi pe obraz i se citeau furie, panică, neîncredere, zăpăceală. Nu avea puterea să-şi lămurească gândurile altfel decât vorbind tare şi începu să bombăne pentru el însuşi. Prepelicarul

John, care tot mai era convins că păcătuise, veni şi se culcă lângă piciorul său.

Domnul Pendyce, care nu se gândise niciodată serios la morala actuală, o accepta senin. Nu avea prilejul să înfrângă legile şi astfel o privea de pe o poziţie superioară. Era un om cu o morală sănătoasă, mai mult din obişnuinţă şi din tradiţie, decât din convingere. Şi în timp ce şedea, citind şi recitind scrisoarea simţi un fel de greaţă.

Era concepută astfel:

„The Firs
20 mai

Stimate domn,

Nu ştiu dacă aţi aflat că-l urmăresc pe fiul dumneavoastră, domnul George Pendyce, drept complice în procesul de divorţ pe care l-am intentat soţiei mele. Nu pentru dumneavoastră personal şi nici pentru fiul dumneavoastră, ci numai pentru stima pe care o port doamnei Pendyce, singura demnă de tot respectul, voi consimţi să-mi retrag plângerea dacă domnul George Pendyce îşi va da cuvântul că nu o va mai revedea niciodată pe soţia mea.

Aştept un răspuns prompt.

Am onoarea să vă salut

Jaspar Bellew"

Când accepţi fără şovăire tradiţia (ceea ce se potrivea cu firea domnului Pendyce) e posibil să ai de suferit când te ciocneşti cu aceeaşi tradiţie în tihna vieţii tale particulare. Clasa socială din care făcea parte moşierul accepta ideea că micile păcate ale tinerilor trebuiesc privite cu oarecare îngăduinţă. Aşa sunt tinerii, se spunea. Trebuie, gândea el, să-şi facă un pic de cap. Asta era teoria lui. Singura dificultate era că se vedea obligat s-o aplice în propriul său caz. Şi alţii întâmpinaseră această dificultate în trecut, iar mulţi alţii vor trebui să-i facă faţă în viitor. Dar deoarece nu era filozof, nu-şi dădea seama de contradicţia ce exista între teoria sa şi teama ce îl cuprinse. Îşi vedea întregul univers prăbuşit din pricina acestei scrisori şi cum nu era omul care

să sufere cu resemnare, înțelegea să sufere şi alții o dată cu el. I se părea monstruos ca un individ ca acest Bellew – un iresponsabil, un bețiv, un om care aproape îl călcase cu trăsura – să tulbure seninătatea de la Worsted Skeynes. Se vedea că e un neruşinat, deoarece putuse să aducă o astfel de acuzație fiului său. Nici nu era de mirare că era obraznic! Şi îndreptându-se brusc spre sonerie, îl călcă din nou pe prepelicar pe ureche. „Fir-ai tu să fii... Vai, sărmanul meu John!” Dar prepelicarul, convins, în fine, că păcătuise, se ascunse într-un colț îndepărtat de unde nu mai vedea nimic, şi-şi apăsă botul pe podea.

Un servitor intră.

— Spune stăpânei tale că o rog să vină aici.

În picioare lângă şemineu, aşteptându-şi soția, moşierul îşi expunea sub un unghi favorabil capul îngust şi lung; gâtul său era vădit mai roşu ca de obicei, iar ochii iritați păreau să împungă tot ce priveau, precum privirea unei lebede supărate.

Se întâmpla destul de des ca doamna Pendyce să fie chemată în biroul soțului ei şi să-l audă spunând: „Vreau să cer sfatul tău. Cutare sau cutare a făcut aşa şi aşa... Am luat o hotărâre.” Veni deci după câteva minute. Şi fiindcă soțul ei îi spuse: „Ia uite-te la asta, Margery”, o citi şi-l privi deznădăjduită; el îi întoarse o privire furioasă. Se aflau în fața unei adevărate tragedii.

Nu e dat oricui să privească lucrurile dintr-un punct de vedere larg: nu oricine poate să contemple de pe înălțimi îndepărtatele fluvii palide, mărăcinişul purpuriu şi întinderile nesfârşite de câmpie în bătaia lunii, bălțile cu trestiile ce se desenează sub razele apusului, când de departe se aude strigătul unei corle; nu e dat tuturor să contemple de pe stânci abrupte marea tenebroasă de culoarea vinului negru, să-şi cufunde privirea de pe crestele munților în infinitul înconjurat de cețuri sau strălucind auriu în soare.

Destinul majorității oamenilor este să aibe la nesfârşit înaintea ochilor un şir de case, o curte dosnică, sau cum era cazul soților Pendyce, lanurile verzi, boschetele îngrijite în grădina scoțiană din Worsted Skeynes. În fața unui

asemenea orizont citația trimisă fiului său mai mare, de a se prezenta în fața instanțelor judecătoreşti pentru o afacere de divorț, plutea ca un nor negru încărcat cu trăsnete.

Atât cât puteau să-şi dea seama – la Worsted Skeynes cam lipsea imaginația – gravitatea faptului aducea cu sine ruina unui edificiu armonios clădit din idealuri, prejudecăți şi aspirații. Nu ar fi fost de folos să se spună: „Ce importanță are? Lasă oamenii să gândească ce vor şi să vorbească cum le place.” Pentru cei de la Worsted Skeynes (şi Worsted Skeynes reprezenta fiecare casă de la țară) nu exista decât o singură categorie de oameni, o singură biserică, o singură haită de câini, câte un singur lucru din fiecare. Era prea important să-ți păstrezi blazonul nepătat. Şi aceşti doi oameni care trăiseră împreună treizeci şi patru de ani, se priveau acum cu o nouă expresie în ochi; de astă dată gândeau amândoi la fel. Dar fiindcă e ştiut că bărbatul are în mod deosebit simțul onoarei, gândurile lor nu erau chiar asemănătoare, căci domnul Pendyce îşi spunea: „Nu pot să cred aşa ceva, să ne facă pe toți de ruşine!” iar doamna Pendyce gândea: „băiatul meu!”

Ea rupse tăcerea:

— Vai, Horace!

Sunetul vocii ei dădu din nou energie moşierului.

— Uită-te la tine, Margery! Vrei să spui că dai crezare celor spuse de imbecilul ăsta? Ar trebui biciuit. Cunoaşte părerea care o am despre el. Asta e doar o neobrăzare de a lui! Ieri era cât pe-aci să mă calce, şi acum...

Doamna Pendyce îl întrerupse:

— Dar, Horace, mă tem că e adevărat! Ellen Malden...

— Cine, Ellen Malden? spuse moşierul, ce se amestecă ea?...

Şi tăcu privind trist planul moşiei Worsted Skeynes desfăşurat pe perete, ca o mărturie a tot ce era acum în joc. Dacă e adevărat că George a... exclamă el, e un prost mai mare decât credeam. Un prost? Un nemernic!

Apoi tăcu iar.

Doamna Pendyce roşi la auzul acestor cuvinte şi-şi muşcă buzele.

— George n-ar putea niciodată să fie un nemernic!

Moşierul spuse cu greu:

— Îşi dezonorează numele!

Doamna Pendyce îşi muşcă şi mai tare buzele.

— Orice ar face, spuse ea. sunt sigură că s-a comportat ca un *gentleman!*

Un zâmbet de mânie contractă gura moşierului.

— Gândeşti exact ca o femeie!

Dar zâmbetul pieri de pe fețele lor şi amândoi se priviră neputincioşi. Aşa cum se întâmplă cu oamenii care au trăit împreună fără ca între ei să existe o adevărate simpatie – cu toate că de multă vreme încetaseră să-şi dea seama de acest lucru – acum, când se petrecea un eveniment în care aveau interese comune, se simțeau cuprinşi de o oarecare mirare. Nu avea rost să nu fie de aceeaşi părere. Neînțelegerea dintre ei, chiar tacită, nu ar fi fost de ajutor fiului lor.

— Îi voi scrie lui George, spuse în cele din urmă moşierul. Nu voi crede nimic, până nu voi afla chiar din gura lui. Presupun că ne va spune adevărul.

Vocea îi tremura.

Doamna Pendyce spuse repede:

— Vai, Horace, ai grijă ce-i scrii! Sunt sigură că suferă!

Sufletul ei blând, predispus la bucurie, suferea şi el; lacrimile îi umplură ochii. Domnul Pendyce era prea presbit să le vadă: de când se căsătorise această infirmitate se accentua.

— Voi scrie ceea ce socot eu că e drept, spuse el. Îmi voi lua timp să mă gândesc la ceea ce voi scrie; nu voi lăsa să-mi pună cuțitu-n gât acest bandit.

Doamna Pendyce îşi şterse buzele cu batista garnisită cu dantelă.

— Sper că-mi vei arăta scrisoarea.

Moşierul o privi şi-şi dădu seama că tremură şi că e foarte palidă; deşi era furios, îi răspunse aproape blând:

— Aşa ceva nu e de tine, draga mea.

Doamna Pendyce făcu un pas spre ei; pe fața ei blândă se putea citi o hotărâre neobişnuită.

— George e fiul meu, Horace, atât cât şi al tău.

Jenat, moşierul se întoarse.

— Margery, n-are rost să te enervezi. Voi face cum e mai bine. Voi, femeile vă pierdeți repede capul. Mizerabilul acela minte! Şi dacă nu...

La aceste cuvinte prepelicarul John se ridică din colțul său şi înaintă până în mijlocul încăperii. Stătea acolo încovoiat şi-şi privea stăpânul cu ochi întunecați.

— Al naibii să fie, spuse domnul Pendyce. Este... este de neiertat!

Şi, de parcă ar fi fost vinovat de tot ce se întâmpla la Worsted Skeynes, prepelicarul John mişca greoi din rămăşița lui de coadă. Doamna Pendyce se apropie şi mai mult de soțul ei.

— Dacă George refuză să promită, ce vei face, Horace?

Moşierul o privi fix.

— Să promită? Ce să promită?

Doamna Pendyce îi arătă scrisoarea.

— Că n-o s-o mai vadă.

Moşierul o împinse la o parte.

— Mie nu-mi va dicta acest individ, acest Bellew, spuse el. Apoi, gândindu-se mai bine, adăugă: – N-are rost să-i furnizez pretexte... În orice caz, George trebuie să-mi promită asta mie!

Doamna Pendyce strânse buzele.

— Dar crezi că o va face?

— Cred... despre cine să cred. Ce să cred? Nu poți să te exprimi clar, Margery? Dacă George s-a băgat cu adevărat în încurcătura asta, trebuie să ne scoată din ea.

Doamna Pendyce se îmbujoră.

— Niciodată nu o va lăsa pe Helen Bellew în încurcătură!

Moşierul îi răspunse mânios:

— Încurcătură? Cine vorbeşte de încurcătură? Desigur că are răspunderi față de ea. Nu cred că are dreptul la vreo considerație dacă a fost... Sper că nu va fi atât de prost să refuze...

Doamna Pendyce ridică brațele în aer şi făcu un gest care pentru ea însemna un gest pasionat.

— Vai, Horace! spuse ea, nu înțelegi? O iubeşte!

Buza de jos a moşierului începu să tremure, ceea ce la el era semn de mare emoţie sau enervare. Toate instinctele de conservare, imensa forţă a inerţiei cu care credea în lucrurile bine stabilite, toată ura încăpăţânată, spaima faţă de schimbări, ca şi această nemărginită lipsă de imaginaţie, căreia familia Horace Pendyce îi datora, din timpuri străvechi, stăpânirea ţării lor – toate acestea se născură brusc în sufletul său atât de greu încercat.

— O iubeşte, şi ce dracu are asta de-a face cu divorţul, strigă el furios. Voi, femeile, nu aveţi simţul proporţiilor! Nu înţelegeţi nimic! La voi totul este romantic, stupid şi imoral!... Pentru Dumnezeu, nu-i mai băga în cap asemenea idei.

În timpul acestei izbucniri, obrazul doamnei Pendyce încremeni; singură clipirea pleoapelor trăda încordarea nervilor. Deodată îşi duse mâinile la urechi:

— Horace! strigă ea, te rog... Vai, sărmanul John!

Moşierul făcu din nou o mişcare bruscă şi călcă iar greoi pe laba câinelui său. Creatura scoase un urlet jalnic. Domnul Pendyce îngenunchie şi-i ridică laba suferindă.

— Fir-ar el de câine! murmură el. Oh!, sărmanul meu John!

Cele două capete lungi şi înguste se alăturară o clipă.

CAPITOLUL V

Pastorul şi moşierul

Stabilitatea, scopul spre care tind din timpuri străvechi eforturile oricărei societăți, atinsese punctul culminant la Worsted Skeynes. Acest domeniu rămas la adăpost de încercările celor interesați – deoarece de multă vreme nu-şi acoperea cheltuielile de întreținere – şi deci la adăpost de orice pofte acaparatoare, unea armonios sentimentul şi tradiția: Worsted Skeynes era o veritabilă bijuterie care nu avea nevoie de nici un fel de garanție. Era un leagăn al acelor instituții ereditare de care țara era mândră, şi uneori, domnul Pendyce întrezărea momentul în care pe temeiul serviciilor aduse partidului din care făcea parte, va putea să se denumească lord Worsted, iar după moartea sa, fiul său mai mare ar continua să-i ocupe locul în Camera Lorzilor. Dar mai exista în sufletul moşierului un alt sentiment: acela pentru pământul strămoşilor care devenise al său; aerul, câmpiile şi pădurile sădiseră în el o dragoste profundă pentru acest domeniu.

De aceea scrisoarea lui Jaspar Bellew trezi o nelinişte îngrozitoare în întreaga casă. Nu i se făcuse nimănui vreo confidență, şi totuşi toată lumea ştia că se petrece ceva; şi toți, fiecare în felul său, chiar şi câinii, făceau tot ce le era cu putință să-şi arate simpatia față de stăpânul şi stăpâna casei…

Zi de zi fetele rătăceau pe terenul de golf lovind mingile fără rost. Chiar şi Cecil Tharp care primise din partea lui Bee. asentimentul pe care-l aştepta, se molipsise şi el. În timp ce se aflau în grajd unde trata după o metodă proprie, descoperită recent de el, piciorul iepii cenuşii aparținând viitoarei sale logodnice, îi şopti lui Bee că bătrânul moşier nu se află „în formă”, aşa că nu era cazul să-l necăjească în

asemenea momente cu treburile sale personale. Bee, care mângâia gâtul iepii, îl privi lung şi timid.

— George e vinovat de tot ce se întâmplă, spuse ea. Ştiu că lui George i se datorează toată atmosfera asta. Tare aş fi vrut să fiu băiat!...

Fără să vrea, tânărul Tharp gândea la fel.

— Da, cred şi eu, în asemenea momente e groaznic să fii fată.

Obrajii lui Bee se îmbujorară uşor. O durea că şi el era de aceeaşi părere; iubitul ei îşi domolea mânia masând îndelung piciorul iepii.

— Tata e cam greu de suportat, spuse ea. Aş vrea ca George să se însoare.

Cecil Tharp ridică capul său rotund ca o ghiulea; fața lui cinstită, fără expresie, se înroşise, căci stătuse aplecat.

— Piciorul e drept ca un fluier, spuse el, iapa n-are nimic. Cred că George prea îşi face de cap.

Bee întoarse capul şi murmură:

— Mi-ar fi nesuferit să trăiesc la Londra. Se aplecă şi ea să pipăie piciorul iepei.

Pentru doamna Pendyce timpul se scurgea în acele zile cu o încetineală de necrezut. Vreme de aproape treizeci de ani stătuse în aşteptare: totul sau nimic; avea, ca să spunem aşa, tot ce-şi dorea şi totuşi nimic. Astfel că însăşi aşteptarea fusese lipsită de suferință. Dar o asemenea aşteptare era îngrozitoare, să stai cu sufletul la gură pentru ceva nedefinit. Nu exista clipă în care să nu se gândească la George. Îl ştia singur şi sfâşiat de temeri şi conflicte. Căci pentru ea, care stătuse atâta vreme ca şi paralizată la Worsted Skeynes fără să cunoască faptele, amploarea zbuciumului din sufletul fiului ei părea uriaşă: instinctul ei de mamă nu se înşela în ce priveşte forța pasiunii sale. Aştepta rezultatul cu simțăminte bizare şi contradictorii. Se gândea: este o nebunie, trebuie neapărat să promită... e prea îngrozitor! Apoi iar îşi spunea: „Dar cum va putea dacă o iubeşte atât de mult? Este imposibil. Vai, ce îngrozitor! La fel şi pentru ea..."

Poate, cum spunea moşierul, e o romantică; poate că se gândea numai la suferințele băiatului ei. Prea era grea încercarea. Şi, ca în zilele de odinioară când îl lua cu ea la Cornmarket, ca dentistul să-i extragă un dinte bolnav, şi-l ținea cu mâinile într-ale ei, suferind de parcă era gura ei, tot aşa dorea acum să împartă cu el această nouă durere atât de teribilă şi de grea.

Față de doamna Bellew nutrea un vag sentiment de gelozie chinuitoare. Dar din nou se gândea că poate într-adevăr era doar o romantică.

În clipele acestea putu să-şi dea seama cât de mult prețuia o viață bine orânduită. Zilele îi erau atât de pline şi ocupate încât neliniştea nu-şi găsea câmp liber. În schimb nopțile erau mult mai grele, căci atunci, ca o bună soție, avea de suportat în afara propriilor temeri şi pe acelea ale soțului. Era singurul moment când bietul moşier găsea alinare şi putea spune ce avea pe inimă, şi de aceea se ducea la culcare mult mai devreme ca de obicei. După nenumărate discuții, după ce dădea glas de mai multe ori temerilor sale, avea parte în cele din urmă de puțină odihnă. De ce nu-i răspunsese George? Ce avea de gând? Şi aşa într-una, până când, prin repetarea aceloraşi întrebări, îl cuprindea somnul. Dar chinurile soției sale durau până când păsărelele, trezite din somn, îşi începeau ciripitul de dimineață. Abia atunci sărmana de ea adormea, întorcându-se încet, de teamă să nu-şi trezească soțul.

Căci George tot nu le răspunsese la scrisoare.

Acum, când îşi făcea obişnuitele vizite de dimineață în sat, pentru prima dată de când îşi impusese această obligație, propria ei durere o făcea pe doamna Pendyce să treacă peste acea barieră de neîncredere care o despărțise întotdeauna de inimile vecinilor ei mai săraci. Se mira de propria-i lipsă de delicatețță când punea întrebări şi se amesteca în supărările lor, împinsă de o nevoie interioară de a uita. Se mira cât de amabili erau cu toții, cum le plăcea chiar să-i răspundă la toate întrebările, chiar indiscrete, de parcă ştiau că-i pot fi de ajutor.

Într-una din căsuțe, unde observase de mai multă vreme o fată cu ochi negri şi obraz palid care părea să se ascundă de privirile celor din jur, primi o rugăminte. Tânăra i-o adresă în mare taină, trăgând-o spre uşa din spatele casei, spre a fi ferită de prezența doamnei Barter.

— Vai, doamnă! Scoateți-mă de aici! Sunt disperată, voi avea un copil şi nu ştiu ce să mă fac!

Doamna Pendyce se cutremură şi pe drumul de înapoiere spre casă se gândi: sărman suflet, săraca fată! Se frământa întrebându-se cui să încredințeze secretul, cui să ceară sprijin, o soluție; ceva din secretul şi din teama fetei cu ochi negri şi cu fața palidă o cuprinse, căci nu găsea pe nimeni – nici măcar pe doamna Barter a cărei inimă, cu toate că se înduioşa, aparținea numai pastorului. Apoi, printr-o inspirație subită, se gândi la Gregory.

„Cum aş putea să mă adresez lui Grig, când fiul meu...”

Dar îi scrise, căci în adâncul sufletului instinctul familiei Totteridge îi spunea că alții trebuie să facă lucrurile pentru ea; şi-apoi dorea nespus de mult să strecoare o uşoară aluzie la ceea ce o preocupa. Şi, pe hârtia cu vulturul familiei Pendyce, cu motto-ul: *Strennus aureâque penna*[12] scrise:

„*Dragă Grig,*

Poți face ceva pentru o fetiță din sat de la noi care are «o supărare» – înțelegi ce vreau să spun. Fapta ei este o crimă înfiorătoare în această parte a țării şi sărmana de ea este atât de nenorocită şi speriată! Are douăzeci de ani. Vrea să-şi ascundă undeva nenorocirea şi să găsească un loc unde să poată trăi după aceea. Spune că nimeni nu va voi să aibă de-a face cu ea dacă se află; şi drept să-ți spun, am observat mai de mult cât de rău arată, cu ochii ei mari şi negri grozav de speriați. N-aş vrea să mă adresez pastorului nostru căci, cu toate că în multe privințe e un om bun, are păreri nemaipomenit de severe în asemenea cazuri; iar Horace, fireşte că nu m-ar putea ajuta. Aş vrea să fac ceva pentru ea, şi aş putea să-i dau şi nişte bani, dar nu-i pot găsi un loc

[12] Viteaz şi cu pană aurită (lat.).

unde să se ducă. Asta e dificultatea în care mă aflu. Pare să fie urmărită de ideea că oriunde s-ar duce se va găsi în aceeaşi situație. Nu e îngrozitor? Te rog, dacă poți, fă ceva. Sunt foarte îngrijorată şi de George. Sper că e bine, dragul de el. Dacă cumva treci pe la clubul lui, intră şi întreabă de el. Uneori e teribil de neglijent la scris... Aş dori să vii pe la noi, dragă Grig. E atât de frumos la țară acum, mai ales stejarii... şi merii mai sunt înfloriți, dar presupun că eşti prea ocupat. Ce mai face Helen Bellew? E la Londra?

Verişoara ta afectuoasă,

Margery Pendyce”

În aceeaşi după-amiază, la ora patru, al doilea grăjdar alergă pe nerăsuflate să-l înştiințeze pe majordom că la ferma lui Peacock izbucnise un incendiu. Majordomul se îndreptă imediat spre bibliotecă. Domnul Pendyce, care călărise toată dimineața, era încă îmbrăcat în hainele de călărie şi stătea în fața planului moşiei Worsted Skeynes, obosit şi deprimat.

— Ce doreşti, Bester?

— A izbucnit un incendiu la ferma lui Peacock, domnule.

Domnul Pendyce îl privi fix.

— Ce? spuse el, un incendiu în plină zi! Prostii!

— Flăcările se văd din fața casei, domnule.

Obrazul moşierului nu-l mai arăta obosit şi pus pe ceartă.

— Sună clopotul din fața grajdului! Spune tuturor să dea fuga cu căldări şi cu scări. Trimite-l pe Higgson la Cornmarcket. Du-te şi spune-i domnului Barter să ridice satul în picioare. Nu sta aşa... Doamne-Dumnezeule! Sună clopotul de la grajd!

Şi, ridicându-şi cravaşa şi pălăria, trecu în goană pe lângă majordom, urmat îndeaproape de prepelicarul John.

Trecu în mare grabă dincolo de barieră şi o luă pe poteca ce tăia în diagonală un câmp de orz, în timp ce prepelicarul, care nu înțelesese încă despre ce era vorba, zburda oarecum surprins în fața stăpânului său. Curând moşierul începu să respire greu – trecuseră mai bine de douăzeci de ani de când nu mai alergase un sfert de milă... Totuşi, nu-şi încetini goana. Înaintea sa, la distanță, alerga al doilea grăjdar; în

spate, veneau un plugar şi un valet. Clopotul din grajdurile de la Worsted Skeynes începu să sune. Domnul Pendyce mai trecu o barieră şi păşi pe o potecă unde se ciocni de pastor, care alerga şi ei, cu obrazul roşu ca pătlăgica. Alergau unul lângă celălalt.

— Treci înainte! vorbi gâfâind moşierul, spune-le că vin.

Pastorul şovăia – gâfâia şi el rău de tot – dar porni totuşi din nou cu răsuflarea întretăiată. Moşierul se ținea cu mâna în dreptul inimii şi grăbea mai departe: trebui să se oprească, căci prea alergase repede. Printr-un luminiş dintre copaci văzu deodată limbile roşii-palide ale flăcărilor, în lumina soarelui.

— Dumnezeu să mă aibe în paza lui! gâfâi el, şi de spaimă începu din nou să gonească.

Limbi de foc sinistre învolburau aerul dintr-un hambar mare şi încingeau cu văpăi clăile de fân, acoperişurile grajdurilor şi clădirilor din jur. Vreo şase oameni turnau găleți de apă peste flăcări. Moşierul nici nu-şi dădu seama că truda lor e zadarnică. Tremurând, cu o durere amenințătoare în plămâni, îşi dezbrăcă haina şi o aruncă cât colo. Smulse o găleată din mâinile unui muncitor uriaş, care i-o dădu cu respect, şi se alătură şirului de oameni. Peacock, fermierul, trecu în goană pe lângă el; obrazul şi barba lui roşie rotundă aveau culoarea flăcărilor pe care încerca să le stingă; lacrămile îi curgeau şiroi pe obrazul fioros. Nevastă-sa, o femeie mică, negricioasă, cu gura strâmbă, lucra ca un demon la pompa de apă. Domnul Pendyce îi strigă:

— E îngrozitor, doamnă Peacock! Îngrozitor!

Hainele negre şi cămaşa albă a pastorului te făceau să-l vezi de departe: lovea cu toporul într-un staul de vaci, a cărui uşă luase foc. Vocea lui puternică răsuna ca tunetul, biruind zgomotul, dând instrucțiuni pe care nimeni nu le asculta.

— Ce e în staul? strigă moşierul.

Doamna Peacock răspunse cu o voce care răguşise de durere şi supărare:

— Calul cel bătrân şi două vaci!

— Doamne-ajută! strigă moşierul, năpustindu-se cu căldarea în mână.

Câțiva săteni veneau alergând şi el strigă către ei, dar ce striga, nici ei, nici el nu ştiau. Mugetul vacilor şi nechezatul calului, pârâitul neîncetat al flăcărilor înecau toate celelalte sunete. Dintre strigătele oamenilor numai vocea pastorului se auzea printre loviturile sale de topor care sfărâmau lemnăria staulului.

Domnul Pendyce se împiedică, căldarea îi căzu din mâini; stătea întins pe locul unde căzuse, prea istovit ca să se mai poată mişca. Auzea loviturile de topor ale pastorului şi strigătele acestuia. Cineva îl ajută să se ridice şi, tremurând, căci de-abia se mai ținea pe picioare, smulse un topor din mâna unui tânăr care tocmai sosise, se aşeză lângă pastor şi, aşa neputincios cum era, începu şi el să lovească scândurile.

Flăcările şi fumul umpleau acum întreg staulul şi răzbeau prin spărtura pe care ei o făceau. Moşierul şi pastorul nu se lăsau şi lucrau înainte. Cu o lovitură puternică domnul Barter făcu un loc de ieşire. Un strigăt de bucurie se auzi în spatele lor, dar nici un animal nu ieşi. Toate trei muriseră în fumul şi flăcările dinăuntrul grajdului.

După ce aruncă o privire, moşierul zvârli toporul şi-şi acoperi ochii cu mâinile. Pastorul scoase un strigăt, ca o înjurătură puternică, şi zvârli şi el toporul la pământ.

Două ore mai târziu, moşierul stătea tot lângă ruinele hambarului cu hainele rupte şi înnegrite. Focul fusese stins, dar cenuşa mai era fierbinte, îngrijorat şi gâfâind, prepelicarul John lingea cizmele stăpânului său, de parcă i-ar fi cerut iertare de spaima ce-l cuprinsese şi fiindcă stătuse departe de foc. Ceva în ochii săi părea a spune:

— Trebuia neapărat să ai asemenea incendii, stăpâne?

O mână neagră apucă brațul moşierului şi o voce răguşită spuse:

— N-am să uit niciodată, domnule!

— Doamne-ajută, Peacock! răspunse domnul Pendyce. Nu-i nimic! Sper că eşti asigurat?

— Da, sunt. Dar mă gândesc la animale!

— Desigur! spuse moşierul cu un gest care arăta groază.

Trăsura îi ducea acasă, pe el şi pe preot.

La picioarele lor şedeau pitiţi câinii care mârâiau unul la celălalt. La plecare, din mulţime se auziră strigăte de „ura". Porniră în tăcere, morţi de oboseală. Deodată domnul Pendyce spuse:

— Nu-mi mai ies din minte bietele vite. Barter!

Pastorul duse mâna la ochi.

— Sper să-mi ajute Dumnezeu să nu mai văd vreodată o asemenea privelişte! Sărmanele, sărmanele vite.

Şi, căutând pe ascuns botul câinelui său. Îşi puse mâna pe el. Era cald, moale şi aspru, şi-l lăsă să-i lingă mâna. Domnul Pendyce, tot pe ascuns, făcea exact acelaşi lucru. Trăsura se opri mai întâi la casa parohului, unde doamna Barter şi copiii aşteptau în prag. Pastorul se aplecă spre interiorul trăsurii şi spuse:

— Noapte bună, Pendyce. Mâine o să fii ţeapăn. O s-o pun pe nevastă-mea să mă fricţioneze cu o alifie specială pe care o am.

Domnul Pendyce dădu din cap, ridică pălăria şi trăsura îşi văzu de drum. Rezemându-se, închise ochii, se simţea mai bine acum. Era adevărat că va fi ţeapăn a doua zi, dar îşi făcuse datoria. Le arătase tuturor că nu trăda neamul din care cobora. Ceea ce făcuse îi sporea şi mai mult faima. Şi pe Peacock părea să-l privească cu alţi ochi. Nimic nu te putea apropia mai mult de celelalte clase sociale decât o primejdie, oricât de mică; atunci acestea simt nevoia să fie călăuzite – să fie conduse!

Prepelicarul John se ridică între genunchii stăpânului, privindu-l cu ochii săi înconjuraţi cu un cerc roşu.

Părea că spune: „Stăpâne, mă simt bătrân. Ştiu că sunt lucruri care mă depăşesc în viaţa asta, dar dumneata, care cunoşti totul, vei aranja desigur să fim împreună chiar când vom muri."

Trăsura se opri la intrarea în alee şi gândurile moşierului se schimbară. Cu douăzeci de ani în urmă l-ar fi învins pe Barter, dacă ar fi alergat pe potecă. Barter avea numai patruzeci şi cinci de ani. Să fii mai bătrân cu patrusprezece ani şi să vrei să învingi, era prea de tot. Se simţea iritat din cauza lui Barter – individul se comportase foarte bine! Nu se

dăduse în lături de la nimic. Unguentul recomandat de el era prea puternic! S-ar putea însă ca altul să-i fie de folos. Va trebui să-l fricționeze Margery! Şi, deodată, ca o urmare firească a gândurilor lui, numele soției îl făcu să se gândească la George şi răgazul de care se bucurase se sfârşi pe loc. Dar prepelicarul John, care simțea apropierea casei, începu să mârâie încet ca trăsura să se oprească; şi lovea puternic cu coada în cizma stăpânului său.

Moşierul coborî din trăsură cam țeapăn, cu fruntea încruntată şi cu buza de jos tremurând, şi începu să urce greoi scara care ducea spre camera soției sale.

CAPITOLUL VI

Parcul

În fiecare an, într-o anumită zi de mai, Hyde Park, marea grădină publică, pare a fi vrăjită. Un vânt răcoros leagănă frunzele, soarele cald străluceşte în undele râului Long Water, pe fiecare creangă, pe fiece firicel de iarbă. Păsările cântă din adâncul inimii lor micuțe, orchestra atacă melodiile cele mai vesele şi norii albi par să se ia la întrecere în înălțimile cerului albastru. De ce această zi este diferită de cea de ieri şi de cele care o vor urma? Cine ştie? E ca şi cum parcul însuşi spune: astăzi trăiesc, trecutul este trecut, puțin îmi pasă de viitor!

La fel şi acei care în această zi se află din întâmplare în parc nu pot scăpa de această vrajă. Paşii lor se iuțesc, rochiile lungi se leagănă, bastoanele se învârtesc hotărât în aer, până şi ochii lor, care tot privind străzile capătă un aspect mohorât, se luminează. Acel ce iubeşte se gândeşte la dragostea sa şi, ici-colo, prin mulțimea care se plimbă, întâlneşti nenumărate perechi ce se îmbrățişează. Parcul, lucrurile şi oamenii le adresează mici semne de înțelegere şi le zâmbesc.

Acasă la *lady* Malden, la Prince's Gate, în cadrul unei reuniuni fusese discutată situația femeilor din clasa muncitoare. Avuseseră loc discuții aprinse, căci cineva se sculase să afirme că femeia din clasa muncitoare nu are nici un fel de drept civic.

De la această reuniune Gregory Vigil şi doamna Shortman plecaseră împreună şi, după ce trecură de Serpentine, o luaseră de-a curmezişul peluzei.

— Doamnă Shortman, spuse Gregory, nu crezi că suntem cam nebuni?

Îşi ținea pălăria în mână şi părul său frumos, cărunt, care în timpul reuniunii se zbârlise de tulburare, nu se îndreptase încă.

— Da, domnule Vigil, nu prea înțeleg exact...

— Toți suntem puțin cam nebuni! Ce a vrut să spună femeia aceea, *lady* Malden, prin felul cum a vorbit? O detest!

— Vai, domnule Vigil, are cele mai bune intenții!

— Intenții? spuse Gregory, o detest! Pentru ce ne-am adunat în salonul ei îmbâcsit? Ia te uită la cerul ăsta!

Doamna Shortman privi cerul.

— Dar, domnule Vigil, spuse ea cu seriozitate, treburile nu s-ar mai rezolva niciodată... Uneori mă gândesc că dumneavoastră prea priviți lucrurile sub prizma idealului!

— Uite Calea laptelui, spuse Gregory.

Doamna Shortman îşi țugui buzele: nu se putea obişnui cu glumele lui Gregory.

Restul drumului nu mai vorbiră până ce ajunseră la S.S.F.C., unde o găsiră pe domnişoara Mallow. Şedea la maşina ei de scris şi citea un roman.

— Am mai multe scrisori pentru dumneavoastră, domnule Vigil.

— Doamna Shortman spune că nu am simț practic, răspunse Gregory. Să fie adevărat, domnişoară Mallow?

Obrajii domnişoarei Mallow se îmbujorară şi roşeața se întinse până la umerii ei căzuți.

— Vai, nu. Aveți foarte mult simț practic, numai că, nu ştiu, poate că încercați să faceți lucruri imposibil de realizat, domnule Vigil.

— Clădirile Bilcock!

Urmă o clipă de tăcere. Apoi, de la biroul ei, doamna Shortman începu să dicteze şi maşina de scris să țăcăne.

Gregory, care deschisese o scrisoare, şedea cu capul în mâini. Vocea care dicta încetă, maşina se opri, dar Gregory nu se mişcă. Ambele femei se întoarseră în scaunele lor, îl priviră şi, când îi întâlniră ochii, plecară amândouă capul. După câteva secunde îl priviră din nou; Gregory stătea mai departe nemişcat. O chemare îngrijorată părea că se îndreaptă spre el.

— Domnule Vigil, reîncepu în cele din urmă doamna Shortman, domnule Vigil, credeți că...

Gregory ridică obrazul îmbujorat până la rădăcina părului.

— Citeşte asta, doamnă Shortman.

Îl înmână o scrisoare cenuşie marcată cu un vultur şi cu următorul motto: *„Strenuus aureâque penna”*. Apoi se ridică şi începu să păşească prin cameră. Şi, în timp ce măsura camera în lung şi-n lat cu pasul său mare şi uşor, la biroul ei doamna Shortman citea încet cele scrise, iar tânăra de la maşina de scris şedea nemişcată roşind de gelozie.

Doamna Shortman împături scrisoarea, o aşeză sus pe birou şi spuse fără să ridice ochii:

— Desigur, este foarte trist pentru sărmana fetiță; dar, fireşte, domnule Vigil, asta trebuia să se întâmple; să împiedicăm, să controlăm...

Gregory se opri din mers şi o privi cu ochi strălucitori, care o făcură să se simtă încurcată; i se păreau ochii unui om cu totul lipsit de simț practic. Apoi, cu vocea mai ascuțită, continuă:

— Dacă nu ar exista această dezonoare, nu ar exista nici posibilitatea de a-i opri... Cunosc oamenii de la țară mai bine ca dumneavoastră, domnule Vigil!

Gregory îşi duse mâinile la urechi.

— Trebuie de îndată, să-i găsim un adăpost.

Fereastra era larg deschisă, astfel că nu putu s-o deschidă mai mult, şi rămase acolo căutând parcă în ceruri adăpostul pentru fată. Iar cerul pe care-l privea era de un albastru intens şi nori mari, albi ca nişte păsări îl străbăteau.

Vigil se întoarse de la fereastră şi deschise o altă scrisoare.

„Lincoln’s Inn Fields
24 mai 1892

Dragul meu Vigil,

Am avut ieri o întrevedere cu pupila dumitale, în cursul căreia am aflat că nu ai fost informat despre ceva, care cred că te va mâhni nespus. Am întrebat-o, pe neaşteptate, dacă dorea să te lase în necunoştință de cauză asupra faptelor şi

mi-a răspuns: «E mai bine să ştie, cu toate că regret imens pentru el...»

Iată pe scurt despre ce e vorba: sau Bellew a simțit că-l supraveghem, sau că cineva i-a dat de ştire; în orice caz a anticipat şi a depus o plângere «în adulter» împotriva pupilei dumitale şi împotriva lui George Pendyce, în calitate de complice. George mi-a adus citația în cauză. Este gata să jure că acuzația nu este fundamentată. Atitudinea sa este aceea a unui «om de onoare».

M-am dus de îndată să stau de vorbă cu pupila dumitale şi am întrebat-o dacă doreşte să se apere în proces şi să facă o cerere reconvențională împotriva soțului ei. Răspunsul a fost: «Mi-e total indiferent». Nu am putut scoate nimic altceva de la ea şi, cu toate că aceasta ar părea straniu, cred că totul e adevărat. Mi-a părut nepăsătoare şi totodată curajoasă, fără să manifeste vreo urmă de ură împotriva soțului ei.

Doresc să te văd, după ce vei reflecta cu atenție la toate acestea. Este de datoria mea să-ți atrag atenția asupra mai multor puncte. Procesul, dacă se va ajunge aici, va fi o afacere deosebit de dezagreabilă pentru George, dar mai dezagreabilă, chiar dezastruoasă, pentru familia lui. În acest caz nevinovații sunt aceia care pătimesc cel mai mult. Dacă se va produce cererea reconvențională, aceasta va deveni, din cauza situației sociale a părților în proces, o cauză celebră care va ocupa tribunalul şi, cel puțin pentru o săptămână, poate chiar mai mult, paginile presei care va relata cazul – iar dumneata ştii ce înseamnă aşa ceva. De aceea, după părerea mea, trebuie încercat totul pentru a se evita ca procesul să aibe loc.

Sunt mai în vârstă cu cincisprezece ani ca dumneata. Îți port o sinceră stimă, dragul meu Vigil, şi doresc să te cruț de mari amărăciuni. În timpul întrevederilor pe care le-am avut cu pupila dumitale, am observat-o de aproape şi, cu riscul de a-ți displace, vreau să-ți spun ce gândesc eu: doamna Bellew nu seamănă deloc cu părerea ce ți-ai format-o, dacă mă gândesc la cele ce mi-ai spus în mai multe rânduri. Este o persoană de excepție, una din acele femei pline de viață, asupra căreia judecățile noastre, criticile şi chiar simpatiile

noastre nu au nici un fel de influență. O astfel de femeie, dacă se trage dintr-o familie de la țară şi din întâmplare se află printre oamenii din înalta societate, va ieşi întotdeauna în evidență. Gândiți-vă bine şi veți evita, cred eu, multe supărări. Într-un cuvânt, te conjur să nu faci o dramă din cele ce s-ar putea întâmpla. Există mulți bărbați şi femei ca ea şi soțul ei, asupra cărora sunt îndreptați ochii tuturor. În orice caz, ea nu se va îneca; ființa ei posedă acea ştiință de a rămâne mereu la suprafață, Aş dori să priveşti lucrurile aşa cum sunt.

Te rog, din nou, dragul meu Vigil, să mă ierți că-ți scriu în acest fel, rugându-te să crezi că singura mea dorință este să încerc să-ți evit o suferință inutilă.

Vino să mă vezi de îndată ce ai reflectat asupra celor expuse.

Rămân al dumitale sincer prieten,

Edmund Paramor"

După citirea acestei scrisori, Gregory făcu o mişcare, bâjbâind ca un orb. Cele două femei se precipitară în întâmpinarea lui.

— Ce vi s-a întâmplat, domnule Vigil? Aveți nevoie de ceva?

— Mulțumesc, nu e nimic, nimic. Am primit nişte veşti cam proaste – asta-i tot. Un pic de aer şi o să-mi revin. Nu mă mai înapoiez azi.

Îşi găsi pălăria şi ieşi.

Se îndreptă spre parc, atras fără să-şi dea seama de spațiile deschise, de aerul curat; mergea cu capul plecat şi cu inimile încrucişate la spate. Şi, peste toate, deoarece Natura iubeşte ironia, se nimeri ca în acea zi parcul să fie nespus de vesel. Se înfundă spre mijlocul grădinii şi se întinse pe iarbă. Rămase multă vreme acolo, nemişcat, cu ochii ascunşi sub mâini; cu toate sfaturile domnului Paramor, suferea cumplit.

Suferea mai ales deoarece se simțea nespus de singur, căci de felul său era singuratic, şi, acum, mai pierduse şi ceea ce credea că-i aparține. Este greu să măsori suferința altuia. Şi e mai greu de spus cât suferea Gregory, care o iubise pe

Helen, se gândise în taină că şi ea îl iubeşte puţin, şi acum suferea profund din cauza imaginii ce şi-o făcuse despre ea; portretul pe care el, şi numai el singur îl pictase în gând, era acum sfârtecat.

Stătea culcat cu faţa în iarbă, apoi se întoarse pe spate, acoperindu-şi ochii cu mâna. În jur se aflau alţi oameni culcaţi pe iarbă; unii dintre ei păreau şi ei singuratici, alţii erau flămânzi, alţii dormeau; unii stăteau întinşi pe iarbă din plăcerea de a nu face nimic şi de dragul razelor calde ale soarelui care le ardeau obrazul. Alţii nu erau singuri, şi pe aceştia Gregory nu putea suporta să-i privească, căci simţurile cât şi sufletul îi erau flămânde. Foarte aproape, în desişurile din jur, hulubii nu se opreau o clipă din gângurit; iar mierlele nu conteneau cu cântecele lor de dragoste; soarele era fierbinte, dulce şi dogoritor; norii păreau că se fugăresc, ca îndrăgostiţii, pe albastrul cerului. Era o zi fără trecut, fără viitor, când nu e bine ca omul să fie singur. Nici unul din cei ce se plimbau nu-l privea, nimeni nu se sinchisea de ce făcea el; doar din când în când o femeie arunca în tăcere o privire omului îmbrăcat în haine de tweed, care ţinea mâna la ochi; şi poate că se minuna şi se întreba ce se ascunde îndărătul acestei mâini. Dacă ar fi ştiut, ar fi zâmbit, cu acel zâmbet feminin care nu înţelege cum se poate înşela cineva atât de mult în privinţa unei persoane de sexul ei.

Gregory stătea liniştit privind cerul. Deoarece ora un om loial nu o condamna pe Helen. Apoi, încetul cu încetul, mintea-i încordată ca un arc se linişti, şi, deoarece nu suporta să vadă lucrurile aşa cum erau, începu din nou să se gândească la ele, aşa cum nu erau. „A fost forţată să ajungă aici! gândi el. Singurul vinovat e George Pendyce. Pentru mine este şi trebuie să rămână aceeaşi!”

Se culcă din nou cu faţa în iarbă. Un căţeluş care-şi pierduse stăpânul îi mirosi ghetele şi se aşeză puţin mai departe, aşteptând sprijin din partea lui Gregory. Simţea din instinct ce fel de om e.

CAPITOLUL VII

Incertitudine la Worsted Skeynes

Când, în sfârşit, veni răspunsul lui George, stânjeneii erau în plină floare în jurul grădinii scoţiene de la Worsted Skeynes. Erau imens de mulţi şi de toate nuanţele, de la purpuriul cel mai închis până la cenuşiul cel mai palid şi mireasma lor deosebit de pătrunzătoare şi delicată plutea în adierea vântului,

Pe când aştepta acest răspuns, domnul Pendyce luase obiceiul să se plimbe printre răzoare cu mâna la spate, căci se simţea cam ţeapăn: la şapte paşi în urma sa venea prepelicarul John, negru ca tăciunele, care adulmeca cu nările sale pământul. În acest fel, cei doi îşi pierdeau timpul între douăsprezece şi unu. Nici unul dintre ei nu ar fi putut spune de ce se plimbau astfel, deoarece domnului Pendyce îi era groază de lenevie, iar prepelicarul nu putea să sufere mirosul stânjeneilor; de fapt, amândoi ascultau de un fel de simţământ lăuntric, superior raţiunii. Tot la această oră doamna Pendyce, cu toate că ducea dorul să se plimbe printre florile ei, asculta şi ea acea voce superioară a raţiunii care îi spunea că era mai bine să stea în casă.

Dar în cele din urmă venise şi răspunsul lui George.

„Clubul stoicilor

Dragă tată,

Da, Bellew a intentat acţiunea. Sunt pe cale să iau măsuri în consecinţă. Cât despre promisiunea pe care mi-o ceri, îmi este imposibil să ţi-o fac. Îi poţi răspunde lui Bellew să se ducă dracului!

Fiul dumitale afectuos,

George Pendyce”

Domnul Pendyce primise scrisoarea la ora micului dejun şi, în timp ce o citea, se aşternuse o tăcere cumplită, căci toţi cei de faţă văzuseră scrisul de pe plic.

Domnul Pendyce parcurse de două ori în întregime scrisoarea, o dată cu ochelarii pe nas şi a doua oară fără ei, şi după ce termină a doua lectură o strecură în buzunarul de la piept. Nu scosese nici un cuvânt. Ochii, care i se mai înfundaseră în orbite în ultimele zile, priveau cu supărare obrazul palid al soţiei sale. Bee şi Norah plecară ochii, iar cei patru câini stăteau nemişcaţi, de parcă ar fi înţeles. Domnul Pendyce împinse farfuria dinaintea sa, se ridică şi părăsi camera.

Norah ridică capul.

— Ce s-a întâmplat, mamă?

Doamna Pendyce era gata să leşine. Dar îşi veni repede în fire.

— Nimic, dragă. E foarte cald azi-dimineaţă, nu-i aşa? Mă duc să iau nişte săruri din camera mea.

Ieşi urmată de bătrânul Roy; prepelicarul John, care rămăsese la uşă din cauza plecării neaşteptate a stăpânului său, i-o luă înainte. Norah şi Bee renunţară şi ele să mai mănânce.

— Nu pot mânca, Norah! spuse Bee. E groaznic să nu ştiu ce se întâmplă.

Norah răspunse:

— Este absolut brutal să-ţi dai seama că nu eşti bărbat. Poţi fi tot atât de bine câine sau fată, nimeni nu-ţi spune nimic.

Nu către camera ei, ci spre bibliotecă se îndreptă doamna Pendyce. Soţul ei şedea la masa de scris cu scrisoarea lui George în faţă. Avea un toc în mână, dar nu scria.

— Horace, spuse ea încet, iată-l pe bietul John!

Fără să răspundă, moşierul lăsă să-i atârne mâna care nu mai ţinea tocul şi pe care prepelicarul John se grăbi să o lingă.

— Lasă-mă să văd scrisoarea, îmi dai voie?

Domnul Pendyce i-o înmână fără un cuvânt.

Ea îi atinse umărul cu recunoştinţă, deoarece tăcerea lui neobişnuită o emoţiona. Domnul Pendyce nu-şi dădu seama şi, cu ochii aţintiţi vag asupra peniţei, părea surprins că peniţa nu scria răspunsul din proprie iniţiativă, în locul său. Deodată aruncă tocul pe birou şi privi în jur de parcă ar fi spus: „Tu l-ai adus pe lume şi acum iată rezultatul!”

Zile şi zile în şir se străduise să descopere punctele slabe din caracterul fiului său. În toată această săptămână se convinsese din ce în ce mai mult că, de n-ar fi fost soţia sa, fără îndoială George i-ar fi semănat perfect. Cuvintele îi veneau pe buze, dar se opreau acolo. Tăcu, mai întâi pentru că simţea că ea simpatiza cu fiu-su şi apoi, deoarece cuvintele: „Poţi răspunde lui Bellew să se ducă dracului” găseau ecou în propria sa fire şi în fine, fiindcă gândul: „Numele nostru, domeniul”, nu-l părăsea. De aceea tăcea. Şi, întorcând capul, luă din nou tocul în mână.

Doamna Pendyce citise a treia oară scrisoarea şi din instinct o ascunse în corsaj. Nu era a ei, dar Horace trebuia s-o ştie pe de rost şi-apoi în mânia lui era în stare s-o rupă. Scrisoarea asta pe care o aşteptau de atâta vreme nu-i spunea nimic nou: ştiuse tot ce ar fi putut spune. Lăsă să-i cadă mâna de pe umărul soţului ei şi nu o puse înapoi. Îşi frământa în schimb degetele în timp ce lumina soarelui, trecând prin ferestrele înguste, o mângâia din creştet până la genunchi. Ici-colea. acea rază de soare forma mici pete în ochii ei, dându-le o strălucire îngrijorată. Pe piept purta un medalion curios în formă de inimă, din oţel gravat, care fusese purtat pe vremuri de mama şi de bunica ei: dar acum medalionul nu mai conţinea bucle din părul fiilor lor, ci o buclă din părul lui George. Razele soarelui se oglindeau de asemenea în inelele cu diamante şi în brăţara de ametist cu perle cu care se împodobea de dragul lucrurilor-frumoase. Iar în lumina caldă a soarelui o învăluia o boare de levănţică, parfumul pe care-l folosea. De-afară *se* auzeau câinii care zgâriau uşa, căci ştiau, dragii de ei, că ea nu se afla în dormitor... Domnul Pendyce simţi mirosul de lavandă care îi spori nemulţumirea. Tăcerea soţiei sale îl îndurera şi nici o

clipă nu i-ar fi trecut prin minte că mutismul lui ar fi putut s-o întristeze. Lăsă jos tocul.

— Nu pot să scriu dacă stai aici, Margery!

Doamna Pendyce făcu câţiva paşi şi ieşi din lumina soarelui.

— George scrie că va lua măsuri. Ce vrea să spună, Horace?

Această întrebare care rezuma, pentru a spune aşa, toate îndoielile, îl scoase din tăcerea lui.

— Nu înţeleg să mă las tratat în acest fel. Mă duc la Londra să stau de vorbă cu el!

Plecă cu trenul de 10 şi 20 spunând că se va înapoia cu cel de 5 şi 55.

În aceeaşi seară, aproape de 7, un docar condus de un tânăr argat şi tras de o iapă castanie iute de picior, cu fruntea înstelată, se opri în gara de la Worsted Skeynes în faţa ghişeului de bilete. Trăsura domnului Pendyce trasă de un cal maroniu, care veni puţin mai târziu, se văzu nevoită să oprească în spatele docarului. Cu un minut înainte de sosirea trenului, o şaretă trasă de doi cai suri aparţinând lordului Quarriman sosi şi ea, trecu pe lângă celelalte două şi se aşeză în faţa lor. În afara acestui mic şir de vehicule, trăsura gării şi două trăsuri mai mici ale unor fermieri stăteau cu spatele la clădirea gării. Această orânduire era potrivită şi oarecum armonioasă, de parcă însăşi Providenţa le-ar fi aşezat acolo, fiecare la locul său. Dar Providenţa făcuse o singură greşeală – aceea de a aşeza docarul căpitanului Bellew exact în faţa ghişeului de bilete, în loc să aşeze în acel loc şareta lordului Quarriman şi trăsura domnului Pendyce.

Domnul Pendyce ieşi primul; privi furios spre docar şi se îndreptă spre propria-i trăsură. Lordul Quarriman ieşi al doilea. Capul său masiv, ars de soare, care începuse să-şi lepede părul şi se lega de un gât în linie dreaptă, era acoperit de o pălărie înaltă de culoare gri. Poalele redingotei erau pătrate ca şi vârfurile pantofilor pe care-i purta.

— *Hallo,* Pendyce! strigă el cordial, nu te-am văzut pe peron. Ce mai face soţia dumitale?

Când domnul Pendyce se întoarse să-i răspundă, fu întâmpinat de ochii mici şi arzători ai căpitanului Bellew care ieşea la rândul său. Nu se salutară şi Bellew, sărind în docarul său smuci iapa, ocoli trăsurile fermierilor şi, aplecându-se peste hățuri, plecă în trap mare. Argatul trebui să alerge din toate puterile ca să se cațăre pe scara din spate a docarului. Şareta lordului Quarriman ocupă locul rămas liber. Astfel, greşeala Providenței fusese îndreptată...

— Zăpăcit individ acest Bellew. Îl vezi vreodată?

Domnul Pendyce răspunse:

— Nu, şi doresc să-l văd din ce în ce mai puțin. M-aş bucura să nu-l văd deloc!

Lordul Quarriman zâmbi.

— Un ținut cu mult vânat pare să aducă pe lume asemenea indivizi; există câte unul pentru fiecare haită de câini. Ce se întâmplă cu soția lui? Frumoasă femeie, dar cam iute...

Domnul Pendyce avu impresia că ochii lordului Quarriman îi căutau pe ai săi, că-l priveau cu înțeles; bombăni „Dumnezeu ştie!” şi se grăbi să dispară în trăsura sa.

Lordul Quarriman îşi privi caii cu plăcere. Nu era omul să se îngrijoreze pentru un „ce”, un „de ce” – sau pentru alte probleme ale acestei vieți. Bunul Dumnezeu îl făcuse pe el, lordul Quarriman, şi pe fiul său mai mare, lord Quantock; bunul Dumnezeu făcuse şi copoii de la Gaddesdon – şi pentru el asta era destul!

Când moşierul ajunse acasă, se îndreptă direct spre cabinetul său de toaletă. Într-un colț, aproape de baie, prepelicarul John stătea culcat, înconjurat de un întreg sortiment de papuci ai stăpânului său, căci numai astfel îşi putea alina în parte amărăciunea despărțirii. Ochii săi de un căprui-închis, înconjurați de cercuri albe, erau pironiți asupra uşii. Veni spre moşier dând din coadă, cu un papuc în gură şi ochii săi spuneau clar; „Vai, stăpâne, unde ai fost? De ce ai lipsit atât de mult? Te aştept într-una de la zece şi jumătate dimineața!”

Inima domnului Pendyce se înmuie, dar numai o clipă; „John!” rosti el şi începu să se îmbrace pentru cină.

Doamna Pendyce îl găsi în momentul în care îşi înnoda cravata albă. Culesese primul boboc de trandafir care se ivise în grădină, îl culesese pentru că îi părea rău de amărăciunea soţului ei şi pentru că astfel avea o scuză să intre de îndată în camera lui.

— Ţi-am adus o floare pentru butonieră, Horace... L-ai văzut?

— Nu.

Dintre toate răspunsurile posibile acesta o înspăimântă cel mai mult. Nu-şi închipuise nici un moment că întâlnirea dintre tată şi fiu ar fi putut avea vreun rezultat; toată ziua tremurase la gândul întâlnirii lor, dar acum, când nu se întâlniseră, îşi dădu seama, după bătăile inimii, că orice ar fi fost mai bine decât această nesiguranţă. Se stăpâni atât cât îi fu cu putinţă şi apoi izbucni:

— Spune-mi ceva, Horace!

Moşierul îi aruncă o privire furioasă.

— Ce să-ţi spun, dacă nu am nimic de spus. M-am dus la el la club, dar nu mai locuieşte acolo. A închiriat un apartament, dar nimeni nu ştie unde. Am aşteptat toată după-amiaza. În cele din urmă i-am lăsat un mesaj, să vină mâine aici. Tot mâine l-am convocat şi pe Paramor la noi. Trebuie să se termine odată cu toată povestea, fiindcă nu o mai pot suporta.

Doamna Pendyce privi pe fereastră, dar nu era nimic de văzut în afară de gardul viu, desişurile, clopotniţa satului, acoperişurile căsuţelor ţărăneşti care formau de atâta vreme micul ei univers.

— George nu va veni, spuse ea.

— George va face ce-i spun.

Din nou doamna Pendyce clătină din cap; fără să ştie de ce, simţea că soţul ei avea dreptate.

Moşierul, care tocmai îşi punea vesta, se opri.

— George ar face bine să ia seama că depinde în întregime de mine, spuse el.

Şi, ca şi cum ar fi rezumat cu aceste câteva cuvinte situaţia şi filozofia unui sistem de care depindea viaţa fiului său, chipul i se lumină. Asupra doamnei Pendyce aceste

cuvinte avură un efect straniu. O răscolea spaima. Parcă-l vedea pe fiul ei cu spinarea dezgolită în fața unui bici, sau stând în fața unei uşi închise într-o noapte geroasă. Un alt sentiment mai violent o răscolea acum în afară de spaimă. I se părea că cineva o amenință cu biciul chiar pe ea, sfidând parcă acel ceva care-i era mai scump ca însăşi viața, acel „ceva" pe care-l avea în sânge, înrădăcinat de secole adânc şi tainic în fibrele cele mai intime ale ființei şi pe care până în prezent nimeni nu-l sfidase. Şi prin minte îi străfulgerară cuvinte ridicol de concrete: „Am renta mea de trei sute de lire pe an!" Apoi, acest gând dispăru, aşa precum în vis eşti chinuit de o senzație puternică care apoi dispare, lăsând în urmă o durere surdă de a cărei cauză nu-ți mai aminteşti,

— Iată, a sunat gongul, Horace, spuse ea. Cecil Tharp e invitat la noi împreună cu familia Barter, dar biata Rose nu s-a simțit în stare să vină, Desigur că aşteaptă foarte curând să nască. Ei spun că pe la 15 iunie.

Domnul Pendyce luă haina din mâna soției şi-şi trecu brațele în mânecile căptuşite cu şaten.

— Dacă aş putea să-i fac pe cei din sat să aibe asemenea familii, n-aş mai avea dificultăți cu munca câmpului. Sunt al dracului de încăpățânați... Nu fac nimic din ce li se spune. Dă-mi puțină apă de colonie, Margery.

Doamna Pendyce aplică pe batista soțului ei flaconul îmbrăcat în pai împletit.

— Ai ochii obosiți. Te doare capul, dragul meu?

CAPITOLUL VIII

Consiliu la Worsted Skeynes

În seara următoare – seară în care îşi aştepta fiul şi pe domnul Paramor – moşierul, care îl invitase la cină şi pe pastor, se aplecă asupra mesei din sufragerie şi întrebă:

— Ce spui dumneata, Barter? Mă adresez omului de lume cu experienţă de viaţă...

Pastorul, pe jumătate aplecat asupra paharului său de Porto, îşi umezi buzele.

— Femeia asta nu are nici o scuză, răspunse el. Am considerat-o întotdeauna ca pe o creatură periculoasă.

Domnul Pendyce reluă:

— În familia mea n-am avut niciodată vreun scandal. Mi-e penibil să suport aşa ceva, Barter – îmi vine foarte greu...

Pastorul scoase un sunet neclar. De multă vreme avea afecţiune pentru moşier, datorită îndelungatelor legături de prietenie.

Domnul Pendyce îşi urmă gândurile.

— Timp de trei sute de ani, din tată în fiu, aşa s-au petrecut lucrurile. Pentru mine e o lovitură, Barter.

Pastorul scoase din nou un sunet neclar.

— Ce va gândi satul? spuse domnul Pendyce, şi fermierii? Mă preocupă faptul mai mult ca orice. Cei mai mulţi dintre ei l-au cunoscut pe bătrânul şi iubitul meu tată – cu toate că nu-l prea aveau la inimă. Sunt tare mâhnit!

Pastorul replică:

— Lasă, lasă, Pendyce, poate că lucrurile nici nu vor ajunge atât de departe.

Parcă se ruşinase şi ochii săi luminoşi păreau să fie plini de pocăinţă.

— Cum reacţionează doamna Pendyce?

Moşierul îl privi pentru prima dată.

— Ah! spuse el, cu femeile nu ştii niciodată... Nu contez pe spiritul de dreptate al unei femei, la fel cum nu m-aş angaja să... golesc tot vinul din sticla asta; mi-ar reveni guta cât ai zice pâs!

Pastorul îşi goli paharul,

— Îl aştept pe George şi pe avocatul meu, continuă moşierul; trebuie să sosească neîntârziat.

Pastorul îşi împinse scaunul înapoi, şi, ridicând glezna dreaptă pe piciorul stâng îşi împreună mâinile deasupra genunchiului; apoi se aplecă înainte şi, pe sub sprâncenele groase, îşi aținti privirea asupra moşierului. Aceasta îi era cea mai potrivită atitudine pentru reflexie. Domnul Pendyce continuă:

— De când a trecut în mâinile mele, am gospodărit domeniul cu toată grija; am continuat tradiția pe cât am putut; poate că n-am fost un om atât de bun cum aş fi dorit, dar întotdeauna am încercat să-mi amintesc cuvintele bătrânului meu tată: „Cu mine s-a terminat, Horry; acum moşia este în mâinile tale!” Emoția îl cuprinse.

Timp de un minut întreg nu se auzi alt sunet în afară de tic-tacul ceasului. Prepelicarul John ieşi încet de sub bufet şi se lăsă greoi să cadă lângă piciorul stăpânului său, sforăind satisfăcut. Domnul Pendyce privi spre el.

— Prietenul ăsta al meu, bombăni el, se cam îngraşă.

După cum suna glasul era clar că omul dorea să uite momentul de emoție. În adâncul sufletului, domnul Barter simțea că trebuie să respecte această dorință.

— Acest Porto e de prima calitate, spuse el.

Domnul Pendyce îi umplu paharul.

— Nu-mi amintesc dacă-l cunoşti pe Paramor. N-a făcut parte din seria dumitale. La Harrow a fost cu mine.

Pastorul sorbi prelung din vin.

— Deranjez poate şi e mai bine să plec, spuse el.

Moşierul întinse mâna afectuos.

— Nu, nu, Barter, nu pleca. Am încredere în dumneata. Am intenția să acționez. Nu pot suporta nesiguranța. Vărul soției mele, Vigil, vine şi el – e tutorele ei. I-am trimis o

telegramă. Îl cunoşti pe Vigil? A fost la universitate cam pe vremea dumitale.

Pastorul se făcu stacojiu şi strânse puternic buza de jos. Acum, când simțea că duşmanul se apropie, nimic nu l-ar mai fi putut convinge să se retragă; şi chiar dacă cele destăinuite de moşier îi zdruncinaseră o clipă încrederea, şi-o regăsi ca prin farmec.

— Da, îl cunosc.

— Vom avea o explicație aici, mormăi domnul Pendyce, sorbindu-şi vinul. Uite, se aude trăsura. Scoală-te, John!

Prepelicarul se ridică greoi, privi sardonic spre pastor şi se lăsă din nou să cadă pe piciorul stăpânului său.

— Scoală-te, John! spuse din nou domnul Pendyce. Prepelicarul John sforăia.

„Dacă mă mişc, te vei mişca şi dumneata şi iar va începe o perioadă de nesiguranță pentru mine”, părea să spună câinele.

Domnul Pendyce îşi eliberă piciorul, se ridică şi se duse la uşă. Înainte de a ajunge, se răzgândi şi se înapoie la masă.

— Barter, spuse el, nu la mine mă gândesc... nu la mine... la generațiile care s-au succedat aici. E în joc principiul! O parte a feței i se schimonosise şi părea să răspundă unei noțiuni stranii, asemănătoare filozofiei sale. În privire i se citea nelinişte şi tristețe.

Şi pastorul, care privea uşa pe unde urma să intre duşmanul său gândea şi el:

„Nu la mine mă gândesc... Sunt satisfăcut că am făcut ce a trebuit să fac... sunt preotul acestei parohii... ci la principii.”

Prepelicarul John lătră scurt de trei ori, o dată pentru fiecare dintre persoanele care intrau în încăpere. Aceştia erau doamna Pendyce, domnul Paramor şi Gregory Vigil.

— Unde e George? întrebă moşierul, dar nimeni nu-i răspunse.

Pastorul, care se aşezase din nou în scaunul său, privea fix o cruciuliță de aur pe care o scosese din buzunarul vestei. Domnul Paramor ridică un mic vas pe care-l apropie de obraz pentru a respira mirosul trandafirului, iar Gregory se îndreptă spre fereastră.

Când domnul Pendyce înțelese că fiul său nu venise, se îndreptă spre ușă și o deschise.

— Fii amabilă, Margery, du-l afară pe John! John!

Prepelicarul John, văzând ce-l așteaptă, se rostogoli pe spate.

Doamna Pendyce își pironii ochii asupra soțului. Ei exprimau tot ce nu putea sau ce nu-și putea permite să spună o doamnă.

„Am dreptul să fiu aici. Lasă-mă să stau; e dreptul meu. Nu mă trimite de aici.” Iată ce spuneau ochii ei; și ochii prepelicarului John, culcat pe spate, spuneau același lucru; știa că era greu să fie scos afară atât timp cât se găsea în această poziție.

Cu o mișcare a piciorului, domnul Pendyce îl întoarse.

— Scoală, John! Fii amabilă și du-l afară pe John, Margery.

Doamna Pendyce se îmbujoră, dar nu se mișcă.

— John! spuse domnul Pendyce, du-te cu stăpâna ta. Cu coada între picioare câinele se mișcă încet. Domnul Pendyce își apăsă piciorul pe el. Acesta nu e un subiect pentru o doamnă.

Doamna Pendyce se aplecă.

— Vino, John, spuse ea.

În ciuda ochilor ei care se rugau și eforturilor de a opune rezistență, John fu tras de zgardă și dus afară din cameră. Domnul Pendyce închise ușa în urma lor.

— Un pahar de Porto, Vigil; e cel din ’47. Tatăl meu l-a îmbuteliat în ’56, anul dinaintea morții sale. N-am voie să beau. Am pus singur în pivniță două butoaie mari în ajunul jubileului. Paramor, umple-ți paharul. Vigil, ia loc pe scaunul de lângă Paramor. Îl cunoști pe Barter?

Ambii, pastorul și Gregory, roșiră.

— Toți cei de-aici am fost colegi la Harrow, continuă domnul Pendyce. Și, pe neașteptate, întorcându-se spre Paramor, spuse: Ei bine?

Așa precum statul, biserica, legea și filantropia stau roată în jurul principiului ereditar, la fel moșierul, pastorul, domnul Paramor și Gregory Vigil stăteau în jurul mesei din

sufrageria de la Worsted Skeynes şi fiecare dintre ei evita să ia primul cuvântul. În cele din urmă, scoțând din buzunar biletul scris de Bellew şi răspunsul lui George, prinse laolaltă cu un ac ca într-o stranie alianță, Paramor le înmână moşierului.

— Situația este următoarea: George refuză să renunțe la doamna Bellew; în acelaşi timp este hotărât să se apere în instanță şi să nege totul. Acestea sunt instrucțiunile ce mi le-a dat.

Ridicând din nou vasul, trase adânc în piept mirosul trandafirului.

Domnul Pendyce întrerupse tăcerea.

— Ca om de lume, spuse el cu vocea ascuțită de amărăciune, presupun că este obligat...

Surâzând dureros, Gregory adăugă:

— ...să spună minciuni.

Domnul Pendyce se întoarse brusc spre el.

— Despre asta n-am nimic de spus, Vigil. George s-a comportat în chip dezgustător. Nu-l susțin; dar dacă femeia vrea să se apere în instanță, el nu poate să se comporte ca un nemernic... Acesta este crezul în care am fost educat.

Gregory îşi rezemă fruntea pe mână.

— Tot sistemul este odios... începu el.

Domnul Paramor îl întrerupse.

— Să rămânem la fapte. Sunt suficiente fără să ne mai ocupăm de sistem.

Pastorul vorbi pentru întâia oară.

— Nu ştiu ce vreți să spuneți amândoi despre sistem. Atât bărbatul cât şi această femeie sunt la fel de vinovați.

Cu o voce care tremura de furie Gregory spuse:

— Fiți amabil şi nu mai folosiți expresia „această femeie".

Pastorul îl privi furios.

— Atunci, ce expresie...

Domnul Pendyce adăugă cu o voce căreia tulburarea îi dădea o notă de demnitate.

— Domnilor, în această chestiune este în joc onoarea casei mele.

O tăcere şi mai prelungă urmă după aceste cuvinte; ochii pătrunzători ai domnului Paramor scrutau, pe rând, fețele interlocutorilor; apropie trandafirul de obraz şi, la adăpostul florii, un zâmbet i se ivi pe buze.

— Presupun că m-ai adus aici să-mi ceri părerea, Pendyce, spuse el în cele din urmă. Ei bine, să nu ajungem la judecată. Dacă există vreun mijloc ca s-o împiedicăm, foloseşte-l. Dacă mândria îți stă în cale, ascunde-o. Dacă adevărul te zguduie, uită-l. Nu există nici cel mai neînsemnat raport între delicatețea personală a sentimentelor, adevărul absolut şi legea noastră asupra divorțului. Repet: nu lăsa să ajungă lucrurile înaintea tribunalului. De nu, veți suferi toți, vinovați sau nevinovați – nevinovații mai mult decât cei vinovați – fără vreun folos pentru cineva. La această concluzie am ajuns după o matură gândire, Sunt cazuri când aş fi dat un aviz contrariu. Dar de astă dată, repet, nu aveți nimic de câştigat. Încă o dată, repet, nu lăsați ca acest proces să ajungă în fața tribunalului. Nu dați bârfelii prilejul să se manifeste. Credeți-mă, apelați din nou la George să vă facă acea promisiune. Dacă refuză, va trebui să ne îndreptăm spre Bellew şi să încercăm să-l determinăm să renunțe la plângere.

Domnul Pendyce ascultase fără să scoată un cuvânt, aşa cum se obişnuise să-l asculte dintotdeauna pe Paramor. Când acesta termină, ridică capul şi spuse:

— Totul este din vina acestei canalii roşcovane care-mi poartă pică. Nu ştiu la ce te-ai gândit când ai început să răscoleşti lucrurile, Vigil. Probabil că tu l-ai ațâțat.

Îl privi mohorât pe Gregory.

Domnul Barter îl înfruntă şi el din privire pe Gregory, dar în ochii lui se citea totodată ruşine. Acesta nu încetase să-şi ațintească privirea asupra paharului cu vin pe care nu-l atinsese; întoarse capul şi, aprins la față, începu să vorbească cu un tremur de emoție şi mânie în glas. Evită să-l privească pe pastor şi se adresă domnului Paramor.

— George nu o poate abandona pe femeia care i s-a încredințat; ar fi într-adevăr o laşitate. Lăsați-i să plece undeva să trăiască împreună cinstit, până se vor putea

căsători. De ce vorbiți cu toții în aşa fel de parcă numai bărbatul ar avea importanță? Pe femeie ar trebui s-o protejăm!

Primul care-şi regăsi glasul fu pastorul.

— Dumneata predici pentru pură imoralitate, spuse el cu un ton aproape jovial.

Domnul Pendyce se ridică.

— Să se însoare cu ea! striga el. La ce te gândeşti! Ar fi mai rău ca orice. Tocmai asta vrem să împiedicăm! Noi suntem aici de generații, din tată în fiu!

— Cu atât mai ruşinos, izbucni Gregory, că după atâtea generații nu sunteți în stare să apărați o femeie!

Domnul Paramor schiță un gest de reproş.

— Trebuie să existe o linie de mijloc în toate, spuse el. Sunteți atât de sigur că doamna Bellew are nevoie să fie protejată? Dacă aveți dreptate, sunt de acord cu dumneavoastră. Dar aveți oare dreptate?

— Răspund eu de asta, spuse Gregory.

Domnul Paramor rămase o clipă tăcut, rezemându-şi capul cu mâna.

— Îmi pare rău, spuse el în cele din urmă, dar trebuie să ascult numai de ce cred eu, numai de judecata mea.

Moşierul îl privi.

— Dacă lucrurile se complică, sau se înrăutățesc, pot să-l dezmoştenesc, Paramor?

— Nu fără consimțământul lui George.

— Ce spui? dar e absurd... asta-i...

— Nu se poate chiar cum vrei dumneata, spuse Paramor.

Moşierul îl privi şovăitor, apoi spuse bolborosind;

— Dacă hotărăsc să nu-i las nimic altceva decât moşia, în curând va descoperi că e ruinat. Vă cer iertare, domnilor, umpleți-vă paharele! Uit de toate!

Pastorul îşi umplu paharul.

— Până acum n-am spus nimic, începu el, căci nu cred că e treaba mea. Dar, după convingerea mea, există prea multe divorțuri în zilele noastre, Această femeie să se înapoieze la soțul ei, iar el îi va spune de ce se face vinovată – ochii şi vocea i se înăspriră –, să se ierte unul pe celălalt ca nişte

adevăraţi creştini. Dumneata vorbeşti de apărarea femeii, spuse el adresându-se lui Gregory. Mi se revoltă întreaga fiinţă în faţa unui asemenea limbaj. În zilele noastre asemenea păreri încurajează imoralitatea. Ridic paharul împotriva acestui gen de sentimentalism. L-am ridicat întotdeauna şi-l voi ridica mereu!

Gregory sări în picioare.

— V-am mai spus o dată că sunteţi total lipsit de delicateţă; o repet din nou.

Roşu ca focul, incapabil să scoată o vorbă, domnul Barter se ridică la rândul său şi-l privi furios pe Gregory.

— Ori dumneata, ori eu, trebuie să părăsim această încăpere, spuse el în cele din urmă, bâlbâindu-se de enervare.

Gregory făcu un efort să vorbească: apoi, întorcându-se brusc, ieşi pe terasă şi cei din cameră nu-l mai văzură.

Pastorul spuse:

— Noapte bună, Pendyce, plec şi eu!

Moşierul, uluit şi trist, îi strânse mâna. După plecarea domnului Barter se aşternu din nou tăcerea. În sfârşit moşierul spuse suspinând:

— Aş dori să fim din nou la Oxenham, Paramor! Sunt pedepsit fiindcă am trădat vechiul nostru institut! Cine dracu m-a pus să-l trimit pe George la Eton?

Domnul Paramor îşi înfundă din nou nasul în trandafir. În aceste câteva cuvinte ale bătrânului său camarad de şcoală era exprimat tot crezul său.

— Cred în tatăl meu, şi în al lui, şi în tatăl tatălui său care au făurit şi au transmis acest domeniu, care acum e al meu; şi cred în mine şi în fiul meu şi în fiul fiului meu. Şi mai cred că noi am făcut ţara aşa cum e şi că o vom transmite în acelaşi fel. De asemeni cred în virtuţile şcolilor superioare, şi mai ales în aceea la care am învăţat. Cred în semenii mei din aceeaşi clasă socială, în moşiile de la ţară, în lucrurile care sunt aşa cum sunt, pentru vecie, pentru totdeauna. Amin!

Domnul Pendyce continuă:

— Nu sunt un puritan, Paramor; pot spune chiar că George are circumstanţe atenuante. Nu am nimic nici

împotriva Helenei Bellew. Poate că soțul e nedemn de ea: e probabil prea bună pentru un astfel de individ! Dar să se căsătorească cu George, asta ar fi un dezastru. Gândeşte-te la *lady* Rose. Oricine în afară de căscatul ăsta de Vigil ar fi văzut şi ar fi înțeles aceste lucruri. Este tabu! Absolut tabu! Şi gândeşte-te... Gândeşte-te... la nepoțelul meu! Nu, nu, Paramor; pe Dumnezeul meu, nu!

Moşierul îşi acoperi ochii cu mâna.

Domnul Paramor, care nu avea un fiu, răspunse cu emoție:

— Lasă, lasă, bătrânul meu prieten: nu se va ajunge la asta!

— Dumnezeu ştie la ce se va ajunge, Paramor! Am nervii zdruncinați! Ştii şi dumneata că dacă se pronunță divorțul se va simți obligat să se căsătorească cu ea!

Domnul Paramor nu răspunse nimic la aceste cuvinte, strânse doar buzele.

— Câinele dumitale geme săracu în spatele uşii, spuse el.

Şi fără să mai aştepte să-i dea voie, deschise uşa. Doamna Pendyce şi prepelicarul intrară. Moşierul ridică ochii şi se încruntă. Prepelicarul John, gâfâind de fericire, se frecă de el. „M-am chinuit rău, stăpâne, părea că spune. O a doua despărțire nu mai e posibilă acum."

Doamna Pendyce se aşeză şi aşteptă în tăcere. Domnul Paramor i se adresă.

— Dumneata poți face mai mult că oricare dintre noi pentru George, pentru acel Bellew... doamnă Pendyce, şi, dacă nu greşesc, chiar pentru soția lui.

Moşierul îl întrerupse:

— Să nu-ți închipui că am să suport să mă umilesc în fața acestui Bellew!

Privirea pe care i-o aruncă Paramor la auzul acestor cuvinte semăna cu aceea a unui medic care pune diagnosticul unei boli. Şi totuşi, nimic din expresia moşierului – obrazul prelung cu mustăți şi favoriți cărunți, cu ticul său spre stânga, cu ochii bulbucați ca de lebădă, cu bărbia hotărâtă şi fruntea joasă – nu-l deosebea de vreun alt nobil de țară aflat într-o situație asemănătoare.

Doamna Pendyce spuse cu nerăbdare:
— Vai, domnule Paramor, de-aş putea măcar să-l văd pe George!
Îi era atât de dor să-şi vadă fiul încât nu se putea gândi la altceva.
— Să-l vezi! strigă moşierul, vei continua să-l alinți până ce ne va dezonora pe toți!
Doamna Pendyce îşi luă privirea de la soțul ei şi o îndreptă spre avocat. Enervarea dăduse obrajilor ei o culoare neobişnuită; buzele îi zvâcneau de parcă doreau să vorbească.
Domnul Paramor răspunse pentru ea.
— Nu, Pendyce, dacă George este alintat, de condamnat este numai sistemul.
— Sistemul! spuse moşierul. Pentru el n-am avut niciodată vreun sistem. Nu sunt eu omul să cred în sisteme! Nu ştiu despre ce vorbeşti. Slavă Domnului că mai am un fiu!
Doamna Pendyce făcu un pas spre el.
— Horace, spuse ea, nu vei face niciodată…
Domnul Pendyce îşi întoarse fața de la soția sa şi spuse cu asprime:
— Paramor, eşti sigur că nu pot să-l dezmoştenesc?
— Tot atât de sigur cum stau aici în fața dumitale! spuse Paramor.

CAPITOLUL IX

Definiţia „Pendycitei”

Gregory se plimbă multă vreme în grădina scoțiană, cu ochii la stele. Deasupra molifților o stea mai mare ca celelalte clipea spre el cu ironie. Era steaua dragostei. Şi în timp ce-şi purta paşii printre coniferii veşnic verzi, care existau la Worsted Skeynes dinainte ca familia Pendyce să se fi statornicit aici şi care aveau să dăinuiască şi după dispariția lor – Gregory privea steaua cea mare cu lumina ei argintie şi zbuciumul din suflet i se potoli. Ca să nu-i biciuiască simțurile, stânjeneii se fereau să-şi răspândească parfumul; numai tinerii coniferi şi lanurile îndepărtate îi trimiteau prin întuneric dulceața lor trecătoare. Pe neaşteptate, aceeaşi bufniță brună care țipase când Helen Bellew îl îmbrățişase pe George Pendyce în seră, țipă batjocoritor acum când Gregory se plimba de colo până colo, frământându-se pentru urmările acestui sărut.

Se gândea la domnul Barter, şi cu acea părtinire a unui om care nu poate judeca faptele la rece, dezinteresat, îl descria pe pastor în culori mai negre decât însăşi sutana ce o purta.

„Ce nedelicat, ce indiscret, gândea el; cum îndrăzneşte să vorbească astfel despre ea?”

Vocea domnului Paramor îi întrerupse meditația.

— Eşti pe cale să te linişteşti? De ce naiba ne-ai făcut o asemenea scenă?

— Urăsc ipocrizia, spuse Gregory. Căsătoria pupilei mele nu este decât o ipocrizie. Mai bine ar trăi cinstit cu omul pe care-l iubeşte cu adevărat!

— Asta ai şi spus adineaori, replică domnul Paramor. Ai dori să aplici tuturor această teorie?

— Bineînțeles.

— Bine, spuse Paramor râzând. Nimic nu e mai amuzant decât un idealist care încurcă treburile! Dacă-mi amintesc bine, parcă mi-ai spus odată că pentru dumneata căsătoria e un lucru sfânt!

— Sunt simțămintele mele sincere, Paramor. Dar aici răul s-a comis. Este o ipocrizie, un fals odios care ar trebui să ia sfârşit!

— Toate astea sunt foarte frumoase, replică domnul Paramor, dar Dumnezeu ştie care ar fi consecințele dacă le-ai pune în practică cu toptanul, înseamnă o reformare a legii căsătoriei pe baze cu totul diferite de cele actuale. Ar fi o căsătorie bazată pe dragoste şi nu pe avere. Eşti pregătit să admiți asta?

— Sunt.

— Eşti tot atât de extremist în felul dumitale ca şi Barter în al lui. Voi extremiştii aduceți toate relele. Da, prietene, există o cale de mijloc. Sunt de acord că trebuie schimbat ceva. Dar ceea ce nu vezi e faptul că legile trebuie să se adapteze naturii celor pentru care sunt făcute. Prea umbli cu capul în stele, Vigil. Medicina trebuie adaptată pacientului. Haide, omule, nu ai de fel simțul umorului? Închipuie-ți ce-ar fi dacă concepția dumitale despre căsătorie i s-ar aplica lui Pendyce şi fiilor săi, pastorului, fermierului sau muncitorilor de pe moşie.

— Nu, nu, spuse Gregory, refuz să cred...

— Asupra acestui punct, reluă liniştit Paramor, nobilimea din provincie este foarte înapoiată. Are instincte puternice şi profunde, şi unde-i mai pui pe membrii comitatelor, episcopi, lorzi, toată această putere ereditară a țării care continuă să facă legea. Şi există aici o anumită boală – ca să fac o glumă destul de proastă s-o numim „Pendycita” – care infectează majoritatea oamenilor. Sunt „grosolani”. Tot ce fac, le fac în contra-sens! Când se hotărăsc să facă un lucru, îl realizează cu maximum de eforturi inutile, suferind mai mult decât este necesar. Aceasta face parte din principiul ereditar. Nu degeaba am avut de-a face cu ei mai bine de treizeci şi cinci de ani!

Gregory întoarse capul.

— Da, jocul tău de cuvinte e destul de mediocru, spuse el. Nu cred că oamenii sunt cum spui! Nu vreau să admit asta. Dacă există o astfel de boală, e rostul nostru să-i găsim leacul.

— Nimic în afara unei operații radicale nu i-ar putea vindeca, spuse Paramor. Şi înainte de a opera, există un întreg proces preliminar prin care trebuie să treacă. A fost descoperit de Lister[13].

Gregory răspunse:

— Paramor, detest pesimismul dumitale!

Domnul Paramor îşi pironi ochii pe spatele lui Gregory.

— Dar nu sunt pesimist, spuse el, departe de mine...

Când margaretele colorate şi violetele albastre
Şi alte floricele argintii
Şi floarea cucului de nuanță galbenă
Colorează câmpia şi o umplu de încântare
Atunci, pe fiecare copac cucul...

Gregory se întoarse spre el.

— Cum poți recita versuri şi să ai vederile pe care le ai? Ar trebui să construim...

— Vrei să construieşti înainte de a face fundația, spuse Paramor. Dai voie sentimentelor să se dezlănțuie, Vigil. Legile imperfecte asupra căsătoriei nu sunt decât un simptom. Din cauza acestei maladii despre care ți-am vorbit, din cauza îngustimii de spirit şi suflet a umanității, aceste legi devin necesare. La oameni imperfecți, legi imperfecte... la ce altceva te poți aştepta?

— Niciodată nu voi crede că ne putem mulțumi să trăim mai departe într-o mocirlă de... de...

— Provincialisme! spuse Paramor. Ar trebui să te apuci de grădinărit; vei învăța ceea ce voi idealiştii pare că ignorați: că oamenii, dragul meu prieten, sunt ca plantele, supuse influenței mediului înconjurător şi eredității; creşterea este

---

[13] *Joseph Lister* (1827–1912), chirurg englez, promotorul metodei antiseptice în chirurgie.

lentă. Nu poți recolta struguri din spini, Vigil, sau smochine din mărăcini – cel puțin nu în timpul unei singure generații – oricât de harnici şi oricât de flămânzi ați fi!

— Teoria dumitale ne degradează pe toți şi ne coboară în rând cu mărăcinii.

— Forța legilor sociale depinde şi de pedeapsa pe care o poate impune; şi forța acestei pedepse depinde de idealurile omului pe care cade năpasta. Dacă te dispensezi de legământul căsătoriei, sau dacă renunți la avere şi te sihăstreşti, vei duce o viată spinoasă, dar nu-ți va păsa dacă eşti sau nu o nulitate. Şi aşa mai departe. Este straniu totuşi să constați cât de repede îşi dau în petec mărăcinii care credeau că sunt smochine... Urăsc multe lucruri, Vigil. Unul dintre ele este extravaganța, celălalt mistificatorii.

Dar Gregory continua să privească cerul fără să răspundă.

— Se pare că ne-am depărtat de subiect, spuse Paramor, mai bine să intrăm în casă. E aproape unsprezece.

Casa joasă şi albă nu era luminată pe toată lungimea ei decât de trei ferestre, trei ochi îndreptați spre lună; şalupa vrăjită naviga în spațiile întunecate. Cedrii se înălțau negri ca smoala. Bufnița cea brună nu mai țipa ascuțit. Domnul Paramor îl luă de braț pe Gregory.

— O privighetoare! Ai auzit-o, acolo în boschet? Ce loc delicios! Nu mă mir că Pendyce îl îndrăgeşte atât de mult. Se pare că nu eşti pescar, nu-i aşa? Ai stat vreodată să priveşti un banc de peşti care alunecă de-a lungul unui mal? Cum se înşiruie pe dibuite şi cum îşi urmează conducătorul? În elementul nostru, noi oamenii ştim tot atât de puțin cât ştiu peştii într-al lor. Noi suntem nişte orbi, Vigil! Privim lucrurile din punct de vedere meschin; suntem oribil de „provinciali”.

Gregory îşi apăsă mâinile de frunte..

— Încerc să gândesc care vor fi consecințele divorțului pentru pupila mea, spuse el.

— Ascultă, prietene, lasă-mă să-ți vorbesc pe şleau. Pupila dumitale, soțul ei şi George Pendyce sunt tocmai acei oameni pentru care s-a întocmit legea noastră a divorțului. Toți trei au curaj, sunt nepăsători şi încăpățânați şi – iartă-mă că ți-o spun – au obrazul gros. Procesul lor, dacă va avea loc, va fi o

suită de mărturii făcute sub jurământ, o săptămână întreagă în care banii mulțimii şi timpul ei vor fi risipiți. Va da un prilej admirabil avocaților să-şi desfăşoare pledoariile, iar marele public va gusta lecturi savuroase din ziare; în sfârşit, va fi o distracție de mâna întâia. Îți repet pentru aceşti oameni s-au făcut legile noastre de divorț. Publicitatea dezbaterilor va avea un mare rol şi va acorda o primă considerabilă insensibilității, cauzând multă suferință unor oameni nevinovați. Ți-am mai spus cândva că, pentru a obține un divorț, chiar dacă dreptul e de partea ta, nu trebuie să fii o persoană sensibilă. Aceşti trei vor trece minunat de bine prin toate, dar dumitale ți se va jupui fiecare fâşioară de piele, la fel şi bieților dumitale prieteni de aici, iar rezultatul va fi în cele din urmă o bătălie pierdută! Vreau să spun că, dacă ajungem aici, şi dacă bătălia va trebui dată, şi nu văd cum am putea s-o împiedicăm, ne vom apăra, căci altfel ar fi contrar înclinației mele profunde. Dacă nu apărăm cazul, ține minte cuvintele mele, pupila dumitale şi George Pendyce se vor dezgusta unul de celălalt înainte ca legea să ie dea voie să se căsătorească, şi George, după cum spune tatăl său, de dragul „sfintei morale” va trebui să se căsătorească cu o femeie care s-a plictisit de el, sau de care el este sătul. Acum, după ce ți-am explicat fără rezerve opinia mea, mă duc să mă culc. Afară cade o rouă grea. Închide uşa asta când pleci.

Paramor se îndreptă spre seră. Dar se opri şi se întoarse.

— Pendyce, spuse el, înțelege perfect tot ce ți-am spus dumitale. Şi-ar da ochii din cap ca procesul să nu aibă loc, dar vei vedea că toate le va face de-a-ndoaselea şi va fi o minune dacă vom reuşi. Asta-i „Pendycita” despre care ți-am vorbit. Cu toții suntem, mai mult sau mai puțin, atinşi de boala asta. Noapte bună!

Gregory rămase afară singur cu steaua cea mare. Deoarece se întâmpla rar ca gândurile sale să ia un curs impersonal, se gândea nu la „Pendycita” ci la Helen Bellew. Şi cu cât reflecta mai mult, cu atât şi-o înfățişa aşa cum o dorea – căci aceasta îi era firea; iar deasupra desişului de spini unde

cânta privighetoarea, steaua cea mare sclipea din ce în ce mai ironică…

CAPITOLUL X

George riscă totul

În joia curselor de galop de la Epsom, George Pendyce şedea în colţul unui compartiment de clasa întâia frământându-şi mintea cum să rezolve ecuaţia ca doi ori doi să facă cinci. Pe foaia de hârtie cu antetul Clubului stoicilor erau notate până la ultima centimă datoriile de la curse, care se ridicau la o mie patruzeci şi cinci de lire, la care se adăugau şapte sute cincizeci pierdute la ultima alegere. Mai jos, cifra rotundă de o mie de lire îngloba datoriile personale. De altfel, era doar o cifră binevoitoare deoarece nu conţinea decât facturile ce-i fuseseră transmise acasă; dar Providenţa, care le ştie pe toate, ar fi ridicat aceasta cifră la o mie cinci sute. Pe scurt, datora un total de trei mii două sute nouăzeci şi cinci de lire. Şi cum pe terenurile de curse, ca şi la bursă, unde oamenii se agită la nesfârşit, se cere o punctualitate aproape absurdă pentru plata unor asemenea datorii, trebuia să găsească cu orice preţ, până lunea următoare, o mie şapte sute nouăzeci şi cinci de lire. Într-adevăr, numai din cauza simpatiei de care se bucura George, care dovedea aceeaşi bună dispoziţie când pierdea sau câştiga – şi puţin de teamă să nu piardă un client bun – agenţia pariurilor, căreia îi datora cele o mie patruzeci şi cinci lire acceptase să amâne plata până după reuniunea de la Epsom.

Pentru a face faţă acestor cifre (care nu conţineau factura cheltuielilor curente ale antrenorului, nici totalul sumelor necesare pentru procesul de divorţ pe care încă nu era în măsură să le calculeze) George nu putea să elibereze un cec, deoarece contul său în bancă era doar de douăzeci de lire; în al doilea rând, singura sa avere era calul Ambler şi două gloabe fără preţ; şi în al treilea rând, un punct de o importanţă considerabilă, necunoscuta care reprezenta ce

putea, sau mai curând ce trebuia să câştige în acea după-amiază Ambler la cursa în care participa.

Orice s-ar fi putut spune despre el, lui George Pendyce nu-i lipsea, totuşi, cutezanţa. Această calitate o avea în sânge şi, atunci când se afla în faţa unei situaţii pe care alţi oameni, mai ales cei care nu fuseseră crescuţi în respectul principiilor eredităţii ar fi socotit-o fără nădejde, nu vădea semne de îngrijorare sau deznădejde. Examinând dificultăţile, George încerca să se călăuzească după câteva principii: *I.* Era hotărât să nu fie afişat pe terenurile de curse pentru datorii. Prefera să se adreseze unor cămătari. Singurul gaj pe care-l putea oferi pentru împrumut era perspectiva moştenirii; şi cămătarii îl vor forţa sa plătească cu vârf şi îndesat. *II.* Nu intenţiona să se arate laş sau furios – astfel că pariind pe Ambler era dispus să rişte totul. *III.* Nu intenţiona să se gândească la viitor; se gândea că prezentul şi aşa era destul de negru.

Trenul sălta şi se legăna de parcă gonea în ritmul unei melodii, dar George şedea liniştit în colţul său.

Printre călători se afla şi onorabilul Geoffrey Winlow, care, cu toate că nu era amator de curse, asista la principalele alergări deoarece se interesa cu plăcere de rasele de cai englezeşti pe care spera să le amelioreze.

— Calul dumitale va alerga, George?

George încuviinţă.

— Pariez şi eu cinci lire pe el, aşa, de noroc. Nu pot să-mi permit rămăşaguri. Am văzut-o pe mama dumitale săptămâna trecută la petrecerea de la Foxholme. I-ai văzut de curând?

George clătină capul şi simţi cum i se strânge inima.

— Ştii, au avut un incendiu la ferma bătrânului Peacock; am auzit că moşierul şi Barter au făcut minuni. Se ţine bine de tot tatăl dumitale!

Din nou George încuviinţă şi simţi cum i se strânge inima.

— Nu vin în acest sezon la Londra?

— Nu ştiu, răspunse George. Doriţi un trabuc?

Winlow luă ţigara de foi şi, în timp ce îi tăia vârful cu un mic briceag, scruta pe îndelete obrazul pătrat al lui George.

Era nevoie de un fizionomist ca să pătrundă dincolo de aceasta mască impasibilă. Winlow gândi:

„N-aş fi surprins dacă ceea ce se spune despre bătrânul nostru George e adevărat...”

— Ai avut rezultate bune la cursele de până acum?

— Aşa şi aşa.

Se despărţiră pe câmpul de curse. George se duse de îndată să-şi întâlnească antrenorul şi de acolo se îndreptă spre terenul circular. Luă cu el în gând acea ecuaţie cu X şi se apropie de doi domni îmbrăcaţi discret, dintre care unul lua notiţe într-un carneţel, cu un creion de aur. Îl salutară respectuos, căci le datora acea importantă sumă de o mie şapte sute nouăzeci şi cinci de lire.

— La ce cotă e calul meu?

— Egalitate până la cinci sute de lire, domnule Pendyce, răspunse domnul cu creionul de aur.

George acceptă şi înscrise pariul. Nu obişnuia să facă asemenea afaceri, dar, de astă dată, totul părea diferit şi o forţă superioară îl împingea să rişte.

„Risc totul, gândi el, dacă nu câştigă sunt oricum pierdut!”

Apoi se îndreptă spre un alt domn îmbrăcat discret, care purta un ac de cravată cu diamant şi avea un obraz semit. Şi tot ducându-se de la unul la altul, se părea că un mesager invizibil îl preceda şoptind aceste cuvinte: „Domnul Pendyce riscă totul”. Aşa că, la fiecare nouă oprire, i se părea că încrederea în calul său creştea. Curând promisese două mii de lire în cazul în care Ambler pierdea cursa, şi primi asigurări din partea acestor eminente personaje de o eleganţă discretă că ei îi vor plăti o mie cinci sute de lire dacă Ambler câştigă. Cota era acum doi la unu şi îi fusese imposibil să joace pe Ambler „plasat”, după cum îl era obiceiul.

„M-am prostit, gândi el. N-ar fi trebuit să intru în incinta pariurilor; trebuia să-l fi lăsat pe Barney să-şi facă tihnit treaba. În sfârşit, nu mai are importanţă!”

Trebuia să mai câştige trei sute de lire ca să facă faţă scadenţei de luni, aşa că parie pentru ultima oară şapte sute de lire contra trei sute cincizeci. Astfel că fără să depună

vreun ban, doar prin simple promisiuni, rezolvase ecuația cu necunoscuta X.

Părăsind incinta pădurilor intră în bar şi înghiți un pahar cu whisky. Apoi se duse în padoc unde nu era aproape nimeni. Plecarea în a doua cursă sunase. Într-un colț îndepărtat, Ambler era plimbat de colo până colo de un grăjdar. George îşi roti privirea ca să fie sigur că nu se află în preajmă cunoscuți de-ai săi şi începu să se plimbe alături de calul său. Ambler întoarse spre el ochiul său negru, sălbatic, înconjurat de alb, apoi ridică brusc capul şi privi în depărtare.

„De-aş putea să-l fac să înțeleagă!” îşi spunea George.

Când calul părăsi incinta îndreptându-se spre start, George se întoarse în tribună. Se opri la bar, bău un al doilea pahar de whisky şi ascultă pe cineva care spunea:

— A trebuit să pariez şase la patru. Trebuie să-l găsesc pe Pendyce; se spune că a susținut din greu pariurile.

George puse jos paharul şi nu se duse acolo unde stătea de obicei, ci se urcă încet până în cel mai înalt loc din vârful tribunei.

„Nu doresc să-i văd roind în jurul meu”, îşi spuse.

În înaltul tribunei, monument național vizibil la douăzeci de mile în jur, ştia că va fi la adăpost. Acolo nu venea decât gloata; urcă până la ultima bancă, unde, pierdut în mulțime, cu binoclul sprijinit de balustradă putea să urmărească cursa. În afara culorilor sale, albastrul păunului, distingea clar pe pistă celelalte cămăşi ale jocheilor: una galbenă, o alta albastră cu dungi albe, o alta roşie presărată cu stele albe.

Se spune că un om care se îneacă vede defilând, ca într-o străfulgerare, toate momentele vieții sale. Cu George nu se petrecea asemenea lucru. Fibrele sufletului se țineau agățate de petecuțul acela albastru de culoarea păunului. Sub binoclu, buzele îi erau albe de atâta strânsoare şi le umezea într-una. În cele din urmă, patru mici pete colorate ajunseră în linie dreaptă, şi drapelul starterului fu coborât.

„Au pornit!”

Acest strigăt monstruos răsună în jur. George îşi rezemă puternic binoclul de balustradă. În frunte alerga albastrul cu dungi albe; Ambler era ultimul. Astfel trecură curba. Iar Providența, care voia pare-se ca cineva să profite de pe urma acestor clipe când George era atât de absorbit, făcu ca o mână să se strecoare discret sub brațul său, să-i subtilizeze acul de cravată şi să se topească. În curba de la Tattenham, George văzu că Ambler conducea cursa şi, urmărit de aproape de cămaşa galbenă intră în linie dreaptă. Jocheul lui Ambler aruncă o privire înapoi şi ridică cravaşa; în această clipă, ca prin farmec, galbenul reuşi să ajungă la acelaşi nivel; cravaşa izbi pântecul lui Ambler şi din nou, ca prin minune, cămaşa galbenă o luă înainte. George auzea iarăşi cuvintele bătrânului său jocheu: „Țineți minte, domnule, calul ăsta înțelege, şi când sunt aşa, e mai bine să-i laşi de capul lor”.

„Stai liniştit, prostule!” bombăni el.

Cravaşa lovi din nou şi cămaşa galbenă câştigă două lungimi.

Cineva din spatele lui George spuse:

„Favoritul este învins! Nu, pe Dumnezeul meu, nu e!”

Într-adevăr, de parcă reproşul lui George ar fi ajuns la urechile jocheului, acesta lăsă jos cravaşa. De îndată Ambler sări înainte. George îl văzu cum câştigă teren. Cu tot sufletul era alături de calul său. În fiecare din aceste cincisprezece secunde de luptă i se păru că moare şi reînvie de tot atâtea ori. La fiecare pas al calului, tot ce era leal şi curajos în firea lui se înflăcăra, iar tot ce era josnic dispărea, căci părea că el însuşi aleargă alături de calul său: perle de sudoare îi izvorau pe frunte şi de pe buze îi ieşeau frânturi de sunete la care nimeni nu dădea atenție, căci toți cei din jur bolboroseau şi ei.

Unul lângă altul, Ambler şi cămaşa galbenă, trecură dincolo de potou. Urmă o mare tăcere, deoarece nimeni nu ştia precis care din cei doi câştigase. Apoi fură afişate numerele: „şapte-doi-cinci”.

— Favoritul este al doilea! Bătut cu o lungime de nas, spuse, o voce.

George lăsă capul în jos; înflăcărarea-i se topise brusc. Strânse binoclul în toc şi se îndreptă spre scară în mijlocul mulţimii.

— Ar fi câştigat dacă mai avea de făcut un pas!

Altul răspunse:

— Nu pot să sufăr soiul ăsta de cai. S-a speriat de cravaşă.

George scrâşni din dinţi.

— Blestemat să fii! bombăni el. Ce ştii despre cai, tu, o haimana?

Interlocutorul se pierdu în mulţimea care mişuna.

Coborârea din tribună cerea timp şi George avu răgazul să-şi recapete cumpătul. Când apăru în padoc pe obraz nu i se citea nici o urmă de emoţie. Antrenorul său Blacksmith stătea lângă boxa lui Ambler:

— Idiotul ăsta de Tipping a pierdut cursa, începu el să spună cu buzele tremurânde. Dacă l-ar fi lăsat în pace calul ar fi câştigat uşor. Ce naiba l-a făcut să folosească cravaşa? Ar trebui să i se anuleze licenţa de jocheu… El…

Toată ura şi amărăciunea înfrângerii urcă în acel moment în creierul lui George.

— Vorbăria dumitale, Blacksmith, n-are nici un rost, spuse el, dumneata i-ai încredinţat calul. De ce dracu te-ai certat cu Swells?

Surprins, mărunţelul rămase cu gura căscată.

George îi întoarse spatele şi se îndreptă spre jocheu, dar când văzu mâhnirea din obrazul bietului tânăr, cuvintele de supărare i se opriră pe limbă.

— E-n regulă, Tipping; n-am de gând să te jupoi. Şi cu umbra unui zâmbet pe buze intră în boxa lui Ambler.

Rândaşul terminase de îngrijit calul care era pregătit să fie scos de pe terenul unde suferise înfrângerea. Rândaşul ieşi şi George se apropie de capul lui Ambler. Nu există un loc, vreun colţ pe câmpul de curse, unde un om poate să-şi manifeste adevăratele simţăminte. George se mulţumi să-şi sprijine fruntea pe botul catifelat al calului său şi timp de o clipă rămase astfel. Ambler aşteptă sfârşitul acestei mângâieri fugare, apoi, nechezând scurt, îşi aruncă capul în

sus iar ochii săi sălbatici şi catifelaţi păreau a spune: „Proşti ce sunteţi, ce ştiţi voi despre mine?”

George se îndepărtă cu un pas.

— Luaţi-l de aici, spuse el. Şi din ochi urmări silueta lui Ambler ce dispărea în depărtare.

Un parior pe care-l cunoştea, dar pe care nu-l simpatiza, se apropie de el pe când părăsea padocul.

— Presupun că vrei să vinzi calul, Pendyce? spuse el. Dau cinci mii pe el. N-ar fi trebuit niciodată să piardă. Jucătorii de handicap nu vor ţine seama de înfrângerea de azi.

„Pasăre de nenoroc”, gândi George.

— Mulţumesc, nu e de vânzare, răspunse el.

Se întoarse în tribună; dar la fiecare pas pe care-l făcea, în fiecare obraz pe care-l întâlnea, părea să vadă izvorând acea ecuaţie X pe care acum nu o putea rezolva decât cu X 2. Intră de trei ori în bar. Şi ultima dată îşi spuse: „Trebuie să dau calul. Nu voi mai avea niciodată un cal ca el.”

Pe întinderea aceea verde călcată de o sută de mii de picioare, pe care o sută de mii de mâini aruncaseră bucăţele de hârtie, mucuri de ţigări şi resturi de mâncare, pe cărările care duceau spre fostul câmp de bătălie, neînsemnaţii suporteri vindeau fleacuri şi-şi câştigau astfel existenţa. Pe această întindere, verde, în mijlocul mulţimii de infirmi, printre şchiopi şi acrobaţi, femei cu copii la sân, prestidigitatori, printre slugile grajdurilor care spionau antrenamentul cailor păşea acum George Pendyce cu buzele strânse şi capul plecat. Auzea în urma lui:

— Noroc, căpitane, noroc, pe mâine; noroc, noroc...! Pentru numele lui Dumnezeu, măria-ta!... Mergi, rostogoleşte-te, sau cazi!

Soarele, după ce stătuse multă vreme ascuns, ardea acum pârjolindu-i ceafa; vântul plin de mirosuri fetide îi aduse din nou în urechi ultimul strigăt al monstrului: „Au pornit!”

O voce îl strigă.

George se întoarse şi-l văzu pe Winlow; înjură, zâmbi şi-i răspunse:

— *Hallo!*

Onorabilul Geoffrey i se alătură şi începu să-l examineze în tihnă.

— Mi-e teamă că ai avut o zi proastă, bătrâne! Am auzit spunându-se că l-ai vândut pe Ambler individului acela, Guilderstein.

Ceva se rupse în inima lui George.

— Gata! se gândi el. Bruta aia s-a lăudat. Păcătosul. Vrea calul meu... calul meu...

Dar răspunse calm.

— Am nevoie de bani.

Winlow, care nu era lipsit de discreție, schimbă subiectul.

În seara aceea, târziu, George şedea la fereastra „Clubului stoicilor" care dădea spre Piccadilly, în fața ochilor pe care şi-i ascundea pe jumătate cu mâna defilau trăsurile, îndreptându-se unele spre cartierele din est, altele spre vest, fiecare cu un disc de lumină palidă reflectată pe un obraz, sau două discuri gemene – două figuri apropiate; vuietul blând al oraşului venea spre el împreună cu aerul răcoros şi proaspăt al nopții. În lumina felinarelor copacii din Green Park se profilau desprinşi din întunericul cufundat în nemişcare; şi sus, deasupra tuturor, cerul purpuriu şi stelele păreau acoperite cu un văl de aur. Figuri nenumărate defilau prin fața sa. Unii aruncau o privire spre ferestrele luminate şi la omul cu plastron alb care şedea acolo. Mulți gândeau „Tare aş dori să fiu în locul acestui tip elegant şi să n-am nimic altceva de făcut decât să aştept moştenirea părintească"; în timp ce mulți alții nu gândeau nimic. Dar din când în când câte un trecător murmura: „Pare stingher aşa cum stă acolo".

Sub privirea acestor oameni George rămânea impasibil; din când în când un rictus îi apărea pe față şi se preschimba într-un zâmbet amar; simțea încă pe frunte locul unde calul îl atinsese cu botul şi în ochii săi pe care nimeni nu putea să-i vadă se citea o cumplită tristețe.

CAPITOLUL XI

Domnul Barter face o plimbare

Evenimentul aşteptat la parohie putea să se petreacă în orice moment. Pastorul, care nu ştia el însuşi ce înseamnă suferința, nu suporta să se gândească sau să vadă că altul suferă. E adevărat că, până în acea zi, această repulsie nu avusese prilejul să se manifeste deoarece, de fiecare dată când era întrebată, soția sa îi răspundea zâmbind: „Nu, dragă, nu; mi-e bine, crede-mă, n-am nimic”. Şi întotdeauna răspunsese zâmbind, chiar când avea buzele albe de durere. Dar în dimineața asta, încercând să-l liniştească, nu izbutea să zâmbească. Ochii ei pierduseră strălucirea lor plină de speranță şi spuse cu asprime printre dinții strânşi: „Trimite după doctorul Wilson, Hussell”.

Pastorul o sărută închizând ochii, căci obrazul alb ca varul, cu buzele strânse îi făcea teamă. Cinci minute mai târziu argatul gonea spre Cornmarket, pe calul murg, şi pastorul rămase în biroul său privind pe rând diferitele bunuri de familie, chemându-le parcă în ajutor. În cele din urmă scoase din cui o crosă şi începu s-o lustruiască.

Cu şasesprezece ani în urmă, când se născuse fiul său Hussell, fusese copleşit de gemetele pe care până astăzi nu le uitase; ele îi rămăseseră întipărite în minte, şi pentru nimic în lume n-ar fi vrut să le mai audă din nou. De altfel, nu le mai auzise, căci la fel cu majoritatea femeilor căsătorite soția sa era o eroină. Fără voia lui, cu toate că se obişnuise cu acest eveniment, pastorul era veşnic cuprins de panică. Era ca şi cum Providența, care-l scutise de orice fel de îngrijorare în timpul cât femeia îşi purta sarcina, îl făcea acum să simtă dintr-o dată, în ultimul moment, întreaga suferință.

Puse la loc crosa în cutia ei, astupă sticla cu ulei şi rămase din nou în contemplarea obiectelor familiare. Nu-l ajutau de fel. Gândea cum gândise de nouă ori la rând: „N-ar fi trebuit

să plec de acasă; ar fi trebuit să-l aştept pe Wilson. Dacă se întâmplă ceva! Ştiu bine că sora este cu ea şi că eu nu pot să-i fiu de folos cu nimic. Sărmana Rose... draga de ea! Este de datoria mea să... Dar ce? E mai bine să nu stau în drum.”

Încetişor, fără să-şi dea seama de încetineala cu care se mişca, deschise uşa; la fel se îndreptă spre cuier. Îşi luă pălăria neagră de paie, şi tot fără să ştie de ce se fereşte, ieşi hotărât şi grăbi pasul pe alee în jos.

După trei minute reapăru, apropiindu-se de casă mai iute decât plecase. Intră în grabă pe uşa vestibulului, alergă sus pe scări şi păşi în camera soţiei sale.

— Rose dragă, Rose, pot să-ţi fiu cu ceva de folos?

Doamna Barter scoase mâna din pat şi prin ochi îi străfulgeră o sclipire ironică. Printre buzele strânse se auzi un murmur vag şi apoi spuse:

— Nu, dragă, nimic, mai bine du-te şi fă-ţi obişnuita plimbare.

Domnul Barter apăsă buzele pe mâna tremurândă a soţiei sale şi ieşi de-a-ndăratelea din cameră. În uşă, lovi aerul cu pumnul şi alergând în jos pe scări se pierdu în depărtare. Grăbi pasul şi încetul cu încetul lăsă în urmă satul; în mijlocul naturii, sunetele şi mirosul câmpului îl linîştiră. Acum putea din nou să se gândească şi la alte lucruri: la certificatul de şcoală al lui Cecil... departe de a fi satisfăcător; la bătrânul Hermon, din sat, pe care-l suspecta că-şi înrăutăţea bronşita cu câte o gură de Porto; la meciul de cricket, revanşă cu Coldingham, şi la convingerea că trebuia să lovească tare ca să-l scoată din joc pe stângaciul servant; la noua ediţie a cărţilor de imnuri religioase şi la indiferenţa oamenilor din partea de sus a satului – faţă de biserică – mai ales la cinci gospodării mai puţin cinstite, mai puţin ascultă-toare decât celelalte; arătau a străini, aveau păr negru şi nu păreau englezi. Gândindu-se la aceste lucruri, uită ce dorea să uite dar, auzind sunetul unor roţi, intră într-un lan, de parcă ar fi vrut să cerceteze grânele, până ce trecu vehiculul. Nu era doctorul Wilson, dar ar fi putut să fie, şi la cotitura următoare, fără să vrea, cârmi spre drumul de la Cornmarket.

Se făcuse amiază când ajunse la Coldingham, la şase mile de Worsted Skeynes. S-ar fi bucurat de un pahar cu bere, dar cum nu putea intra în circiumă, se duse în schimb la cimitir. Se aşeză pe o bancă sub un sicomor din fața mormintelor familiei Winlow, căci Coldingham era reşedința lordului Montrossor şi aici erau îngropați toți Winlow-ii. Albinele harnice foiau prin ramuri şi domnul Barter gândi:

„Frumoasă aşezare. Nu avem ceva asemănător la Worsted Skeynes...”

Dar, deodată, îşi dădu seama că nu putea rămâne aici să gândească. Dacă-i murea nevasta! Se întâmplă uneori. Soția lui John Tharp din Bletchingham murise la naşterea celui de-al zecelea copil! Fruntea i se acoperi de sudoare. Se şterse. Şi, aruncând o privire iritată asupra mormintelor familiei Winlow se ridică.

Luă o altă cărare şi ieşi apoi în câmp. Un meci de cricket era în toi şi, fără să vrea, se opri. Echipa din Coldingham ataca. Barter se opri să privească. Aşa cum gândise, servantul stângaci arunca îndemânatic bila; țintea bine, dar lungimea loviturii sale era mediocră, foarte mediocră! Un jucător hotărât l-ar scoate cu uşurință din joc. Se aşeză pe linia porților pentru a vedea la ce distanță se apropie omul său de țintă, şi era atât de absorbit, încât la început nici nu-l observă pe onorabilul Geoffrey Winlow într-un costum multicolor de sport, care stătea pe un scaun pliant şi fuma o țigară.

— Aha, Winlow, echipa dumitale joacă împotriva celei a satului. Mă tem că nu pot să stau să văd cum loveşti. Tocmai treceam... o treabă urgentă... trebuie să mă înapoiez!

Fața sa într-adevăr gravă trezi curiozitatea lui Winlow.

— Nu poți rămâne să iei dejunul cu noi?

— Nu, nu, soția mea... Trebuie să mă înapoiez.

Winlow murmură:

— Ah, da, desigur. Ochii lui albaştri, veşnic tihniți, stăpâni pe situație, se opriră pe fața înfierbântată a pastorului. „Apropo, spuse el, mă tem că George Pendyce e la pământ. A fost obligat să-şi vândă calul. L-am văzut la Epsom acum o săptămână.”

Fața pastorului se lumină.

— Am fost sigur că o să aibă supărări din cauza pariurilor, spuse el. Într-adevăr, îmi pare foarte rău, foarte rău...

— Se spune, continuă Winlow, că a pierdut vreo patru mii la cursa de joi! Şi mai ştiu că şi-aşa avea destule datorii. Sărmanul George! Un băiat atât de bun!

— Ah! repetă domnul Barter. Îmi pare foarte rău... cu adevărat foarte rău.

O rază de interes lumină tihna din ochii onorabilului Geoffrey.

— Vrei să spui din cauza doamnei... hm, da! apoi adăugă: Lumea vorbeşte, n-ai ce să-i faci. Îmi pare rău de bietul moşier şi de doamna Pendyce. Sper că se va putea face ceva.

Pastorul se încruntă.

— Eu am făcut ce-am putut, spuse el... Bine lovit, domnule! Am spus dintotdeauna că oricine are un pic de îndrăzneală poate să-l scoată din joc pe tipul acesta stângaci despre care dumneata ai o părere atât de bună. Ținteşte bine, dar aruncă bila mult prea scurt. Vai, uite cum pierd timpul. Trebuie să mă-ntorc acasă!

Obrazul pastorului arăta din nou grav.

— Presupun că joi vei juca în echipa Coldingham împotriva noastră? La revedere!

Şi, răspunzând cu o înclinare a capului la salutul lui Winlow, pastorul plecă.

Ocoli cimitirul şi luă o potecă care ducea peste câmp. Îi era sete şi foame. Într-una din predicile sale se afla acest pasaj: „Ar trebui să ne obişnuim să ținem în frâu poftele. Dacă ne obişnuim în mod constant cu abstinența – cu acele mici abstinențe în viața de toate zilele – vom putea atinge adevărata spiritualitate fără de care nu putem spera să-l cunoaştem pe Dumnezeu.” Şi era bine cunoscut în propria-i gospodărie, cât şi în sat, că pastorul atingea un grad de spiritualitate aproape periculoasă, când, dintr-o pricină sau alta era împiedicat să-şi ia masa la orele obişnuite. Căci Natura îi dăduse o constituție robustă şi sănătoasă şi funcțiile digestive cât şi celelalte se manifestau cu o energie şi o

exactitate, ca să spunem aşa, cronometrică, cu condiția însă ca apetitul său să fie satisfăcut cu regularitate.

De fiecare dată când ținea această predică cu caracter atât de personal, deseori timp de o săptămână sau chiar mai mult se lipsea de un al doilea pahar cu bere la dejun, sau de țigara de foi de după-masă, înlocuind-o cu pipa. Era deplin convins şi credea că astfel va atinge un înalt grad de spiritualitate, că se va înălța deasupra celor lumeşti. Dar chiar dacă nu izbutea, nimeni nu-l observa, căci majoritatea turmei sale considera spiritualitatea sa ceva absolut normal, iar minoritatea ei îl scuza deoarece era pastorul lor în virtutea necesității, în virtutea unui sistem care-i dăduse acest rol, aproape în mod mecanic, cu sau fără voia lui. Îl respectau cu atât mai mult pe pastor, fiindcă ştiau că nu putea fi înlocuit şi erau bucuroşi că nu era un vicar obişnuit, la fel cu cel din Coldingham, care depindea de capriciile altora. Căci, cu excepția a doi oameni răi şi a unui ateu, conservatori şi liberali, întregul sat (acum existau şi liberali, deoarece credeau că votul este cu adevărat secret) era convins că sistemul ereditar este pe deplin îndreptățit.

Pe nesimțite pastorul îşi îndreptă paşii spre Bletchingham unde era un local de temperanță. Îi era silă de limonada şi berea din ienupăr mai ales la mijlocul zilei; ambele îl indispuneau şi-l făceau să-i fie frig, dar simțea că nu se putea duce în altă parte. Începu să se mai înviorеze când văzu clopotnița din Bletchingham.

„Pâine cu brânză, gândi el, ce poate fi mai bun decât pâine cu brânză? Şi voi cere să-mi prepare o ceaşcă de cafea."

Această ceaşcă de cafea era mai mult simbolică şi se potrivea cu starea sufletului său. Cafeaua era tulbure şi groasă şi avea acel gust caracteristic cafelei de la țară. Sorbi puțin din ea şi-şi continuă drumul. La prima cotitură trecu pe lângă şcoala satului, de unde răzbătea o rumoare ritmică şi discordantă, care te făcea să te gândeşti la o maşină de mult uzată. Pastorul se opri să asculte. Rezemat de zidul micuței curți de joacă, încerca să priceapă cuvintele care păreau să aparțină unui cântec religios intonat de copii. Suna de parcă spuneau: „De două ori doi, patru, de două ori

patru, şase, de două ori şase, opt” şi trecu înainte gândindu-se: „Ce lucru bun e cartea, dar dacă nu luăm seama, vom merge prea departe; îi vom ridica şi vor fi nepotriviți pentru situația pe care o au”; şi pastorul se încruntă. Trecu o barieră şi merse mai departe pe cărare. De pretutindeni se auzea cântec de ciocârlii, freamătul albinelor care înclinau trifoiul sub greutatea lor. La capătul câmpului se afla un iaz mic înconjurat de sălcii. Cam la treizeci de metri, pe o porțiune de păşune, unde nu creştea nimic decât iarbă, un cal bătrân stătea legat în plin soare de un țăruş. Dezvelindu-şi dinții galbeni îşi întindea capul osos şi costeliv, privind spre apa la care nu putea ajunge. Pastorul se opri. Nu ştia cui aparține calul, căci era la trei lanuri distanță de parohia sa, dar îşi dădea seama că bietul animal era însetat, încercă zadarnic să deznoade frânghia, apoi se aplecă pentru a smulge țăruşul. În timp ce se străduia din răsputeri, roşu la față de atâta efort, bătrânul cal stătea nemişcat privindu-l cu ochii săi tulburi. În cele din urmă Barter se ridică brusc, şi după o ultimă smucitură rămase cu țăruşul în mână; calul se dădu înapoi, speriat.

— Ho, ho, „băiete!” spuse pastorul şi apoi zâmbi mâhnit: „E o ruşine să legi un biet animal în soare. Mi-ar place să-i spun câteva cuvinte proprietarului!”

Conduse animalul spre apă. Calul îl urmă destul de paşnic, dar şi fără nici un fel de recunoştință pentru eliberatorul său, deoarece simțea că nu se făcuse vinovat cu nimic. Bău pe săturate şi se apucă să pască. Pastorul se simți cam dezamăgit şi fixă din nou țăruşul în pământ, sub sălcii. Apoi, ridicându-se, privi atent la bătrânul cal.

Animalul continua să pască. Pastorul scoase batista, îşi şterse sudoarea de pe frunte şi se încruntă. Ingratitudinea, la animale ca şi la oameni, îi era nesuferită.

Brusc, îşi dădu seama că era foarte obosit.

— Trebuie să se fi terminat, îşi spuse el şi, trecând peste câmp, în zăpuşeala soarelui de amiază, se grăbi spre casă.

Uşa prezbiteriului era deschisă. Intră în birou şi se aşeză o clipă să-şi adune gândurile. La etaj se auzeau paşi; apoi auzi un geamăt lung, plin de jale, care-i umplu inima de spaimă.

Se ridică şi se repezi la sonerie; dar în momentul când se pregătea să sune, se răzgândi, şi urcă scările în goană. La uşa camerei soției sale o găsi pe bătrâna dădacă a copiilor. Stătea pe rogojină cu mâinile la urechi şi lacrimile îi curgeau pe obraz.

— Vai, domnule! spuse ea... Vai, domnule!

Pastorul avu o căutătură cruntă.

— Femeie! strigă el... femeie!

Îşi acoperi urechile şi se năpusti din nou jos, unde în hol se afla o doamnă, doamna Pendyce. Fugi spre ea, la fel ca un copil care când se răneşte se refugiază în brațele mamei sale.

— Soția mea, spuse el... sărmana mea soție! Dumnezeu ştie ce-i fac acolo sus, doamnă Pendyce! şi-şi ascunse obrazul în mâini.

Interlocutoarea sa, o adevărată Totteridge, stătea nemişcată; apoi, punând mâna înmănuşată pe brațul lui puternic cu muşchii crispați din cauza mâinilor încleştate, îi spuse cu blândețe:

— Dragă domnule Barter, doctorul Wilson e foarte îndemânatic! Vino în salon!

Împleticindu-se ca un orb, pastorul se lăsă condus de ea. Se aşeză pe canapea şi doamna Pendyce, cu mâna încă sprijinită pe brațul său, se aşeză la rândul ei. Obrazul îi fremăta din când în când de parcă se stăpânea cu greu. Apoi, cu vocea ei blândă, repetă:

— Va fi bine... va fi bine. Haide, haide!

Mila şi simpatia ei o arătau nu distantă, ci surprinsă de faptul că stătea acolo, şi mângâia brațul pastorului.

Barter îşi luă mâinile de pe obraz.

— Dacă moare, spuse el cu o voce cu totul străină, nu voi putea supraviețui!

Ca răspuns la această izbucnire, cuvinte pronunțate pe un ton grav, mâna doamnei Pendyce lunecă de pe brațul pastorului şi se odihni pe cretonul lucios al canapelei, imprimat cu roşu închis şi verde. Sufletul i se strânse la auzul vocii lui violente.

— Aşteaptă aici, spuse ea, mă duc sus să văd.

Nu-i stătea în fire să poruncească, dar domnul Barter o ascultă cu o privire de copil mâhnit.

După plecarea doamnei Pendyce, stătu aproape de uşă să audă vreun sunet – orice sunet, chiar şi foşnetul rochiei ei – dar nu se auzea nimic, căci jupoanele ei erau din linou; şi pastorul rămase singur într-o tăcere pe care nu o putea îndura. Apoi începu să măsoare camera cu ghetele lui mari şi mâinile încleştate la spate, cu capul aplecat înainte şi cu buzele strânse, gata să se arunce asupra cuiva, aidoma unui taur legat pentru prima oară care se răsuceşte într-una arătându-şi albul ochilor holbaţi.

Gândurile îi umblau fără legătură de colo-colo, într-un amestec de teamă şi furie. Nu se ruga. Cuvintele pe care le repetase de atâtea ori: „Suntem cu toţii creaturile lui Dumnezeu!... suntem toţi în mâna Domnului!” îl părăseau, păreau să-i arate doar răutate. În locul lor nu se putea gândi decât la dictonul domnului Paramor, pe care acesta îl rostise în sufrageria moşierului: „Există o moderaţie în toate!”; cuvintele îi răsunau în urechi cu o crudă ironie. „Moderaţie în toate... moderaţie în toate lucrurile!” şi soţia lui culcată acolo... din vina lui, şi...

Auzi un zgomot. Obrazul pastorului, de obicei roşu şi ars de soare nu putea să pălească, dar pumnii i se descleştară. În cadrul uşii o văzu pe doamna Pendyce, cu un surâs al ei, care vădea şi milă şi emoţie.

— E-n regulă... e băiat! Sărăcuţa de ea, a trecut printr-un moment greu!

Pastorul o privi fără să scoată un cuvânt; apoi trecu brusc pe lângă ea şi se încuie în biroul său. Atunci, abia, atunci îngenunchie şi rămase astfel mult timp fără să se gândească la nimic.

CAPITOLUL XII

Moşierul se hotărăşte

În aceeaşi seară la ora nouă, după ce bău un ultim pahar dintr-o sticlă de Porto, domnul Barter simţi o nevoie irezistibilă de a se amuza şi de a împărtăşi oamenilor din jur bucuria sa.

Îşi luă pălăria, îşi încheie redingota – căci cu toate că seara de iunie era frumoasă, dinspre răsărit bătea o briză rece – şi se îndreptă spre sat.

Ca o emblemă a acelei poteci care duce spre Dumnezeu, despre care vorbea duminicile, drumul cenuşiu cuprins între gardurile vii bine îngrijite străbătea umbra ulmilor în care ciorile îşi făcuseră cuib şi se culcaseră de multă vreme. În aer plutea mirosul fumului de lemne. Începură să se desluşească case, fierăria şi micile prăvălii din faţa poienii satului. Luminile din uşile deschise şi din ferestre creşteau; o briză care abia mişca frunzele castanilor adia foşnind uşor printre plopii tremurători. Case şi arbori, case şi arbori! Adăposturi în trecut şi în zilele ce vor veni!

Pastorul îl opri pe primul om care-i ieşi în cale.

— Vreme bună pentru fân, Aiken! Ce mai face soţia... e o fată? Aha! De nişte băieţi ai nevoie. Ai auzit de evenimentul de la parohie? Slavă Domnului, pot spune...

Şi astfel, din om în om, din casă în casă, căuta să-şi aline dorul de tovărăşie, să-şi redobândească demnitatea, să şteargă cicatricea suferinţei pe care o îndurase. Deasupra capului său castanii nemişcaţi respirau liniştiţi, frunzişul fremăta încet, părând că stă de veghe şi şopteşte: „Of, oameni mici! Of, oameni mici!”

Luna, la sfârşitul primului ei pătrar, se ridica din umbra cimitirului – aceeaşi lună tânără care se ridicase cu ironia ei argintie atunci când primul Barter predicase, când primul Pendyce ajunsese moşier la Worsted Skeynes; aceeaşi lună

tânără, senină, pe care cuvintele n-o pot descrie pe deplin, va apare din nou când ultimul Barter va adormi pe veci, când ultimul Pendyce va fi dispărut şi va lăsa să cadă lumina ei blândă, prin aerul de ametist. pe mormintele lor.

Pastorul gândi:

„Îl voi pune pe Stedman să lucreze în colţul acela. Trebuie să avem mai mult spaţiu; pietrele de-acolo au o sută cincizeci de ani vechime, asta e sigur. Nu se mai poate citi nici un cuvânt. Mai bine să le scoatem.”

Merse mai departe pe cărarea care traversa bătătura cailor şi ducea la conacul moşierului.

Ziua se sfârşise şi numai razele lunii luminau iarba înaltă.

În hol, ferestrele lungi ale sufrageriei erau deschise; moşierul şedea acolo singur, trist, dus pe gânduri, lângă resturile de fructe pe care le mâncase. De fiecare parte a peretelui îi ţineau tovărăşie chipurile foştilor Pendyce; şi la capătul încăperii, deasupra unui bufet din stejar încrustat cu argint, era agăţat portretul soţiei sale care privea la ei de sub sprâncenele ridicate, cu o uşoară expresie de mirare.

Moşierul ridică capul.

— Ah, Barter! Cum se simte soţia dumitale?

— Cât se poate de bine!

— Sunt bucuros să aud asta! Are o constituţie solidă – o vitalitate minunată. Ce bei, vin de Porto sau Claret?

— Mulţumesc; un simplu pahar de Porto.

— A fost o încercare grea pentru nervii dumitale. Ştiu ce înseamnă. Suntem deosebiţi de generaţia trecută; ei nu dădeau nici o importanţă acestui lucru. Când s-a născut Charles, scumpul şi bătrânul meu tată a fost plecat toată ziua la vânătoare. Când soţia mea l-a avut pe George, am fost nervos ca o pisică!

Moşierul se opri, apoi se grăbi să adauge:

— E adevărat că dumneata eşti obişnuit!

Domnul Barter se încruntă.

— Am trecut prin Coldingham, azi, spuse el. L-am văzut pe Winlow. A întrebat de dumneata.

— Ah, Winlow! soţia lui e o femeie foarte drăguţă. Au numai un copil, cred?

Pastorul tresări.

— Winlow mi-a povestit, spuse el brusc, că George şi-a vândut calul.

Obrazul moşierului îşi schimbă expresia. Îl privi bănuitor pe Barter, dar pastorul îşi ținea ochii ațintiți asupra paharului.

— Şi-a vândut calul! Ce-nseamnă asta? Ți-a spus de ce, presupun?

Pastorul luă o înghițitură de vin.

— Eu nu întreb niciodată de ce, spuse el, când este vorba de jucători de curse. Am credința că n-au habar ce fac, la fel ca nişte animale fără grai...

— Ah, jucător de curse! spuse moşierul. Dar George nu pariază.

O licărire de umor se ivi în ochii pastorului. Îşi strânse buzele.

Moşierul se ridică.

— Haide, spune Barter!

Pastorul roşi. Nu-i plăcea să umble cu vorbe – desigur când era vorba de un bărbat; cazul unei femei era diferit – şi la fel ca atunci când se dusese la Bellew şi avusese grijă să nu-l dea de gol pe George, acum se ferea şi era atent la cele ce va spune.

— Nu, nu, Pendyce.

Moşierul începu să măsoare camera în sus şi în jos şi Barter simți că ceva se mişcă lângă piciorul său; în lumina lunii prepelicarul John ieşise la iveală, ca un simbol a tot ce depindea de moşier; îşi privi stăpânul cu ochi tragici, care păreau să spună: „Aici se întâmplă din nou ceva, ceva, care mă supără!”

Moşierul rupse tăcerea.

— Am contat întotdeauna pe dumneata, Barter; mă bizui pe dumneata ca pe fratele meu însuşi. Haide, spune, ce se întâmplă cu George?

„Oricum, gândi pastorul, e tatăl lui!”

— Eu nu ştiu decât ceea ce se spune, izbucni el; se spune că a pierdut o grămadă de bani. Eu aş zice că nu-s decât vorbe. Eu nu prea cred tot ce se zvoneşte. Şi, dacă şi-a

vândut calul, ei, atunci, cu atât mai bine. Nu va mai fi ispitit să-şi încerce norocul.

Dar Horace Pendyce nu răspunse. Un singur gând îi tulbura mintea, îl mânia şi-l copleşea.

„Fiul meu un jucător! Worsted Skeynes în mâinile unui jucător!”

Pastorul se ridică.

— Totul nu este decât un zvon. N-ar trebui să-i dai crezare. Nu-mi vine a crede că ar putea fi atât de prost. Tot ce ştiu e că trebuie să mă întorc la soția mea. Noapte bună!

Făcând o mişcare din cap menită să ascundă cât era de încurcat ieşi pe uşa cu geamuri pe care intrase.

Moşierul rămase nemişcat.

„Un jucător!”

Pentru el, Horace Pendyce, viața era legată de Worsted Skeynes; fiecare gând al său avea o legătură directă sau indirectă cu moşia; fiul său era omul care-i va ocupa locul atunci când va trebui să-l lase liber, iar religia sa era preaslăvirea strămoşilor; pentru el, omul care se temea mai presus de orice de schimbarea ordinii existente, nu exista un cuvânt mai îngrozitor. „Un jucător!”

Nici prin gând nu-i trecea că într-un fel sistemul său de educație era vinovat de purtarea lui George. El îi spusese lui Paramor: „Eu n-am niciodată vreun sistem; eu nu cred în sisteme”. Îl crescuse pur şi simplu ca pe un gentilom, ca pe un om de lume. Ar fi preferat ca George să se înroleze în armată, dar George dăduse greş; ar fi preferat ca George să se dedice moşiei, să se însoare şi să aibă un fiu, în loc să-şi piardă timpul la Londra, dar George îi înşelase speranțele; şi astfel, dincolo de faptul că-l propusese pentru Yeomanry şi-i susținuse candidatura în „Clubul stoicilor”, ce ar fi putut face ca să-l țină departe de rele? Şi-acum juca la curse! Cine joacă n-are leac în vecii vecilor.

Privind portretul soției sale de pe perete, spuse:

„De la tine a moştenit asta!”

Dar obrazul soției sale îi răspunse cu o privire blândă.

Se întoarse brusc şi părăsi camera; prepelicarul John, care nu apucă să-l urmeze, rămase cu nasul la uşa închisă, adulmecând dacă nu cumva vine careva să-i deschidă.

Horace Pendyce se duse în biroul său, scoase dintr-un sertar bine încuiat un teanc de hârtii pe care le contemplă îndelung. Una era o schiță a testamentului său; o alta, lista bunurilor din Worsted Skeynes, suprafețele terenurilor şi arendele; o a treia, era proiectul contractului de predare a moşiei către George, care avea să o moştenească atunci când va ajunge la majorat. Această ultimă hârtie, care conținea o supremă ironie, moşierul o privi cel mai mult – dar nu o citi. În schimb gândi:

„Şi nu-l pot dezmoşteni. Paramor a afirmat-o! Un aventurier!"

Această „încăpățânare" care e în firea tuturor oamenilor din lumea aceasta stranie, se vădea şi mai puternică la Horace Pendyce; era mai curând o reacție decât o calitate – era o spaimă instinctivă față de tot ce-i era străin, o teamă inconştientă de a accepta alte puncte de vedere şi o încredere firească în trecut. Era intim legată cu cea mai profundă calitate morală – forța de a lua hotărâri. Hotărârile sale puteau fi încăpățânate şi stupide, puteau provoca o suferință inutilă, puteau să nu aibă nimic de-a face cu morala sau rațiunea – dar avea în el forța să ia aceste hotărâri şi să se țină de ele. Ea îl făcea să fie aici cine era, cine fuseseră ai săi timp de secole şi spera să rămână şi în secolele următoare. Avea în sânge acest simțământ. Numai astfel zădărnicea forțele distrugătoare pe care timpul le ridica în fața lui, îşi păstra ordinea sa, moştenirea dobândită prin succesiune; numai în aceste condiții putea să țină în mână şi să-i transmită fiului său moştenirea. Şi-acum, privea cu ochi mânioşi şi plini de pică documentul care-i conferea această putere.

Oamenii care se pregătesc să ia hotărâri grave nu ştiu întotdeauna să lucreze cu îndemânare şi tainic aşa cum şi-ar dori ei înşişi. Moşierul se duse în dormitor, hotărât să nu pomenească despre hotărârea luată. Margery dormea. O trezi când intră, dar ea, rămase nemişcată, cu ochii închişi.

Neclintirea ei, când el era atât de tulburat, îi smulse fără să vrea aceste cuvinte:

— Ştiai că George joacă la curse?

La lumina lumânării din sfeşnicul de argint ochii ei negri prinseră subit viață.

— A pariat şi a vândut calul. Nu l-ar fi vândut niciodată dacă n-ar fi fost obligat. După câte ştiu, poate că a şi fost afişat la Tattersalls?

Cearceaful cu care era acoperită începu să tremure de parcă ar fi exprimat zbuciumul ei. Apoi, cu o voce distantă şi blândă îi spuse:

— Toți tinerii pariază, Horace; trebuie să ştii asta!

Moşierul, care stătea la piciorul patului, ridică sfeşnicul. Gestul avea o însemnătate sinistră. „Îl aperi? părea că spune. Mă sfidezi?"

Apucă bara patului şi strigă:

— Nu vreau să am ca fiu un jucător şi un destrăbălat! Nu-mi voi risca moşia!

Doamna Pendyce se ridică şi timp de câteva secunde îl privi îndelung pe soțul ei. Inima îi bătea năvalnic. Sosise clipa! Ceea ce aşteptase în toate aceste zile venise acum! Buzele ei palide răspunseră:

— Ce vrei să spui? Nu te înțeleg, Horace.

Ochii domnului Pendyce jucau de colo-colo, nici el însuşi nu ştia ce caută.

— Asta m-a hotărât, spuse el. Nu vreau să iau jumătăți de măsură. Până ce nu-mi poate dovedi că a terminat cu femeia aceea, până când nu-mi arată că a renunțat la pariuri, până ce... până se prăbuşeşte cerul, nu vreau să mai am nimic de-a face cu el!

Pentru Margery Pendyce, care tremura ca varga, aceste cuvinte: „până se prăbuşeşte cerul" erau înspăimântătoare, mai groaznice ca orice. Pe buzele soțului ei, care nu folosea niciodată metafore, şi se exprima direct, fără ocolişuri, care uza de cele mai simple forme ale expresiei şi nu renunța la formulele obişnuite ale ordinei în care trăia, astfel de cuvinte sunau răuvoitoare şi pline de ură.

El continuă:

— L-am crescut cum am fost crescut eu. N-am crezut vreodată că fiul meu va fi un ticălos!

Inima doamnei Pendyce zvâcni.

— Cum îndrăzneşti să vorbeşti astfel, Horace! strigă ea.

Moşierul dădu drumul patului de ale cărui bare se ţinuse şi începu să umble fără astâmpăr. Paşii săi răsunau sălbatic în tăcerea cumplită.

— M-am hotărât, spuse el. Moşia...

Din gura Doamnei Pendyce ţâşni un torent de cuvinte:

— Vorbeşti de modul în care, l-ai crescut pe George?... Tu... nu l-ai înţeles niciodată! Tu... tu n-ai făcut nimic pentru el!... A crescut aşa cum creşteţi cu toţii în această... Dar tăcu, căci nici ea nu ştia de ce sufletul ei se răzvrătise atât de orbeşte şi nici nu ştia împotriva cui. Nu l-ai iubit niciodată, cum îl iubesc eu! Ce-mi pasă de moşie? Aş dori s-o vinzi! Ce, oare crezi că-mi place să trăiesc aici? Crezi că mi-a plăcut vreodată? Crezi că vreodată... Dar nu-şi termină fraza care ar fi fost: „Crezi că vreodată te-am iubit...” Băiatul meu un ticălos! Te-am auzit râzând de o sută de ori când spuneai: „Aşa sunt tinerii!” Crezi că nu ştiu cum v-aţi comporta cu toţii dacă aţi îndrăzni! Crezi că nu ştiu cum vorbiţi între voi! Cât despre jocurile de noroc, şi tu ai juca dacă nu ţi-ar fi teamă! Şi acum, când George este la ananghie...

Torentul cuvintelor ei secă aşa cum izbucnise.

Domnul Pendyce se înapoie la piciorul patului; ţinea din nou barele: lumânarea care ardea cu lumină mare îi făcea să-şi vadă feţele, foarte schimbate faţă de acelea pe care şi le cunoşteau, în gâtul slab şi uscat al moşierului, între vârfurile ascuţite ale gulerului său părea că se înnoadă o frânghie. Borborosi:

— Tu... tu vorbeşti ca o nebună! Tată-meu m-ar fi dezmoştenit, tatăl lui l-ar fi dezmoştenit! Dumnezeule! Îţi imaginezi că o să stau liniştit să văd cum îşi bate joc de moşie, şi s-o mai văd şi pe femeia aceea aici, să-i văd şi fiul, un bastard... sau tot atât de rău ca un bastard, aşezat în locul meu? Nu mă cunoşti!

Ultimele cuvinte le spuse cu dinţii strânşi ca un câine care mârâie. Doamna Pendyce se ghemui de parcă ar fi fost gata să sară.

— Dacă te lepezi de el, plec şi eu la el şi nu mă mai întorc niciodată!

Moşierul dădu drumul barelor pe care le strânsese în mâini; în lumina mare şi strălucitoare a lumânării i se putea vedea gura întredeschisă de mirare. Strânse din nou dinţii şi, întorcându-i brusc spatele, îi spuse:

— Ia nu mai spune prostii!

Apoi, luând lumânarea, se duse alături în camera de toaletă.

La început sentimentele sale erau destul de fireşti; nu era decât îndurerat, jignit fără milă de ceea ce părea o nemaipomenită lipsă de bun gust.

„Ce nebunie le apucă oare pe femei!” gândi el. Ar merita să dorm aici. Aşa aş pedepsi-o!

Privi în jur. Nu era nici un loc unde ar fi putut dormi, nici măcar o canapea. Apucă iar lumânarea şi se duse spre uşă. Dar se simţea şovăitor şi singur, fără să ştie de ce şi se opri nehotărât în faţa ferestrei.

Sus pe cer luna nouă îşi trimitea razele asupra chipului său tăcut şi slab şi în această lumină se vedea în mod straniu cât era de cenuşiu – din cap până în picioare – cenuşiu, trist şi bătrân, ca şi cum ar fi întrunit în el pe toţi moşierii, care din acelaşi loc, pe rând, contemplaseră peisajul familiar al moşiilor, în lumina îngheţată a lunii, cu teama de a le pierde. În bătătura cailor îl văzu pe bătrânul Bob, calul său de vânătoare, cu capul întors spre casă. Moşierul suspină din adâncul sufletului.

Ca un răspuns la acest suspin i se păru că aude un zgomot lângă uşă. O deschise să vadă ce se petrece acolo şi-l zări pe John prepelicarul culcat pe o pernuţă de pânză albastră, cu capul proptit de perete. John întoarse spre el ochii săi întunecoşi.

„Sunt aici, stăpâne, părea să spună; e târziu – era cât pe ce să adorm; mă simt totuşi bine că te văd!” şi, ferindu-şi ochii de lumină, sub urechile sale lungi şi negre, răsuflă

adânc şi zgomotos. Domnul Pendyce închise uşa. Uitase de existenţa câinelui său. Dar, ca şi cum apariţia acestei creaturi atât de credincioase i-ar fi redat încrederea în autoritatea sa, în tot ce era obişnuit să creadă, în tot ce stăpânea, în tot ce era el însuşi, deschise uşa dormitorului şi-şi reluă locul lângă soţia sa, în patul conjugal.

Şi adormi curând.

PARTEA A III-a

CAPITOLUL I

Odiseea doamnei Pendyce

Dar doamna Pendyce nu dormea. Binecuvântatul calmant al unei lungi zile petrecute inspectând diferite ferme şi ogoare adusese odihna pentru soţul ei – dar nu şi pentru ea. Şi privirea ochilor ei larg deschişi în întuneric trăda tot ce era mai ascuns, mai sfânt, în sufletul ei. Câte nu spuneau ochii ei în acea noapte! Dar chiar dacă întunericul ar fi făcut brusc loc luminii, nici un observator n-ar fi putut pătrunde în acest sanctuar intim şi sfânt, căci în Margery Pendyce era ceva mai intim şi mult mai sfânt: instinctul că e într-adevăr o doamnă. Acest instinct subtil şi optimist, de consideraţie pentru alţii, cât şi pentru ea însăşi, având rădăcini îndepărtate, foarte îndepărtate în trecut, o învăluia şi o ascundea de toţi ochii, ca o armură din zalele cele mai delicate. Într-adevăr, neagră trebuia să fi fost această noapte ca ea să-şi fi scos armura, şi, lipsită de protecţia ei, să rămână culcată în întuneric.

Odată cu primele raze de lumină îşi puse iar armura ei de zale, apoi, ieşind tiptil din dormitor, îşi spălă mult şi insistent ochii care o usturau, de parcă ar fi avut temperatură toată noaptea; după aceea se îndreptă spre fereastra deschisă şi se aplecă în afară. Se iviră zorile şi păsările îşi ciripeau primul

lor concert al dimineții. Jos în grădină florile ei erau acoperite cu rouă cenuşie, iar copacii, tot cenuşii, erau estompați într-un văl de ceață; cu botul rezemat de gard bătrânul cal de vânătoare părea că ațipise în ceața de vară, ca o stafie abia conturată.

Toate acestea fuseseră pentru ea un fel de închisoare. Tot ce iubise se ridica spre ea ca răsuflarea neîntinată a dimineții, ca aripile unei păsări în zbor. Primele cântece din faptul zilei încetară şi în această tăcere soarele răsări în toată splendoarea sa aurie şi ironică; ca prin farmec, totul se acoperi cu nuanțe roşietice. Şi în sufletul doamnei Pendyce păru să se ivească o lumină, după nenumăratele ore cenuşii de nelinişte, când în singurătatea ei îşi hotărâse calea. Căci, în acest suflet tandru, neobişnuit cu acțiunea, pe care violența îl făcea să dea înapoi, se dusese o luptă dureroasă pentru a ajunge în cele din urmă la o hotărâre. Dar, o dată această hotărâre luată, oricât de înspăimântătoare şi de dureroasă era ea prin urmări, rămânea de neclintit. Hotărârea ei rămânea fermă şi strălucea ca o stea ascunsă printre nori negri şi grei. În Margery Pendyce – care fusese o Totteridge – nu curgea sânge plebeian acru şi uşor de turburat, nu existau îndoieli aprige sau temeri din cauza berei sau cidrului prost digerate; în vinele ei curgea un sânge pur ca vinul, n-avea nimic mânios şi îmbâcsit în suflet care să-i stingă flacăra nobilă, pâlpâitoare, care respira adânc în ea; nimic nu o putea stinge. Se gândea: „Nu vreau să fiu considerată o sclavă; acest lucru nu trebuie să se întâmple căci, dacă mă las astfel tratată, întreaga mea ființă va fi anihilată”. Şi, fără să-şi dea seama de puterea acestui sentiment, acest „ceva” reprezenta civilizația, însuşi sufletul țării, blândețea şi echilibrul ei. Firea ei delicată n-ar fi prilejuit nicicând o ceartă josnică şi meschină pentru a exagera sau deforma lucrurile, făcând vâlvă pentru nimic; inconştient şi la momentul potrivit, lua poziția care-i convenea şi nu dădea înapoi mai devreme decât era necesar. Dragostea maternă atât de puternică făcuse loc acelui sentiment, mai profund încă, al dragostei de sine care spune: „Poartă-te astfel sau renunță la esența sufletului tău”.

Se întoarse lângă pat şi, cu o privire în care nu se citea nici un fel de mânie sau reproş, doar un fel de detaşare, de neînțeles pentru ea, privi îndelung la soțul ei care dormea şi pe care se hotărâse să-l părăsească.

Astfel, în timp ce dimineața înaintă şi sosi momentul trezirii, nimic din gesturile ei, nici o mişcare, privire sau semn nu arăta că în sufletu-i se petrecea ceva neobişnuit, intențiile pe care le avea. Ceea ce era de datoria ei trebuia făcut, de parcă ar fi fost un fapt fără importanță, una din obişnuitele activități cotidiene; nu se strădui să fie mai calmă şi mai mândră ca de obicei. Acționând astfel, asculta de instinctul ei înnăscut, evitând discuții şi suferințe inutile.

Domnul Pendyce plecă la zece şi jumătate întovărăşit de vătaf şi de prepelicarul John. Nici nu-i trecea prin minte că soția sa luase în serios cuvintele pe care i le spusese noaptea. În timp ce se îmbrăca, îi repetase din nou că nu mai voia să audă de George, că-l va dezmoşteni, că-l va forța prin asprimea sa să revină la matcă şi că, pe scurt, avea intenția să-şi țină cuvântul. Ar fi fost lipsit de rațiune dacă şi-ar fi imaginat că o femeie, mai ales soția sa, ar fi intenționat să se țină de cuvânt.

Doamna Pendyce îşi petrecu începutul dimineții cu ocupațiile ei obişnuite. După jumătate de oră de la plecarea moşierului dădu dispoziție să i se pregătească trăsura, împachetă diferite lucruri în două valize mici pe care le trimise jos, şi, liniştită, cu poşeta mică, verde, în mână. urcă în trăsură. Cameristei, majordomului Bester şi vizitiului Benson le spuse că pleacă la Londra să locuiască la domnul George. Norah şi Bee erau plecate la familia Tharp, aşa că nu trebuia să-şi ia rămas bun de la nimeni în afară de Roy, terierul lățos; şi ca această despărțire să nu-i fie prea grea, îl luă cu ea la gară.

Pentru soțul ei lăsă o scurtă scrisoare pe care o aşeză într-un loc unde ştia că o va găsi fără întârziere şi unde nimeni altul nu o va descoperi.

„Dragă Horace,

Am plecat la Londra să stau cu George. Adresa mea va fi «Hotel Green», Bond Street. Aminteşte-ți ce ți-am spus noaptea trecută. Poate că nu ți-ai dat seama că am vorbit serios. Ai grijă de bietul Roy şi nu-i lăsa să-i dea prea multă carne pe căldura asta. Jackman se pricepe mai bine decât Ellis să îngrijească trandafirii din acest an. Mi-ar face plăcere să mi se comunice cum o mai duce sărmana Rose Barter. Te rog, nu-ți face griji pentru mine. Dacă va fi nevoie îi voi scrie lui Gerald, dar acum nu mă simt în stare să-i scriu nici lui, nici fetelor.

La revedere, dragă Horace. Îmi pare rău că te necăjesc.

Soția ta,

Margery Pendyce"

În realizarea proiectelor pe care le concepuse aducea acelaşi calm şi aceeaşi măsură. Pentru ea nu însemna că fuge de-acasă sau că-şi sfidează soțul; nu-şi ascundea adresa şi nu pronunța melodramatica frază: „Nu mă mai întorc la tine!" Astfel de metode, asemenea procedee de intimidare i-ar fi părut ridicole. E adevărat că detaliile practice, de pildă problemele financiare cărora va trebui să le facă față, îi scăpau din vedere; şi în acest caz judecata ei, mai bine zis lipsa ei de judecată, vădea un suflet generos. Horace nu o va lăsa să piară de foame; ideea era de neconceput. Mai erau şi cele trei sute de lire rentă anuală, venitul ei personal. Într-adevăr, nu ştia cam cât reprezentau aceşti bani, dar nici nu-i păsa, căci îşi spunea: „Aş fi foarte fericită într-o căsuță, cu Roy şi cu florile mele". Şi cu toate că n-avea nici cea mai mică experiență din trecut care s-o călăuzească, era foarte posibil să aibe dreptate. Lucruri pe care unii oameni le posedă mulțumită banilor, reveneau fără bani unei Totteridge, care ştia să se lipsească de multe mulțumită acelei stări de satisfacție intimă moştenită de la generațiile trecute.

Totuşi, nu fără emoție coborî în grabă din trăsură. Roy, bătrânul câine, care şedea pe banchetă cu capul în dreptul geamului, înțelesese după lacrimile ce i se prelingeau pe bot şi care nu-i aparțineau, că nu era vorba de o despărțire obişnuită. De aceea începu să geamă încet.

Ajunsă la Londra, doamna Pendyce se lăsă condusă cu trăsura la hotelul „Green” şi, după ce-şi desfăcu valizele şi-şi puse lucrurile în dulap, îşi împrospăta obrazul şi luă dejunul. De-abia atunci începu s-o cuprindă dorul de casă şi oarecari temeri asupra rezultatului purtării ei. Până atunci, doar agitația clocotitoare o împiedicase să gândească ce va face, ce spera, ce visa şi ce aştepta de. pe urma faptei ei. Luându-şi umbrela de soare ieşi în Bond Street.

Un domn care trecu pe lângă ea o salută.

„Vai de mine, gândi ea, cine o fi fost? Ar trebui să ştiu!”

Nu prea avea memorie vizuală şi, cu toate că nu putea să-şi amintească numele, se simți de îndată mai puțin singură, mai puțin izolată şi mai puțin abandonată. Curând, în ochi îi apăru o lumină ciudată, când privi cu o curiozitate nestăpânită toaletele trecătoarelor şi vitrinele din ce în ce mai atrăgătoare ale magazinelor. Margery Pendyce simțea că inima-i tresare ca o fată la primul ei bal, sau ca un tânăr debarcat pe un țărm necunoscut. Vesela atmosferă londoneză, frumoasa zi de iunie, totul i se părea minunat; avea impresia că pătrunde în necunoscut, că înfruntă neprevăzutul; gândea că va putea să trăiască veşnic astfel. Trecu pe lângă o parfumerie şi se gândi că niciodată nu respirase un miros atât de delicat. Şi în fața prăvăliei alăturate zăbovi să admire nişte dantele şi, cu toate că-şi spunea: „Nu trebuie să cumpăr nimic deoarece voi avea nevoie de toți banii pentru bietul George”, îi făcea totuşi plăcere să aibă la îndemână toate aceste lucruri frumoase.

Câțiva paşi mai departe se opri la o vitrină unde erau afişate lista spectacolelor de teatru, concerte, opere, împreună cu fotografiile unor artişti cunoscuți. Şi ea le privea cu un entuziasm care în acel moment ar fi părut absurd celui care ar fi observat-o. Era adevărat oare că puteai, vedea şi auzi pentru câțiva şilingi, în fiecare zi, oricând vroiai, toate astea? În fiecare an se ducea, cu religiozitate, o dată la Operă, la teatru de două ori, dar niciodată la concerte, deoarece soțului ei nu-i plăcea muzica clasică. În timp ce contempla afişele spectacolelor, se apropie o cerşetoare, cu

obrazul obosit şi transpirat, care avea în brațe un copil atât de mic şi de chircit, că abia se vedea. Doamna Pendyce scoase portmoneul şi îi dădu o jumătate de coroană. În acest moment simți o emoție vecină cu furia.

„Sărman copilaş! gândi ea. Probabil că există mii ca el şi eu nu ştiu nimic despre ei!”

Zâmbi femeii care îi întoarse zâmbetul; şi un tânăr gras din pragul unui magazin apropiat, văzându-le că-şi zâmbesc, zâmbi şi el, de parcă le-ar fi găsit fermecătoare. Doamna Pendyce avea sentimentul că oraşul îi murmură cuvinte frumoase şi i se păru atât de neobişnuit şi de plăcut, încât nu-şi credea ochilor. Căci Worsted Skeynes nu-i mai spusese astfel de lucruri de mai bine de treizeci de ani. Se oglindi în vitrina unei modiste şi se plăcu. Cu toate că era veche de doi ani, rochia ei din pânză gri cu noduri negre de catifea şi dantelă nu făcea un efect neplăcut când o priveai din oglinda vitrinei; vara trecută avusese prilejul s-o poarte o singură dată din pricina morții bietului Hubert. Vitrina era generoasă şi cu obrajii şi cu ochii ei, care aveau o strălucire caldă, ca şi pentru culoarea neagră a părului ei presărat cu fire argintii. Îşi spuse: „Nu arăt chiar atât de bătrână!” Dar când îşi văzu pălăria reflectată în vitrină, nu-i mai plăcu; avea borurile lăsate de jur-împrejur, şi cu toate că forma îi plăcea, se temea că în acest an nu mai era la modă. Contemplă îndelung vitrina, încercând să se convingă că pălăriile ce le avea dinaintea ochilor i-ar sta bine şi că-i plăcea ceea ce în realitate nu-i plăcea. Se opri la alte vitrine. Trecuse un an de când nu mai văzuse vreuna, şi timp de treizeci şi patru de ani le privise întotdeauna acompaniată de moşier, sau împreună cu fiicele ei, dar nici unul dintre ei nu avea plăcere să le contemple.

Şi oamenii erau diferiți de cei pe care-i văzuse când se plimba cu Horace sau cu fetele ei. Aproape toți păreau fermecători, de parcă erau plini de o viață nouă şi stranie, din care o mică parte îi revenea şi ei, Margery Pendyce, ca şi cum i-ar fi cunoscut în realitate; ca şi cum putea povesti câte ceva despre viața, sentimentele şi gândurile lor; ca şi cum aceşti oameni s-ar fi putut opri să asculte cu interes ce le-ar

spune ea. Era o senzație nouă, necunoscută, care o făcu să i se ivească pe obraz un zâmbet prietenos. Toți cei care-l văzură – vânzătoarea din magazin, femei elegante, vizitii, cei din cluburi, agenții de poliție – toți păreau să împărtăşească mulțumirea ei, atât de plăcut la vedere era acest obraz surâzător şi ofilit sub diadema părului cu fire argintii şi sub pălăria cu borurile lăsate.

Doamna Pendyce ajunse astfel la Piccadilly şi cotind spre vest se îndreptă spre clubul lui George. Îl cunoştea bine, deoarece nu trecea niciodată pe acolo fără să privească la ferestrele clădirii şi odată, cu prilejul jubileului reginei Victoria, petrecuse o zi întreagă privind de la ferestrele clubului.

Când ajunse aproape, începu să tremure, şi în suflet i se cuibări teama, cu toate că nu-şi tortura mintea, ca moşierul, întrebându-se ce s-ar putea întâmpla şi ce nu.

George nu mai locuia la club şi portarul nu putu să-i spună unde se mutase. Doamna Pendyce râmase nemişcată. Era fiul ei, cum putea să întrebe de adresa lui? Portarul aştepta, căci îşi dădea seama că se afla în fața unei femei din înalta societate. Margery Pendyce spuse cu blândețe:

— Există o încăpere unde aş putea scrie un bilet, sau ar fi prea...

— Desigur, doamnă, nici un deranj. Vă pot conduce într-acolo.

Cu toate că nu era decât o mamă care dorea să-i scrie fiului ei, portarul o conduse cu o discreție tăcută de parcă ar fi fost o femeie pe care-o ducea la iubitul ei; şi poate că era îndreptățit să gândească că dragostea depinde de împrejurări, căci avea multă experiență şi trăise vreme îndelungată în cea mai bună societate.

Pe hârtia de scris cu antetul imprimat cu litere groase al „Clubului stoicilor" pe care-l cunoştea atât de bine din scrisorile lui George, doamna Pendyce scrise ce avea de spus. Mica încăpere întunecoasă în care şedea nu lăsa să pătrundă nici un zgomot, în afară de bâzâitul unei muşte mari ce zbura pe o fâşie de lumină dedesubtul storului. Camera era întunecată ca şi mobilele vechi. La „stoici" nu se găsea nici un tablou al artiştilor moderni, nici acele draperii

strălucitoare atât de îndrăgite de cluburile la modă frecventate de clasele mijlocii. Micul birou pentru corespondență avea un aer funebru. „Sunt atât de rar folosit, dar vă rog să vă simțiți ca acasă; sunt la fel ca în majoritatea caselor de la țară.”

Nu o dată un stoic singuratic se aşezase aci ca să scrie vreunei femei. Poate chiar la masa asta, cu penița asta îi scrisese George Helenei Bellew şi inima doamnei Pendyce se strânse de gelozie când aşternu următoarele rânduri:

„*Scumpul meu George,*

Am ceva să-ți comunic, cu totul particular. Vino te rog la mine la hotel «Green». Vino repede, dragul meu. Până când te voi vedea sunt singură şi nenorocită.

Mama ta care te iubeşte,

Margery Pendyce”

Acest bilețel, care semăna cu o scrisoare de dragoste, îl scrisese poate inconştient, deoarece nu avusese niciodată un iubit căruia să-i scrie.

Strecură biletul şi o jumătate de coroană în mâna portarului, refuză paharul cu ceai pe care i-l oferise şi, cu un aer indiferent, se îndreptă spre parc.

Era ora cinci; soarele strălucea mai puternic ca oricând. Şiruri de trăsuri şi pietoni treceau neîntrerupt prin poarta de la Hyde Park Corner. Doamna Pendyce se îndreptă la rândul ei în aceeaşi direcție şi, cu un pas şovăitor, neobişnuit cu circulația marilor oraşe, traversă şi se aşeză pe o bancă. Poate că George era în parc şi ar putea să-l vadă? Poate că Helen Bellew era acolo şi ar putea s-o întâlnească? La acest gând inima-i zvâcni şi sub sprâncenele ridicate ochii începură să privească atent fiecare trecător: bătrâni şi tineri, femei de lume, fete tinere pline de farmec. Ce încântătoare erau, ce minunat erau îmbrăcate! Un sentiment de invidie se amesteca cu bucuria pe care o resimțea întotdeauna la vederea lucrurilor frumoase; nu-şi dădea câtuşi de puțin seama că ea însăşi era frumoasă sub pălăria cu borurile lăsate. Încet, încet, îşi simți sufletul greu ca plumbul şi

inima-i bătea puternic de câte ori vedea pe cineva pe care credea că-l cunoaşte. Şi, ori de câte ori se vedea obligată să încline capul ca răspuns la un salut, obrazul i se împurpura şi zâmbetu-i palid, încurcat, părea să spună:

— Ştiu că pare curios, ştiu că e neobişnuit să fiu văzută singură şezând aici!

Se simți bătrână, mai bătrână ca oricând. În mijlocul acestei mulțimi vesele şi al forfotei, sub soarele strălucitor, o năpădi un sentiment de singurătate vecin cu teama – sentimentul de a nu-şi aparține, de a fi ruptă de restul lumii; i se părea că seamănă cu una din propriile ei plante smulsă din pământul natal, cu bietele ei rădăcini dezgolite atârnând jalnic, căutând parcă un pic de pământ de care să se agațe. Ştia acum că trăise prea mult pe pământul pe care-l ura şi că era prea bătrână pentru a putea fi transplantată. Era prizoniera acelui monstru puternic şi fără aripi, fiul timpului şi al pământului, care este viața provincială. Acest monstru a făcut din ea proprietatea sa şi nu înțelegea s-o lase să-şi redobândească independența.

CAPITOLUL II

Fiul şi mama

Pentru un bărbat e mai greu să devină membru în „Clubul stoicilor” decât unei cămile să treacă prin urechile acului, în afară de cei cărora li se aplică principiul eredităţii. Ca o primă condiţie regulamentul clubului prevedea ca noul membru să nu albe nici o ocupaţie. Apoi, candidatura trebuia susţinută de membrii înavuţiţi ai familiei sale care trebuiau să-i asigure renta necesară. Şi, cu cât era mai lungă lista înaintaşilor, cu atât avea mai multe şanse să fie admis şi să nu primească bile negre cu prilejul votului.

Pe de altă parte, dacă nu aparţii „Clubului stoicilor”, cum poţi atinge acel suprem control exterior atât de necesar pentru a ascunde lipsa de stăpânire interioară? Clubul este un admirabil exemplu de felul în care Natura aşează remediul alături de boală. Într-adevăr, fiindcă-şi dădea seama că George Pendyce şi sute de alţi tineri „favorizaţi din născare” n-au ştiut de când au venit pe lume ce înseamnă suferinţele vieţii, şi fiindu-i teamă că dacă viaţa, cu obişnuita-i nepăsare şi ironie, i-ar pune pe neaşteptate în faţa unor evenimente supărătoare, ei ar deveni o pacoste cu gemetele lor de neîncredere şi mirare. Natura a născocit o mască, care atingea cel mai înalt grad de perfecţiune în incinta „Clubului stoicilor”. Cu această mască ea a acoperit obrazul acestor tineri, de ale căror suflete şi calităţi morale se îndoia, şi pe care i-a împodobit cu numele de... oameni de lume. Şi când ea, numai ea, îi auzea chiţcăind jalnic pe sub mască sau când viaţa îi călca sub picioarele ei grosolane, îi plângea, ştiind că nu era vina lor ci a sistemului învechit care-i făcuse ceea ce erau. Şi, în mila ei, îi înzestra pe mulţi dintre ei cu o epidermă groasă, picioare zdravene şi suflete mulţumite de sine, astfel că puteau umbla toată viaţa pe drumuri bătute de alţii înaintea lor şi să se odihnească în

castelele în care se odihniseră până la moarte strămoşii lor. Dar uneori Natura (care nu devenise încă socialistă) îşi scutura aripile şi suspina greu, temându-se ca nu cumva excesele şi bolile sistemului să aducă după sine excese şi boli contrare. Căci mai presus de toate, ura extravaganța de toate felurile, şi mai ales acea anumită formă de extravaganță pe care domnul Paramor o numise „Pendycită" şi de care îi era groază.

Nu arareori se întâmpla ca după mulți ani asemănarea dintre tată şi fiu, nevăzută până atunci, să lasă la iveală şi, sub acțiunea forțelor destructive, să se manifeste brusc amenințând cu dezagregarea inelelor lanțului care-i unea. Şi, în ironia ei, Natura făcea ca această asemănare, scuza tacită şi cea mai temeinică a principiului ereditar, să devină principalul factor de dezagregare al acestuia.

Sigur e că atât George cât şi tatăl său nu ştiau cât de adânc poartă înrădăcinate în ei rădăcinile „Pendycitei" şi niciunul nu-şi dădea seama de câtă încăpățânare erau capabili în adâncul sufletului. Nici nu bănuiau cât de absolută era voința lor de a rămâne ei înşişi, indiferent câtă suferință inutilă ar provoca altuia. Nu intenționau de bună voie să pricinuiască suferințe altora, dar nu se puteau împotrivi instinctului pe care-l aveau în sânge, deoarece puterea de a raționa li se atrofiase după neîncetata împerechere, generații după generații, a acelor strămoşi a căror deviză fusese: „Rege la noi acasă". Şi-acum George îşi sfida mama şi credința ei că şi el era un Totteridge, un campion al principiului succesiunii limitate; căci în familia Totteridge, de care în această privință se îndepărta apropiindu-se mai mult de linia tatălui său, exista o descendență mai liberă, ceva mai puțin provincială, şi aceasta încă de pe vremurile când Hubert de Totteridge îşi condusese propria cruciadă din care uitase să se mai întoarcă. Cu familia Pendyce lucrurile stăteau altfel. Din timpuri imemoriale aparțineau nobilimii „de la țară" şi ei construiseră această frază, literal, fără licență poetică. Ca nenumărate alte asemenea familii de la țara erau din instinct

ceea ce trebuiau să fie prin tradiție... provinciali până în adâncul sufletului.

Pentru că trăise în permanență la Londra, George ar fi fost surprins să fie tratat drept provincial, dar un om nu-şi poate schimba firea. Era destul de provincial ca s-o rețină lângă el pe Helen Bellew, acum când ea se plictisise. Din considerație pentru ea, cât şi pentru el însuşi, ar fi trebuit să renunțe. De două luni şi mai bine o ținea legată de el. E adevărat că avea oarecare scuze, căci suferea; violența pasiunii sale îl obosise şi în acelaşi timp simțea adânc durerea şi mânia de a se vedea el, dintre toți bărbații, aruncat de o parte, la fel ca o mănuşă uzată. Că zilnic bărbații se plictisesc de femei, e lege. Dar să se plictisească de el? Instinctul său refuza cu încăpățânare să ignoreze adevărul, şi-acum, când certitudinea sosise, mai lupta încă. George era un adevărat Pendyce!

Față de lume se comporta totuşi ca de obicei. Venea la club la ora zece să ia micul dejun şi să citească ziarele de sport. Pe la amiază, o trăsură cu vizitiu la spate îl conducea la gară, de unde era dus fie pe câmpul de curse, fie la terenul de crocket de la Lord's, sau la Prince's Tennis Club. La ora şase şi jumătate putea fi văzut urcând scările „Clubului stoicilor” şi îndreptându-se spre sala de joc, unde mai atârna tabloul cu caricatura sa a cărei privire părea să spună: „Muncă grea, muncă grea; dar trebuie să mă țin de ea!” La ora opt, cu obrazul înroşit de soarele din timpul zilei, cu plastronul strălucitor şi cu părul îngrijit, lua masa având lângă el o sticlă de şampanie frapată. Putea oare să se găsească vreun muritor mai fericit în această Londră?

Odată cu întunericul, uşile turnante ale Clubului se deschideau şi-l lăsau să iasă în străzile luminate şi până în dimineața următoare, nimeni nu mai ştia nimic de el. Atunci se răzbuna pentru toate orele când purtase mască. Umbla pe străzi kilometri şi kilometri încercând să se istovească, sau se prăbuşea pe o bancă în parc, în umbra adâncă a copacilor şi rămânea acolo multă vreme cu brațele încrucişate, cu capul plecat. În alte nopți se ducea la câte un *music-hall* şi, în luminile orbitoare, în râsul vulgar al mulțimii şi în mirosul

parfumurilor violente ale femeilor fardate, încerca să uite o clipă chipul şi parfumul femeii adorate. O gelozie mută, vagă, împotriva a ceva nedefinit îl rodea căci, cu spiritul său pozitiv nu putea crede că o femeie l-ar putea părăsi dacă nu ar fi la mijloc alt bărbat. Adeseori dădea târcoale în jurul locuinței ei privind mereu ferestrele. De două ori urcase până la uşă, dar plecă fără să sune. Într-o seară, văzând lumină în salon, sună, dar nu răspunse nimeni. Îl cuprinse atunci o furie oarbă, şi sună, sună fără întrerupere. În cele din urmă, se înapoie acasă – un mic studio de artist din apropiere – şi începu să-i scrie. Îi trebui multă vreme ca să compună scrisoarea, o rupse de mai multe ori, căci disprețuia orice formă de sentimentalism în scris, încerca de astă dată să scrie pentru a-şi uşura inima, deoarece suferea atroce. În cele din urmă reuşi să compună următorul bilet:

„Ştiu că erai acasă, aseară. E singura dată când am venit. De ce nu m-ai lăsat să intru? Nu ai dreptul să mă tratezi astfel. Mă faci să duc o viață de câine.

George”

Răsăritul arginta ceața ce plutea pe Tamisa şi făcea să pălească lumina felinarelor când George ieşi să arunce scrisoarea în cutia poştală. La înapoiere se întinse pe o bancă sub platanii de pe cheiul apei şi, în timp ce stătea culcat acolo, unul dintre acei dezmoşteniți de soartă şi fără adăpost, care-şi petrec nopțile dormind prin parcuri, se apropie tiptil şi-l privi.

Dar, odată cu dimineața, îşi recăpătă simțul ridicolului atât de prețios pentru cei ce suferă. George se ridică, de teama ca cineva să nu recunoască un „stoic” culcat acolo în haine de seară; şi, după puțină vreme, îşi reluă masca caracteristică şi plecă. La club găsi biletul lăsat de mama sa şi se îndreptă spre hotelul ei.

Doamna Pendyce nu coborâse încă, şi îi ceru să urce. George o găsi stând în mijlocul camerei, îmbrăcată într-un halat. Părea stângace neştiind unde să se aşeze pentru această primă întâlnire a lor. Şi, numai când fu foarte

aproape, făcu un pas şi-şi încolăci braţele în jurul gâtului lui. Nu-şi puteau vedea obrazul, dar prin stofa subţire a halatului George simţi în această apropiere întreaga ei încordare, până când braţele tremurânde îi cuprinseră capul; şi o clipă păru uşurat de o povară. Doar o clipă; căci sub această îmbrăţişare simţi instinctiv frică. Şi lacrimile ce curgeau pe obrazul mamei sale care surâdea îl jigniră.

— Nu plânge, mamă!

Doamna Pendyce răspunse cu o lungă privire. George nu putu s-o suporte şi întoarse capul.

— Ei, spuse el răstit, când o să-mi spui de ce-ai venit...

Doamna Pendyce se aşeză pe canapea. Tocmai îşi periase părul care, cu toate că avea fire argintii, era încă des şi moale. George rămase impresionat când îi privi părul despletit ce-i acoperea umerii. Niciodată nu-şi dăduse seama că mama sa avea părul atât de lung.

Doamna Pendyce îl aşeză lângă ea şi tot povestindu-i evenimentele din ultimele zile îi mângâia mâinile, ca şi cum îl ruga să nu se supere şi să nu o lase singură. George simţea că ea încerca să-i citească în privire şi văzu cum îi tremurau buzele. Dar pe obrazul său încremenise un zâmbet încăpăţânat, aproape rău.

— Şi aşa, dragul meu... şi aşa, se bâlbâi ea. Am spus tatălui tău că nu pot accepta să acţioneze astfel şi am venit la tine.

Mulţi dintre fii acceptă cu uşurinţă tot ce fac mamele lor pentru ei, ca un drept al lor. Dragostea cu care sunt înconjuraţi li se pare firească, după cum firesc li se pare să nu-şi arate propriul lor sentiment despre care socot că se înţelege de la sine; dar cei mai mulţi dintre fii nu îngăduie ca mamele lor să se abată cu o iotă de la acel cod al convenienţelor pe care-l presupune situaţia lor de mame ale unor persoane atât de însemnate ca ei.

Pentru mame este scris ca durerile maternităţii să nu înceteze decât o dată cu moartea.

Astfel şi George tresări când o auzi pe maică-sa spunând că îl părăsise pe tatăl său ca să vină la el. Era un simţământ ciudat şi subtil, care-l făcea să se simtă lovit în demnitatea

sa. Gândul că gestul ei ar putea să dea loc la comentarii neplăcute îl revolta ca bărbat, lovea în respectul lui față de convenienețe. Purtarea ei era neobişnuită, de neînțeles şi absolut condamnabilă. Prin minte îi străfulgeră brusc: „Încearcă să mă influențeze!”

— Dacă crezi că voi renunța la ea, mamă... spuse el.

Doamna Pendyce îi strânse mai puternic mâna.

— Nu, dragul meu, răspunse ea cu un ton dureros, desigur, nu-ți pot cere asta dacă ea te iubeşte atât de mult. Iată de ce, eu...

George avu un râs amar.

— Atunci, ce naiba poți face tu? La ce-ai mai venit aici? Cum ai s-o duci aici, aşa singură? Sunt destul de mare ca să mă descurc. Ai face mai bine dacă te-ai întoarce acasă.

Doamna Pendyce îl întrerupse.

— Vai, George, nu pot suporta să te văd rupt de noi. Trebuie să rămân cu tine!

George simți cum tremură toată.

Se ridică şi se îndreptă spre fereastră. Vocea doamnei Pendyce îl urmă:

— Nu voi încerca să vă despart, George. Îți promit, dragul meu. N-aş putea, dacă ea te iubeşte şi dacă tu o iubeşti atât de mult!

George râse din nou cu acelaşi râs slab şi amărât. Ştia că-i ascunde adevărul şi o înşela ca să nu se trădeze. Intenționa s-o înşele mai departe şi aceasta îl făcea să fie dur cu ea.

— Du-te acasă, mamă! spuse el. Nu vei face decât să complici lucrurile. Asta nu este o treabă pentru o femeie. Lasă-l pe tata să facă ce-i place; sunt în stare să mă apăr!

Nici un răspuns; se întoarse şi o văzu pe doamna Pendyce stând nemişcată pe scaun, cu mâinile pe genunchi. Se simțea cuprins de o ură cumplită față de tot ce atrăgea în chip nepotrivit atenția asupra unei femei şi mai ales a mamei sale.

— Du-te înapoi! repetă el, înainte de a se face zarvă. Ce bine ai putea să-mi faci? Nu-l poți părăsi astfel pe tata; e absurd! Trebuie să pleci!

Doamna Pendyce răspunse:

— Asta nu pot s-o fac, dragul meu.

George mormăi ceva, dar ea stătea nemişcată, şi atât de palidă, încât începu să-şi dea seama cât suferă şi cât de puţin o cunoştea pe aceea care-i dăduse viaţă.

Doamna Pendyce întrerupse tăcerea:

— Dar tu, dragul meu George? Ce se va întâmpla cu tine? Cum te vei descurca? Şi, pe neaşteptate, răsucindu-şi mâinile: Oh! ce te aşteaptă!

Aceste cuvinte care întruchipau tot ce-i apăsase inima atâta vreme îl copleşiră. Se îndreptă brusc spre uşă.

— Trebuie să plec, spuse el. Sunt aşteptat. Vin din nou deseară.

Doamna Pendyce aruncă o privire.

— Oh, George...

Cum era însă obişnuită să dea întâietate sentimentelor celorlalţi, tăcu şi încercă să zâmbească.

Acest zâmbet răscoli sufletul lui George.

— Nu-ţi face griji, mamă; încearcă să fii curajoasă. Deseară mergem la teatru. Te rog să iei biletele!

Şi, cu un surâs forţat, întorcându-se repede de teamă să nu-şi piardă cumpătul, ieşi.

În hol se întâlni cu unchiul său, generalul Pendyce. Îl văzu din spate, dar îl recunoscu îndată după felul în care încovoia genunchii, după ţinuta dreaptă în ciuda umerilor căzuţi şi după sunetul vocii uscate şi nemulţumite – vocea unui om pensionat fără voia lui. Generalul se întoarse.

— Ah, George, spuse el, mama ta e aici, nu-i aşa? Uite ce mi-a trimis tatăl tău!

Şi cu o mână tremurătoare îi întinse telegrama.

„Margery a descins la hotel «Green». Du-te imediat la ea.

Horace."

În timp ce George citea, generalul îşi privea nepotul; avea ochi încercănaţi şi injectaţi cu puncte de culoare mai închisă, şi pungi în formă de ghiare sub ei, care arătau că şi-a petrecut viaţa la tropice, în slujba ţării.

— Ce înseamnă asta? întrebă el, „să mă duc la ea imediat". Desigur că mă voi duce s-o văd! Sunt întotdeauna bucuros să-ți văd mama. Dar de ce atâta grabă?

George înțelese destul de limpede că, din orgoliu, tatăl său nu s-a putut hotărî să scrie direct soției sale şi, cu toate că mama sa făcuse pentru el acest pas, simpatiile sale se îndreptau spre taică-su, nu spre ea. Din fericire generalul îi lăsă destul timp să răspundă.

— Presupun că a venit să-şi comande nişte rochii. A trecut multă vreme de când nu te-am văzut. Când vii să iei dejunul la mine? Am auzit, la Epsom, că ți-ai vândut calul. Ce te-a făcut să-l vinzi? De ce mi-a telegrafiat tatăl tău astfel? N-are asemenea obiceiuri. Sper că mama ta nu e bolnavă, nu-i aşa?

George răspunse cu o mişcare a capului şi apoi, după ce murmură ceva în chip de scuză: „Îmi pare rău, am o întâlnire... mă grăbesc... sunt foarte grăbit..." dispăru.

Lăsat brusc singur, generalul Pendyce chemă un comisionar, scrise cu creionul câteva cuvinte pe cartea sa de vizită şi apoi, cu spatele spre cele câteva persoane din hol aşteptă, rezemat în mânerul bastonului. Şi, în timp ce aştepta, încerca pe cât posibil să nu se gândească la nimic. De când încetase să-şi servească țara îşi consacra tot timpul aşteptării. Obligația de a gândi îl obosea şi-l nemulțumea, căci o insolație şi mai multe accese de febră îi slăbiseră forța de a gândi. Perfecțiunea gulerului, a ghetelor, a îmbrăcăminții şi a figurii; felul cum îşi dregea glasul, fața sa neobişnuită, uscățivă şi galbenă, cu favoriții bine periați, imobilitatea mâinilor albe sprijinite pe baston – întreaga-i înfățişare lăsa impresia unui om vlăguit de sistemul în care trăise. Numai ochii neastâmpărați şi siguri de ei trădau îndărătul lor pe adevăratul Pendyce.

Generalul urcă în salonul doamnelor, ținând strâns în mână telegrama. Această telegramă îl nelinişte a. Cuprindea ceva de neînțeles şi apoi nu era obişnuit să facă vizite dimineața. O găsi pe cumnata sa aşezată în fața unei ferestre deschise; obrazul îi era neobişnuit de viu colorat, ochii ei străluceau a sfidare. Îl salută cu blândețe şi generalul Pendyce, care nu se pricepea să observe ceea ce nu bătea la

ochi nu ştiu să vadă ceea ce ea voia să-i ascundă. Din fericire pentru el îi lipsea această practică.

— Ce mai faci, Margery? întrebă el. Încântat să te văd aici. Ce mai face Horace? Uite ce mi-a trimis!

Îi întinse telegrama de parcă s-ar fi răzbunat într-un fel de o jignire; apoi adăugă, surprins de cele ce-i treceau prin minte.

— Pot să fac ceva pentru tine?

Doamna Pendyce citi telegrama şi, la fel ca George, simţi milă pentru cel care o trimisese.

— Nimic, îţi mulţumesc, dragă Charles, spuse ea încet. Nu-mi lipseşte nimic. Horace îşi face griji din orice!

Generalul Pendyce o privi; ochii lui clipiră, apoi, deoarece adevărul i se părea atât de necrezut şi în orice caz atât de neînţeles pentru filozofia sa, luă de bune spusele ei.

— N-ar trebui să-mi trimită telegrame de acest fel. Aş fi putut crede că eşti bolnavă. Mi-a stricat plăcerea micului dejun.

Cu toate că telegrama nu-l împiedicase să ia un dejun substanţial, îşi imagina că-i este foame.

— Pe vremea când eram cantonat la Halifax, aveam acolo un camarad care nu trimitea niciodată altceva decât telegrame. Îl strigau „Telegraf-Jo”. Comanda regimentul albăstrelelor. Cunoşti pe bătrânii din regimentul albăstrelelor? Dacă Horace are de gând să se ţină de astfel de lucruri, ar fi bine să consulte un specialist, e aproape sigur că simptomul anunţă o criză. Văd că ai venit să-ţi faci rochii. Când vii să stai la Londra? Sezonul este înaintat.

Doamna Pendyce nu se temea de cumnatul ei: era meticulos şi despotic cu inferiorii, dar nu era făcut să inspire temeri egalilor săi în rang. Nu-i spusese adevărul, nu fiindcă s-ar fi temut de el, ci dintr-o pornire lăuntrică, ce o făcea să evite orice suferinţă şi mai ales fiindcă era convinsă că adevărul nu se putea povesti. Chiar ei situaţia i se părea cam ridicolă şi mai ştia că bietul general ar lua lucrurile în tragic dacă le-ar cunoaşte.

— Nu ştiu dacă în acest sezon am să viu la Londra. Grădina arată atât de minunat şi, pe deasupra, o să mai fie şi logodna lui Bee. Draga de ea! e atât de fericită!

Cu mâna-i albă generalul îşi mângâie unul din favoriţi.

— Da, ştiu, spuse el… tânărul Tharp! Ia să vedem, nu e primul născut. Fratele său face parte din fostul meu regiment. Cu ce se ocupă acest tânăr?

Margery Pendyce răspunse:

— E doar fermier. Mi-e teamă că nu are mare lucru, dar cred că e un băiat tare bun. Va fi o logodnă lungă. Desigur că o fermă nu aduce cine ştie ce venituri şi Horace insistă ca ei să aibe o mie de lire rentă pe an. Depinde foarte mult de domnul Tharp. Eu cred că la început s-ar descurca foarte bine cu şapte sute de lire pe an, nu-i aşa, Charles?

Ca de obicei răspunsul generalului Pendyce nu era la subiect, căci era un om căruia îi plăcea să-şi urmărească doar firul propriilor gânduri.

— Şi cu George ce e? întrebă el. L-am întâlnit în hol venind încoace, dar a fugit al dracului de grăbit. Mi s-a spus la Epsom că a avut pagube serioase.

Ochii săi, absorbiţi de zborul unei muşte care-i devenise antipatică, nu observară faţa cumnatei sale.

— Pagube serioase? repetă ea.

— A pierdut o mulţime de bani. Asta nu se face, ştii doar, Margery… asta nu se face. Cel puţin dacă ar fi pariat pe sume mici!

Doamna Pendyce nu răspunse; obrazul îi încremeni. Avea chipul unei femei pe cale de a spune: „Nu mă forţa să-ţi dau de înţeles că mă plictiseşti!”

Generalul continuă:

— Mulţi din noua generaţie s-au apucat să joace la curse, oameni pe care nimeni nu-i cunoaşte, De exemplu individul acela care a cumpărat calul lui George. Pe vremea mea n-ai fi apucat să-i vezi mutra la Tattersall. Când mă duc la curse îmi dau seama că nu cunosc nici jumătate din proprietarii cailor. Îmi strică plăcerea. Nu mai este locul select de pe vremuri. Ar fi bine ca George să bage de seamă ce face. Nu pot să-mi închipui unde ajungem!

De mai bine de treizeci de ani Margery Pendyce auzise adesea pe mulți spunând: „Nu pot să-mi închipui unde vom ajunge!” Adevărul că oamenii nu erau în stare să-şi închipuie nimic făcea parte din viața ei; la fel ca hrana şi desăvârşitul confort de la Worsted Skeynes, la fel ca diminețile cețoase şi ploaia – toate făceau parte din viața ei. Dar în dimineața aceasta, din cauza nervilor încordați şi a inimii care bătea de să-i spargă pieptul nu putea să suporte aceste cuvinte. De astă dată obişnuința de a tăcea, atât de înrădăcinată în sufletul ei, o făcu să nu-i răspundă.

Generalul, căruia nu-i păsa de răspunsuri, îşi urmă gândurile.

— Ia seama la cele ce spun, Margery; vom fi bătuți în alegeri. Țara se află într-o situație periculoasă.

Doamna Pendyce spuse:

— Ah, crezi oare cu adevărat că liberalii vor câştiga?

Tot din obişnuință, vocea-i părea cuprinsă de o îngrijorare pe care de fapt n-o simțea.

— Dacă cred? repetă generalul Pendyce. Noapte de noapte mă rog lui Dumnezeu să nu reuşească!

Îşi împreună mâinile pe capul de argint al bastonului său de Malacca şi privi țintă peretele din față; iar această privire fixă şi goală avea în ea temeri sincere, şi nu chiar egoiste. Dincolo de interesele sale personale strămoşii îi transmiseseră ideea că e unul din aceia pe care se sprijină prosperitatea țării sale şi îi era cu neputință să-şi închipuie altceva. Această credință era înrădăcinată adânc în sufletul său. Doamna Pendyce, care văzuse de atâtea ori aceeaşi privire la soțul ei, se rezemă de fereastra care privea spre strada zgomotoasă.

Generalul se ridică.

— Bine, spuse el, dacă nu pot face nimic pentru tine, Margery, voi pleca. Trebuie să fii foarte ocupată cu croitoresele tale. Salută-l pe Horace şi spune-i să nu-mi mai trimită asemenea telegrame.

Apoi, aplecându-se țeapăn, îi strânse mâna cu adevărată căldură şi afecțiune, îşi luă pălăria şi plecă.

Doamna Pendyce îl privi cum coboară scările; îi văzu umerii țepeni şi căzuți, capul cărunt, părul îngrijit periat, cu cărarea drept la mijloc, picioarele încovoiate şi slabe, dar care încă nu se dădeau bătute; îşi duse mâna la piept şi suspină; căci odată cu el părea să vadă coborând întreaga ei viață şi asemenea lucru nu poate fi privit fără emoție.

CAPITOLUL III

Doamna Bellew îşi lichidează socotelile

Aşezată pe pat, doamna Bellew netezea jumătăţile unei scrisori; alături de ea era deschisă caseta cu bijuterii. Scoţând un colier de ametist, un pandantiv cu smaralde şi un inel cu diamante, le înveli în vată şi le puse apoi într-un plic. Celelalte bijuterii le lăsă să cadă, una câte una, în poală şi le privi cu luare-aminte. În cele din urmă puse înapoi în casetă două coliere şi două inele, restul le aşeză într-o cutie mică verde şi luând caseta şi plicul ieşi. Chemă o trăsură, se lăsă condusă până la poştă şi expedie această telegramă:

„Pendyce, «Clubul stoicilor»

Vino la atelier între şase şi şapte, *H.*”

Apoi dădu vizitiului adresa bijutierului ei şi mulţi dintre bărbaţii care o văzură trecând cu obrajii îmbujoraţi şi cu privirea arzătoare, însufleţită parcă de o flacără lăuntrică, se întorceau după ea cu regretul de a nu şti cine e şi încotro se duce. Bijutierul scoase bijuteriile din cutia verde şi le examină îndelung, una câte una, cu lupa. Era un om mărunt de statură, cu obrazul galben, scofâlcit şi cu o bărbuţă albă şi rasă. După ce-şi fixă în minte suma pe care intenţiona să i-o dea, îşi privi clienta cu intenţia de a se tocmi. Şedea cu coatele rezemate de ghişeu, cu bărbia în mâini şi-l fixa. Se hotărî să-l întrebe la cât evaluase bijuteriile.

— Asta-i tot?

— Da, doamnă; e maximum.

— Foarte bine, dar îmi trebuie suma acum, în bani lichizi.

Ochii bijutierului începură să clipească.

— Este o sumă deosebit de mare, spuse el... neobişnuită. Nu am atâţia bani lichizi aici.

— Atunci, vă rog s-o procurați, altfel voi fi nevoită să mă adresez altcuiva.

Bijutierul își împreună nervos mâinile și începu parcă să și le spele.

— Scuzați-mă un moment: doresc să-mi consult asociatul.

Ieși din încăpere, și de departe, împreună cu asociatul său de afaceri, o spionară îngrijorați. În cele din urmă se înapoie cu un zâmbet forțat pe buze. Helen Bellew rămăsese nemișcată pe scaunul ei.

— Aveți noroc, doamnă; cred că putem avea întreaga sumă.

— Dați-mi suma în bancnote, vă rog, și o foaie de hârtie.

Bijutierul aduse ceea ce-i ceruse.

Doamna Bellew scrise câteva rânduri pe care le strecură împreună cu bancnotele în plicul voluminos pe care-l adusese cu ea, menționă adresa și pecetlui totul.

— Sunteți amabil să chemați o trăsură, vă rog!

Bijutierul strigă după o trăsură.

— La cheiul Chelsea – și trăsura porni într-acolo.

Și din nou, pe străzile aglomerate de trăsuri și pietoni oamenii se întorceau s-o privească. Vizitiul care o dusese până la Albert Bridge privi pe rând monedele din mână și tariful afișat, apoi porni trăsura spre stație și făcu cu degetul un gest de dispreț spre clientă.

Doamna Bellew o luă repede pe o stradă liniștită la colțul căreia coti, și se găsi pe neașteptate în fața unei mici grădini unde se aliniau trei plopi. Deschise fără să șovăie portița verde, merse de-a lungul unei poteci și se opri la prima dintre cele trei uși verzi. Un tânăr cu barbă, care părea să fie pictor și care stătea în spatele ultimei uși, o privi semnificativ, cu un surâs pe buze. Ea scoase o cheie din buzunar, o puse în broască, deschise ușa și intră.

O idee păru să încolțească în mintea tânărului artist după ce o privi. Propti ușa, aduse un șevalet și o pânză pe care le așeză în așa fel încât să poată vedea colțul pe unde intrase doamna Bellew și începu să deseneze.

Aproape de acest colț, în grădină, se afla o fântână veche, împodobită cu trei broaște din piatră, apoi, în apropiere, un

tufiş de agrişe în floare şi, dincolo de acestea, uşa verde pe care cădea oblic o rază de soare. Lucră cam o oră, duse la loc şevaletul şi plecă să-şi ia ceaiul.

Puțin după aceea doamna Bellew ieşi şi ea. Închise uşa în urma ei şi rămase o clipă pe loc. Apoi, scoase din buzunar plicul voluminos şi-l lăsă să cadă în cutia de scrisori; se aplecă, ridică o crenguță şi o aşeză în despicătura cutiei ca să împiedice capacul să facă zgomot în cădere. După ce făcu. toate astea îşi trecu mâinile de sus în jos pe față şi pe piept, de parcă ar fi vrut să scuture ceva de pe ca şi plecă. O dată afară, ieşi pe poartă, o luă la stânga şi se înapoie pe aceeaşi stradă spre fluviu. Mergea încet, agale, privind cu atenție în jurul ei. Se opri o dată, de două ori şi respiră adânc, de parcă nu inhalase destul aer. Se duse până la chei şi se rezemă cu coatele de parapet. Între degetul gros şi arătător ținea un mic obiect în care se reflecta soarele. Era o cheie. Alene, cu o plăcere nespusă, întinse mâna deasupra apei, întredeschise degetele şi lăsă să cadă cheia.

CAPITOLUL IV

Inspiraţia doamnei Pendyce

Dar George nu veni să-şi ia mama la patru, iar doamna Pendyce, care toată ziua aşteptase această seară, şi-o petrecu până la urmă în salonul plin de mobile vechi despre care nu ştia de când datează; coborî apoi în sufrageria hotelului unde la mese, în grupuri de câte doi, trei şi patru, oamenii luau cina; îi privi cum stăteau la mese, dar nu dorea şi mai ales nu trebuia să le vorbească, căci roata vieții trecuse atât de iute peste aşteptările şi peste uimirea ei încât îi tăiase răsuflarea. Toată noaptea, în afară de un scurt interval în care ațipise, suferi amarnic în singurătatea şi izolarea ei la gândul că nu era de folos nimănui; cu şi mai multă amărăciune îşi dădea seama de acest adevăr: „George nu are nevoie de mine; eu nu-l pot ajuta cu nimic".

Căutându-şi alinare, gândurile i se întorceau mereu la acea vreme când George avea cu adevărat nevoie de ea; dar trebuia să se întoarcă mult în urmă, până la vârsta când el purta încă costume din pânză şi când ea singură avea privilegiul de a-i oferi toate acele lucruri la care râvnea: felii de ananas, biciul de la căruța bătrânului Benson, lectura zilnică din *Zilele de şcoală ale lui Tom Brown;* sau să-l fricționeze cu loțiunea lui Elliman când îşi scrântise micuța lui gleznă, şi să-l învelească noaptea în pat – toate acestea ea şi numai ea i le putuse oferi.

În această noapte îşi dădu seama cu o clarviziune fatală că, din prima zi de şcoală, George nu mai avusese nevoie de ea. Atâția ani încercase să creadă că avea nevoie de ea, încât ideea aceasta devenise o parte din viața ei, la fel cu rugăciunile pe care le spunea seara şi dimineața; şi-acum îşi dădu seama că totul nu era decât o iluzie. Stând astfel trează, tot mai încerca să se convingă că îi este de folos, că aceasta fusese menirea ei de când îl adusese pe lume, pe el,

primul născut. Pe celălalt fiu, pe fiicele ei, îi iubea de asemeni, dar nu era acelaşi lucru; niciodată nu-şi dorise ca ei să aibă nevoie de sprijinul ei, dar George era una şi aceeaşi persoană cu ea însăşi, se contopise cu însăşi ființa ei.

Zgomotele străzii încetară în cele din urmă; dormise doar două ore când ele reîncepură. Stătea culcată şi asculta. În creierul ei obosit zgomotele de afară se amestecau confuz cu propriile ei gânduri; era învăluită într-o pânză de oboseală, avea sentimentul că totul era absurd şi fără rost, că totul nu era decât rezultatul unor țeluri opuse şi îndărătnice care se respingeau şi negau, acea moderație blândă, cea mai sfântă dintre pornirile ei lăuntrice. O viespe harnică, atrasă de parfumurile dulci de pe masa de toaletă, se trezi din colțul unde-şi petrecuse noaptea şi începu să bâzâie şi să se rotească deasupra patului. Doamna Pendyce se temea oarecum de viespi şi, profitând de clipa în care insecta se depărtase de ea, se ridică şi începu s-o gonească cu punga în care-şi ținea cămaşa de noapte, până când, dându-şi seama că avea de-a face cu o doamnă, viespea îşi luă zborul. Apoi se culcă din nou: „Unii oameni le necăjesc până îi înțeapă, apoi le ucid; nu e rezonabil", gândi ea, fără să-şi dea seama că toate gândurile i se concentrau asupra suferinței ca un singur lait-motiv.

Luă dejunul în cameră, fără să fi primit vreo veste de la George. Apoi, fără să spere ceva hotărât, dar împinsă de un fel de convingere interioară, hotărî să se ducă la doamna Bellew. Mai întâi gândi să-l vadă pe domnul Paramor; deoarece nu avea decât o idee foarte vagă asupra orelor la care oamenii îşi încep programul de lucru, nu îndrăzni să pornească decât după ora unsprezece, rugând vizitiul să nu se grăbească. Totuşi, o conduse mai repede decât ar fi dorit. În Leicester Square, trecerea unei personalități de vază bloca circulația, astfel că pe trotuare se adunase multă lume: oameni simpli cu inima plină dar cu stomacul gol, care strigau şi aclamau personajul în trecere. Din trăsură doamna Pendyce privea cu lăcomie, căci şi ei îi plăcea spectacolul.

Mulțimea se împrăştie şi trăsura îşi văzu de drum.

Era pentru prima oară când intra în biroul unui om de afaceri, al unui profesionist mai puțin important decât un dentist. Din mica sală de aşteptare unde i se înmână ziarul *Times,* pe care de emoție nu-l putu citi, putea să întrevadă un şir de camere căptuşite până în plafon cu cărți legate în piele şi cutii negre, cositorite, marcate cu etichete albe, unde oameni tineri şedeau în spatele meselor acoperite cu teancuri de hârtii şi dosare. Auzea un țăcănit nesfârşit care o intriga şi simțea un miros specific de piele şi de dezinfectant care o impresionă cât se poate de neplăcut. Un tânăr roşcovan cu tocul în mână traversă camera şi-i aruncă o privire curioasă, ca apoi să întoarcă imediat capul. Deodată se înduioşă de soarta lui şi de a celorlalți tineri aşezați în spatele grămezilor de hârtii şi prin minte îi trecu acest gând: „Cred că toate astea există deoarece oamenii nu se pot înțelege".

În cele din urmă fu poftită în biroul domnului Paramor. În camera mare şi pustie, cu aerul ei de grandoare demodată, avocatul şedea şi privea insistent cei trei trandafiri „La France" dintr-o cană cu apă. Margery Pendyce avea sentimentul că nu va putea începe nicicând să vorbească.

Sprâncenele lui Paramor se desprindeau de pe obrazul său îngrijit, bronzat, ca nişte mici cârlige. Erau cenuşii, la fel ca părul de deasupra frunții lui înalte, pieptănat spre spate. Spre mirarea doamnei Pendyce, Paramor arăta cu cinci ani mai tânăr decât Horace, care era mai tânăr ca el, şi părea cu zece ani mai tânăr ca Charles, care, fireşte, era şi mai tânăr. Un proces de natură intelectuală făcea ca ochii săi de obicei cenuşii să capete culoarea oțelului: fără voia lor aceşti ochi îşi păstrau aerul lor, iar zâmbetul ce i se ivea în colțul gurii completa această imagine.

— Ei bine, spuse el, îmi face mare plăcere să vă văd.

Doamna Pendyce nu putu să-i răspundă decât cu un zâmbet.

Paramor duse trandafirii la nas.

— Nu sunt atât de frumoşi ca ai dumneavoastră, spuse el, nu-i aşa? Sunt totuşi cei mai frumoşi pe care-i pot avea.

Doamna Pendyce se îmbujoră de plăcere.

— Grădina mea este atât de frumoasă în acest moment... Apoi, amintindu-şi că nu mai avea grădină, se opri; dar de îndată îşi dădu seama că domnul Paramor o mai are pe a sa, astfel că se grăbi să adauge:

— Şi a dumneavoastră, domnule Paramor... sunt sigură că trebuie să fie superbă.

Domnul Paramor ridică un fel de pumnal cu care fixase un număr de hârtii pe biroul său şi scoase o scrisoare din grămadă.

— Da, spuse el, arată foarte frumos acum... Sper că vă interesează scrisoarea asta.

În partea de sus a documentului se putea citi: „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce”. Margery Pendyce privi ca fascinată caligrafia acestor cuvinte; trecu multă vreme până ce înțelese sensul. Pentru prima dată întreaga oroare a acestui gen de afaceri străpunsese prin armura de optimism care-i apără pe muritori de ceea ce nu le place să-şi amintească. Doi bărbați şi o femeie luptau, se certau, se sfâşiau în ochii întregii lumi. O femeie şi doi bărbați, despuiați de orice sentiment de indulgență şi milă, moderație şi simpatie, de tot ce face viața decentă şi plăcută, se sfâşiau ca sălbaticii în văzul lumii. Doi bărbați, dintre care unul era fiul ei, şi între ei o femeie pe care o iubiseră amândoi! „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce!” Şi asta va rămâne de pomină, dimpreună cu jalnicile poveşti pe care le citise din când în când în ziare simțindu-se de parcă ar fi fost jignită ea însăşi; va rămâne în tovărăşie cu „Snooks împotriva Snooks şi Stiles” sau „Horaday împotriva Horaday”, „Bethany împotriva Bethany şi Sweetenham”. Şi toate astea vor fi pe toate buzele, alături de acele istorii vrednice de milă pe care le citise adeseori cu interes şi dezgust, alături de toate acele scandaluri în care „actorii” îi păruseră nişte oameni vrednici de dispreț. Uneori îi trezeau oarecare compasiune, ca şi cum ar fi fost stăpâniți de un spirit răutăcios şi grosolan care i-ar fi înlănțuit la stâlpul infamiei ca să ajungă de râsul lumii. Inima i se umplu de scârbă. Totul era atât de josnic, vulgar şi comun.

Scrisoarea conținea câteva cuvinte din partea unui birou de avocatură care confirma o întâlnire. Ridică ochii spre Paramor. Acesta încetă să mâzgălească sugativa şi spuse:

— Mă voi duce personal mâine după-amiază să-i văd pe aceşti domni. Voi face tot ce-mi stă în putință să-i conving.

Privirea lui îi spunea că-i înțelege suferința şi chiar că suferă alături de ea...

— Şi dacă... dacă nu se vor lăsa convinşi?

— Atunci voi căuta cu totul altă cale şi vor face bine să se ferească.

Doamna Pendyce se înfunda din nou în scaun; i se părea că tot mai simte acel miros de piele şi de dezinfectant şi că aude iar acel țăcănit neîncetat. Simțea că leşină şi, ca să-şi ascundă slăbiciunea, întrebă într-o doară:

— Ce înseamnă cuvintele „fără prejudicii" care sunt amândouă în scrisoare?

Paramor zâmbi.

— Este, spuse el, o expresie pe care o folosim, înseamnă că ne rezervăm dreptul să luăm înapoi un lucru dat.

Doamna Pendyce nu înțelesese; murmură:

— Pricep. Dar ce-au dat?

Paramor îşi sprijini coatele pe birou şi cu degetele uşor împreunate răspunse:

— Ei bine, ca să vorbim pe şleau, într-o afacere ca asta partea adversă şi cu mine suntem ca pisica cu câinele. Se presupune că nu ştim nimic unul despre celălalt şi că nici nu dorim să ştim ceva; astfel, când ne facem unul altuia o amabilitate, suntem obligați să salvăm aparențele spunând: „Nici nu vă facem cu adevărat vreuna". Înțelegeți?

Doamna Pendyce murmură iară:

— Pricep.

— Sună cam provincial, dar noi avocații existăm grație acestui provincialism. Dacă oamenii ar începe să fie indulgenți unii față de ceilalți, nu ştiu ce ne-am mai face noi.

Ochii doamnei Pendyce se fixară din nou pe acele cuvinte: „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce" ca şi cum, fascinată de frumusețea lor, nu putea privi într-altă parte.

— Dar poate ați venit să mă vedeți şi pentru altceva? spuse Paramor.

Deodată o cuprinse panica.

— Ah! nu, vă mulțumesc. Am vrut doar să ştiu ce s-a făcut până acum. Am venit ca să-l văd pe George. Mi-ați spus că eu...

Paramor se grăbi s-o ajute.

— Da, da; aşa e... aveți dreptate.

— Horace nu a venit cu mine.

— Bine.

— El şi cu George uneori nu se prea...

— ...înțeleg între ei? prea se aseamănă.

— Credeți? Eu nu am remarcat niciodată...

— Nu la chip, nu la chip, dar au amândoi...

Părerea lui Paramor se pierdu într-un zâmbet; şi Margery Pendyce, care nu ştia că el avea pe buze cuvântul „Pendycită" îi zâmbi şi ea vag.

— George are un caracter foarte hotărât, spuse ea. Credeți... credeți într-adevăr, domnule Paramor, că... că-i veți putea convinge, pe avocații căpitanului Bellew...

Domnul Paramor se trase mai spre spate în scaun şi cu mâna acoperi ceea ce scrisese pe sugativă.

— Da, spuse el încet... oh, da, da!

Dar doamna Pendyce avea răspunsul gata pregătit. Avusese intenția să-i vorbească de vizita pe care vroia s-o facă doamnei Bellew, dar acum gândea:

„El nu-i va convinge, simt asta. Mai bine să plec de aici."

Din nou i se păru că aude acel clinchet fără sfârşit, că simte mirosul de piele şi de dezinfectant şi că vede cuvintele „Bellew împotriva Bellew şi Pendyce".

Doamna Pendyce îi întinse mâna.

Paramor, cu ochii ațintiți în podea, îi luă mâna într-a sa.

— La revedere, spuse el... la revedere! Care este adresa dumneavoastră... hotel „Green"? Voi veni să vă spun ce-am făcut. Ştiu... ştiu!

Asupra doamnei Pendyce aceste cuvinte: „Ştiu.., ştiu!" avură un efect straniu şi înduioşător, de parcă până atunci nimeni n-ar fi „ştiut" şi plecă cu buzele tremurânde. În viața

ei nimeni nu „ştiuse” vreodată... nu că ea s-ar fi putut plânge sau că ar fi vrut să se plângă de un asemenea fleac, dar faptele erau fapte. Lucru curios, în acea clipă se gândi la soțul ei, întrebându-se ce face şi îi păru rău de el.

Dar Paramor se întoarse la scaunul său şi privi la cele mâzgălite pe sugativă. Scrisese:

„Aici insistăm asupra micilor noastre drepturi,
Şi-acolo asupra demnității noastre triviale;
Nu iertăm pe nimeni,
Pe noi nimeni nu ne iartă;
Noi îi prindem de ureche,
Ei ne apucă pe noi de păr...
Rezultatul e un fel de-ncurcătură
Care se termină cu nițică zarvă.”

Văzu că nu rimează, că n-are noimă, şi cu un aer grav rupse hârtia sugativă.

Doamna Pendyce spuse din nou vizitiului să meargă încet, dar acesta mână şi mai repede ca de obicei. Şi totuşi drumul spre Chelsea i se păru că durează o veşnicie. Nu se mai termina cu cotiturile, una mai scurtă ca cealaltă, de parcă vizitiul ar fi fost hotărât să vadă cât putea suporta gura bietului cal.

„Sărmanul de el! gândi Margery; de atâtea cotituri zăbala trebuie să-i fi rupt gura – şi cu totul fără rost.” Trecu mâna prin trapa cupeului.

— Te rog, du-mă în linie dreaptă. Nu-mi plac cotiturile.

Vizitiul se supuse. Îi era necaz că trebuie să ia numai o singură cotitură când îşi propusese încă cel puțin şase. Şi când îl întrebă cât trebuie să-i plătească, îi ceru un şiling în plus pentru distanța care o economisise mergând în linie dreaptă. Doamna Pendyce nu ştia prea bine cum stau lucrurile, plăti şi îi dădu ceva pe deasupra, de dragul calului; vizitiul duse mâna la pălărie:

— Vă mulțumesc, doamna mea, căci avea obiceiul să spună „doamna mea” când primea optsprezece *pence* peste tariful obişnuit.

Margery Pendyce se opri un minut pe trotuar; mângâie botul calului şi gândi:

„Trebuie să intru; este o prostie să fac cale atât de lungă şi să nu intru”.

Dar inima-i bătea atât de tare încât abia putea să răsufle.

În cele din urmă sună.

Helen Bellew şedea pe canapea în salonaş şi fluiera pentru canarul ei a cărui colivie era aşezată în fereastra deschisă. În treburile omeneşti, la izvoarele existenței se regăseşte ironia, stăruitoare şi profundă. Aşteptările doamnei Pendyce, ca şi acele timide temeri care o chinuiseră tot drumul în legătură cu întâlnirea propusă, se destrămau jalnic. Repetase în gând scena, din clipa când se gândise să vină, dar realitatea era cu totul alta. Nu simțea tulburare, nici pică, doar oarecum admirație şi un interes dureros. Cum ar fi putut femeia asta, sau oricare alta, să nu se îndrăgostească de George?

După primul minut de nedumerire, ochii doamnei Bellew arătau atât de prietenoşi ca şi cum n-ar fi avut nimic să-şi reproşeze în toate câte se petrecuseră, iar Margery nu se putu împiedica să-i răspundă la rândul ei cu aceeaşi prietenie.

— Vă rog să nu fiți supărată pe mine că am venit. George nu ştie. Simțeam că trebuie să vin să vă văd. Voi doi vă dați bine seama de ceea ce faceți? Pare atât de îngrozitor şi nu este vorba numai de voi doi, nu-i aşa?

Zâmbetul doamnei Bellew dispăru:

— Vă rog, nu spuneți „voi doi”.

Doamna Pendyce bâlbâi:

— Nu înțeleg.

Doamna Bellew o privi drept în față şi zâmbi; zâmbetul o făcea să pară puțin cam vulgară.

— Ei bine, cred că a sosit timpul să înțelegeți! Nu-l iubesc pe fiul dumneavoastră. L-am iubit cândva, dar acum nu-l mai iubesc. I-am spus-o ieri, o dată pentru totdeauna.

Aceste cuvinte care schimbau atât de adânc şi minunat întreaga situație ar fi trebuit să fie pentru ea ca apa în mijlocul deşertului, dar doamna Pendyce fu cuprinsă de oroare şi ochii îi scăpărară de mânie.

— Nu? strigă ea.

Nu-şi dădea seama de nimic decât de afrontul suferit de George! Se plictisise de fiul ei! O privi pe Helen Bellew a cărei față arăta că o scrutează cu oarecare milă: o privi cu ochi care nu ştiau ce-i ura:

— V-ați plictisit de el? Ați renunțat la el? Atunci cu cât mă duc mai repede la el, cu atât mai bine! Dați-mi adresa lui, vă rog.

Helen Bellew îngenunchie în fața biroului şi o scrise pe un plic. Grația acestei femei străpunse inima doamnei Pendyce.

Luă hârtia. Nu învățase nicicând arta de a batjocori şi nici un fel de cuvinte nu puteau exprima ce se petrecea în sufletul ei, aşa că se întoarse şi ieşi.

În urma ei răsună vocea iute şi rea a doamnei Bellew:

— Cum să nu mă fi plictisit? Eu nu sunt ca dumneata. Acum pleacă!

Doamna Pendyce deschise cu o mişcare violentă uşa de la intrare. Fu nevoită să se sprijine de balustradă în timp ce cobora scările. Simțea acea îngrozitoare durere fizică şi scârbă pe care ființele cu caracter blând o încearcă în fața violenței.

CAPITOLUL V

Mama şi fiul

Pentru doamna Pendyce cartierul Chelsea era un tărâm necunoscut şi i-ar fi trebuit multă vreme să găsească drumul spre apartamentul lui George dacă ar fi fost din naştere la fel cu cei al căror nume îl purta; căci pentru cei din familia Pendyce era lege să nu întrebe niciodată nimic şi să nu creadă ce li se spune, ci să descopere singuri ceea ce căutau, ostenindu-se în mod inutil pentru ca apoi să se plângă.

Fu îndrumată mai întâi de un poliţist şi apoi de un tânăr cu barbă care părea să fie artist. Acesta din urmă stătea rezemat de poartă şi i-o deschise.

— Pe aici, spuse el, uşa din colţ la dreapta.

Doamna Pendyce o luă pe o mică potecă, trecu pe lângă fântâna în ruină cu cele trei broaşte de piatră, se opri la prima uşă verde şi aşteptă. În clipa aceea inima ei se frământa între teamă şi bucurie; căci de când se afla departe de doamna Bellew nu mai simţea insulta. Era limpede că doar prezenţa acelei femei o făcuse să se simtă jignită. Căci până şi cel mai blând suflet poate avea porniri personale.

Printre frunzele unei plante căţărătoare, găsi mânerul ruginit al unei sonerii, şi-l trase. Un clinchet uşor metalic îi răspunse, dar nu se ivi nimeni; nu se auzea decât un sunet slab, care arăta că cineva măsoară camera în lung şi-n lat. Sunetul se pierdu repede, deoarece în stradă, dincolo de poartă, un vânzător de legume îşi striga marfa în patruvânturi. Tânărul cu barbă, care semăna a artist, se apropie de ea pe potecă.

— Poate aţi putea să-mi spuneţi, domnule, dacă fiul meu e plecat?

— Nu l-am văzut ieşind şi totuşi am pictat aici toată dimineaţa.

Doamna Pendyce privi cu mirare un şevalet aşezat afară, puţin mai departe, lângă o uşă. I se părea curios că fiul ei locuieşte într-un asemenea loc.

— Să bat la uşă în locul dumneavoastră? întrebă artistul. Toate aceste mânere de sonerie sunt cam înţepenite.

— Dacă aţi vrea să fiţi atât de amabil!

Artistul bătu în uşă.

— Trebuie să fie acasă, spuse el. Nu mi-am luat ochii de pe uşa lui pentru că o pictez.

Doamna Pendyce privi uşa.

— Nu-mi reuşeşte, spuse artistul, mă necăjesc de moarte din cauza ei.

Doamna Pendyce îl privea uimită.

— N-are servitor? întrebă ea.

— Oh! nu, spuse artistul, e un atelier… Lumina nu cade bine. Mă întreb dacă aţi vrea să staţi o clipă nemişcată, aşa cum staţi acum; mi-ar fi de mare ajutor!

Se dădu înapoi şi-şi puse mâna streaşină la ochi; un fior o cuprinse pe doamna Pendyce.

„De ce George nu deschide uşa? gândea ea. Ce… ce e pe cale să facă omul ăsta?”

Artistul lăsă mâna jos.

— Vă mulţumesc! spuse el. O să bat din nou. Aşa! Se vor trezi şi morţii!

Şi apoi râse.

Margery fu cuprinsă de panică.

— Vai, bolborosi ea. *Trebuie* să intru… *trebuie* să intru!

Ridică inelul metalic şi începu să ciocănească în uşă.

— Vedeţi, spuse artistul, toate-s la fel; la fel de ţepene ca un vătrai.

Şi din nou îşi încovoie mâna deasupra ochilor.

Doamna Pendyce se rezemă de uşă; genunchii îi tremurau violent.

„Ce se întâmplă? gândea ea. Poate că a adormit, poate că… Vai, Doamne!”

Ciocăni din nou cu toată puterea. Uşa se deschise şi în cadrul ei apăru George. Doamna Pendyce intră înăbuşindu-şi un suspin. George trânti uşa în urma ei.

Timp de un minut nu scoase o vorbă. Era încă stăpânită de acea spaimă îngrozitoare şi într-un fel îi era ruşine. Nici nu se uită la fiul ei, ci privi doar pe furiş camera în care se afla. La un capăt mai îndepărtat văzu o galerie şi un acoperiş conic pe jumătate din sticlă. Mai văzu perdelele care atârnau de-a lungul galeriei, o masă cu un serviciu de ceai şi carafe, o sobă rotundă din fier, preşuri pe podea şi în mijlocul peretelui o oglindă mare. O cupă de argint plină cu flori se reflecta în oglindă. Doamna Pendyce văzu că florile erau veş-tede iar mirosul lor învechit şi grețos; era prima ei senzație clară.

— Florile tale au murit, dragul meu, spuse ea. Trebuie să le înlocuiesc cu altele proaspete!

De abia atunci îl privi pe George. Avea ochii cerniți şi fața gălbejită: i se părea chiar că se micşorase. Acest lucru o îngrozi şi-şi spuse:

„Nu trebuie să vadă nimic; trebuie să mă stăpânesc!”

Se temea – era speriată de disperarea din privirea fiului ei, o disperare nemărginită, irațională. Îi era teamă şi de încăpățânarea lui, acea încăpățânare mută şi necugetată care se agață de trecut pentru că a existat, şi care nu se schimbă nici atunci când cauza ei a încetat să existe. Ea însăşi era atât de puțin încăpățânată încât nu putea ghici până unde îl putea duce; trăise însă în această atmosferă tot timpul de când se căsătorise şi i se părea firesc ca ea să-i amenințe fiul.

Spaima o făcu să-şi vină în fire, să-şi recapete stăpânirea de sine. Îl făcu să se aşeze lângă ea pe canapea şi prin minte îi străfulgeră gândul: „De câte ori o fi stat aici cu acea femeie în brațe?”

— N-ai venit să mă iei ieri seara, dragul meu. Şi-mi procurasem bilete atât de bune!

George zâmbi.

— Nu, spuse el, am avut altceva de făcut!

La vederea acestui zâmbet, Margery Pendyce simți cum inima îi bate dureros, dar zâmbi şi ea.

— Ce drăguț e aici la tine, dragul meu!

— Am loc să umblu.

Doamna Pendyce îşi aminti de paşii pe care îi auzise umblând de colo până colo. Faptul că nu o întreba cum descoperise adresa o făcea să creadă că ghicise unde a fost şi deci nu mai aveau ce să-şi mai spună unul altuia. Cu toate că astfel se simţea mai uşurată, se temea totuşi chiar mai mult decât înainte, se temea ca George să nu facă un gest necugetat. Tot felul de imagini îi treceau prin cap. Îl revăzu în gând pe George la ea în dormitor după prima vânătoare cu câini, îşi aminti căpşorul bucălat cu obrazul zgâriat de la frunte spre falcă, revăzu şi codiţa însângerată a unui pui de vulpe din mâna lui mică şi înmănuşată. Apoi îşi aminti cum intrase nepăsător în camera ei în ultima zi a meciului din 1880 la Lord's, cu pălăria de mătase turtită, cu ochiul învineţit, purtând un baston cu canaf albastru deschis. Îl mai revăzu palid ca un mort, cu buzele strânse, în acea după-amiază când, pe jumătate vindecat de laringită, fugise pe ascuns şi se dusese să vâneze de unul singur. Îşi aminti şi cuvintele lui: „Să ştii, mamă, că nu mai puteam suporta; prea mă vindecam încet!"

Şi dacă şi-acum nu mai putea suporta? Dacă face vreun act pripit!? Îşi scoase batista.

— E foarte cald aici, dragule; ţi-e udă toată fruntea!

Văzu cum o privea bănuitor şi avu nevoie de întreaga ei prezenţă de spirit, de toată şiretenia de femeie, ca ochii să n-o trădeze. Privirea ei nu vădea decât o banală curiozitate.

— E vina luminatorului din plafon, spuse el. Soarele bate din plin pe el.

Doamna Pendyce ridică ochii spre luminator.

— Mi se pare ciudat că locuieşti aici, dragul meu, dar e foarte frumos... şi atât de puţin convenţional. Trebuie să-mi dai voie să arunc florile! Se îndreptă spre vasul de argint şi se apleacă asupra lor: Dragul meu băiat, sunt de-a dreptul dezgustătoare! Aruncă-le undeva afară; mirosul florilor veştede este atât de nesuferit!

Îi întinse vasul acoperindu-şi nasul cu batista.

George luă vasul şi doamna Pendyce, ca o pisica care pândeşte şoarecele, îl privi cum le duce în grădină. De îndată

ce uşa se închise, se strecură mai încet ca o pisică pe după draperii. „Ştiu că are un pistol”, gândi ea.

Se întoarse într-o clipă şi, păşind uşor prin cameră căută cu ochii şi cu mâinile, dar nu văzu nimic. Inima i se uşură căci avea groază de asemenea obiecte. „Primele ore sunt îngrozitoare, gândi ea”.

Când George se înapoie o găsi stând pe locul unde o lăsase. Se aşezară în tăcere, şi în tăcerea aceasta, cea mai lungă din viața lor, i se părea că simte tot ce se petrecea în sufletul fiului ei: toată bezna, durerea amară, furia înfrângerii şi a deposedării, plăcerea pierdută, senzația de dezgust şi de cenuşe în gură; inima-i era grea, plină de ruşine, milă, gelozie, dragoste şi dor adânc. Tăcerea se întrerupse numai de două ori: o dată când o întrebă dacă luase dejunul şi ea, care nu mâncase nimic toată ziua, îi răspunse:

— Da, dragul meu... da.

Şi a doua oară când îi spuse:

— N-ar fi trebuit să vii aici, mamă: nu prea sunt în apele mele!

Îi pândea chipul aplecat spre podea, chipul acesta mai drag decât orice pe lume; dorea atât de intens să-l țină la pieptul ei încât, fiindcă nu îndrăznea, o podidiră lacrimile care lunecau în tăcere în jos, pe obraji. O linişte de moarte domnea în această încăpere, aleasă dinadins la marginea oraşului şi în care, stând ca într-un mormânt, nu aveai nici o perspectivă asupra lumii din afară, căci sticla geamului din plafon era opacă.

Această tăcere mortală îi cuprinse inima; ochii i se fixară asupra luminatorului din plafon de parcă l-ar fi implorat să se spargă şi să lase să pătrundă înăuntru un sunet. Tot ce vedea era o pisică care trecea de pe un acoperiş pe altul, cu labele ei care se mişcau – patru pete negre –, cu linia nedesluşită a trupului. Deodată, incapabilă să mai suporte tăcerea, strigă:

— Dragă George, vorbeşte-mi! Nu mă îndepărta de tine în acest fel!

George răspunse:

— Ce vrei să spun, mamă?

— Nimic… numai…

Căzu în genunchi lângă fiul ei şi-i trase capul spre piept; începu să-l legene încolo şi încoace, apropiindu-l timid de ea, până când simţi că-şi rezeamă capul într-o poziţie comodă. Obrazul adorat era lângă inima ei, iar ea îl strângea puternic şi nu se îndura să-i dea drumul. Genunchii o dureau pe podeaua de scânduri, o durea spatele şi tot trupul; dar pentru nimic în lume n-ar fi slăbit îmbrăţişarea, fiind convinsă că-l poate consola suferind împreună cu el. Şi lacrimile cădeau pe gâtul băiatului ei. Când, în cele din urmă, George îşi ridică obrazul de pe sânul matern, ea se lăsă să alunece pe podea fără să aibă puterea să se ridice; dar când îşi atinse cu degetele corsajul rochiei îl simţi umed de lacrimile lui.

— O să fie bine, mamă; nu fi neliniştită! îi spuse el cu o voce aspră.

În clipa aceea nu l-ar fi privit pentru nimic în lume, căci acum nu se mai îndoia că era salvat.

Pe acoperişul în pantă pisica se înapoia precaută; cele patru lăbuţe lăsau umbre negre pe sticlă, iar trupul ei nu se vedea decât ca o pată ştearsă.

Doamna Pendyce se ridică.

— O să plec, dragul meu. Pot să folosesc oglinda ta?

În picioare, în faţa oglinzii, îşi netezi părul, îşi şterse obrazul şi buzele cu batista şi gândi:

„Femeia aceea a stat aici! Femeia aceea şi-a netezit părul privind în această oglindă şi şi-a şters de pe obraz urmele sărutărilor lui! Doamne, înapoiază-i întreaga suferinţă pe care a adus-o asupra fiului meu!”

După ce îşi exprimă această dorinţă începu să tremure.

Aproape de uşă se întoarse spre George adresându-i un zâmbet care părea să spună:

„N-are rost să plâng sau să-ţi spun ce simte inima mea, aşadar îţi zâmbesc. Te rog, zâmbeşte şi tu ca să mă încurajezi un pic!”

George îi puse în mână un mic pachet învelit în hârtie şi încercă să surâdă.

Doamna Pendyce ieşi repede. Orbită de lumina soarelui nu se uită la pacheţel până când trecu de poartă. Conţinea un colier de ametist, un pandantiv de smarald şi un inel cu diamante. În mica stradă cenuşie care ducea spre grădina cu şirul de plopi, cu vechea fântână şi cu poartă verde, bijuteriile străluceau şi sclipeau de parcă toată lumea şi toată viaţa se oglindeau în ele. Doamna Pendyce, care iubea lucrurile strălucitoare şi culorile, îşi dădu seama că erau foarte frumoase.

Aşadar, femeia aceea le luase, folosise lumina şi culoarea lor, şi apoi le azvârlise departe de ea. Le înfăşură din nou în hârtia lor, legă sfoara şi se îndreptă spre fluviu. Nu se grăbea, mergea cu ochii aţintiţi înainte. După ce traversă spre chei, se rezemă de parapet cu mâinile deasupra apei cenuşii. Deschise degetul gros şi arătătorul; pacheţelul căzu în apă, pluti o clipă, şi apoi dispăru.

Doamna Pendyce privi în jur şi tresări. Un tânăr cu barbă, a cărei înfăţişare îi era cunoscută, o salută ridicând pălăria.

— Deci, fiul dumneavoastră era acasă, spuse el. Îmi pare bine. Trebuie să vă mulţumesc din nou că mi-aţi pozat un minut; a fost o revelaţie pentru mine. Îmi lipsea doar raportul exact între personaj şi uşă. Bună dimineaţa!

Doamna Pendyce şopti „Bună dimineaţa” şi-l urmări cu ochi speriaţi de parcă ar fi surprins-o în momentul unei crime. Se gândi la acele bijuterii, înmormântate, sărmanele, în mâlul cenuşiu, pradă uitării şi lipsite pe veci de lumina şi culoarea lor. Plecă în grabă de parcă ar fi păcătuit împotriva delicateţii, fondul adevărat al sufletului ei.

CAPITOLUL VI

Gregory contemplă cerul

Când Gregory Vigil îl numea pe Paramor „pesimist" era din pricină că, la fel cu alți oameni, nu cunoştea sensul precis al termenului; căci, printr-o confuzie comună multor visători care fuseseră concepuți în clipe cețoase, îşi imagina că cine vede lucrurile aşa cum sunt încearcă să le înrăutățească. Ținea atât de mult la propriul său fel de a vedea lucrurile, încât mai degrabă închidea ochii decât să le vadă cum sunt. Chiar dacă pentru el faptele nu arătau la fel ca pentru Paramor, se putea oare spune că nu observa murdăria de pe obrazul pe care-l voia imaculat, deoarece fluidul ochilor săi albaştri o dizolva în timp ce imaginea i se fixa pe retină? Procesul avea loc fără ca el să-şi dea seama, era ceea ce numim idealism. Astfel, cu cât se gândea, cu atât se convingea mai mult că pupila sa avea dreptate să-i fie credincioasă omului pe care-l iubea şi de care dorea să-şi lege viața. Continua astfel să-şi tortureze gândurile cu pumnalul înfipt în inimă.

Cam pe la ora patru din ziua în care doamna Pendyce vizitase atelierul, un tânăr mesager îi aduse o scrisoare.

„Hotel «Green», joi

Dragă Grig,

Am văzut-o pe Helen Bellew şi tocmai m-am înapoiat de la George. Am trăit cu toții un vis urât. Ea nu-l iubeşte, poate că nici nu l-a iubit vreodată. Nu ştiu. Nu vreau s-o judec. *Ea l-a părăsit.* Nu am destulă încredere în mine ca să-mi dau părerea. De la început până la sfârşit totul a fost o istorie inutilă, o încurcătură îngrozitor de ruşinoasă. Îți scriu aceste rânduri ca să-ți spun cum stau în realitate lucrurile şi te rog, dacă ai o clipă liberă, să-l cauți pe George astă-seară la club şi să-mi dai şi mie de ştire dacă este acolo şi cum îl găseşti.

Nu am pe nimeni altul pe care l-aş putea ruga să facă acest lucru pentru mine. Iartă-mă dacă scrisoarea mea te-a mâhnit.

Cu drag, verişoara ta,

Margery Pendyce"

Pentru acei ce nu privesc decât cu un singur ochi, care au vederi înguste şi subiective despre viață, acei care nu înțeleg şi nu se bucură de ironia care stă la baza treburilor omeneşti, nici o lovitură a soartei, nici o schimbare a ideilor lor nu-şi păstrează multă vreme însemnătatea. Săgețile trimise spre ei se înfig, tremură şi cad jos, ca săgețile trimise într-o armură; iar când ultima, lunecând în sus pe sub armură îi pătrunde în inimă, el strigă: „Ce... tu eşti? Nu, nu, nu se poate să fii tu!"

Oameni ca aceştia au înfăptuit mult din ceea ce a fost făcut în lumea asta veche şi poate mai mult din ceea ce ar fi trebuit să fie distrus.

Când Gregory primi scrisoarea doamnei Pendyce, tocmai se ocupa de cazul unei femei care avea obiceiul să ia morfină. O puse în buzunar şi-şi văzu de lucru. Nu era în stare să se ocupe de altceva.

— Iată fişa ei, doamnă Shortman. S-o interneze timp de şase săptămâni. Va ieşi de acolo alt om.

Sprijinindu-şi fața uscățivă în mâinile-i slăbănoage, doamna Shortman îi privea cu ochi severi pe Gregory.

— Mă tem că a pierdut orice simț al moralei, spuse ea. Ştiți, domnule Vigil, mă tem că nici nu l-a avut vreodată.

— Ce vrei să spui?

Doamna Shortman privi într-altă direcție.

— Uneori sunt ispitită să gândesc că există astfel de oameni, spuse ea. Mă întreb dacă avem destulă înțelegere pentru ei. De pe vremea când eram fată tânără, la țară, îmi amintesc de fiica preotului nostru, care era o fată foarte drăguță. Se povesteau despre ea lucruri îngrozitoare, chiar înainte de căsătorie, şi apoi am auzit că a divorțat. A venit la Londra, şi-a câştigat existența cântând la pian, până s-a căsătorit din nou. Nu vă spun numele ei, dar e foarte bine

cunoscut şi nimeni nu a văzut-o vreodată dând cel mai mic semn că i-ar fi câtuşi de puțin ruşine. Dacă există femei ca ea, să-mi fie îngăduit să spun duzini ca ea, mă gândesc că ne irosim...

Gregory spuse sec:

— Te-am mai auzit şi altădată vorbind astfel.

Doamna Shortman îşi muşcă buzele.

— Nu cred, spuse ea, că-mi precupețesc eforturile sau timpul.

Gregory se ridică repede şi îi luă mâna.

— Ştiu asta... oh, desigur, ştiu, spuse el cu înțelegere.

Dintr-un colț se auzi țăcănind furios maşina de scris a domnişoarei Mallow. Gregory îşi luă pălăria din cuierul pe care atârna.

— Trebuie să plec, spuse el. Noapte bună.

Brusc şi fără să-l prevină inima începu să-i sângere şi simți nevoia să iasă în aer liber. Nu se urcă în omnibus sau în trăsură ci umblă repede încercând să gândească, să înțeleagă. Încerca simțăminte confuze, violente şi stranii zvâcniri de plăcere îl făceau să se ruşineze. Fie că ştia sau nu, se îndrepta spre cartierul Chelsea căci, deşi omul se uită uneori la stele, picioarele nu-l pot duce spre ele, şi cartierul Chelsea rămânea pentru ei cea mai bună alternativă. Nu era singur în drumul său, căci mulți se îndreptau într-acolo, iar alții se înapoiau; străzile erau pline de o masă de oameni care circula în acea după-amiază caldă de vară. Cei pe care îi întâlnea îl priveau, şi Gregory îi privea la rândul lui, dar nu se vedeau unii pe alții, căci acesta e destinul oamenilor – în afara celor care sunt preocupați de griji care nu le aparțin. Soarele care îi pârjolea fața cădea pe spinările lor, briza care-i răcorea spatele le sufla în obraji. Pentru şuvoiul de oameni pornit la drum fără să se sinchisească unul de altul (ca şi pentru Pământul ce bătea şi el cărările necunoscute ale universului) lucrul acesta însemna doar că unul din milioane mergea spre Chelsea şi alte milioane se înapoiau...

— Doamna Bellew e acasă?

Intră într-o cameră largă de vreo patru metri şi înaltă de vreo trei, unde se găsea un canar posomorât într-o colivie

mică, aurită, un pian pe care se afla deschisă o partitură de operă, o canapea plină cu pernuțe, aşezate una peste cealaltă; iar pe canapea o femeie cu fața îmbujorată şi mohorâtă şedea cu coatele rezemate pe genunchi, cu bărbia în palmă şi cu ochi care priveau în gol. Astfel arăta această cameră mare cu tot ce era în ea, dar Gregory aduse cu el ceva care în ochii săi preschimbă totul. Fără s-o privească se aşeză la fereastră, şi-i vorbi cu voce blândă, întretăiată de ceva ce putea fi numit emoție. Începu să-i povestească despre acea femeie morfinomană şi apoi îi spuse că ştia totul. După ce-i făcuse această mărturisire privi afară pe fereastră unde, din greşeală, constructorii lăsaseră să se întrevadă o fâşie îngustă de cer. Astfel evită să vadă că-l privea cu nerăbdare şi dispreț de parcă ar fi gândit: „Eşti băiat bun, Gregory, dar pentru Dumnezeu, vezi măcar o dată cum stau în realitate lucrurile! Eu m-am săturat!" Evită să vadă cum întinde brațele şi-şi alungeşte degetele, ca o pisică furioasă care-şi întinde labele şi-şi scoate ghearele. Îi spuse că nu dorea s-o necăjească, dar dacă ar avea vreodată nevoie de el, putea să-l cheme – era oricând la dispoziția ei; plecă ochii spre picioarele ei şi nu văzu cum îşi încrețeşte buzele cu dispreț. Îi spuse de asemeni că pentru el va rămâne întotdeauna aceeaşi, şi o rugă să creadă în sinceritatea sa. Nu observă zâmbetul care nu dispăruse de pe buzele ei tot timpul cât el se aflase acolo şi căruia nu putea să-i pătrundă înțelesul, deoarece era zâmbetul vieții şi aparținea unei femei pe care nu o înțelegea. Ceea ce vedea pe canapea era o ființă frumoasă, pe care o adora în tăcere de ani de zile. Îşi luă rămas bun, iar ea îl conduse până la uşă muşcându-şi buzele. Şi Gregory nu putu s-o vadă aşezată din nou pe canapea, în aceeaşi atitudine în care o găsise când venise, cu coatele pe genunchi, cu bărbia în palmă, cu ochii ei capricioşi care priveau ca ochii unui jucător...

Gregory se depărtă de cartierul Chelsea, de străzile sale cu case înalte pe care mergeau mulți alți bărbați setoşi de dragoste, ca el însuşi şi alții flămânzi, fără pâine, câte doi, câte trei, împreună sau singuri, unii cu ochii în pământ, alții privind spre cer – dar toți cu inimi loiale, pline de curaj. Căci

acesta este destinul omului: să trăiască mulțumită curajului şi lealității sale, fie că se duce spre Chelsea, fie că se înapoiază de acolo. Dintre toți aceşti oameni n-ar fi fost unul singur care să nu zâmbească dacă l-ar fi auzit pe Gregory spunând: „Pentru mine ea va fi întotdeauna aceeaşi! Pentru mine ea va fi întotdeauna aceeaşi!” Şi nici unul dintre ei n-ar fi rânjit...

Se apropia ora de cină a „stoicilor” când Gregory se trezi pe Piccadilly. Văzu „stoic” după „stoic” coborând din trăsuri şi intrând pe uşa clubului. Sărmanii de ei munciseră din greu toată ziua pe câmpul de curse, pe terenul de cricket, la Hurlingham sau în parc; unii fuseseră la Academia regală şi pe fețele lor se citea satisfacția cu care spuneau: „Ah, Dumnezeule, Doamne... în fine ne putem odihni!” Mulți dintre ei nu luaseră dejunul, de teamă să nu se îngraşe, alții nu mâncaseră după bunul lor plac, iar mulți mâncaseră chiar prea bine; dar în inimile lor ardea, ca o flacără strălucitoare, convingerea că acum vor mânca mai bine, căci Dumnezeul lor era bun şi-şi construise sălaşul între bucătăria şi pivnița stoicilor. Şi toți – căci toți aveau poezia în suflet – aspirau la acele ore paradisiace, când, cu un trabuc în gură şi cu vinul în burtă vor putea visa visul cotidian al tuturor adevăraților „stoici”, care şi-l pot procura pentru cincisprezece şilingi sau chiar mai puțin, totul inclus.

Dintr-o ulicioară, la câțiva paşi de Dumnezeul stoicilor, două mici cusătorese ieşiseră să ia aer; una era tuberculoasă, căci cu ani în urmă neglijase să câştige de-ajuns ca să se poată hrăni bine, iar cealaltă arăta de parcă nu-i lipsea mult ca să ajungă şi ea la fel din aceleaşi motive. Stăteau pe trotuar şi priveau cum sosesc trăsurile. Unii dintre „stoici” le priveau şi gândeau: „Sărmane fete! Tare arată prost!” Trei sau patru dintre ei îşi spuseră: „N-ar trebui să se permită. Vreau să spun că este foarte penibil de privit – şi tot nu pot fi ajutate. Nu sunt nişte cerşetoare, ştiți, şi deci ce poți face?” Dar cei mai mulți dintre „stoici” nici nu le priveau, deoarece simțeau că inimile lor sensibile nu puteau suporta privelişti atât de dureroase, şi mai ales se temeau să nu-şi strice pofta de mâncare. Nici Gregory nu le văzu,

fiindcă tocmai atunci când el privea cerul cele două fete traversaseră drumul şi se pierdură printre trecători; căci ele nu erau câini şi nu ar fi putut simţi ce fel de om era.

— Domnul Pendyce se află la club; îi voi trimite cartea de vizită sus, domnule. Şi pronunţându-i numele cu emfază de parcă ar fi cântărit greu, portarul dădu cartea de vizită unui băiat care plecă cu ea.

Gregory rămase în picioare lângă căminul fără foc şi aşteptă. Nu privea cu mai mult interes ca de obicei, căci „stoicii” nu se deosebeau cu nimic de ceilalţi oameni, în afară de tăietura elegantă a costumului, ceea ce îl făcu să gândească: „Nu mi-ar face plăcere să aparţin acestui club şi să fiu obligat să mă îmbrac special în fiecare seară pentru cină”.

— Domnul Pendyce vă roagă să-l scuzaţi, domnule, dar este foarte ocupat.

Gregory îşi muşcă buzele, spuse „mulţumesc” şi plecă.

„Asta-i tot ce vrea să ştie Margery, îşi spuse el, restul nu mă interesează”, şi, urcându-se într-un omnibus, îşi pironi din nou ochii pe cer.

Dar George nu era ocupat. Asemeni unui animal rănit care se refugiază în vizuina lui ca să-şi lângă rana, şedea la fereastra sa favorită ce dădea spre Piccadilly. Şedea acolo la fereastră, nemişcat, fără să ridice ochii ca şi cum tinereţea lui şi-ar fi luat zborul. În mintea lui încăpăţânată părea că se învârteşte o roată care macină toate amintirile până la ultimul bob. Iar „stoicii” care nu suportau să vadă un om singur stând astfel în acea oră sacră, se apropiau de el din când în când.

— N-ai de gând să iei masa, Pendyce?

Animalele necuvântătoare nu se pot plânge nimănui de durerea lor; legea lor este tăcerea. La fel şi George. Şi de fiecare dată când câte un „stoic” se apropia de el, strângea din dinţi şi-i răspundea:

— Îndată, bătrâne.

CAPITOLUL VII

Plimbarea cu prepelicarul John

Prepelicarul John, care de obicei după o noapte de somn visa la bălării şi biscuiți calzi, era în dizgrație în acea zi de joi. În capul lui îngust şi lung intra cu greu o nouă idee, aşa că, abia după patruzeci de ore de la plecarea doamnei Pendyce îşi dădu seama că ceva se întâmplase cu stăpânul său. În clipele de mare frământare, când se convinsese de acest lucru, munci din greu, luă două perechi şi jumătate din papucii şi pantofii stăpânului său, le aşeză în colțuri diferite şi se culcă, pe rând, pe fiecare până le încălzi, le abandonă, sperând ca vreo pasăre să le clocească, apoi reveni şi se postă la uşa camerei moşierului. Drept care moşierul rosti de câteva ori: „John" şi-l amenință cu cureaua cu care îşi ascuțea briciul. Fie că nu suporta ideea să-şi părăsească măcar o clipă stăpânul – ocara îl făcuse să-l iubească şi mai mult – fie din cauza acestei idei noi care nu-i dădea pace, John stătea şi aştepta în hol.

Cândva, în tinerețile sale nebunatice, urmărise în mod necugetat calul moşierului în plimbarea de dimineață şi de atunci nimeni nu l-ar mai fi putut convinge să repete gestul. În afară de antipatia înnăscută pentru acest animal iute şi inutil de voluminos, îl mai bănuia şi că avea intenția să-i acapareze stăpânul: căci atunci când stăpân-su încăleca, nu rămânea nicăieri nici cel mai slab iz din mirosul subtil şi plăcut pe care îl îndrăgea atât. Aşadar, de îndată ce apărea calul, prepelicarul John obişnuia să se culce pe burtă cu labele lângă bot şi cu botul lipit de pământ: abia după ce animalul pleca putea fi făcut să părăsească această poziție care îl făcea să semene cu Sfinxul ghemuit pe labe.

Dar în această după-amiază John, cu coada între picioare, buzele atârnânde, grumazul ca după o muncă grea şi nasul ridicat în semn de protest față de poziția ridicolă şi înălțimea

fără rost unde se cocoţase stăpân-su, îl urma la oarecare distanţa, La fel ca sătenii care pe vremuri îl urmau respectuos pe moşier şi pe Barter, când aceştia sa hotărâseră să doteze satul cu un canal de scurgere care de altfel rămăsese unicul în atâţia ani.

Domnul Pendyce călărea la pas; picioarele în cizmele bine lustruite, pulpele nervoase sub stofa reiată de Bedford şi jambierele de culoarea mahonului se mişcau în cadenţa calului care mergea cu paşi mărunţi. Peste coapse îi cădea o haină lungă cu poale ample; îşi ţinea umerii uşor aplecaţi ca să mai potolească violenţa salturilor iar deasupra gulerului imaculat, sub o pălărie melon de culoare gri, obrazu-i slab cu mustăţi, încadrat de favoriţi cărunţi, cu ochii chinuiţi, părea preocupat şi trist. Calul său, o iapă de rasă, roaibă, umbla în trap uşor mişcând capul de sus în jos, şfichiuindu-şi cu coada fluturândă genunchii. Mergeau astfel toţi trei în soarele de iunie de-a lungul potecii înfrunzite care ducea la Worsted-Skotton...

Marţi, ziua în care doamna Pendyce plecase, moşierul se înapoiase mai târziu ca de obicei, spunându-şi că după discuţia din noaptea trecută era neapărat nevoie să dea dovadă de o anumită răceală în raporturile cu soţia sa. Când descoperi că ea nu se mai afla în casă, fu cuprins în primele clipe de mânie şi stupefacţie care avură ca rezultat o criză de nervi şi telegrama trimisă generalului Pendyce. Dusese singur telegrama la poştă şi se înapoiase din sat cu capul în jos, copleşit de ruşine, sentiment curios şi îngrozitor de care nu-şi amintea să-l fi încercat vreodată. Parcă i-ar fi fost teamă de semenii săi şi ar fi trecut pe un drum secret dacă ar fi avut de ales: dar singurele pe care le avea la îndemână erau numai şoseaua sau poteca care tăia imaşul comunal. Traversă cimitirul şi ajunse la padoc. Lângă o barieră turnantă era postat un bătrân ţăran şi moşierul se năpusti spre el cu capul plecat ca un taur care se năpusteşte asupra unui parapet. Intenţiona să treacă fără a spune o vorbă, dar între el şi acest bătrân plugar trudit se făurise de secole o legătură trainică, şi chiar de-ar fi fost să moară, moşierul n-ar fi putut trece fără să spună o vorbă sau să-l salute pe

unul a cărui strămoşi trudiseră pentru strămoşii săi, care munciseră greu, mâncaseră pâinea lor şi muriseră împreună cu ei.

— Bună seara, stăpâne; frumoasă seară, vreme bună pentru fân!

Vocea era aspră şi obosită.

„Acesta e seniorul meu, părea să spună, orice s-ar zice împotriva lui."

Domnul Pendyce duse mâna la pălărie.

— Bună, Hermon. Desigur, straşnică vreme pentru fân! Doamna Pendyce a plecat la Londra. Suntem iar holtei, aşa-i?

Şi-şi văzu de drum.

De-abia după ce se îndepărtă îşi dădu seama de ce dăduse această explicație. Era simplu: simțea nevoia s-o spună tuturor încât nimeni să nu fie mirat.

Se grăbi spre casă ca să se îmbrace la timp pentru cină, să arate astfel tuturor că nimic nu se schimbase. Chiar dacă s-ar fi produs cel mai îngrozitor cataclism, cina trebuia să cuprindă şapte feluri: dar mâncă puțin şi bău mai mult bordo decât îi era obiceiul. După cină trecu în biroul său, şi cu ferestrele deschise reciti, la lumina neclară a zilei şi a lămpii, scrisoarea lăsată de soția sa. La fel cum se întâmpla cu prepelicarul John – o idee nouă pătrundea cu greu în capul său lung şi îngust.

Nici o îndoială – nevastă-sa se dădea în vânt după George; nu ştia ce face; dar nu va trece mult şi-şi va veni în fire. Nu el trebuia să facă primii paşi. Şi, într-adevăr, ce fel de avansuri ar fi putut face fără să fie nevoit să mărturisească că el, Horace Pendyce, greşise? Nu era în obiceiul său şi acum nu se putea schimba. Dacă ea şi George se încăpățânau, trebuiau să se aştepte să suporte singuri consecințele şi să lupte singuri.

Şedea tăcut la lumina lămpii, care sub abajurul de mătase verde părea să devină clipă de clipă mai blândă; trecutul i se învălmăşea în minte. Şi în acea visare mută, printr-o malițioasă ironie, nu-şi amintea de lucruri neplăcute şi nu vedea imagini urâte. Încerca s-o vadă demnă de

reproşuri, s-o descrie în culori întunecate; dar acea perversitate născută în lume o dată cu el şi care avea să moară împreună cu el, puse brusc stăpânire pe imaginația sa zămislind o arătare ce întruchipa blândețea însăşi. Venea spre el cu paşi mărunți, parfumată, foşnind din mătăsuri şi cu vocea-i veşnic răbdătoare spunea: „Da, dragul meu!” cu acea voce discretă şi curioasă prin care nu răzbătea plictiseala. Îşi amintea ziua când, cu treizeci şi patru de ani în urmă, o adusese prima dată la Worsted Skeynes, „timidă, proaspătă ca un trandafir, dar o adevărată doamnă până-n vârful unghiilor, draga de ea!” după cum spunea bătrâna lui dădacă.

Şi-o aminti la naşterea lui George, albă ca ceara şi transparentă, cu ochii imenşi, cu un zâmbet care-i plutea pe buze. O revedea sub mii de alte aspecte în anii care trecuseră, dar niciodată ofilită, bătrână; niciodată ca o femeie aparținând trecutului. Acum, când nu mai erau împreună, îşi dădea seama pentru prima oară că, pentru el, nu îmbătrânise, că era tot „timidă, proaspătă ca un trandafir, dar o adevărată doamnă – până în vârful unghiilor draga de ea!” Şi nu putea suporta acest gând; se simțea nefericit şi singur, stând aici în lumina lămpii, cu fluturii de noapte cenuşii ce pluteau circular şi cu prepelicarul John adormit la picioarele sale,

Îşi luă deci lumânarea şi urcă să se culce. Uşile care comunicau cu aripa clădirii rezervată servitorilor erau închise. În casa imensă nu era altă lumină decât a lumânării sale, nu se auzea nimic decât paşii lui. Urcă încet scările, aşa cum le urcase de mii şi mii de ori, dar niciodată ca acum, şi în spatele său ca o umbră urca prepelicarul John.

Dar Natura, care cunoaşte inimile oamenilor şi ale câinilor, „mama” tuturor lucrurilor la care ne înapoiem cu toții, veghea, şi când se culcară, unul în patul său părăsit şi celălalt pe cârpa albastră de lângă uşă. le dărui amândurora somnul.

Şi mijiră zorii aducând cu sine obligațiile din această zi de miercuri. Acei care treceau pe la ferestrele clubului „stoicilor” şi îi vedeau pe „stoici” şezând acolo, erau bântuiți de vedenii,

închipuindu-şi cum trăieşte această nefolositoare clasă a proprietarilor de pământ, Aceste gânduri îi împiedicau să doarmă şi le umpleau gurile de amărăciune, căci şi ei doreau de atâta vreme să ducă o viață „inutilă”, ca moşierii. Dar cu toate că tuturor ne place să ne facem iluzii şi să gândim greşit despre vecinii noştri ca să ne amuzăm, cuvântul „inutil” nu era deloc potrivit aici.

Pe umerii moşierului de la Worsted Skeynes apăsau obligații multe şi grele. Mai întâi vizita la grajduri pentru a hotărî dacă trebuie să fie cauterizată încheietura lui Beldame sau să fie vândut noul cal roib care nu trăgea destul de repede la căruță; pentru a discuta cu Benson – care semăna cu un copil gras cu favoriți albi şi purta o cingătoare de piele şi o cămaşă de flanel cu mânecile suflecate – dacă ovăzul din soiul Bruggan este superior soiului Beal, sau invers. Apoi veneau lungile ore de stat în birou, cu socoteli şi însemnări, care toate trebuiau controlate ca să nu se întâmple să se dea prea puțin pentru prea mult; mai trebuia să treacă pe la Jarvis, şeful vânătorii, ca să afle cum o duce cu sănătatea noul fazan adus din Ungaria, sau pentru a examina împreună cu acesta ce s-ar putea face ca la viitoarea goană păsările crescute de el să nu se mai refugieze pe terenurile prietenului său lordul Quarriman. Toate astea cereau timp, căci Jarvis se vedea obligat să repete de şase ori: „Ei bine, domnule Pendyce, eu spun că nu ar trebui să pierdem atât de multe păsări ca la ultima goană”. Şi domnul Pendyce trebuia să-i răspundă: „Nu, Jarvis, desigur că nu. Bine, şi ce propui!” Şi mai era o problemă la fel de spinoasă: ce-i de făcut ca fazanii şi vulpile să trăiască împreună în perfectă armonie. Totul se discuta la nesfârşit, dar cu înțelegere, căci după cum spunea moşierul: „Jarvis e om de încredere când e vorba de vulpi”. Domnul Pendyce ținea ca terenurile sale de vânătoare să nu rămână pustii.

Se înapoia apoi acasă să ia un dejun frugal, iar uneori nu dejuna de fel ca să se mențină zvelt şi în formă. După aceea, pe jos sau călare, pleca din nou după cum era nevoie: la ferma de lângă domeniu, sau mai departe, petrecând o după-

amiază lungă, examinând atent coastele juncanilor, culoarea vacilor suedeze, starea zidurilor, porților sau a gardurilor.

Apoi se înapoia din nou acasă ca să-şi bea ceaiul şi să citească ziarul *Times,* pe care abia aruncase o privire fugară, concentrându-şi interesul asupra măsurilor legislative discutate în parlament care, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, aveau să distrugă ordinea lucrurilor existente, exceptând desigur viitoarea taxă asupra grâului, mulțumită căreia Worsted Skeynes nu va mai lucra în pierdere în sectorul produselor agricole.

Se mai întâmpla uneori să i se aducă vagabonzi pentru a hotărî ce să se facă cu ei. Se mulțumea să le spună un singur lucru: „Întinde mâinile, omule" şi dacă nu le găsea trudite de muncă cinstită îi trimitea pe loc în temniță. Dar când erau bătătorite, domnul Pendyce se găsea în încurcătură; atunci măsura camera în lung şi-n lat încercând, cinstit, să descopere care-i era datoria în această împrejurare. Mai erau de asemeni zile închinate aproape în întregime funcțiunilor sale de judecător de pace, când avea de judecat fel de fel de delicte pentru care pronunța pedepse după gravitatea faptelor: pe scara pedepselor braconajul ocupa primul loc, iar bătaia nevestei ultimul; căci, cu toate că era omenos, tradiția îl făcea să nu considere acest soi de sport ca un fapt criminal, cel puțin la țară...

E adevărat că toate aceste mici probleme ar fi putut fi rezolvate în mai puțin timp de o minte tânără şi inteligentă, dar graba ar fi fost în contradicție cu tradiția şi ar fi deranjat convingerea bine înrădăcinată a moşierului că-şi face datoria; în sfârşit, ar fi dat prilejul gurilor rele să vorbească de lenevia sa. Fără discuție, adevărul era că toată această muncă zilnică avea în vedere, direct sau indirect, interesele sale proprii; dar, comportându-se astfel, nu-şi îndeplinea oare datoria față de țară şi nu sublinia astfel privilegiul fiecărui englez de a fi, cu orice preț, provincial?

Miercurea aceasta însă, moşierul nu mai găsea nici o plăcere în ocupațiile sale obişnuite. Îi venea greu să se ştie singur, absolut singur, în mijlocul pământurilor sale, să simtă că nu era nimeni căruia să-i pese de ce făcea el, nimeni

căruia să-i încredinţeze faptul că trebuie cauterizată glezna lui Beldame sau că Peacock cerea să se construiască şi alte porţi la ţarcul vitelor. Era mai mult decât putea suporta. Ar fi telegrafiat fetelor să vină acasă, dar nu se simţea în stare să înfrunte întrebările lor, Gerald era la Gibraltar! George... George nu mai era fiul său! şi mândria îl împiedica să-i scrie aceleia care-l părăsise lăsându-l pradă ruşinii şi singurătăţii. Căci sub mânia sa încăpăţânată, zăcea adânc ascuns un sentiment de ruşine: ruşinea de a trebui să-şi evite vecinii de teamă să nu-i pună întrebări, la care de dragul bunului renume al casei sale şi din orgoliu propriu, trebuia să le răspundă cu minciuni; îi era ruşine că nu era stăpân la el acasă şi, mai ales, că faptul ar putea deveni cunoscut. Desigur, nu-şi dădea seama de acest sentiment de care se ferise întotdeauna şi cu tot dinadinsul. Gândurile sale luau întotdeauna o formă concretă, astfel că atunci când ridica ochii şi vedea locul gol al soţiei sale la micul dejun, gândea, privindu-l pe Bester care pregătea cafeaua: „N-aş fi mirat ca individul ăsta să fie la curent cu tot ce se întâmplă!” Gândul îl scotea din sărite. La fel când îl văzu pe Barter îndreptându-se pe alee spre casa sa, gândi: „Al naibii să fie! Nu vreau să dau ochi cu el!”, şi se furişă, furios că a trebuit să-l evite. Când dădu peste Jackman care altoia arbuştii de trandafir din grădina scoţiană, îi spuse: „Stăpâna dumitale a plecat la Londra”, apoi se întoarse brusc, supărat că o pornire misterioasă îl forţase la această confidenţă.

Astfel se petrecură lucrurile în această lungă şi tristă zi: singurul fapt care-i aduse oarecare mângâiere fu recapitularea clauzelor testamentului său; anulă paragraful privind moştenirea lăsată fiului său mai mare şi adăugă în loc următorul codicil:

„Având în vedere că fiul meu, primul născut, George-Hubert, printr-o purtare nedemnă de un gentilom şi de un Pendyce a dovedit că nu merită încrederea mea, şi deoarece, spre regretul meu, nu-l pot dezmoşteni, declar prin aceasta că el nu va participa în nici un fel la împărţirea celorlalte bunuri ale mele sau a efectelor mele personale. Sunt convins şi conştient că este de datoria mea să procedez astfel, în

interesul familiei şi al ţării mele. Fac această declaraţie fără mânie."

Adevărul era că necazul pe care, spre uimirea şi deznădejdea sa, i-l pricinuia lipsa soţiei, se adăuga la supărarea pe care-o simţea împotriva fiului.

Ultimul curier poştal din acea zi îi aduse o scrisoare de la generalul Pendyce. O deschise cu o mână la fel de tremurătoare cum era şi scrisul fratelui său:

„Clubul militar şi naval

Dragă Horace,

Ce dracu te-a făcut să-mi trimiţi telegrama aceea? Mi-ai stricat micul dejun şi m-ai făcut să alerg în grabă la Margery pe care am găsit-o perfect sănătoasă. Dacă aş fi găsit-o suferindă sau indispusă, aş fi fost încântat; dar am găsit-o ocupată cu probleme de toalete şi mai ştiu eu ce, şi sunt sigur că m-a crezut nebun că viu atât de dimineaţă. N-ar trebui să te obişnuieşti să trimiţi telegrame. O telegramă e un lucru important, cel puţin eu aşa am crezut întotdeauna. L-am întâlnit pe George care pleca de la ea, al naibii de grăbit. Nu-ţi pot scrie mai mult acum. În acest moment plec să iau dejunul.

Fratele tău iubitor,

Charles Pendyce"

Deci se simţea bine. Îl văzuse pe George. Cu inima liniştită moşierul se duse la culcare.

Şi ziua de miercuri luă sfârşit...

Joia după-amiază, iapa roaibă pur-sânge îl ducea pe domnul Pendyce de-a lungul potecii, urmat de prepelicarul John. Trecură pe lângă moşia „Firs", unde locuia Bellew şi, cotind brusc spre dreapta. Începură să urce spre imaşul satului. Avea mereu în faţa ochilor imaginea acestui individ de la care se pornise totul, o imagine care îl obseda pe moşier în aceste zile; o stafie cu umeri ridicaţi, ochi mici, arzători, mustaţă roşie, tăiată scurt şi cu picioare subţiri şi arcuite. Era o pată, o ciumă coborâtă peste tot ce iubea moşierul, o

insultă adusă eredității, o pacoste, ca Atila regele hunilor. Era pentru el un fel de caricatură, demnă de ură a tot ce ar trebui să distingă un gentilom de la țară: dragostea pentru sport şi viața în aer liber, puterea de a îndura orice, curajul, putința de a lua o hotărâre şi a bea bărbăteşte, cultul, acum demodat, al curteniei. Da, călărind ca o stafie în urma câinilor de vânătoare, un tip disperat, un om de la care nu te puteai aştepta la nimic bun şi care, în alte timpuri, ar fi fost doborât ca un câine; un drac de bețiv cu fața palidă care-l dispreţuia pe Horace Pendyce şi pe care Horace Pendyce îl ura din inimă, dar nu putea totuşi să-l dispreţuiască total. „Se găsesc întotdeauna de-al de ăştia prin locurile unde se vânează!" O ruşine pentru clasa socială din care făcea parte. *Post equitem sedet Jaspar Bellew*[14].

Ieşind de pe potecă, moşierul urcă pe colină, de unde îmbrățişa cu privirea întreaga întindere a Worsted Skotton-ului. Era un vast spațiu nisipos acoperit cu măturică, spinişor, ciulini şi câțiva brazi scoțieni; terenul nu avea nici cea mai mică valoare şi totuşi îl dorea cu vehemență, ca un copil care doreşte îmbucătura mărului pe care altul i l-a şterpelit pe ascuns. Privind terenul care îi aparținea fără să-l posede – la fel ca o femeie care ar fi a lui doar cu numele – îl durea că soarta se amuză pe socoteala sa. Astfel îşi ciuntea el însuşi această imagine la care se întorcea adesea: căci pentru el ca şi pentru toți semenii, era necesar ca ceea ce iubea şi poseda să capete o formă bine definită, o aparență „vizibilă". Ori de câte ori îi veneau în minte cuvintele „Worsted Skeynes" – şi asta se întâmpla mai întotdeauna – avea în față o imagine bine închegată şi concretă dar greu de descris; şi această imagine era mereu tulburată la gândul acestui teren, la gândul acestui Worsted Scotton. E drept că habar n-avea la ce i-ar folosi acest imaş, dar regreta profund că terenul rămânea fără folosință în mâna țăranilor, ceea ce după părerea sa era risipă. În doi ani nu se îngrăşase nici o singură vită pe această pârloagă. Doar trei măgari bătrâni găseau aici cu ce să-şi prelungească zilele. O legătură de

---

[14] Jaspar Bellew stă în urma calului (lat.).

lemne de foc sau de vreascuri, câțiva bulgări de turbă, care se găseau într-un colț anumit, era tot ce puteau aduna aceşti țărani egoişti. Dar nu cu ei era problema – cu ei s-ar fi lămurit uşor lucrurile – dar nu la fel de simplu era să te înțelegi cu individul acela de Peacock cu care nu se putea sta de vorbă. Pământurile sale se învecinau cu terenul comunal, şi înaintea lui strămoşii săi nu se arătaseră mai înțelegători. Domnul Pendyce călări mai departe privind la gardul ridicat de tatăl său până ce ajunse la acea porțiune pe care tatăl lui Peacock o doborâse; şi aici, printr-o bizară coincidență a soartei – aşa cum se întâmplă numai în literatură – dădu de însuşi Peacock care stătea în acea deschizătură a gardului de parcă prevăzuse vizita moşierului. Iapa se opri de la sine, prepelicarul John se culcă mai încolo ca să mediteze şi se putea chiar auzi cum gândeşte, înghițindu-şi, din când în când, limba.

Peacock stătea cu mâinile în buzunarele pantalonilor. Pe cap purta o pălărie veche din paie, ochii îi erau ațintiți în pământ; şi gloaba pe care o legase de rămăşițele gardului lăsat în picioare de tatăl său, privea şi ea în jos, căci mânca iarbă. De când moşierul se luptase să-i salveze grajdul care luase foc, Peacock nu se prea omora după el. Îi purta din zi în zi mai puțină recunoştință – şi ştia că foarte curând n-o să-i mai poarte deloc. În el se trezeau clipă de clipă, toate îndoielile strămoşilor săi. De aceea venise moşierul aici, la spărtura din gard, ca să-şi dea seama de recunoştința ce i-o datora. La vederea domnului Pendyce ochii săi mici se rotiră în cap de parc-ar fi fost un porc care primeşte o lovitură în spate. Faptul că moşierul alesese tocmai această clipă să vină, arăta că Providența, care ştie tot, îi sugera pe bună dreptate ce trebuia să facă.

— Bună ziua, domnule. Vreme uscată. E mare nevoie de ploaie. Dacă rămâne tot aşa n-o să am cu ce hrăni vitele.

Domnul Pendyce răspunse:

— Bună ziua, Peacock. Ce tot spui, pe câmpurile dumitale se face un nutreț minunat.

Amândoi se grăbiră să privească într-altă parte, căci în acea clipă nici unul nu suporta să-l vadă pe celălalt.

Urmă o tăcere; apoi Peacock spuse:

— Ce se aude cu porțile acelea ale mele, domnule? Şi vocea îi tremura ca şi cum se lupta să nu se lase învins de recunoştința ce o datora.

Moşierul privi scos din fire în stânga şi-n dreapta îmbrățişând din ochi spațiul rămas neîngrădit; prin minte îi trecu următorul gând:

„Să zicem că i-aş da acestui cerşetor porțile pe care le cere... m-ar lăsa oare să îngrădesc din nou terenul de la Scotton?"

Ridică ochii spre acest bărbat solid şi bărbos care se afla în fața sa; instinctul său de neînvins pe care Paramor îl botezase atât de malițios inspiră răspunsul:

— Mi-ar place să ştiu, omule, ce nu este în regulă cu porțile dumitale?

De data asta Peacock îl privi în ochi; vocea nu-i mai tremura şi îi spuse cu un anumit umor brutal:

— Păi, nu vedeți? juma' din ele sunt putrezite, bune de făcut chibrituri; şi respiră uşurat căci ştia că recunoştința murise în sufletul său.

— Ei bine, răspunse moşierul, aş dori ca cele de la ferma mea să fie pe jumătate atât de bune. Haide, John, şi atingând iapa cu călcâiul moşierul porni; dar n-apucă să facă nici doisprezece paşi că se şi întoarse.

— Doamna Peacock se simte bine, sper? Doamna Pendyce a plecat la Londra.

Îşi duse mâna la pălărie şi, fără să mai aştepte răspunsul, o porni mai departe. Luă poteca ce trecea alături de ferma lui Peacock, trecu pe lângă bătătura cailor şi ajunse pe terenul de cricket, un câmp ce-i aparținea şi pe care-l transformase în acest scop.

Tocmai se juca meciul revanşă cu Coldingham şi, nemişcat pe calul său, moşierul se opri să privească. Văzu cum din grupul risipit pe câmp se desprinde o siluetă înaltă care se apropia agale de el. Era onorabilul Geoffrey Winlow. Moşierul simți, fără să ştie de ce, că ar dori să întoarcă iapa şi să plece.

— Avem de gând să vă tragem o mamă de bătaie, domnule Pendyce! Ce mai face doamna? Soția mea îi trimite salutări.

Un val de roşeață, care nu se datora doar soarelui, urcă în obrazul moşierului.

— Mulțumesc, spuse el, se simte foarte bine. A plecat la Londra.

— Nu mergi şi dumneata în acest sezon?

Moşierul privi neîncrezător, pe îndelete, în ochii calmi ai celuilalt.

— Nu cred, spuse el încet.

Onorabilul Geoffrey se înapoie la postul său.

— Suntem pe cale să-l burduşim bine pe bătrânul Barter, bietul de el, spuse depărtându-se.

Moşierul îşi dădu seama de prezența lui Barter care se apropia pe la spate.

— Îl vezi pe stângaciul cela? spuse îmbufnat pastorul. Fii atent la piciorul lui. Vrei să spui că asta n-a fost bilă scoasă din joc? Cu asemenea bilă m-a scos din joc. Numai de-al de astea se ține. Individul ăsta de Locke e arbitru, cum sunt eu...

Se opri şi-l privi neliniştit pe servant.

Moşierul, înțepenit pe iapa sa, ca o statuie sculptată în piatră, nu-i răspunse. Simți deodată un nod în gât.

— Ce mai face soția dumitale? Doamna Pendyce ar fi venit s-o vadă, dar... dar a plecat la Londra.

Pastorul nu întoarse capul.

— Soția mea? a, îi merge foarte bine. Uite, încă unu! Ia ascultă, Winlow, asta e prea de tot!

Se auzi vocea plăcută a onorabilului Geoffrey:

— Vă rog. nu vorbiți cu pilotul!...

Moşierul îşi întoarse iapa spre drum şi plecă; şi prepelicarul John care privise de la distanță îl urmă cu limba scoasă.

După ce trecu de-o altă poartă, moşierul se găsi aproape de aripa principală a terenului de vânătoare şi John, cu nasul şi coada în vânt, adulmeca în dreapta şi-n stânga. Era răcoare. Frunzişul de iunie forma o galerie de coloane, întreruptă de râul şerpuitor al cerului. Printre stejari şi aluni,

fagi şi ulmi, strălucea ici-colo trunchiul spectral al vreunui mesteacăn capturat de copacii mai mari, care păreau să facă roată în jurul lui, mândri de prizonierul ce le picase, nedorind să dea drumul acestui subtil spiriduş din pădurea lor. Ştiau că dacă acest domn al pădurilor, mai sălbatic dar mai blând decât ei înşişi pleca, pădurea ar pierde toată cinstea, grația şi esența întregii ei firi.

Moşierul sări din şa, legă calul, şi se aşeză sub unul din aceşti mesteceni, pe trunchiul căzut al unui ulm. Prepelicarul John se aşeză în fața sa şi îl contemplă cu ochii lui plini de afecțiune. Şedeau astfel amândoi adânciți în gânduri, dar gândurile lor erau diferite.

Căci sub acest mesteacăn Horace Pendyce stătuse şi-şi sărutase soția chiar în ziua în care o adusese la Worsted Skeynes. Şi cu toate că era incapabil să vadă asemănarea între ea şi mesteacăn, pe care o ființă înzestrată cu imaginație ar fi putut s-o descopere, nu putea să nu-şi amintească acea după-amiază de mult trecută. Dar nu la asta se gândea prepelicarul John; amintirile sale erau nebuloase, căci pe acea vreme îi mai lipseau douăzeci şi opt de ani până să fi venit pe lume.

Moşierul rămase acolo multă vreme împreună cu calul şi câinele său. Din când în când pata neagră – trupul prepelicarului John, mai mult sau mai puțin adormit – deschidea un ochi strălucitor care se îndrepta spre stăpânul său, asemenea unei stele credincioase. Soarele, strălucind şi el, aurea trunchiul mesteacănului. Prin mărăcini, păsările şi animalele îşi începură forfota de seară; iepurii țâşneau brusc afară pe drum, se uitau surprinşi la prepelicarul John şi cu aceeaşi grabă se ascundeau din nou în mărăciniş. Ştiau că oamenii călare nu aveau armă, dar tot nu se puteau încumeta să aibă încredere în ființa aceea neagră şi păroasă, ale cărei nări zvâcneau de câte ori apăreau ei. Apoi țânțarii şi fluturii de noapte ieşiră să danseze şi în dansul lor se oglindea fiece schimbare pe care apropierea nopții o aduce sunetelor, mirosurilor şi formelor din jur. Şi noaptea coborî în inima moşierului.

Cu membrele înțepenite se ridică încet de pe buturuga pe care stătuse, încălecă din nou şi luă drumul spre casă. Ştia că şi acolo nu va fi mai puțin singur, dar o casă e totuşi mai bună ca o pădure unde țânțarii dansează, păsările şi alte creaturi nu-şi găsesc astâmpăr, unde umbrele se alungesc, în timp ce soarele se furişează în sus, pe trunchiurile copacilor, şi unde, în sfârşit, nimeni nu ține seama de stăpânul creațiunii: omul.

Trecuse de ora şapte când intră în biroul său. O doamnă stătea în picioare aproape de fereastră, şi domnul Pendyce îi spuse:

— Vă rog să mă scuzați!

Doamna se întoarse: era soția sa. Moşierul îşi înăbuşi un strigăt răguşit; rămase țintuit locului, acoperindu-şi ochii cu mâna.

CAPITOLUL VIII

Atac acut de „Pendycită”

Doamna Pendyce se simțea foarte slăbită. În timp ce părăsea în grabă cartierul Chelsea, trecuse prin clipe de adâncă emoție şi nu mâncase nimic.

Dispoziția omului – e scris din timpuri străvechi – seamănă cu norii dintr-un apus de soare, sau culorile din sideful scoicii; este întrețesută de emoții, ca firele unei broderii, e mai nestatornică ca o zi de aprilie, dar are totuşi un ritm propriu neschimbător, pe care nimeni nu-l poate cerceta.

În drum spre casă doamna Pendyce băuse o singură ceaşcă de ceai şi numaidecât se simțise înviorată. Îşi dădea brusc seama că se făcuse mult zgomot pentru nimic! De parcă cineva ar fi ştiut cât de proşti pot fi oamenii şi se servise de prostia lor ca să execute o fantezie. Dar această clipă de veselie trecu repede când fu pusă față în față cu problema viitorului.

Ajunse la hotel fără să fi luat vreo hotărâre. Se aşeză în salonul de lectură să-i scrie lui Gregory şi, în timp ce şedea acolo cu tocul în mână, se simți îngrozitor de ispitită să-i spună cuvinte grele pentru că îşi făcuse iluzii despre oameni şi adusese asupra lor toată această pacoste. Dar era atât de puțin pricepută să spună cuvinte grele, încât nu găsi nici altele, care să fie îndeajuns de politicoase; în cele din urmă se văzu obligată să se lipsească de ele. După ce termină şi expedie scrisoarea se simți mai bine. Deodată îşi aminti că dacă îşi făcea numaidecât bagajele ajungea numai bine la gară pentru trenul de 5,55 spre Worsted Skeynes.

Când plecase de acasă, ca şi acum la înapoiere, ascultase de un imbold lăuntric care-i spunea să evite orice agitație şi suferință de prisos.

Trăsura rablagită a gării, mucegăită şi mirosind a grajd, o duse aproape cu dragoste spre conac. Bătrânul vizitiu cu

obrazul lui voios ce aducea a pasăre, o conduse într-o viteză nebună, căci, cu toate că habar n-avea de tot ce se întâmplase, simțea că două zile şi jumătate cât lipsise de acasă fuseseră mult prea lungi pentru ea. La poarta parcului era aşezat bătrânul Roy şi, văzându-l, doamna Pendyce începu să tremure ca şi cum până atunci nu-şi dăduse seama că se întorcea acasă.

Casa! Aleea lungă, îngustă şi perfect dreaptă, ceața şi liniştea zilelor de ploaie cu picături care-ți băteau în obraz şi după-amiezile strălucitoare şi fierbinți, mirosurile de lemn arzând şi de fân, parfumul florilor, vocea moşierului, huruitul uscat al maşinii de tăiat iarba, lătratul câinilor şi zbârnâitul depărtat al secerătoarei; zgomotele de duminică, sunetul clopotelor bisericii, ciorile, predica domnului Barter şi însuşi gustul mâncărurilor! Şi toate aceste zgomote, mirosuri, gusturi şi adierea aerului în obraji păreau să existe de când lumea şi să dăinuie în veci.

Se îmbujora şi pălea pe rând şi totuşi nu simțea nici bucurie, nici tristețe; căci pe nesimțite o cuprinse valul vieții de odinioară. Se îndreptă pe loc spre cabinetul de lucru, să aştepte înapoierea soțului ei. Auzi strigătul lui răguşit şi inima începu să-i bată năvalnic, în timp ce bătrânul Roy şi prepelicarul mârâiau blând unul la altul.

— John! murmură ea, nu te bucuri, dragă, că mă vezi?

Prepelicarul John, fără să se mişte, bătea cu coada în piciorul stăpânului său.

În cele din urmă moşierul ridică capul.

— Ei bine, Margery? Atât putu să spună.

Îi păru îmbătrânit şi foarte obosit.

Se auzi gongul pentru cină: atrasă de sunetul lung şi monoton o rândunică pătrunse pe una din ferestrele înguste şi începu să zboare în jurul încăperii. Ochii doamnei Pendyce o urmăreau.

Pe neaşteptate moşierul făcu un pas înainte şi îi luă mâna.

— Să nu mă mai părăseşti, Margery! spuse el; şi înclinându-se îi sărută mâna.

Gestul era atât de neobişnuit încât doamna Pendyce se îmbujoră ca o fetiță. Peste capul cu părul tuns al soțului,

ochii îi străluceau de recunoştinţă fiindcă nu-i făcea reproşuri, şi în acelaşi timp de fericire că o mângâiase.

— Am unele noutăţi să-ţi spun, Horace. Helen Bellew l-a părăsit pe George!

Moşierul îi lăsă jos mâna.

— Era şi timpul, spuse el. Îndrăznesc să cred că George a refuzat să fie concediat. E încăpăţânat ca un catâr.

— L-am găsit într-o stare îngrozitoare.

Domnul Pendyce întrebă jenat:

— Ce? Ce spui?

— Arăta atât de disperat...

— Disperat? spuse moşierul gata să izbucnească, de mânie.

Margery Pendyce continuă:

— Arăta înspăimântător. Am fost cu el azi după-amiază...

Moşierul spuse brusc:

— Nu e bolnav, nu-i aşa?

— Nu, nu e bolnav. Vai, Horace, nu înţelegi? Mi-era teamă să nu facă vreun gest ireparabil. Era atât de... nenorocit.

Moşierul începu să măsoare camera în lung şi în lat.

— Acum e... e în siguranţă? izbucni el pe neaşteptate.

Doamna Pendyce se lăsă să cadă în cel mai apropiat scaun.

— Da, vorbi ea cu greu. Eu... eu aşa cred!

— Crezi! La ce bun? Ce... nu cumva te simţi rău, Margery?

Doamna Pendyce, care avea ochii închişi, spuse:

— Nu, dragă, n-am nimic.

Domnul Pendyce se apropie, şi cum în acea clipă lucrurile de care ea avea cel mai mult nevoie erau aerul şi liniştea, se foi şi-şi dădu osteneala să o facă să-şi revină. Iar ea, care nu-şi dorea decât să fie lăsată în pace, îi zâmbi, căci ştia că îngrijorarea lui era foarte firească. În cele din urmă, punând capăt eforturilor lui, îşi reveni şi luându-i mâna i-o mângâie cu un gest de recunoştinţă.

— Ce trebuie să facem acum, Horace?

— Ce trebuie să facem? strigă moşierul. Doamne, Dumnezeule! de unde să ştiu? Uite în ce stare te afli, toate astea din cauza blestematului acela de Bellew şi a afurisitei

de nevastă-sa! Ceea ce îți trebuie ție înainte de toate e… să mănânci ceva.

Şi, prinzând-o de talie, sprijinind-o, pe jumătate purtând-o pe brațe, o conduse în camera ei.

La masă nu vorbiră mult, doar lucruri fără însemnătate: cum se simțea doamna Barter, despre Peacock, trandafiri şi glezna lui Beldame. O singură dată atinseră în treacăt subiectul pe care instinctiv căutau să-l evite şi moşierul spuse pe neaşteptate:

— Ai fost la femeia aceea, presupun?

Si doamna Pendyce murmură:

— Da.

Se retrase în camera ei şi de-abia se urcă în pat, când moşierul apăru la rândul său: avea aerul că se scuză:

— Am venit mai devreme ca de obicei.

Doamna Pendyce stătea trează şi din când în când el o întreba: „Dormi, Margery?"; spera că da, căci el însuşi nu putea adormi. Şi ea ştia că Horace dorea să fie bun cu ea şi de asemeni mai ştia că aşa cum stătea treaz, răsucindu-se de pe o parte pe cealaltă, gândurile lor erau unul şi acelaşi: „Ce facem acum?" Şi mai ştia că în închipuire e urmărit şi el de o fantomă cu umeri ascuțiți, ochii mici arzători, părul roşu şi fața albă, pistruiată. Căci în afară de faptul că George era nenorocit, nimic nu se schimbase, şi norul răzbunării mai plutea încă deasupra Worsted Skeynes-ului. Ca o lecție complicată, doamna Pendyce îşi repeta mereu în gând: „Acum Horace poate răspunde la acea scrisoare a căpitanului Bellew, poate să-i spună că George nu va voi – într-adevăr nu va putea – s-o revadă. Trebuie să-i răspundă. Dar oare va voi?"

Căuta să găsească izvoarele secrete ale caracterului soțului ei: se frământa în fel şi chip căutând să înțeleagă, să poată găsi cea mai bună cale de apropiere. Îi lipsea siguranța şi se întreba cum să procedeze, căci îndărătul micilor sale ciudățenii pe care ea le considera „caraghioase" dar pe care le putea înțelege, mai exista în acest suflet greoi ceva care i se părea necunoscut, la fel de nepătruns ca întunericul, o duritate aproape barbară. Când broda cu acul, vârful se

oprea adesea în pânza tare: tot aşa vârful sufletului ei se poticnea de sufletul soțului. Ea gândea: „Poate că şi Horace gândeşte ca mine”. Era un gând de care s-ar fi putut lipsi, căci moşierul nu broda şi antenele sufletului său nu se aventuraseră nicicând în călătorii de explorare.

A doua zi, la ora dejunului, nu îndrăznise încă să spună un cuvânt. „Dacă nu spun nimic, se gândea ea, poate că va scrie din proprie inițiativă.”

Fără să-i atragă atenția, toată dimineața îi supraveghease cele mai neînsemnate gesturi. Îl văzu cum se aşează la biroul său ținând în mână o scrisoare împăturită şi mototolită şi îşi dădu seama că era scrisoarea lui Bellew; se învârtea neliniştită de ici-colo, intrând şi ieşind fără zgomot, găsindu-şi mici lucruri prin cameră şi afară, în hol. Dar moşierul stătea tăcut şi imobil ca şi câinele său, prepelicarul John, culcat pe jos cu botul pe labe.

După dejun nu mai putu răbda.

— Ce crezi că ar trebui să facem acum, Horace?

Moşierul o privi drept în ochi.

— Dacă-ți închipui, spuse el în cele din urmă, că voi avea de-a face cu acel individ Bellew, te înşeli amarnic.

Doamna Pendyce aranja nişte flori într-un vas şi mâna îi tremura atât de tare încât vărsă apa peste fața de masă. Scoase batista din buzunar şi absorbi uşor apa.

— Dar, dragul meu, n-ai răspuns la scrisoare, spuse ea.

Moşierul se rezemă de bufet: țeapăn, cu gâtul subțire şi ochii mânioşi, cu pupilele contractate ca acele de gămălie, nu era lipsit de o anumită demnitate.

— Nu-i scriu; pentru nimic în lume! spuse el, şi vocea sa era aspră şi hotărâtă ca şi cum ar fi vorbit în numele unei forțe superioare. „M-am gândit toată dimineața şi să fiu al dracului dacă scriu! E un ticălos. Nu mă plec în fața lui!”

Doamna Pendyce împreună mâinile.

— Vai, Horace, spuse ea, dar de dragul nostru, al tuturor! Dă-i numai asigurarea pe care o cere.

— Ca să nu mai poată de bucurie! strigă moşierul. Jur că nu!

— Dar Horace, am crezut că asta doreai să facă George. I-ai scris şi i-ai cerut să promită.

Moşierul răspunse:

— Nu înțelegi nimic, Margery. Nu mă cunoşti. Crezi că am poftă să-i spun că soția lui s-a descotorosit de fiul meu... după ce m-a făcut să stau cu sufletul la gură ca un peşte pe uscat, tot el să învingă până la sfârşit? Nu, chiar dacă ar trebui să părăsesc ținutul... nici măcar dacă...

Ca şi cum nu şi-ar fi putut imagina o soartă mai crudă, se opri. Doamna Pendyce îi cuprinse cu mâinile ei reverele hainei şi rămase în fața lui, cu capul plecat. Obrajii îi erau îmbujorați de emoție, iar ochii îi erau plini de lacrimi. Şi din emoția ei emana o căldură, o mireasmă şi un farmec, de parcă era din nou tânără, ca portretul sub care stăteau.

— Nici măcar dacă te rog eu, Horace?

Obrazul moşierului se făcu stacojiu; strânse pumnii, cumpăni şi păru să şovăie.

— Nu, Margery, spuse el cu glas răguşit. Este... este... nu pot!

Şi rupându-se de lângă ea, părăsi încăperea.

Margery îl privi cum se îndepărtează; degetele ei din care el îşi smulsese haina se împreunară.

CAPITOLUL IX

Bellew se înclină în fața unei doamne

Moşia „Firs” era cufundată în linişte. În casa tăcută, unde nu erau folosite decât cinci camere, un bătrân servitor şedea în oficiul lui pe un scaun de lemn şi citea un articol din *Viața rurală.* Nu era nimeni care să-i deranjeze, căci stăpânul casei dormea şi menajera nu venise încă să pregătească masa de prânz. Citea încet prin ochelari, şi cuvintele i se împlântau pentru totdeauna în creier. Ceea ce citea era în legătură cu anatomia şi obiceiurile bufniței: „La bufnița roşcată sau brună există un proces manubrial: furca, în loc să fie sudată cu sternul, se compune din două stilete care nici nu se întâlnesc; în timp ce marginea posterioară a sternului prezintă două perechi de proeminențe cu fisuri corespondente între ele”. Bătrânul servitor se opri şi-şi odihni ochii care clipeau în lumina palidă a soarelui ce se filtra prin zăbrelele înguste ale ferestrei: ceea ce făcu ca o mică pasăre poposită pe pervaz să-l privească şi să-şi ia zborul.

Bătrânul servitor începu din nou să citească: „Caracterele pterylologice ale Photodilus-ului nu par să fi fost investigate, dar s-a găsit că-i lipseşte deschiderea tarsală cât şi apofiza manubriană, în timp ce claviculele nu se unesc în furcă şi nu se sudează în stern şi că marginea posterioară a sternului are apofize şi fisuri la fel cu specia brună”. Se opri iar şi privirea sa părea satisfăcută şi binevoitoare.

Sus, în micul fumoar, stăpânul său dormea într-un scaun de piele, cu picioarele întinse în cizmele lui de călărie acoperite de praf. Buzele îi erau strânse, în afara unui colț unde o mică deschizătură lăsa să străbată un uşor sunet. Lângă el, pe podea, se afla un pahar gol, şi între picioarele sale stătea un buldog spaniol. Pe un raft deasupra capului erau aşezate câteva romane cu titluri sportive şi cu coperți galbene, foarte jerpelite, a căror autori le scriseseră într-un

moment de plictiseală. Deasupra şemineului portretul domnului Jorrocks, care-şi convingea calul să treacă prin cursul unei ape, era aşezat la loc de cinste.

Obrazul adormit al lui Jaspar Bellew era acela al unui om care a străbătut cale lungă călare în căutarea uitării, dar n-a găsit-o şi care mâine trebuie să pornească iar la drum. Deasupra pomeţilor ieşiţi în afară, pe pielea lividă la culoare, presărată cu pete de roşeaţă, se conturau sprâncenele roşcovane strânse în vis, iar între ele se săpau două cute adânci; din când în când, obrazul său adormit te făcea să te gândeşti la un călăreţ care se pregăteşte să sară un obstacol.

În grajd, în spatele casei, iapa pe care o încălecase în ultima plimbare, după ce mestecase întreaga ei porţie de grăunţe, ridică botul şi-l vârî printre zăbrelele boxei să vadă ce face vecinul de grajd, pe care stăpânul său nu-l încălecase în acea după-amiază fierbinte. Şi văzând că e treaz, sforăi uşor ca să-i dea de veste că se apropie furtuna. În restul grajdului domnea o linişte de mormânt; tufişurile din jur erau încremenite şi în liniştea casei stăpânul dormea.

Dar în oficiu, la fel de liniştit, aşezat pe marginea scaunului său de lemn, bătrânul servitor continua să citească: „Această pasăre este deosebit de vorace”. Se. opri clipind din ochi şi-şi ţuguie nervos buzele; îşi dădea seama că începuse să înţeleagă câte ceva...

În acest timp doamna Pendyce se apropia străbătând câmpul. Îmbrăcase cea mai frumoasă rochie de crepe gri-fumuriu şi privea, din când în când cerul, cu un aer puţin îngrijorat. O furtună care venea dinspre apus se apropia gonind lumina albă a soarelui. Pe un fundal purpuriu închis copacii se învăluiau într-un verde întunecat. Totul era foarte liniştit, nici măcar plopii nu se înfiorau; şi totuşi cerul purpuriu deveni numaidecât ameninţător. Doamna Pendyce se grăbea ţinându-şi fusta cu amândouă mâinile; în drum îşi dădu seama că vitele se adunaseră toate la adăpostul gardului viu.

„Ce nori îngrozitori! gândi ea. M-aş mira să ajung la «Firs» înainte de începe furtuna!” Vroia să se grăbească din cauza rochiei, dar agitaţia din inimă o făcea să încetinească pasul.

„Dacă nu-l voi găsi treaz?” Îşi amintea de ochii săi mici şi plini de foc care o speriaseră atât de tare în seara când venise să cineze la Worsted Skeynes şi când, la înapoiere, căzuse din docar. Nu-ţi puteai aminti de aşa ceva fără să fii neplăcut impresionat. „Dacă se va purta oribil cu mine?” gândi ea.

Acum era prea târziu ca să se întoarcă; dar ea dorea... Vai, cum mai dorea!... ca totul să se termine odată. O picătură mare îi căzu pe mănuşă. Traversă poteca şi deschise poarta conacului „Firs”. Şi tot privind cerul cu spaimă se grăbea de-a lungul aleii. Un văl purpuriu acoperea, vârfurile copacilor, care începură să se legene şi să geamă ca şi cum şi-ar fi jelit soarta şi ar fi încercat să i se împotrivească. Câţiva stropi de ploaie caldă începură să cadă. Un fulger străpunse cerul. Doamna Pendyce fugi spre tindă, acoperindu-şi urechile cu mâinile.

„Oare cât va dura? gândi ea. Sunt atât de speriată!”

Un servitor foarte bătrân, cu faţa brăzdată de cute, deschise pe neaşteptate uşa să privească furtuna şi, văzând-o, o contemplă, în schimb pe ea.

— Căpitanul Bellew este acasă?

— Da, doamnă. Căpitanul este în biroul său. Nu ne folosim de salon acum... Vine o furtună de te ia groaza, doamnă... o să fie prăpăd. Doriţi să luaţi loc un minut până îl anunţ pe căpitan?

Holul era scund şi întunecos, ca de altfel întreaga casă şi mirosea puţin a mucegai. Margery Pendyce nu se aşeză şi rămase în picioare sub un trofeu de vânătoare compus din trei capete de vulpe care susţineau două cravaşe cu ciucurile atârnând în jos. Capetele acestor animale îi sugerară un gând: „Bietul om! Trebuie să fie foarte singur aici!”

Deodată tresări. Ceva se freca de genunchii ei: era un buldog enorm. Se aplecă să-l mângâie şi odată ce începu văzu că nu se poate opri, deoarece, când îşi trase înapoi mâna, câinele se sprijini cu toată puterea de ea, şi îi fu frică pentru rochia ei.

„Săracul bătrân... sărmanul de el! murmura ea. Poate şi el are nevoie de un pic de atenţie!”

Din spatele ei se auzi o voce:

— Ieşi afară, Sam! Îmi pare rău că v-am făcut să aşteptaţi. Doriţi să intraţi pe aici?

Doamna Pendyce, care pălea şi se îmbujora pe rând, trecu într-o cameră mică căptuşită cu plăci de lemn care mirosea a tutun şi a alcool. Prin micile ochiuri ale ferestrei vedea ploaia curgând şiroaie şi tufişurile care se încovoiau sub aversă.

— Nu doriţi să luaţi loc?

Doamna Pendyce se aşeză. Ţinea mâinile împreunate; ridică ochii şi-şi privi timid gazda.

În faţa ei stătea un om uscăţiv, cu umeri înalţi şi picioare în paranteză, cam depărtate; avea părul blond, ciufulit, faţa palidă şi pistruiată iar ochii mici, negri clipeau des.

— Vă cer scuze pentru dezordinea din această încăpere. Nu am prea des plăcerea să primesc o doamnă. Dormeam; cam asta fac în acest sezon.

Mustaţa roşie, ţepoasă, părea să arate că buzele-i zâmbeau.

Doamna Pendyce murmură ceva vag.

I se părea că nimic din toate câte le vedea nu erau adevărate, că trăia un vis oribil. Un tunet o făcu să-şi astupe urechile.

Bellew se îndreptă spre fereastră, privi cerul şi se întoarse spre şemineu. Părea c-o străpunge cu ochii săi mici, arzători. „Dacă nu vorbesc nurnaidecât, gândi Margery, nu voi mai vorbi deloc!”

— Am venit, începu ea, şi cuvintele îi potoliră spaima; vocea-i până atunci şovăitoare îşi recăpăta intonaţia obişnuită; ochii, cu pupilele mărite, se fixară cu blândeţe asupra acestui om care ţinea în mâinile sale soarta lor, a tuturor… Am venit să vă spun ceva, căpitane Bellew!

El se înclină; ca o pasăre prevestitoare de rele, spaima o cuprinse din nou. Era groaznic, şi barbar pentru ea şi pentru oricine altul să fie nevoit să vorbească despre asemenea lucruri; ca fiinţe omeneşti, bărbaţi şi femei, să fie în stare de asemenea neînţelegeri, să aibă unii pentru alţii atât de puţină simpatie şi respect şi ca ea, Margery Pendyce, să fie nevoită să spună vorbe menite să le aducă amândurora atâta

suferință. Totul era atât de josnic, vulgar şi grosolan! Scoase din buzunar batista şi şi-o trecu peste buze.

— Vă rog să mă iertați că îndrăznesc să vă vorbesc... Soția dumneavoastră l-a părăsit pe fiul meu, căpitane Bellew!

Bellew stătea nemişcat.

— Nu-l mai iubeşte; mi-a spus-o el însuşi! Nu o va mai revedea niciodată!

Odioasă, oribilă, dezgustătoare situație!

Iar Bellew tăcea într-una, gata parcă s-o devoreze cu ochii săi mici. Cât timp durase totul, asta n-avea să-şi dea seama niciodată.

Brusc, Bellew îi întoarse spatele şi se sprijini de polița căminului.

Doamna Pendyce îşi trecu mâna peste frunte, ca şi cum ar fi vrut să alunge o viziune.

— Asta-i tot ce am vrut să vă spun.

Nu-şi mai recunoştea ea însăşi sunetul vocii.

„Dacă este într-adevăr tot, gândi ea, presupun că trebuie să mă scol şi să plec!" Şi deodată îi trecu prin minte: „Rochia mea o să se strice, săraca".

Bellew se întoarse spre ea.

— Doriți puțin ceai?

Doamna Pendyce zâmbi, un zâmbet mic, palid:

— Nu, vă mulțumesc, nu cred că aş putea lua ceva.

— Am scris o scrisoare soțului dumitale.

— Da.

— Nu mi-a răspuns la ea.

— Nu.

Doamna Pendyce văzu cum o priveşte şi o luptă disperată se dădu în sufletul ei. Să-i ceară să-şi țină promisiunea, acum când George...? Oare nu de asta venise? N-ar trebui... n-ar trebui, de dragul lor, a tuturora?

Bellew se duse la masă, îşi turnă puțin whisky şi-l bău dintr-o înghițitură.

— Nu-mi cereți să opresc acțiunea, spuse el.

Buzele doamnei Pendyce se întredeschiseră, dar nu lăsară să iasă vreun sunet. Ochii ei negri, ca pruna sălbatică, în

obrazul alb ca varul nu se dezlipeau de-ai lui. Dar nu spuse nimic.

Bellew se lovi cu mâna peste frunte.

— Ei bine, am s-o fac! spuse el, de dragul dumneavoastră, vă dau cuvântul de onoare. Sunteți singura doamnă pe care o cunosc!

Îi prinse degetele înmănuşate, le strânse, trecu repede pe lângă ea şi doamna Pendyce îşi dădu seama că rămăsese singură.

În timp ce lacrimile i se scurgeau şiroi, găsi ea însăşi drumul spre ieşire. Închise încetişor uşa din vestibul.

„Rochia mea, săraca, gândi ea. Mă întreb dacă nu aş putea să mai aştept puțin aici. Aproape că nu mai plouă!”

Norul purpuriu trecuse şi acum dispărea în spatele casei. O ploaie sclipitoare cădea torențial dintr-un cer strălucitor de alb; în spatele brazilor din alee se arăta o pată de un albastru închis. Sturzii se şi porniseră după viermi. O veveriță care sărea pe ramuri se opri să o privească; de după mica batistă cu care-şi ştergea ochii. Margery o privi şi ea distrată.

„Bietul om! gândi ea... Sărmană ființă singuratică! Uite şi soarele!”

I se păru că soarele străluceşte pentru prima oară în acest an, cu toate că vremea fusese deosebit de frumoasă şi de caldă. Îşi prinse rochia cu amândouă mâinile şi o porni pe alee, iar curând se trezi în câmp.

Toată verdeața scânteia, parfumul limpede şi subtil al ploii înlocuise toate miresmele verii. Pantofii doamnei Pendyce se şi udaseră.

„Ce fericită sunt! îşi spunea ea... Ce bucuroasă şi fericită sunt!”

Un simțământ nedefinit de uşurare şi veselie o cuprinse şi singur stăpânea inima ei, în câmpul îmbibat de ploaie.

Norul care apăsase atâta vreme Worsted Skeynes se risipise şi dispăruse. Toate sunetele care îi ajungeau la ureche îi păreau o muzică, orice lucru care mişca părea că dansează. Ardea de dorința să-şi vadă trandafirii timpurii şi să constate pagubele pricinuite de ploaie. Mai avea de traversat o barieră şi când trecu peste ea se opri o clipă, ca

să-şi ferească mai bine partea de jos a fustei care-i alunecase din mână. Era acum într-un câmp al fermei şi drept în faţă se afla domeniul. Se întindea acolo, lung, alb şi scund în lumina fermecătoare a amurgului, cu două ferestre strălucitoare pe care cădea lumina soarelui – doi ochi ce stăteau de pază până la hotarele moşiei. Şi în spatele ei, la stânga, complet cenuşie între ulmi, se înălţa biserica, masivă şi pătrată. În jur, deasupra şi dincolo de ea, domnea pacea, pacea adormită şi ceţoasă a câmpiei într-o după-amiază englezească.

Doamna Pendyce se îndrepta spre grădina ei. Când se apropie îi văzu de departe, puţin mai la dreapta, pe moşier şi pe Barter. Stăteau împreună privind un copac şi – simbol al unei lumi slugarnice – prepelicarul John şedea pe coadă şi privea şi el copacul. Chipurile soţului şi al pastorului îi apăreau acum sub acelaşi unghi; şi oricât de diferite ca statură sau trăsături erau aceste două chipuri, fu surprinsă când îşi dădu seama că exista între ele o asemănare hotărâtoare. S-ar fi putut spune că un singur spirit, în căutarea unui trup, întâlnise aceste două forme şi, împiedicat să facă alegerea, hotărâse să sălăşluiască în amândoi.

Doamna Pendyce nu le făcu semn, trecu repede printre copacii de tisă şi intră pe portiţă.

În grădina ei, de pe fiecare frunză de trandafir cădeau una câte una picături strălucitoare şi fiece petală păstra pe ea o perlă de apă. Puţin mai jos, pe potecă, o buruiană îi atrase privirea; privi mai de-aproape şi descoperi că nu era singura!

„Vai, gândi ea, ce îngrozitor au crescut buruienile… Trebuie neapărat să vorbesc cu Jackman!”

Un trandafir pe care-l plantase chiar ea se scutură cu un foşnet, împrăştiind o ploaie de picături.

Doamna Pendyce se aplecă şi cuprinse între degete un trandafir alb. Cu zâmbetul pe buze, îi sărută obrăjorul.